

Revista de Științe Militare

*Editată de Secția de Știință Militară
a Academiei Oamenilor de Știință din România*

Nr. 2 (15)
Anul VIII, 2008

1918-2008
90 de ani
de la Marea Unire

Revista de *Știință Militară*

*Editată de Secția de Știință Militară
a Academiei Oamenilor de Știință din România*

Nr. 2 (15)
Anul VIII, 2008

*Responsabilitatea integrală a asumării intelectuale
a articolelor trimise redacției aparține autorilor*

CUPRINS

Operațiile bazate pe efecte – Concept și instrument eficient de răspuns la riscurile și amenințările mediului de securitate contemporan.....	5
<i>Amiral prof.univ.dr.Gheorghe MARIN</i>	
Principii teoretice ale războiului bazat pe efecte	19
<i>General-locotenent dr. Teodor FRUNZETI</i>	
Aspecte conceptuale ale operațiilor bazate pe efecte (OBE)	29
<i>Gl.prof.univ.dr. Mircea Mureșan</i>	
Opinii privind operația modernă bazată pe efecte	38
<i>Gl. gb. (r) prof. univ. dr. Constantin ONIȘOR</i> <i>Col. conf. univ. dr. ing Teodoru ȘTEFAN</i>	
Teorie și practică în operațiile bazate pe efecte	43
<i>Col. dr. Gheorghe CALOPĂREANU</i>	
Transformarea nato după summit-ul de la București	53
<i>Secretar de stat Corneliu DOBRIȚOIU</i>	
Operațiile bazate pe efecte în noul context operațional	60
<i>General de brigadă prof. univ. dr. Visarion NEAGOE</i> <i>Colonel drd. Radu UNGUREANU</i>	
Operațiile bazate pe efecte. Implicații în planificarea și desfășurarea acțiunilor de combatere a terorismului.....	69
<i>General de flotilă aeriană dr. Ion-Aurel STANCIU</i>	
Optimizarea acțiunilor instrumentelor de putere prin aplicarea principiilor operației bazate pe efecte	79
<i>Contraamiral de flotilă Dorin DĂNILĂ</i> <i>Comandor Constantin CIOROBEA</i>	
Contribuția comunicațiilor speciale la asigurarea securității naționale	89
<i>General-maior ing. Marcel Opreș</i>	

Jihadul electronic și țintele „legitime”	99
<i>Chestor general de poliție, prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU</i>	
<i>Comisar șef, conf. univ. dr. Nicolae RADU</i>	
Tendințe în dezvoltarea capacităților de intelligence pentru realizarea superiorității informaționale conform cerințelor impuse de războiul bazat pe efecte	109
<i>General-maior dr. Francisc RADICI</i>	
<i>General-maior dr. Constantin TUCAN</i>	
Securitatea informațiilor clasificate în operațiile bazate pe efecte	120
<i>Prof. univ. dr. Marius PETRESCU</i>	
<i>Conf. univ. dr. Neculae NĂBĂRJOIU</i>	
Operații bazate pe efecte – implicații privind doctrina operațiilor forțelor terestre	130
<i>General-maior dr. Nicolae N. ROMAN</i>	
Considerații privind eficiența acțiunilor în operațiile de contrainsurgență	137
<i>Prof. univ. dr. Ion PĂLȘOIU</i>	
<i>Gheorghe VIȘAN</i>	
Aplicarea conceptului „operații bazate pe efecte (OBE)” în operațiile de stabilitate duse de forțele terestre	147
<i>Colonel dr. Florinel DAMIAN</i>	
<i>Căpitan Florin COTEȚ</i>	
Considerații privind participarea componentei operaționale terestre la operații bazate pe efecte	157
<i>General de brigadă Cornel PINETE</i>	
<i>Locotenent-colonel Marius FAUR</i>	
Operațiile bazate pe efecte – o nouă abordare a conflictului armat	166
<i>Colonel dr. Ion CONSTANTIN</i>	

**Operațiunile bazate pe efecte
– Concept și instrument
eficient de răspuns
la riscurile și amenințările
mediului de securitate
contemporan**

Amiral prof.univ.dr.Gheorghe MARIN

Mediul global de securitate se află într-o schimbare rapidă. Unele dintre aceste schimbări sunt liniare și previzibile, fie că decurg din evoluția obiectivă a mediului de securitate, fie că reprezintă rezultatul unor strategii și programe. Altele au caracter surprinzător, seismic sau de discontinuitate strategică și sunt însoțite de o doză de incertitudine semnificativă ca natură, amploare și durată.

1. Noi riscuri și amenințări manifestate în mediul de securitate contemporan

Societatea contemporană este caracterizată de accelerarea proceselor de globalizare și de integrare regională, concomitent cu persistența unor acțiuni având ca finalitate fragmentarea statală, convergența eforturilor în structuri și predictibile, însoțită de accentuarea

acestea se adaugă revigorarea eforturilor statelor vizând menținerea influenței lor în dinamica relațiilor internaționale, în paralel cu multiplicarea formelor și creșterea ponderii intervenției actorilor non-statali în evoluția acestor relații.

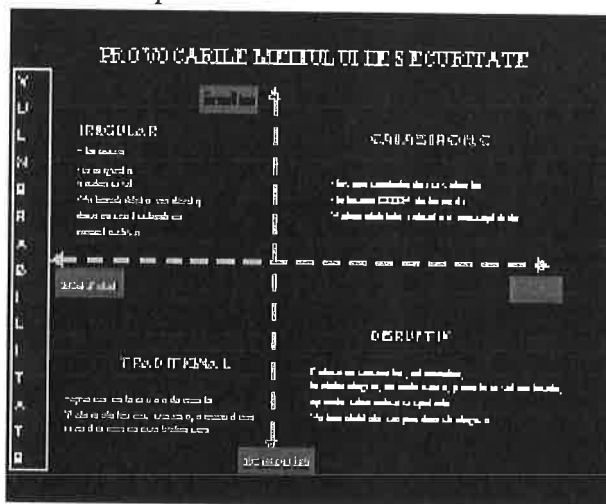
Totuși, la nivel global, lumea continuă să rămână puternic conflictuală¹. Cauzele generatoare de conflicte operează atât în domeniul accesului la resurse, la mecanismele de distribuție a acestora, cât și în cel al diferențelor identitare de natură etnică, religioasă, culturală sau ideologică. Probabilitatea unui conflict militar de mare amploare este redusă, în timp ce conflictele regionale și cele interne pot fi mai frecvente, iar efectul lor, direct sau cumulat, tot mai greu de controlat.

Proliferarea noilor riscuri și amenințări amplifică aspectele de insecuritate ale mediului global, astfel că, în perspectiva următorilor zece-cincisprezece ani, ordinea globală va arăta sensibil diferit, în condițiile în care dinamica relațiilor internaționale favorizează eforturile ce vizează construcția unui nou echilibru internațional, capabil să asigure expansiunea și consolidarea libertății și a democrației.

Dezvoltarea securității internaționale va avea un impact crescut în viața cetățenilor. Terorismul, devenit global în obiective și letal în rezultate, precum și proliferarea armelor de distrugere în masă sunt considerate a fi principalele amenințări posibile la adresa securității în următorii 10 până la 15 ani.

Instabilitatea cauzată de fragmentarea statelor, crizele și conflictele regionale, cu cauzele și efectele lor, utilizarea incorectă a noilor tehnologii, precum și întreruperea fluxului de resurse vitale sunt posibile riscuri majore sau provocări, pe termen scurt și mediu, la adresa securității statelor. În actuala „nouă ordine mondială” multe națiuni sunt susceptibile de neaplicarea legii, de terorism și insurgență și caracterizate de o varietate de forme de fragmentare socială, economică și politică.

Dezastrele, fie că sunt generate de acțiuni umane sau de cauze naturale, pot afecta direct mediul de securitate și pot necesita asistență în formele de sprijin militar pentru stabilizare, reconstrucție și acțiuni umanitare. Modul cum liderii regionali vor rezolva rivalitățile istorice, precum și viitoarele provocări ale regimurilor politice și tensiunile interne cauzate de mișcările grupurilor minoritare vor influența securitatea personală și colectivă. Balanța dintre domeniile rivale și potențialele puncte

fierbinți ne sugerează că, pe termen mediu, acestea pot erupe în conflicte/confruntări militare episodice.

Globalizarea poate deveni un mecanism pentru gestionarea puterii imense a valorilor universale și a proceselor economice globale, „un instrument de folosire a resurselor și de generalizare a democrației, securității și prosperității”². Pornind de la adevărul că nevoile de securitate nu vor fi niciodată satisfăcute pe deplin, putem accepta, fără rezerve, că la nivel local și subregional insecuritatea, crizele și conflictele vor continua. Apreciez că ar fi o utopie să credem că ele se vor datora exclusiv procesului de globalizare.

Crizele și conflictele fac parte din natura umană și sunt expresii ale „complexității și imperfecțiunilor”³ acestora. Crizele „vor fi totdeauna tensiuni complicate, acumulări în labirint, revărsări sau desfășurări multiforme, de regulă neliniare, chiar haotice, tot atât de diversificate și complexe cum este însăși societatea care le generează”⁴.

Sursele conflictelor diferă de la țară la țară, deoarece „o serie de amenințări noi, asimetrice, de natură militară și non-militară, inclusiv cele ce se manifestă sub forma agresiunilor psihologice, informaționale sau informatice tind să sporească sub raportul gradului de pericol și al probabilității de producere, putând afecta starea de securitate a cetățenilor români, a statului român sau a organizațiilor din care România face parte”⁵.

Amenințările asimetrice operează în afara normelor societății pentru a destabiliza, a submina sau compromite legitimitatea guvernelor prin teroare, violență, brutalitate și intimidare. Pe timpul acțiunii împotriva acestor elemente, forțele militare au învățat lecția că un adversar care se eschivează, mai puțin sofisticat, poate funcționa eficient, chiar și atunci când este depășit numeric și din punct de vedere al aplicării puterii decise, prin acțiuni de hărțuire și neutralizare a avantajelor fizice și tehnologice a forțelor moderne.

Campaniile bazate pe erodarea capacității de luptă a adversarului, în care părțile beligerante erau pregătite să lupte sub amenințarea armelor nucleare, au fost înlocuite cu campanii bazate pe efecte în care părțile beligerante au șanse să se confrunte cu forțe inegale din punct de vedere numeric, al dotării și instruirii, pe o perioadă de timp îndelungată.

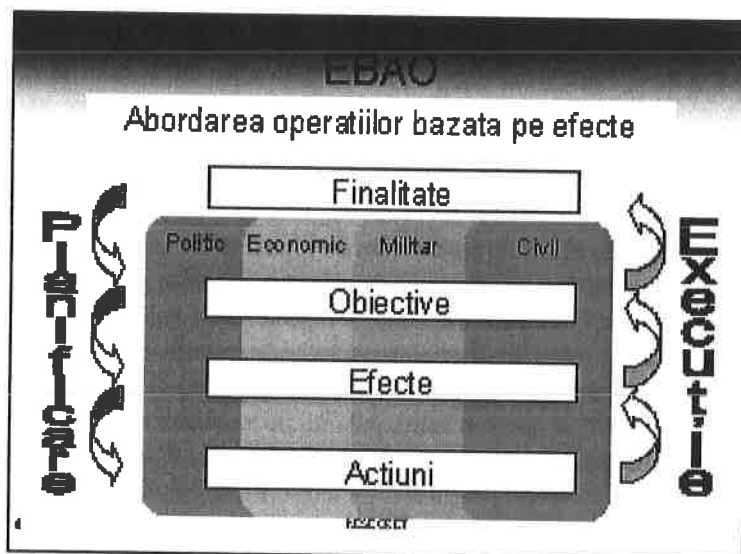
2. Operațiile bazate pe efecte (EBO) între continuitate și noutate

Operațiile bazate pe efecte reprezintă un concept modern care înglobează obiectivele (finalitățile) corect definite, și predomină în cele mai multe scenarii ale conflictelor de astăzi. Ele permit sau consolidează, într-un mod hotărâtor, legătura pe verticală dintre viziunea politică strategică și operațiile militare pentru a se asigura că strategia militară, dacă a fost aplicată cu succes, va îndeplini scopurile politice stabilite sau va contribui la realizarea acestora.

Operațiile bazate pe efecte constituie un „proces ce vizează obținerea unui răspuns strate-

gic dorit sau efect asupra adversarului, prin folosirea sinergică, multiplicativă și cumulativă a capacităților la nivel strategic, operativ și tactic⁶. Altfel spus, un efect este răspunsul, evenimentul sau consecința fizică funcțională sau psihologică ce rezultă din acțiunile specifice militare sau non-militare⁷.

Totodată, operațiile bazate pe efecte sunt „acțiuni militare în care prima măsură întreprinsă vizează preluarea controlului asupra sistemelor principale și vitale care permit adversarului să existe și să lupte”⁸.

Operațiile bazate pe efecte nu reprezintă o nouă teorie privind ducerea războiului. Prin-

cipiile acestora au fost aplicate de secole. În era războiului modern, operațiile bazate pe efecte reprezintă o nouă abordare care caută să realizeze efectele deciziilor eșaloanelor superioare în fața rezultatelor fizice, acest lucru îndeplinindu-se prin aplicarea mijloacelor militare asupra obiectivelor stabilite forțelor armate. Acest concept oferă planificatorilor o cale de a anticipa, urma și exploata, atât efectele fizice cât și cele psihologice ale acțiunilor militare și non-militare, asupra tuturor sistemelor care definesc câmpul de luptă. Relațiile complexe dintre grupuri sociale, persoane cheie, sisteme, decizii, acțiuni și mijloace fac dificilă prevederea efectelor.

EBO reprezintă mai mult o înțelegere diferită a căii de a opera decât o nouă metodă de rezolvare a lucrurilor, rezultată din schimbările mediului operativ ca urmare a transformării și dezvoltării noilor tipuri de operații. Comandanții și statele majore trebuie să ia în considerare că ceea ce trebuie făcut într-o operație creează efecte dorite și nedorite (planificate sau nu). De aceea, este recomandat ca planificatorii să elaboreze planurile operațiilor într-o perspectivă cât mai cuprinzătoare, care să permită identificarea modului în care efectele propriilor planuri și operații pot afecta sau pot fi afectate de alte planuri și operații.

EBO constă în influențarea spațiului de luptă prin acțiuni care să permită controlul sistemelor, oamenilor cheie și grupurilor sociale, din interiorul și din afara acestui spațiu. Aceste acțiuni au intenția fie de a menține statutul curent al națiunii sau ale sistemelor sociale, fie de a schimba acest statut.

Pe lângă forțele militare în operații întâlnim, mai mult sau mai puțin, și Organizații Guvernamentale (OG) și Neguvernamentale (ONG), în funcție de miza și interesul celor care au

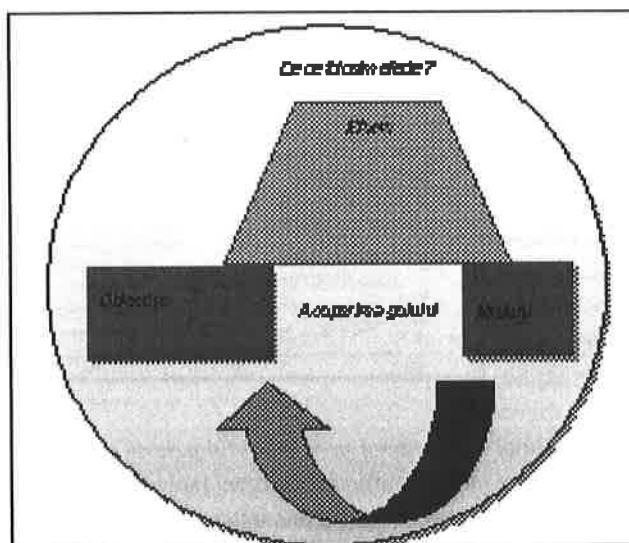
un rol cheie în atribuirea succesului. Cunoașterea posibilităților de influențare a operației de către acești „jucători” și acțiunea sinergică a tuturor actorilor dintr-un teatru de operații asigură contextul necesar în raport cu punctul de plecare din care începem să gândim *efectele*⁹.

Efectele pot fi fizice sau mentale. În mod direct pot fi efecte primare, secundare sau terțiare. Unele pot fi neintenționate sau nedorite, ca urmare a unei înțelegeri parțiale sau incorecte a sistemului care s-a dorit să fie influențat.

De o importanță crucială în modelarea mediului în care se va opera este influențarea nu numai a adversarului ci și a părților neutre sau care acționează alături de forțele proprii.

Obținerea efectelor dorite în cadrul unei operații este condiționată de aplicarea metodologiei, pe trei faze repetabile, în cadrul comandamentelor întrunite, de nivel operativ, astfel:

- *Faza I*, în care se analizează spațiul de luptă într-un sistem al sistemelor, într-un mod

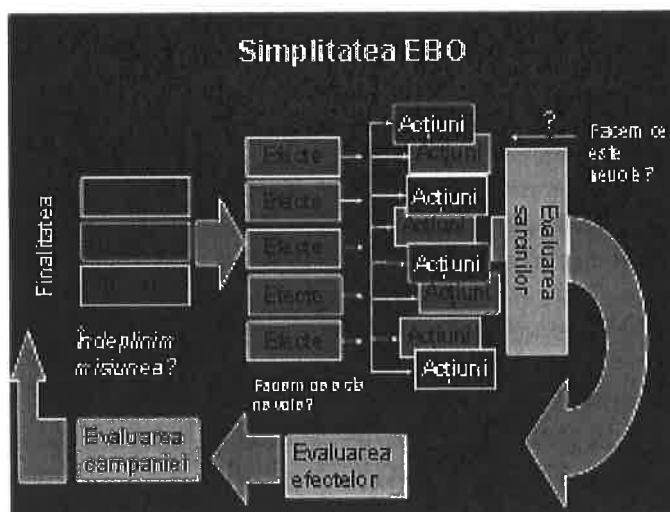
care îl amplifică, în scopul vizionării și înțelegerii acestuia de către planificatorii militari.

- *Faza a II-a*, arată cum este recomandabil să planifici și să aplici operațiile bazate pe efecte în cadrul întregului spectru al sistemelor spațiului de luptă, folosind mijloacele militare și non-militare pentru a realiza efectele stabilite de eşalonul superior.

- *Faza a III-a*, se concentrează pe estimarea acțiunilor bazate pe efecte pentru a asigura că progresul operațiilor se în-

dreaptă către finalitatea dorită.

Prin natura sa, succesul operațiilor bazate pe efecte solicită și o înțelegere profundă a culturii, societății, guvernării și economiei adversarului, care va pune într-o valoare mai mare decât până acum, analiza și diseminarea informației. Ceea ce înseamnă că dacă vor fi folosite

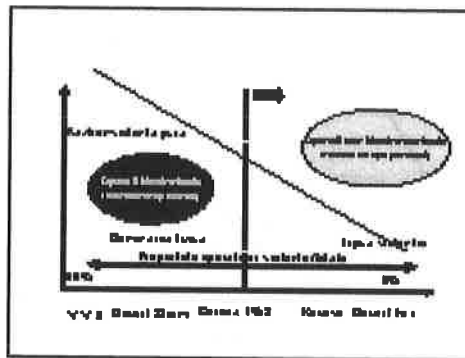
la nivel strategic, operativ sau tactic acestea vor solicita un grad ridicat de profesionalism din partea militarilor, echipamente moderne sprijinite de o economie robustă și o bază de dezvoltare și cercetare proprie puternică.

În demersul analizei, consider că operațiile bazate pe efecte pot constitui un avantaj asimetric major pentru cei care le folosesc. Afirmatia este sprijinită și de faptul că noțiunea de luptă asimetrică a fost dezbătută pe larg în ultimii ani, în primul rând datorită originalității grupărilor teroriste care au folosit metode și mijloace neconvenționale (sinucigași cu bombe, avioane civile, mașini capcană, lansatoare de rachete antitanc, dispozitive explozive improvizate etc.) pentru a lovi prin surprindere militarii și populația civilă din interiorul teatrului de operații.

3. Operațiile bazate pe efecte instrument eficient de răspuns la riscurile și amenințările mediului de securitate contemporan

Noile amenințări solicită o reevaluare a răspunsului adecvat asupra unui adversar tradițional și explorarea unor noi modalități de răspuns. În contextul construcției europene, cooperării euroatlantice și al evoluțiilor globale, România și-a reconsiderat relațiile dintre elementele componente ale securității naționale și cadrul de apărare.

Astfel, Strategia de securitate națională este axată pe o abordare sistemică și cuprinzătoare a politicii de securitate națională unde diplomația, apărarea, dezvoltarea economică și socială sunt văzute ca mecanisme aflate într-o strânsă relație „...pentru a îndeplini următoarele obiective: identificarea oportună și contracararea proactivă a riscurilor, a situațiilor de criză și a consecințelor acestora; promovarea democrației și construcția securității și prosperității în vecinătatea României și în alte zone de interes strategic; transformarea profundă a instituțiilor și îmbunătățirea capacităților naționale”¹⁰.

Operațiile bazate pe efecte au un potențial extraordinar pentru a fi folosite ca un instrument cheie împotriva acțiunilor teroriste și insurgente. Conflictul insurgent reprezintă o formă complicată și violentă a războiului, în care înțelegerea culturii reprezintă un factor important în determinarea succesului sau a eșecului¹¹. Informația referitoare la cultura unui stat „este hotărâtoare pentru a aprecia reacțiile posibile ale operației, pentru a evita neînțelegerile și a întări eficiența operațiilor”¹².

Pentru ca operațiile bazate pe efecte să fie eficiente, este important ca toate structurile și

organizațiile implicate să dispună de același limbaj operațional și să existe o comunitate de informații. De asemenea, este prioritar ca informația, la rândul ei, să fie distribuită pentru a fi utilizată de unitățile și forțele aflate în contact cu adversarul, iar metodologia și

mecanismele care satisfac și îndeplinesc obiectivele strategiei de securitate trebuie înțelese, acceptate și utilizate la cel mai înalt nivel.

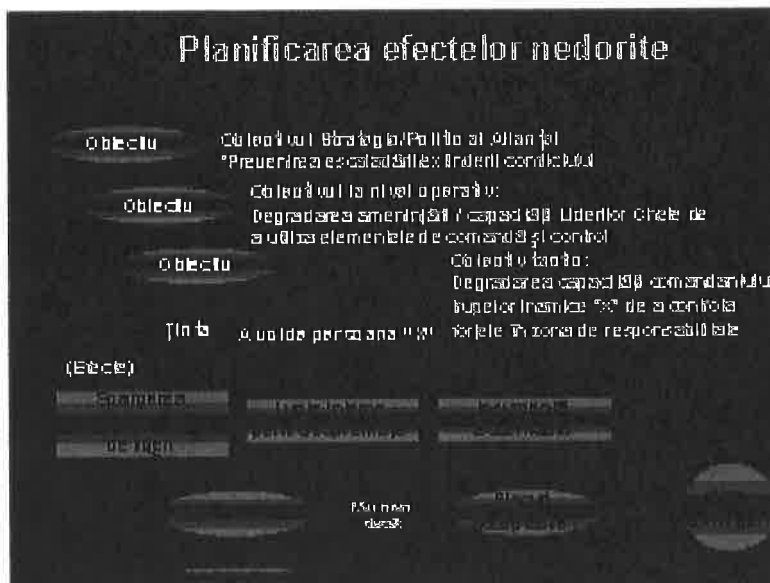
Noile premise în care se desfășoară operațiile militare, exemplificările și argumentele din experiența acțională acumulată, precum și evoluțiile din mediul de securitate internațional scot în evidență faptul că operațiile bazate pe efecte, în care forțele militare sunt susținute în realizarea finalității dorite de toate elementele puterii, reprezintă cheia succesului.

Pe linia aceluiași raționament, consider că succesul în atingerea cerințelor de securitate ale fiecărei țări, precum și ale comunității globale, în ansamblu, depinde de identificarea modalităților de lucru ale elementelor puterii naționale și internaționale, apte să producă efectele dorite în prevenirea și contracararea amenințărilor, promovarea democrației, păcii și stabilității, reducerea vulnerabilităților, dezvoltarea capacităților și transformarea profundă a instituțiilor de securitate.

Operațiile bazate pe efecte nu impun înlocuirea proceselor de analiză, planificare, execuție și evaluare existente, ci îmbogățirea acestor procese prin asigurarea unui mod de gândire mai cuprinzător, mai coerent și o coordonare mai bună. Demersul va da posibilitatea comandanților și planificatorilor să planifice în perspectivă angajarea mijloacelor militare determinată de introducerea descrierii efectelor și întărirea interacțiunii cu alți actori.

Apreciez că orice efecte dorite, imediate sau pe termen scurt, vor trebui să fie generate de existența sau rapida dezvoltare a capacităților. De aceea, Statul Major General trebuie să se concentreze, în primă instanță, pe un sistem de generare a efectelor rapid, agil și dinamic.

Afirmațiile trebuie să conducă la elaborarea acelor strategii care să evalueze efectele *cognitive* (non-kinetice) înaintea efectelor fizice (kinetice), explicația constând în faptul că cele din urmă sunt mai puțin adecvate pentru a se bizui pe un echipament învechit, ci mai degrabă pe exploatarea practicilor dinamice. Astfel de strategii netradiționale pot spori șansa accelerării soluționării conflictului cu pierderi și distrugerii fizice minime. Ca exemplu, subliniez rolul

operațiilor informaționale care, în conflictele recente, au avut drept ținte subminarea convingerilor elitei adversarului, încurajarea, renunțarea sau predarea, pătrunderea în sistemul de comandă și control al acestuia și au fost folosite pentru dezvoltarea avantajului în ultimii ani.

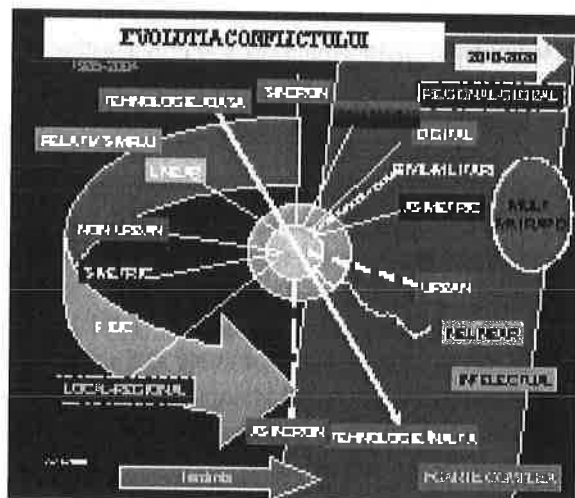
În contrast cu efectele fizice nedorite, care invariabil solicită desfășurarea forțelor și constituie un risc la adresa protecției forțelor proprii, efectele cognitive pot fi conduse dintr-o bază sigură (posibil și din țară), pentru perioade extinse de timp și cu riscuri reduse la adresa executanților. Chiar dacă efectele fizice vor duce la o formă de efecte non-fizice, scopul lor principal va fi de a influența capacitățile actorilor, în timp ce efectele non-fizice sunt direcționate, în principal, spre comportamentul actorilor.

EBO necesită o înțelegere clară a diverselor instrumente și a naturii diferitelor sisteme pe care dorim să le influențăm. Instrumentul politic folosește puterea politică, mai ales prin acțiuni diplomatice pentru cooperarea cu diverși actori, influențarea unui adversar sau crearea unor condiții avantajoase¹³. Combinând puterea de luptă cu influența politică pe scena internațională pentru același scop se pot obține efecte semnificative. Instrumentul militar aplică forța militară, inclusiv amenințarea sau utilizarea forței letale și non-letale, pentru a determina, a face presiuni, a intimida sau a înfrânge un adversar, inclusiv prin afectarea și distrugerea capacităților sale militare și non-militare. Instrumentul civil se referă la folosirea puterii în domenii precum cel juridic, învățământul, informarea și relațiile publice, administrația civilă și infrastructura de sprijin, care asigură accesul la asistență medicală, surse de apă, alimente, etc. Instrumentul economic este responsabil cu aplicarea inițiativelor și sancțiunilor care afectează obținerea bunurilor și serviciilor, precum și sprijinul financiar pentru actorii statali și non-statali implicați în criză.

Participarea militarilor români la diferite tipuri de operații demonstrează angajamentele noastre, întărește interoperabilitatea, promovează transparența, transmite idealurile democrației, împiedică agresiunea și caută să rezolve sursele de instabilitate, înainte ca acestea să se transforme în crize militare.

Natura operațiilor viitoare va avea un punct critic în stabilirea unor direcții intermediare vizând utilitatea practică și aplicarea operațiilor bazate pe efecte.

Experiența operațională curentă demonstrează faptul că acțiunile pur militare nu pot rezolva singure situațiile de urgență sau de criză. Necesitatea ca militarii să interacționeze cu actorii civili de demonstrează că este

necesară o nouă abordare a operațiilor.

De aceea, abordarea operațiilor din perspectiva efectelor vizează combinarea acțiunilor mi-litare și non-militare care influențează comportamentul general și capacitățile actorilor

– naționali și transnaționali, beligeranți sau nu – pentru atingerea obiectivelor strategice și realizarea finalității dorite. Aceasta presupune acțiuni militare care să fie armonizate coerent cu cele ale altor organizații internaționale, guvernamentale sau neguvernamentale care acționează în zonă. Aceste acțiuni duc la obținerea efectului dorit asupra sistemului mai ales în plan cognitiv legat explicit de obiectivele strategice și rezultatul final. O evaluare eficientă pe durata execuției permite comandanților să-și adapteze planurile într-un mediu în schimbare.

Revenind la condițiile actuale, ar fi instructiv să înțelegem efectele dorite în termenii oficiali ai unei politici de securitate națională pe care guvernul caută să le realizeze, sau dacă acestea sunt direcționate de Ministerul Apărării pentru a fi urmărite, anterior începerii operațiilor militare. Introducerea unui proces formal va fi necesar pentru a fi siguri că în viitor vom avea un punct de plecare pentru orice schimbare către un ciclu de planificare a securității naționale, bazat pe o coerență a operațiilor bazate pe efecte. Obținerea sinergiilor între entitățile militare și ne-militare, precum și înțelegerea interdependenței dintre actorii participanți, va permite instrumentului militar să-și armonizeze mai bine contribuția cu cele ale altor actori sau entități pentru obținerea efectelor dorite.

4. Concluzii

Operațiile bazate pe efecte reprezintă un instrument eficient de răspuns la riscurile și amenințările mediului de securitate contemporan. Acestea permit aplicarea diferitelor instrumente disponibile pentru a crea efecte generale care vor duce la rezolvarea/stabilizarea unei crize și îndeplinirea obiectivelor.

Scopul EBO este angajarea eficientă și sigură a forțelor militare pentru a îndeplini obiective măsurabile în sprijinul obiectivelor militare și al finalității operației. Aplicarea forței și procesul de identificare, evaluare și lovire al țintelor vor trebui să fie orientate spre îndeplinirea obiectivelor misiunii, cu riscuri minime pentru forțele proprii și pentru necombatanți. Ele trebuie să fie direcționate spre acele centre de gravitate care contribuie la reducerea capacității adversarului de a lupta, potrivit prevederilor legale, a regulilor de angajare și restricțiilor naționale, prin aplicarea hotărâtă, diversă și coordonată în paralel și nu secvențial a tuturor capabilităților angajate.

EBO pune accentul pe complexitate și pe legăturile cauzale. O mai bună identificare a acțiunilor necesare pentru a realiza efectele dorite, presupune o mai bună coordonare a acțiunilor pentru a realiza sinergia efectelor și reducerea efectelor nedorite. Conceptul abordează domeniul cognitiv și cel fizic, influențarea forțelor proprii, ale adversarului și al părților neutre, modificând percepțiile acestora, în scopul realizării efectelor dorite precum și luarea deciziilor în timp util.

EBO asigură succesul operațiunilor printr-o abordare comprehensivă a folosirii instrumentelor militare și civile. Conceptul nu este un pur exercițiu teoretic, el este testat în operații reale, adaptat continuu pe baza lecțiilor învățate, îmbunătățind instrumentele interne de ma-

nagement al crizelor și coordonarea cu alți participanți la operații (externi mediului militar). Este un concept aplicabil la toate nivelurile: strategic, operativ și tactic și nu presupune dezvoltarea adițională a unor noi capacități civile.

Note

¹ *** Strategia de Securitate Națională a României, București 2007, p.15

² www. D@dalos, Curs de globalizare, p. 3.

³ Alexandra Sarcinschi, Globalizarea insecurității. Factori și modalități de contracarare, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București 2006, p 11.

⁴ Idem p.12

⁵ *** Strategia de Securitate Națională a României, București, 2007, p.12

⁶ Allen W. Batschelet, Effects-based Operations: A New Operational Model?, Strategy Research Project, 2002.

⁷ College of Aerospace Doctrine, Research, and Education (CADRE), “Effects Based Joint Operations.” Draft USAF White Paper, (Maxwell AFB, AL: Air University, August 2001).

⁸ Gl.lt.dr. Eugen Bădălan, gl.bg.dr. Teodor Frunzeti, Asimetria și idiosincrasia în acțiunile militare, Editura Centrului Tehnico-Editorial al Armatei, București, 2004, pag.56.

⁹ Efecte – consecințele fizice sau cognitive, la orice nivel, în cadrul mediului strategic, ale uneia sau mai multor acțiuni militare și non-militare.

¹⁰ Strategia de securitate națională a României, București, 2007, pag.17.

¹¹ MAJ Michael L. Davidson, Culture and Effects-based Operations in an Insurgency, A Monograph a United States Army, p.3.

¹² FM 3-07, Stability Operations and Support Operations.

¹³ Manualul NATO privind sistemul de răspuns la criză (NCRSM), septembrie 2005, se referă la opțiunile “diplomatice” de abordare a crizei.

PRINCIPII TEORETICE ALE RĂZBOIULUI BAZAT PE EFECTE

General-locotenent dr. Teodor FRUNZETI

Sun Tzu – 1. „Războiul este o problemă de o importanță vitală pentru stat, domeniu al vieții și al morții, calea care duce spre supraviețuire sau nimicire. E necesar să fie studiat temeinic”.

2. „În război cea mai bună politică este să cucerești statul intact; distrugerea lui reprezintă ultima soluție”.

R evoluția permanentă ce are loc în domeniul științei și tehnicii, cu un impact imediat și în domeniul militar, manifestată prin conceptul de revoluție în afaceri militare, a determinat schimbări profunde în gândirea militară contemporană, prin apariția unor noi concepte de ducere a războiului, modificarea continuă și rapidă a strategiilor, tacticilor, tehnicilor, procedurilor și metodelor de desfășurare a acțiunilor militare.

În acest context, prin complexitatea și multilateralitatea sa, se înscrie și conceptul de război bazat pe efecte.

Conceptul de **război bazat pe efecte** a apărut după primul război din Golf, a generat o serie variată de definiții și descrieri, majoritatea dintre acestea axându-se pe planificarea și executarea operațiilor prin combinarea metodelor militare și non-militare, cu scopul de a obține un anumit efect.

Coroborând conceptele diferiților gânditori militari, elaborate până în prezent, putem afirma că **războiul bazat pe efecte este un proces de identificare și angajare a vulnerabilităților și punctelor tari ale inamicului într-o manieră unitară și concentrată, întrebuințând toate mijloacele disponibile pentru obținerea unor rezultate sau efecte strategice asupra adversarului, în concordanță cu intenția comandantului, prin aplicarea sinergetică și cumulativă a întregului spectru de capacități militare și non-militare la toate nivelurile conflictului.**

Prin termenul de “efecte” va trebui să înțelegem acele rezultate, produse, evenimente sau consecințe de tip fizic, funcțional sau psihologic, ce apar în urma executării unor acțiuni militare sau non-militare specifice.

Elementele care definesc conceptul subliniază în mod pregnant necesitatea abordării operațiilor bazate pe efecte ca pe un proces ce demarează cu dezvoltarea cunoștințelor/informațiilor privind atât adversarul (**văzut ca un sistem complex, în permanentă adaptare**), cât și a

celor referitoare la mediul specific de manifestare și capacitățile naționale la dispoziție. Cunoașterea adversarului este în mod evident de natură a permite comandantului determinarea efectelor ce trebuie realizate, în scopul câștigării și menținerii inițiativei la toate nivelurile și în toate mediile de acțiune, precum și pentru a determina adversarul să reacționeze altfel decât își planificase anterior.

O altă interpretare a operațiilor bazate pe efecte specifică faptul că acestea își găsesc fundamentul într-o anumită serie de acțiuni precise și interconectate, desfășurate pentru atingerea unor obiective strategice prestabilite; acestea solicită concentrarea atenției nu numai asupra conflictului propriu-zis (aplicarea puterii militare), ci și asupra evoluției întregului proces de desfășurare a conflictului (faza de pace, faza pre-conflict, faza conflictului propriu-zis, faza post-conflict).

Este bine cunoscut că în decursul timpului toate campaniile militare purtate au avut la bază producerea de efecte mai mari sau mai mici, în funcție de evoluția societății, dezvoltarea economică, puterea de luptă a părților aflate în conflict, cauzele, caracterul și scopurile care au provocat conflictul armat, precum și impactul științei și tehnicii asupra structurilor militare.

Sun Tzu la timpul său afirma că în război "cea mai bună politică este să cucerești statul intact; distrugerea lui reprezintă ultima soluție".

La rândul său, Carl von Clausewitz, deși susținea că pentru realizarea obiectivelor propuse, prioritară trebuie să fie întrebuințarea mijloacelor militare și distrugerea fizică a forțelor inamicului, recunoștea, totuși, importanța întrebuințării tuturor elementelor puterii statului, nu numai forța militară, pentru a obține **la un moment dat** efectele dorite.

Dacă inițial, în plan conceptual, sintagma "război" este definită ca o confruntare violentă între grupări mari de oameni, organizate din punct de vedere militar, care, pentru atingerea scopurilor urmărite, folosesc lupta armată, ceea ce conferă acestuia un puternic caracter distructiv, în actuala etapă a evoluției omenirii, implicit în gândirea militară contemporană, își face loc tot mai mult conceptul că bătăliile pot fi câștigate și fără contactele violente dintre beligeranți, că formele de confruntare violente pot fi înlocuite de altele, care în final să determine realizarea scopurilor propuse.

Indiferent de natura conflictului și a tipului de război, conform conceptelor noastre doctrinare, forțele terestre ale României pot fi angajate în operații de apărare națională sau colectivă în următoarele situații:

a) în cazul iminenței sau producerii unei agresiuni ce vizează apărarea și siguranța națională;

b) în cazul unei situații de criză ce afectează stabilitatea regională/globală sau pentru acordarea de sprijin specific autorităților centrale/locale ale statului și populației;

c) pentru îndeplinirea obligațiilor în cadrul NATO, UE sau al unor coaliții.

După luarea deciziei de angajare, potrivit deciziei autorităților constituționale abilitate, forțele terestre execută sau participă la operații militare.

Operațiile forțelor terestre trebuie să fie organizate pe baza unor scopuri, obiective și concepții unitare, să se declanșeze prin surprindere și să se desfășoare continuu, manevrier și sincronizat, cu lovirea/angajarea simultană a tuturor elementelor de dispozitiv ale inamicului, evitând pe cât posibil loviturile frontale, angajarea de durată și în condiții dezavantajoase cu grupări de forțe puternice ale acestuia, cu folosirea la maximum a avantajelor oferite de mediu, a loviturilor aviației, artileriei și rachetelor, a acțiunilor de luptă electronică, informațională

și psihologică, cu măsuri multiple de asigurare a acțiunilor, protecție a forțelor și de sprijin logistic.

Operațiile forțelor terestre pot fi desfășurate de structuri flexibile, eficiente, care să țină cont de scopurile, obiectivele și misiunile pe care acestea vor trebui să fie în măsură să le îndeplinească, conform cerințelor operaționale și angajamentelor asumate de țara noastră.

În acest context, forțele terestre trebuie să se alinieze la noile schimbări care au loc pe plan mondial în plan structural, astfel încât să poată face față oricăror riscuri și amenințări la adresa securității naționale, să asigure polivalența acestora în îndeplinirea misiunilor dintr-un larg spectru de confruntare, de la acțiuni de menținere a păcii, umanitare, de căutare-salvare, ori de impunere a păcii, până la contribuția la acțiunile antiteroriste, informaționale ori psihologice, care cer o specializare deosebită.

Structurile forțelor terestre trebuie să fie suplă, întrunite și expediționare, ușor deplasabile, pentru a obține rapid efectul strategic, superioare tehnologic, sprijinite de o logistică integră, multinațională și să opereze într-un mediu interconectat. Puterea superioară, împreună cu viteza, precizia, cunoașterea și letalitatea vor înlocui masivitatea forțelor.

Desfășurarea oricărui tip de operații ale forțelor terestre pe timpul războiului bazat pe efecte vor avea loc cu utilizarea și aplicarea cu pricepere a principiilor operațiilor cunoscute și consacrate: precizarea scopurilor/definirea clară a obiectivelor; unitatea și continuitatea operațiilor; libertatea de acțiune; inițiativa; flexibilitatea; concentrarea efortului; întrebuintarea economică a forțelor și mijloacelor; realizarea surprinderii; evitarea surprinderii; organizarea și executarea oportună a manevrei; realizarea și menținerea rezervei de forțe și mijloace; cooperarea; siguranța și protecția; moralul; sprijinul logistic, cât și prin unele noi care derivă din modul de concepere și desfășurare a operațiilor acestui tip de război, avându-se în vedere: durata limitată a acțiunii militare; identitatea structurilor militare de pace cu cele de război; preponderența acțiunilor rapide și a celor speciale; preponderența alianțelor; disproporționalitatea; disimetria și asimetria, iar aplicarea acestora constituie o premisă fundamentală a succesului, indiferent de tipul operației.

Aceste principii sunt norme ale oricărei operații, ce trebuie să fie în concordanță cu legile luptei armate, și nu pot fi ignorate. Ele sunt direcții de urmat de către comandant, trebuie respectate și avute în vedere în procesul de luare a deciziei.

Evoluția structurilor militare și implicarea majoră a tehnologiei informatice, reducerea efectivelor, compensată de înzestrare, mobilitate și flexibilitate, în concordanță cu obiectivele strategice de îndeplinit, determină unele considerații asupra principiilor operațiilor forțelor terestre, aplicate la războiul bazat pe efecte.

Precizarea scopurilor/definirea clară a obiectivelor se poate realiza prin devansarea adversarului în luarea deciziei, asigurând superioritate în acest domeniu, deziderat realizabil printr-un sistem informațional bine pus la punct, obținerea de date și informații precise din toate domeniile/sferele activității adversarului, diseminarea oportună a acestora și obținerea unui produs ce permite comandantului atacarea în timp util, lovirea în timp critic a acestuia și îndeplinirea obiectivelor în limitele timpului stabilit în cursul de acțiune.

Precizarea scopurilor/definirea clară a obiectivelor este condiționată de elaborarea unor planuri și ordine simple, precum și a unor documente de conducere clare, cu elemente concise, strict necesare, pentru a asigura înțelegerea lor completă și a evita confuziile sau interpretările greșite.

Unitatea și continuitatea operațiilor presupune capacitatea de a realiza omogenitatea elementelor de structură, prin plasarea tuturor forțelor și mijloacelor sub o comandă unică. Aceasta facilitează masarea efectelor puterii de luptă a forțelor pentru îndeplinirea aceluiași scop și atingerea obiectivului comun.

Libertatea de acțiune se realizează, în principal, prin cucerirea, menținerea și exploatarea inițiativei în desfășurarea acțiunilor proprii, simultan cu limitarea posibilităților de opțiune și acțiune ale adversarului. Aceasta constituie modalitatea cea mai eficace de a atinge un obiectiv comun, definit cu claritate. Libertatea de acțiune presupune existența unei supremații în toate domeniile acțiunilor militare, în special în cel informațional și tehnic.

Inițiativa acoperă aproape toate domeniile capabilităților forțelor terestre – mobilitatea forțelor, sprijinul logistic, protecția, sistemul de comandă, control și informații, desfășurarea rapidă și eficace pentru perioade de timp lungi –, și contribuie la dezvoltarea securității naționale, prin întărirea capabilităților de apărare națională în domeniile mobilității și desfășurării, susținerii, supraviețuirii, angajamentului eficace și comunicațiilor interoperabile.

Flexibilitatea impune adaptarea permanentă a planurilor și a acțiunilor forțelor – flexibilitatea în planificare și execuție – la modificările de situație neprevăzute ce apar pe câmpul de luptă, optarea pentru varianta cea mai avantajoasă. Aceasta se realizează prin instruire, organizare, comunicare, lucru de stat major, prevedere și prin menținerea permanentă a unei rezerve la dispoziție, care să asigure trecerea cu ușurință de la o acțiune la alta, de la o opțiune la alta, în funcție de condițiile concrete ale spațiului de luptă, având ca referință varianta inițială.

Flexibilitatea presupune ușurința de a acționa în limitele mandatului acordat pe baza respectării regulilor de angajare, pentru protecția forțelor, reducerea pierderilor proprii și adoptarea tacticii adecvate în vederea realizării obiectivului propus.

Flexibilitatea nu exclude, ci guvernează împreună cu *adaptabilitatea*. Aceasta rezultă din capacitatea structurilor militare de a acționa întrunit, de a evolua o dată cu dezvoltarea economico-socială a statului, într-un sistem dinamic complex, rezultantă a noii revoluții în afacerile militare.

Concentrarea efortului constă în capacitatea decidentului de a concentra informațiile, forțele, mijloacele și resursele în locul decisiv și la momentul potrivit, respectiv prin masarea efectelor puterii de luptă a forțelor proprii, în scopul obținerii superiorității față de inamic și realizarea scopurilor și obiectivelor strategice, în final, ale războiului.

Comandantul trebuie să coordoneze și să sincronizeze toate elementele puterii de luptă în locul și la momentul realizării unui efect decisiv asupra inamicului, într-un timp cât mai scurt.

Masarea efectelor puterii de luptă, chiar fără concentrarea forțelor, uneori face posibilă obținerea unor rezultate decisive, cu forțe inferioare numeric, simultan cu limitarea expunerii și asigurarea protecției față de acțiunile adversarului.

Întrebuințarea economică/eficientă a forțelor și mijloacelor presupune planificarea predictivă, managementul eficient al forțelor, folosirea, în cea mai eficientă modalitate posibilă, a întregii puteri de luptă disponibile și executarea misiunilor în timp oportun/critic.

Întrebuințarea economică/eficientă a forțelor și mijloacelor are la bază, pe lângă alte facilități, cunoașterea temeinică a spațiului de luptă, respectiv capabilitatea operațională de a obține și asimila informații despre poziția și deplasarea forțelor proprii, ale adversarului și forțelor neutre, precum și de situația geospațială, cuprinzând toate mediile – submarin, de suprafață, aerian și spațial – în care acestea se află și acționează.

În scopul aplicării principiului economiei, comandantul utilizează în mod optim, conform posibilităților specifice, fiecare element al puterii de luptă, repartizează și folosește în mod judicios majoritatea forțelor și mijloacelor pe direcția principală de efort, concomitent cu masarea efectelor și alocarea unui minimum necesar pentru celelalte direcții.

În procesul de economie a forțelor, în raport cu misiunile nou apărute și diversificarea celor clasice, comandantul poate dispune generarea de noi structuri multi-rol, modulare și flexibile, pentru a putea îndeplini o gamă variată de misiuni și a proiecta forța în funcție de specificul și dimensiunile crizei ori conflictului, realizând atât eficiența sporită, cât și rapiditate în atingerea obiectivelor.

Realizarea surprinderii se face prin operații executate în momente, locuri sau prin modalități pentru care adversarul nu este pregătit. În acest context, exploatarea punctelor critice ale adversarului și provocarea unor cursuri de acțiune a căror finalitate este determinarea schimbării comportamentului acestuia, prin desfășurarea prematură a capabilităților sale letale și neletale, în așa fel încât să acționeze conform așteptărilor noastre, constituie un deziderat.

Operațiile vor urmări nu distrugerea infrastructurii adversarului, ci numai a unor puncte critice, cum ar fi punctele de decizie/centrele de comandă sau centrele de greutate, determinând paralizarea și scoaterea imediată din luptă a acestora.

Aceste operații, bazate pe existența unei tehnologii moderne și asigurarea unei superiorități informaționale la dispoziția comandanților, vor avea loc prin lovirea sistemelor de comandă, control, comunicații și computere, distrugerea rețelelor de energie electrică, eliminarea fizică a liderilor proeminenți, distrugerea nodurilor de comandă și control critice sau distrugerea forțelor sale combatante prin ofensiva combinată aeriană și terestră.

Factorii principali ai surprinderii sunt: viteza; informațiile oportune și exacte; inducerea în eroare; aplicarea în forme neașteptate a elementelor puterii de luptă; măsurile de securitate; schimbarea bruscă a tacticii, procedeele și metodelor de acțiune; folosirea avantajelor oferite de teren și de condițiile atmosferice; continuarea acțiunilor și atunci când acestea par neprielnice.

Domeniile principale în care se poate realiza surprinderea sunt: ritmul operației; valoarea și structura forțelor și mijloacelor; direcția sau locul efortului principal; locul și momentul acțiunii.

Evitarea surprinderii se realizează prin măsuri și acțiuni întreprinse atât pe timpul pregătirii, cât și pe timpul desfășurării sau încheierii operațiilor și au drept scop situarea forțelor proprii în poziții avantajoase față de adversar, zădărniciind astfel încercările acestuia de a realiza surprinderea.

Organizarea și executarea oportună a manevrei asigură punerea adversarului într-o situație dezavantajoasă, prin deplasarea forțelor proprii în vederea obținerii unui avantaj pozițional cu viteză decisivă și ritm operațional devastator față de acesta, în scopul aplicării flexibile și al concentrării efectelor puterii de luptă și îndeplinirii misiunilor militare încredințate.

Abordarea manevrieră a operațiilor asigură comandanților exploatarea succesului, menținerea libertății de acțiune, reducerea vulnerabilității forțelor proprii și obținerea victoriei cu forțe puține, în fața unui inamic superior.

Manevra presupune: rapiditate în gândire, planificare, organizare și acțiune; stabilirea și, dacă e cazul, schimbarea direcției principale de efort; aplicarea judicioasă a principiului concentrării forțelor și mijloacelor. Este strâns legată de mobilitate; aceasta constă în capacitatea sporită de transport, viteză de deplasare, capacitate de extracție în toate cele trei

medii – aerian, terestru și naval –, și schimbarea rapidă a direcției de efort/zonă de responsabilitate, în concordanță cu noile scopuri și obiective stabilite de decidenți.

Forțele capabile să execute manevra trebuie să posede o viteză, o rapiditate și o ușurință de neegalat în dislocarea și redisolocarea forțelor proiectate, din locații dispersate pe o arie foarte largă, în scopul realizării obiectivelor operaționale în mod rapid și decisiv.

De exemplu, manevra poate fi angajată pentru a obliga forțele adversarului să părăsească pozițiile unde acestea stăteau ascunse, să se demaște, astfel încât ele să poată fi distruse prin acțiuni de luptă și foc executate ferm și precis. În timp, după derularea anumitor faze, obținerea avantajului pozițional va fi mai mult o funcție a manevrei operative decât a celei strategice.

Realizarea și menținerea rezervei de forțe și mijloace constau în stabilirea și menținerea unor forțe și mijloace la dispoziția comandantului pentru întărirea efortului pe unele direcții/în unele zone sau pentru sporirea puterii loviturilor în momentele hotărâtoare ale operațiilor. Rezerva de forțe și mijloace se realizează și prin: reducerea la minimum a pierderilor; asigurarea sprijinului logistic și a timpului de odihnă; aprovizionarea și completarea oportună a consumurilor și a pierderilor; extracția forțelor afectate și înlocuirea lor oportună.

Cooperarea impune integrarea acțiunilor unităților, genurilor de armă, categoriilor de forțe, instituțiilor și organizațiilor civile. Se realizează prin spirit de echipă, precum și prin instruire, planificare și acțiuni comune.

Cooperarea presupune o *colaborare* permanentă la toate nivelurile. Aceasta constă în interacționarea și relaționarea activității comandanților operaționali și a altor actori decizionali din zonă și trebuie să fie continuă, oportună și permanentă, atât în faza de planificare, cât și în faza de execuție/ desfășurare a operațiilor.

Siguranța și protecția constau în ansamblul de măsuri și acțiuni desfășurate continuu pentru asigurarea condițiilor de siguranță acțională, morală și materială necesare planificării și desfășurării operațiilor, prevenirii/interzicerii realizării surprinderii și obținerii avantajului față de adversar, precum și reducerii vulnerabilității forțelor proprii în raport cu misiunea, inamicul, timpul, spațiul și capacitățile de luptă.

Forțele terestre trebuie să fie capabile să desfășoare operații decisive, în pofida folosirii de către adversar a unui spectru larg de sisteme de armamente – inclusiv armele de distrugere în masă chimice, biologice, radiologice și nucleare/ADMCCR – , a desfășurării de operații informaționale sau atacuri teroriste sau a prezenței amenințărilor asimetrice pe timpul oricărei faze a acestor operații.

Protecția forțelor încorporează un întreg ansamblu de acțiuni, bazate pe măsuri defensive active și pasive, incluzând apărarea împotriva rachetelor a teatrului de operații și posibil apărarea limitată împotriva rachetelor a teritoriului propriu; contramăsuri ofensive; proceduri de securitate; măsuri antiterorism; un amplificat proces de colectare a informațiilor despre agresor și evaluarea acestora; pregătirea pentru situații de urgență; un sistem foarte avansat de avertizare oportună privind toate aspectele securității trupelor; nu în ultimul rând, strategii de angajare prin preluarea inițiativei. Pe lângă acestea, protecția forțelor se va extinde dincolo de vecinătatea imediată a teatrului de operații propriu-zis, pentru a se asigura protecția spatelui, a structurilor de logistică și a capacităților-cheie dispuse în alte locuri.

Moralul se reflectă în voința de a lupta și a obține victoria, fiind adesea decisiv pentru rezultatul operațiilor. Acesta se realizează prin instruire realistă, solicitantă și creativă și se menține prin exemplul personal al comandanților, asigurarea nevoilor vitale și crearea spiritului de grup. Prin actul de conducere, comandantul își motivează oamenii din subordine în

momentele de mare dificultate și pericol și îi direcționează pentru îndeplinirea misiunii. Rezistența psihică se realizează prin pregătire fizică și mentală adecvată.

Sprijinul logistic este vital pentru succesul operațiilor în orice tip de război și are în vedere asigurarea resurselor necesare îndeplinirii misiunilor.

Sprijinul logistic permanent, oportun și în volum complet este abilitatea de a furniza structurilor din Forțele Terestre personalul, echipamentele și proviziile adecvate, la locul potrivit, la momentul potrivit și în cantitatea necesară pentru desfășurarea cu succes a acțiunilor în cadrul oricărui tip de operație militară, de-a lungul întregului spectru al acestora și pentru realizarea obiectivelor operaționale.

Un sprijin logistic eficient va rezulta din transformarea revoluționară a sistemelor de informații, inovațiile din cadrul structurilor organizatorice și de conducere logistică, re-proiectarea proceselor și evoluțiile în tehnologiile de transport.

Consider că în afara principiilor prezentate mai sus, revoluția actuală și de perspectivă în afacerile militare, evoluția ascendentă a operațiilor și capacităților militare, schimbările majore ce au loc în gândirea militară, a doctrinelor militare și conceptelor operaționale, așa cum am afirmat mai sus, fac posibilă consacrarea și aplicarea și a unor principii noi, cum ar fi: principiul permanenței; principiul capacității; principiul integralității; principiul prevenției; principiul descurajării; principiul sustenabilității; rapiditatea; selectivitatea; câștigarea supremației; demasificarea; precizia.

Principiul permanenței relevă faptul că războiul, indiferent de tipul său, este un fenomen social greu de controlat care va însoți permanent societatea umană și va fi un produs al acesteia; acesta va trebui studiat, analizat, înțeles și prevenit sau folosit în modul cel mai rațional cu putință.

Principiul capacității constă în existența acelor structuri de ordin politic, economic, financiar, demografic, social, moral, cultural, informațional și militar, care să permită o pregătire temeinică, o desfășurare rapidă și eficientă a tuturor forțelor și mijloacelor și o desfășurare corespunzătoare a operațiilor.

Aceste structuri de decizie, în fond, trebuie să aibă în vedere unele acțiuni cum ar fi: planificare flexibilă; un proces de planificare a alocării resurselor bazat pe capacități și orientat spre viitor; cicluri accelerate de achiziții construite pe spirala dezvoltării; management orientat spre rezultate concrete; o agendă reformată de sprijin analitic. Conducerea superioară a acestora trebuie să se implice nemijlocit în introducerea noului și adoptarea conceptelor și a tehnologiei specifice erei informației și să asigure eliminarea procedurilor și practicilor care sunt opuse acestor scopuri.

Printre direcțiile principale de acțiune amintesc: eliminarea cerințelor pentru dubla raportare; creșterea posibilităților de angajare de personal cu înaltă calificare; îmbunătățirea salarizării și a calității vieții personalului; focalizarea activității de personal pe aprecierea capitalului intelectual drept un mijloc de valoare strategică; recrutarea și instruirea personalului militar în funcție de abilitatea acestuia de a acționa într-un mediu aflat în continuă schimbare; promovarea valorilor și atitudinilor de comandă, învățământ și instruire care încurajează și răsplătesc inovațiile utile; legarea strategiilor de efectuare a achizițiilor, de conceptele întrunite ale viitorului, în scopul asigurării capacităților necesare executării operațiilor viitoare.

Principiul integralității constituie capacitatea de a angaja întreaga societate, într-o manieră integrală – politic, economic, cultural, informațional etc. –, la efortul de război, indiferent de tipul acestuia.

Integrarea eforturilor armatei și a celorlalte elemente ale sistemului național de apărare cu cele ale aliaților trebuie să ducă la utilizarea puterii militare, în concordanță cu contextul strategic actual, iar coordonarea crescută la toate nivelurile este de natură să îmbunătățească cooperarea, rapiditatea de reacție, precum și abilitatea de a duce operații cu succes.

Principiul prevenției presupune evitarea conflictelor militare prin diverse acțiuni de natură diplomatică, economică, militară, imagologică și de altă natură, care au rolul de a obține efectele dorite și atingerea scopurilor și obiectivelor propuse prin acțiuni de descurajare. Structurile militare duc acțiuni de prevenire prin executarea unor lovituri preventive, demonstrații de forță etc., ce presupun evitarea pierderilor umane și materiale.

Principiul descurajării presupune realizarea scopurilor și a obiectivelor războiului fără o angajare militară directă, majoră. Acesta constă în dotarea cu mijloace de luptă ce au la bază tehnologia de vârf, determinând realizarea unui raport de forțe, în plan informațional și nu numai, menit să determine schimbarea hotărârii/comportamentului adversarului.

Principiul sustenabilității presupune capacitatea forțelor terestre de a susține singure efortul unor acțiuni militare, prin completarea și înlocuirea efectivelor din diferite teatre de operații și asigurarea, timp îndelungat, a resurselor materiale necesare desfășurării operațiilor din acestea.

Sustenabilitatea se realizează printr-un potențial integral al suportului logistic care trebuie să fie permanent, oportun și în volum complet.

Rapiditatea constă în executarea în scurt timp a unor operații, bazate pe elaborarea unor planuri bine concepute și pe viteza de dislocare a forțelor, a tipului și cantității de forțe și mijloace, în funcție de riscurile acceptate. Rezultatul este că o forță întrunită își atinge obiectivele strategice și operative mai repede dacă este o forță flexibilă, rapid dislocabilă, ce poate modela condițiile inițiale în favoarea sa.

Rapiditatea în execuție asigură punerea adversarului în poziția de a executa acele acțiuni pe care noi le dorim, sau să-i diminuăm abilitatea de a ataca.

Se caracterizează prin acțiuni imediate și continue, pentru a obține controlul rapid asupra adversarului, distrugerea capacității acestuia de a coordona operațiile proprii și de a neutraliza capabilitățile sale.

Rapiditatea în execuție se asigură și prin acțiuni combinate ale diferitelor forme de război. Astfel, prin interacțiunea, în special, cu războiul pe bază de rețea se determină creșterea/amplificarea vitezei de execuție și a preciziei în operațiile militare, prin utilizarea tehnologiilor de ultimă generație și a mediului informațional, creând premisele creșterii eficienței în desfășurarea forțelor.

Selectivitatea presupune analiza, planificarea acțiunilor și alegerea, pentru a fi lovite, numai a acelor obiective/elemente care sunt cu adevărat necesare și aplicarea loviturilor decisive asupra lor, prin folosirea capabilităților letale și neletale.

Căștigarea supremației constă în capacitatea de a acționa și reacționa rapid, devansând adversarul în acțiunile sale, concomitent cu menținerea unui nivel al controlului situației care să îl depășească pe cel al adversarului, în plan fizic și psihologic. Aceasta este posibilă prin viteza de reacție, conjugată cu o superioritate tehnologică, care reprezintă posibilitatea structurilor de a planifica, angaja, extrage ori coordona diferite acțiuni militare, în orice teatru de operații sau zone de responsabilitate pentru realizarea surprinderii/evitarea surprinderii, în etape/perioade scurte de timp.

Câștigarea supremației asigură aducerea adversarului la un nivel de percepție, înțelegere a situației și dorința de ripostă care să ne permită atingerea scopurilor strategice proprii, prin utilizarea de capabilități care să asigure anihilarea completă a adversarului. Totodată, aceasta presupune cunoașterea completă a situației forțelor proprii, a forțelor adversarului și mediului din zona de conflict, execuția impecabilă, rapidă și sub un control de detaliu al unor acțiuni cu caracter continuu și multidimensional în mediul de conflict în care se operează.

Câștigarea supremației este, de regulă, pusă pe seama supremației aeriene, și de aceea acest principiu, deși decisiv, prezintă totuși unele neajunsuri printre care amintim:

a) separarea acțiunilor aeriene de cele terestre, în detrimentul celor din urmă, ceea ce duce la întârzierea în dominarea terenului;

b) capacitatea redusă a controlului operațional a spațiului/mediului în care acționează forțele proprii.

Demasificarea asigură trecerea de la o abordare bazată pe masarea forțelor într-o anumită zonă geografică, la una bazată pe realizarea efectelor dorite. Aceasta constă în deplasarea puterii de luptă din spațiul de luptă linear către operații discontinue, cu accent pe controlul funcțional contra ocupării fizice a spațiului de luptă și generarea unei puteri de luptă eficace în locul și momentul potrivit. Totodată, crește gradul de cuplare al informațiilor, operațiilor și al logisticii pentru a obține efecte precise și a câștiga avantaje temporare, cu forțe dispersate. Se bazează pe creșterea ritmului și vitezei de deplasare în cadrul spațiului de luptă pentru a complica problemele inamicului de determinare și angajare a obiectivelor.

Precizia este abilitatea forțelor: de a localiza, cerceta, discerne și urmări obiectivele sau țintele; de a selecta, organiza și folosi sistemele cele mai adecvate; de a produce efectele dorite; de a evalua rezultatele tuturor acțiunilor întreprinse; și, nu în ultimă instanță, de a re-angaja forțele și sistemele necesare cu viteză decisivă și într-un ritm operațional devastator în funcție de ceea ce este nevoie în orice moment și loc din teatrul de operații, de-a lungul întregului spectru al operațiilor militare.

Angajarea cu precizie a luptei – executarea focului și desfășurarea acțiunilor militare cu o deosebită acuratețe și precizie – constituie o angajare bazată pe efecte, care este relevantă pentru toate tipurile de operații militare. Succesul său depinde de analiza în profunzime, pentru a identifica și localiza conexiunile și țintele cele mai importante. Caracteristica crucială a angajării precise a luptei este conexiunea dintre senzori, sistemele de lovire a țintelor și efectele produse pe câmpul de luptă. În cadrul forței întrunite a viitorului, această conexiune va avea loc între toate categoriile și tipurile de forțe și va încorpora, de asemenea, capabilitățile adecvate ale partenerilor multinaționali sau interagenții, în funcție de contextul respectiv.

*

* *

Principiile prezentate mai sus sunt, în general, transparente la semnificație, au implicații și determinări multiple, în calitatea lor de modalități, proceduri, senzori și linii directe de construcție în cadrul operațiilor forțelor terestre, iar punerea lor în aplicare are semnificație pentru:

a) creșterea atenției pe rezultatul final al acțiunii în ansamblu;

b) creșterea importanței mediului de manifestare/acțiune, care trebuie privit ca un sis-

tem în care forțele proprii, forțele adversarului și forțele neutre acționează pentru realizarea de efecte;

- c) analizarea sistemului și înțelegerea problemei și a relației dintre acțiuni și efecte;
- d) armonizarea diferitelor instrumente ale puterii care participă la acțiune;
- e) estimarea continuă a eficienței acțiunii și adaptarea acesteia la modificările apărute.

În încheiere, doresc să precizez că problematica prezentată nu este considerată a fi epuizată, acesteia putându-i-se adăuga și alte idei, iar pe lângă faptul că principiile, oricare și oricâte am identifica, se întrepătrund și se condiționează reciproc, pot fi completate și dezvoltate, astfel încât să corespundă cât mai complet cerințelor teoretice ale gândirii noastre militare și dezvoltării doctrinare.

ASPECTE CONCEPTUALE ALE OPERAȚIILOR BAZATE PE EFECTE (OBE)

Gl.prof.univ.dr. Mircea Mureșan
Comandantul (rectorul) Universității Naționale de Apărare „Carol I”

*„Am considerat întotdeauna că planurile
sunt nefolositoare pentru pregătirea luptei,
dar planificarea este indispensabilă”.
(General Dwight D. Eisenhower)*

Deși gândirea bazată pe efecte este evidentă în multe exemple istorice de operații militare, extinderea OBE a fost întotdeauna limitată de capacitățile la dispoziție. Cuceririle științifice în domeniul tehnologiilor informatice, armamentului de precizie, invizibilității, geo-locăției, senzorilor, operațiilor de informații, operațiilor spațiale și conectivității au furnizat planificatorilor militari capacități noi care permit obținerea unor efecte care acum 20 de ani nu erau considerate posibile.

OBE sunt creditate uneori cu realizarea și a altor concepte operaționale și efecte, cum sunt acțiunile de luptă paralele, operațiile combinate, menținerea ISR sau metodelor neletale care în circumstanțe potrivite pot ajuta la obținerea succesului în OBE.

Rădăcinile istorice ale conceptului EBO

Există un consens în ceea ce privește faptul că acțiunile de luptă, în special cele eficiente, au fost dintotdeauna bazate pe efecte.

Edgar Gorrell, un locotenent-colonel american, pe timpul primului război mondial, observând că Aliații atacând fabricile de muniție germane obțineau aceleași efecte ca cele obținute prin distrugerea gurilor de foc, a scris primul concept american privind bombardamentul strategic¹.

În al Doilea Război Mondial, în ciuda faptului că doctrina acțiunilor aeriene includea liste cu țintele standard, precum liniile de cale ferată, poduri, tunele, stații de electricitate, rafinării de petrol, și alte asemenea obiective, comandanții încă nu aveau instrumentele analitice necesare pentru a desfășura evaluarea și cunatificarea operațiilor.

În septembrie 1939 au fost formate două structuri pentru studierea economiei germane și determinarea celor mai potrivite ținte a fi bombardate aerian. Una dintre structuri era constituită din oameni de afaceri, avocați și economiști americani, cunoscută sub denumirea de *Comitetul Analizărilor de Operații* (*Committee of Operations Analysts*), iar cealaltă era *Unitatea Obiectivelor Inamice* (*Enemy Objectives Unit*) în Londra, care consiliau liderii aliați în problemele războiului.

La Casablanca, în ianuarie 1943, Franklin Roosevelt și Winston Churchill au afirmat că obiectivul ofensivei de bombardament combinate a fost „distrugerea și dislocarea progresivă a sistemului militar, industrial și economic german, precum și subminarea moralului populației germane până la un nivel în care capacitatea acesteia de rezistență armată este slăbită ireversibil”².

Analiztii americani au decis că prioritatea principală a bombardamentelor Alianței trebuie să devină rafinările. Alți planificatori aerieni, în special mareșalul aerului Arthur Tedder, locțiitorul comandantului suprem al Alianței, au considerat că dacă liniile de cale ferată erau întrerupte, mașina de război germană se va opri împreună cu întreaga economie. Disputa s-a încheiat în martie 1944 atunci când Eisenhower a optat pentru varianta bombardării liniilor de cale ferată. În această decizie, criteriul de merit l-a constituit cerința realizării superiorității aeriene pentru a izola capetele de pod de întăririle inamicului. Acest plan a avut câștig de cauză deoarece a propus o soluție la problemele imediate – efectul dorit de Eisenhower³.

Termenul *effects-based operation* a fost folosit pentru prima dată de Centrul de Planificare a Campaniilor al Forțelor Aeriene ale SUA pe timpul primei nopți a operației DESERT STORM⁴. Planificatorii s-au concentrat nu numai asupra execuției „listei de ținte”; mai degrabă au încercat să anticipeze efectele de ordinul doi și trei a distrugerii țăintelor.

O contribuție importantă la fundamentarea conceptului modern de operații bazate pe efecte a avut-o John Warden, colonel în forțele aeriene ale SUA. La începutul anilor 1990, colonelul Warden descria inamicul ca un sistem⁵, iar războiul viitorului ca „acțiuni de luptă paralele”, definit de principiile anihilării și nimicirii, care se petrec mai degrabă simultan decât secvențial. Prin identificarea nodurilor de interconectare esențiale în sistemele adversarilor se pot viza ținte multiple cu o singură încărcătură⁶.

Conceptul de *operații bazate pe efecte* (*Effects-Based Operations – EBO*) a evoluat și s-a dezvoltat, căpătând aspect de universalitate, pornind de la conceptul relativ îngust al *stabilirii țintelor bazate pe efecte* (*Effects-based Targeting – EBT*)⁷.

Din observațiile făcute pe timpul războiului din Golf din 1990-1991, unii cercetători militari americani au considerat că războiul din Asia de sud-vest a impus schimbări fundamentale în „modul american de purtare a războiului” – „American way of war”⁸.

Războiul din Golf a demonstrat aplicarea conceptului „acțiunilor paralele” care a permis controlul forțelor inamice fără a fi necesare forțe terestre masive. Realizarea acțiunilor paralele solicită armament de precizie, abilitatea de a neutraliza apărarea aeriană și un concept operațional care se concentrează mai ales pe efecte și nu numai pe distrugere masivă în obținerea obiectivelor militare⁹. Acest concept operațional a fost conceptul *operațiilor bazate pe efecte*, un concept având la bază ideea că abilitatea inamicului de a opera cum dorește este în ultimă instanță mai importantă decât distrugerea forțelor sale militare. Operațiile bazate pe efecte vor atinge efectele dorite prin aplicarea cu succes a forței pentru a căpăta controlul sistemelor esențiale pentru inamic¹⁰.

Conceptul operațiilor bazate pe efecte reflectă o schimbare fundamentală în natura acțiunilor de luptă. Conducerea acțiunilor de luptă a trecut de la campaniile care urmăreau atingerea obiectivelor prin atacuri secvențiale, la acțiunile paralele, atacul simultan al tuturor sistemelor vitale ale inamicului.

OBE în prezent

Conținutul conceptului de *Operații Bazate pe Efecte* a evoluat în timp. Charles Kamps, referindu-se la OBE în a sa *Notiță Doctrinară pentru Aviatori*, cita Glossarul Comandamentului Forțelor Întrunite ale SUA pentru Operațiile Bazate pe Efecte din 2004: „un proces pentru atingerea finalității strategice dorite / efectului asupra inamicului, prin aplicarea sinergică, multiplicativă și cumulativă a întregii game de capacități militare și nemilitare la nivel tactic, operativ și strategic”¹¹, iar conform generalului David Deptula „[conceptul OBE n.t.] în esența sa este explorarea controlului – crearea efectelor necesare astfel încât un adversar să acționeze în conformitate cu obiectivele noastre de securitate națională”¹².

Majoritatea teoreticienilor consideră că OBE are șapte **caracteristici** principale: nevoia de superioritate decizională la pace și război (în toată gama operațiilor); vizarea unor efecte ulterioare celor directe, de prim-rang; înțelegerea sistemelor adversarilor; capacitatea de aplicare adaptată a elementelor puterii naționale; capacitatea elementelor de decizie de a adapta regulile și presupunerile la realitate¹³.

Scopul conceptului OBE este mai amplu decât simpla angajare precisă a țintelor, care constituie numai un instrument prin care se pot realiza efecte, necesitând existența unor lideri care să înțeleagă imaginea în ansamblu, precum și impactul potențial al deciziilor lor asupra obținerii efectelor dorite, capabili de gândire conceptuală¹⁴.

Conceptele actuale referitoare la OBE extind spațiul operațional și includ toate dimensiunile mediului *politic, militar, economic, social, de infrastructură și de informații – PMESII* (*political, military, economic, social, infrastructure and information – PMESII*). Capabilitățile instrumentelor puterii pot fi concentrate împotriva nodurilor-cheie selectate pentru a obține efecte operaționale și strategice¹⁵.

Programul PRIME, un instrument informatic pentru modelarea PMESII care permite analiștilor să examineze din multiple puncte de vedere efectele pe care diferite cursuri de acțiune le-ar putea avea într-o situație, a identificat modelarea sistemelor de sisteme în toate dimensiunile PMESII ca temă centrală. Scopul general este de a produce un model de anticipare a efectelor directe la scară globală pentru un set de acțiuni¹⁶. Acțiunile pentru modelarea PRIME PMESII sunt *Diplomatice, Informaționale, Militare, Economice* (*Diplomatic, Informational, Military, or Economic – DIME*)¹⁷.

OBE determină trecerea de la o “întrunire” sporită la epoca “meta – întrunirii”, care integrează un set de acțiuni coerente cu implicarea unei game mai largi de participanți¹⁸.

NATO, prin Programul Experimental al Comandamentului Aliat pentru Transformare, conduce experimente cu doctrine și instrumente pentru OBE în cooperare cu Comandamentul Forțelor Întrunite ale SUA. Contribuția cea mai importantă a NATO C3 Agency este *Instrumentul Bazat pe Efecte pentru Planificare Operațională, Activarea Forței și Simulare* (*Effects-Based Tool for Operational Planning, Force Activation and Simulation – EB-TOPFAS*), *instrumentul de planificare pentru Planificare Bazate pe Efecte – PBE* (*Effects-Based Planning – EBP*). Celelalte funcții importante ale OBE sunt *Execuția Bazată pe Efecte – EBE* (*Ef-*

fects-Based Execution – EBE) și Aprecierea Bazată pe Efecte – ABE (Effects-Based Assessment – EBA). Toate trei funcțiile (PBE, EBE și ABE) depind de și contribuie la cea de-a patra funcție a conceptului OBE Desfășurarea Bazată pe Cunoștințe – DBC (Knowledge Base Development – KBD).

O *Analiză Bazată pe Efecte – ABE (Effects Based Analysis – EBA)*, folosind o abordare sistemică de tipul “sistem de sisteme” (*system of systems – SOS*), poate fi extrem de valoroasă pentru factorii de decizie politică, putând ajuta la înțelegerea modelului comportamental și a dinamicii acțiunilor de forță în situațiile complexe de criză. Analiza OBE trebuie să realizeze o imagine neobișnuit de amplă a “sistemului”, care să includă și factorii cognitivi și comportamentali și să permită luarea în calcul a efectelor secundare indirecte și dificil de anticipat. Întrebările fundamentale ale unei ABE sunt următoarele: *Cum ar reacționa un adversar la anumite acțiuni? Cât timp ar dura obținerea efectelor dorite? Care sunt consecințele posibile neintenționate? Care este gama de variante de acțiune care pot fi realizate în perioada imediat următoare? Cât de eficient pot fi comunicate aceste variante factorilor de decizie politică?*

Analizele adesea vor fi exploratorii, ajutând mai degrabă la crearea unor scenarii posibile decât la previzionarea precisă a evenimentelor. O abordare sistemică va lua în considerare legăturile și nodurile între rețelele PMESII care compun sistemul național. Această abordare sistemică consideră OBE ca o formă analitică de purtare a acțiunilor de luptă. Aceasta va permite anticiparea acțiunilor și reacțiilor inamicului, a sarcinilor de executat, evaluarea efectelor, iar apoi re-stabilirea sau re-executarea sarcinilor având la bază cuantificarea efectelor¹⁹.

Pe timpul desfășurării fazelor unei operații întrunite²⁰ este esențială aprecierea cu acuratețe a eficienței misiunii, având la bază obiectivele stabilite de comandantul forței întrunite. O *Analiză Bazată pe Efecte* realizează aceasta prin aplicarea unor criterii de eficiență și a unor criterii de performanță. Răspunzând întrebărilor “cât de eficient este planul?” și “sunt atinse misiunile, obiectivele și efectele dorite?”, criteriile de eficiență se referă la crearea efectelor, în timp ce criteriile de performanță se referă la îndeplinirea sarcinilor.

Deși modalitățile cantitative de apreciere sunt preferate celor calitative, acestea pot fi necesare având în vedere că nu toate aspectele operației pot fi abordate cantitativ. Fără criterii de eficiență independente, OBE se pot transforma în acțiuni desfășurate numai pentru a justifica folosirea anumitor mijloace. Criteriile de eficiență, în contextul OBE, trebuie să fie criteriul de alegere. Prin stabilirea unuia sau mai multor criterii de eficiență pentru fiecare obiectiv, se definesc de fapt efectele dorite și se face posibilă precizarea sarcinilor necesare obținerii acestora.

În timp ce teoreticienii consideră că acțiunile, prin legături cauzale, conduc la efectele dorite pentru îndeplinirea obiectivelor, punctul de vedere al planificatorilor militari este acela că obiectivele determină efectele și acestea la rândul lor sarcinile necesare a fi executate. Planificatorii nu au la dispoziție o cantitate infinită de mijloace și trebuie să știe cum să obțină cele mai bune efecte pentru îndeplinirea obiectivelor politice.

În general, se consideră că, alegerea unor criterii de merit – CM (*Measures Of Merit – MoM*) greșite poate duce la pierderea victoriei în operație. Criteriile de merit și indicatorii de succes reprezintă o adevărată provocare în OBE. Dar, cea mai profundă provocare, în acest domeniu, este cea culturală, pentru a convinge factorii de decizie militară să sprijine *criteriile de eficiență politică (Measures of Policy Effectiveness – MoPE)*, fără a se limita la *criteriile de eficiență a forței (Measures of Force Effectiveness – MoFE)*.

În acest scop, o difuzare corectă a informațiilor și cunoștințelor, o instruire adecvată, o planificare, o execuție și un feedback corespunzător la toate entitățile organizatorice parti-

cipante la OBE, adoptarea criteriilor de eficiență politică și a indicatorilor de succes ai OBE ca esență a analizei, precum și crearea unor baze de date și a unor structuri de date destinate să sprijine OBE și rețelele pe care OBE caută să le afecteze sunt câteva dintre cele mai stringente cerințe pentru care trebuie identificate cele mai potrivite soluții²¹.

Gama foarte largă de date și abilități necesare în analiza bazată pe efecte sugerează necesitatea înființării unui centru analitic de sprijin OBE interdepartamental. Capabilitățile necesare sprijinirii OBE îmbracă forma tehnicilor tradiționale de cercetare științifică dar și a altor discipline academice și tradiții intelectuale, cu care se integrează. Structurile organizatorice de informații, de analiză și operaționale trebuie să colaboreze spre a asigura factorilor de decizie datele necesare planificării operațiilor.

OBE stabilesc un flux logic între finalități, căi și mijloace la toate nivelurile de gândire strategică. Întrebarea care se pune este următoarea: dacă o țintă poate fi lovită precis, este nevoie să fie distrusă sau poate fi generat un efect mai subtil/potrivit/ajustat, chiar psihologic, prin calibrarea armamentului ținând cont atât de țintă cât și de obiectivele fundamentale ale campaniei/securității naționale?

Aplicare cu succes a OBE necesită o înțelegere profundă a culturii, societății, guvernării și economiei unui oponent și în aceeași măsură necesită o înțelegere adâncă a contextului politic al conflictului pentru a da factorilor de decizie militari și politici șansa de a observa consecințele acțiunilor lor. Comandanții și statele majore trebuie să aibă în vedere că incertitudinea, fricțiunile și un adversar cu capacități de adaptare bună pot provoca efecte suplimentare față de cele anticipate.

Pentru a modela conduita, individuală dar și colectivă a "jucătorilor" în mediul de securitate, OBE trebuie să aibă atât dimensiuni fizice cât și psihologice, să se desfășoare simultan la nivelurile tactic, operativ, strategic și geostrategic, în multiple domenii ale politicii, diplomației, apărării și economiei, iar toate efectele trebuie să fie interrelaționate și cumulative²².

Efectele fizice pot fi modelate mai ușor decât cele cognitive. În final, campania întrunită trebuie să afecteze moralul adversarului. Totuși, conceptul OBE nu se bazează pe astfel de mijloace fizice limitate.²³ În esență sa, OBE se referă la percepția intelectuală și dimensiunile cognitive ale adversarului, indiferent de inferioritatea sau superioritatea fizică sau militară²⁴. Un set integrat de modele de efecte fizice și cognitive pot ajuta la realizarea obiectivelor de securitate națională, fără ca adversarul măcar să știe că a fost influențat. OBE pot fi descrise și ca operații în domeniul cognitiv deoarece este în natura omului să reacționeze la stimuli, să încerce să înțeleagă o situație și să se decidă asupra unui răspuns.

Ideea unanim acceptată este că implementarea OBE se bazează pe punerea în practică a opt seturi de informații care fac posibile OBE asigurând înțelegerea de către planificatori a sistemelor proprii și ale adversarului: tehnice; geografice; de infrastructură; organizaționale; sociopolitice; psihologice; de context; de dinamică²⁵.

Relațiile OBE cu NCW, ONA și IW

Războiul în rețea (*Network-Centric Warfare- NCW*) este un concept de operații care are la bază superioritatea informațională, ca generator de putere de luptă, prin interconectarea senzorilor, decidenților și trăgătorilor, în scopul obținerii de cunoștințe, creșterii ritmului și a vitezei actului de comandă, sporirii letalității și capacităților de supraviețuire și realizării autosincronizării. Conceptul pleacă de la premisele că infostructura va permite realizarea si-

nergiei acțiunilor, circulația informațiilor va permite operațiilor să atingă o viteză, o flexibilitate și o precizie mai mare, iar unui număr mic de platforme – să îndeplinească un număr mare de misiuni. Cheia succesului stă nu în interconectarea capabilităților pur și simplu, ci în interconectarea capabilităților potrivite în proporțiile corecte.

Tehnologiile și gândirea specifice operațiilor în rețea (*Network-Centric Operations – NCO*) asigură cele patru ingrediente de succes OBE: opțiuni, agilitate, cooperare și concentrarea cunoștințelor. NCO sunt mijlocul pentru obținerea unei finalități, aceasta fiind OBE.

The technologies and thinking of *Network-Centric Operations* provide the four key ingredients of successful effects-based operations: *options, agility, coordination, and knowledge mobilization*. Network-Centric Operations are a means to an end, and effects-based operations are that end.

OBE și NCW descriu o abordare sinergică a transformării în domeniul militar. OBE dau posibilitatea de a aplica forța NCW nu numai în lupta tradițională, așa cum sunt tentați mulți comandanți să facă, dar să se depășească mijloacele cinetice spre a se lua în considerare mijloacele în domeniile cognitive și informaționale spre a crea efecte în domeniul cognitiv în toată gama misiunilor de luptă la pace, în operațiile de răspuns la crize precum și în război²⁶.

Încercând să înțeleagă implicațiile NCW și să elaboreze o teorie și un concept al OBE teoreticienii au în vedere următoarele: NCW și OBE pot schimba caracterul acțiunilor de luptă da nu pot schimba natura războiului; NCW și OBE nu înlocuiesc forța militară iar succesul este dat de efectele obținute; adversarul va reacționa; NCW și OBE nu sunt răspunsul universal și nu vor înlocui celelalte forțe și forme ale acțiunilor de luptă; numărul este important și în continuare; noile tehnologii militare, oricât de sofisticate, nu sunt suficiente dacă nu sunt însoțite de concepte, doctrine și organizare; ce se întâmplă dacă NCW și OBE nu se desfășoară conform planurilor?

Înțeleasă ca un proces continuu, bazat pe colaborare, prin care se construiește o bază coerentă, comună de cunoștințe și se unesc diverse surse de cunoaștere în scopul dezvoltării înțelegerii comune a forțelor proprii și inamice, a percepțiilor inamicului și a mediului de operare, evaluarea operațională în rețea – *EOR (Operational Net Assessment – ONA)*, completându-se reciproc cu pregătirea informativă întrunită a câmpului de luptă și privind inamicul ca pe un sistem de sisteme, poate deveni factorul-cheie al operațiilor cu efecte planificate.

Opozanții conceptului argumentează că o atotcuprinzătoare evaluare operațională în rețea desfășurată cu mijloace informaționale nu poate lua în calcul toate posibilitățile sau elimina incertitudinile războiului. Ideea este aceea că “acțiunile de luptă tradiționale conduc la o distrugere a forțelor militare ale inamicului în teren, în timp ce OBE, prin evitarea unor forțe inamice, poate permite acestor forțe reintegrarea în masa populației și pregătirea ulterioară a unei campanii insurgente după război mai dificil și costisitor de contracarat”²⁷. Se argumentează că ABE poate aduce repede în colaps un guvern inamic, cu un efect mic asupra populației, care se va vedea încurajată să sprijine mai puternic regimul înlocuit sau alte activități insurgente. La acestea sprijinitorii conceptului răspund cu o întrebare: “De ce mai este necesară o abordare bazată pe efecte dacă ABE o poate înlocui?”²⁸.

Conceptul de acțiuni de luptă neregulate²⁹ – *ALN (Irregular Warfare – IW)* afirmă necesitatea integrării tuturor instrumentelor puterii naționale (diplomatice, de informații, militare și economice) pentru a permite comandanților forțelor întrunită să desfășoare cu succes o campanie expediționară (protracted³⁰) împotriva actorilor statali și nestatali. Pentru a avea succes în ALN comandanții și statele majore întrunită au nevoie de un sistem de planificare

a campaniei care să răspundă la două întrebări esențiale: “cât de eficient ești în controlul sau influențarea populației?” și “Cum măsoară efortul în ALN?”. Răspunsul este o combinație între abordarea bazată pe efecte și noile concepte de ALN.

ALN presupune o varietate de operații și activități la nivel tactic și operativ care de-a lungul timpului au fost considerate la periferia acțiunilor de luptă convenționale³¹: insurgența, contrainsurgența, acțiunile de luptă neconvenționale, terorismul, contra-terorismul, apărarea bazelor din străinătate, operațiile de stabilitate, securitate, tranziție și reconstrucție, comunicațiile strategice, operațiile psihologice, operațiile informaționale, operațiile civil-militari, activitățile de informații și contrainformații, activitățile de criminalitate transfrontalieră, activități de impunere a legii concentrate pe pericole neregulate. Deși aceste activități pot fi ușor asimilate contextului acțiunilor de luptă convenționale, ele reprezintă de fapt o gamă de operații specifice ALN.

Aplicarea conceptului OBE a devenit normă în Irak. Comandanții s-au îndreptat spre o abordare operațională bazată pe efecte pentru a lega operațiile tactice de finalitatea strategică stabilită, prin incorporarea conceptelor operaționale bazate pe efecte în planurile și operațiile desfășurate subliniind abilitatea operațiilor bazate pe efecte de a rezolva problemele cele mai complexe³².

Concluzii

Războiul va continua să fie caracterizat de incertitudini și în viitor. *Abordările bazate pe efecte* necesită demararea fiecărei noi responsabilități făcând referire la stadiul final, la perceperea corectă a situației, aspect ce permite o monitorizare continuă a progresului în situația unui set de indicatori, realocarea resurselor sau efortului necesare pentru obținerea efectelor preconizate.

EBO presupune utilizarea domeniilor *diplomatice, informaționale, militare și economice (DIME)*, ale puterii naționale sau influenței în vederea obținerii unui rezultat scontat. *Abordarea bazată pe efecte* este o metodă de planificare ce utilizează o abordare de tip sistem-de-sisteme prin analiza nodurilor și legăturilor critice și sistemelor de noduri și legături în domeniile politice, militare, economice, sociale, prin infrastructură și informațional (PMESII), pentru a obține efectul scontat.

În timp ce forța principală a OBE este aceea că furnizează primul proces formalizat de examinare a problemelor folosind o abordare sistemică, slăbiciune lui este considerată modalitatea vizuală de abordare a complexității sistemelor și interacțiunilor pentru identificarea centrelor de greutate ale inamicului și pentru producerea anticipării și cauzalității în domeniul comportamentului uman. Încrederea totală în abordarea de tip sistem-de-sisteme nu este o soluție universală pentru toate operațiile militare, iar cea mai bună cale de urmat pentru comunitatea planificatorilor este adoptarea unui proces modificat care îmbină porțiuni din procesele SOD, OBE și cele tradiționale³³.

Note

¹ Maurer Maurer, *The U.S. Air Service in World War I*, volume 2 (Washington: Office of Air Force History, 1978), pp. 141–57, reprints the Gorrell memorandum.

² Wesley Frank Craven and James Lea Cate, *The Army Air Forces in World War II*, volume 2 (Chicago: University of Chicago Press, 1948–58), p. 305.

- ³ Phillip S. Meilinger, *The Origins Of Effects-Based Operations*, JFQ / issue thirty-five.
- ⁴ Williamson Murray, *Transformation: Volume II*, in "Transformation Concepts for National Security in the 21st Century", ed. Williamson Murray (Carlisle, PA: Strategic Studies Institute, September 2002), 3.
- ⁵ Joint Publication 1-02, Department of Defense Military and Associated Terms, 527. "system – a functionally, physically, and/or behaviorally related group of regularly interacting or interdependent instruments; that group of instruments forming a unified whole".
- ⁶ Gary H. Check, *Effects-Based Operations: The End of Dominant Maneuver?* in "Transformation Concepts for National Security in the 21st Century", ed. Williamson Murray (Carlisle: Strategic Studies Institute, September 2002), 74-75.
- ⁷ Donald Lowe, Simon Ng, *Effects-Based Operations: Language, Meaning And The Effects-Based Approach*, The Power of Command and Control Research and Technology Symposium "Information Age Concepts and Technologies", 2004.
- ⁸ David A. Deptula, *Firing for Effect: Change in the Nature of Warfare*, "Defense and Airpower Series" (24 August 1995), p. 4.
- ⁹ Brigadier General, David A. Deptula, *Effects-Based Operations: Change in the Nature of Warfare* (Arlington, VA: Aerospace Education Foundation, 2001), p. iii.
- ¹⁰ Allen W. Batschelet, *Effects-Based Operations: A New Operational Model? Preparing For An Uncertain Future*, U.S. Army War College, CARLISLE, 09 April 2002, p.4.
- ¹¹ Charles T. Kamps, *Effects-Based Operations*, "Aerospace Power Journal" 18, no. 2, (Summer 2004).
<http://www.airpower.au.af.mil/airchronicles/apj/apj04/sum04/kamps.html> (23 octombrie 2007).
- ¹² David A. Deptula, *Effects-Based Operations*, "Air & Space Power Journal", (Spring 2006), <http://www.airpower.maxwell.af.mil/airchronicles/apj/apj06/spr06/spr06.html> (27 februarie 2007).
- ¹³ Institute for Defense Analyses, *New Perspectives on Effects-Based Operations*, (Alexandria, VA: Institute for Defense Analyses 30 iunie 2001), p. 10.
- ¹⁴ Allen W. Batschelet, *Effects-Based Operations: A New Operational Model? Preparing For An Uncertain Future*, U.S. Army War College, CARLISLE, 09 April 2002.
- ¹⁵ Joint Forces Command, Website, "Glossary," <http://www.jfcom.mil/about/glossary.htm#GoTop> (23 octombrie 2007). "Effect – The physical, functional, or psychological outcome, event, or consequence that results from specific military or non-military actions".
- ¹⁶ Air Force Research Laboratory, Prime: A PMESII (Political, Military, Economic, Social, Infrastructural And Informational) Model Development Environment, Sri International, Information Directorate, Rome, New York.
- ¹⁷ Joint Forces Command, Website, "Glossary," <http://www.jfcom.mil/about/glossary.htm#GoTop> (23 octombrie 2007). "Diplomatic, Information, Military and Economic (DIME) – Areas of national power that are leveraged in "effects-based" operations against an adversary's vulnerabilities identified by Operational Net Assessment, and targeted against his will and capability to conduct war".
- ¹⁸ Richard Hayes, Sue Iwanski, *Analyzing Effects Based Operations*, "The Bulletin of Military Operations Research", Vol. 35 No. 1 • <http://www.mors.org> martie 2002.
- ¹⁹ Michael P. Sullivan, *How to win and know it: an effects-based approach to irregular warfare*, Naval Postgraduate School Monterey, California, Thesis, December 2007.
- ²⁰ Joint Publication 3.0, *Joint Operations*, 17 September 2006, IV 26-29 "the operational plan six phase model – Phase 0, Shape, Phase 1, Deter; Phase 2, Seize Initiative; Phase 3, Dominate; Phase 4, Stabilize; and Phase 5, Enable Civil Authority".
- ²¹ Richard Hayes, Sue Iwanski, *Analyzing Effects Based Operations*, The Bulletin of Military Operations Research, Vol. 35 No. 1 • <http://www.mors.org> March 2002.

- ²² Dr. Edward A. Smith, Jr., Complexity, Networking, And Effects-Based Operations: Approaching The "How To" Of EBO, The Boeing Company, 2005.
- ²³ Price T. Bingham, "Transforming Warfare with -Effects-Based Joint Operations", Aerospace Power Journal 15, no. 1 (Spring 2001): 58-66.
- ²⁴ Alan Levine, "Knowing Your Enemy," The World and I 19, no. 4 (April 2004): 214.
- ²⁵ Desmond Saunders-Newton, Aaron B. Frank, Effects-Based Operations: Building The Analytic Tools.
- ²⁶ Smith, Edward Allen, Effects based operations. applying network centric warfare in peace, crisis, and war, "Information Age Transformation Series", noiembrie 2002.
- ²⁷ Ronald O'Rourke, Defense Transformation: Background and Oversight Issues for Congress, "CRS Report for Congress", Washington D.C.: Congressional Research Service, The Library of Congress, 9 November 2006, 27.
- ²⁸ Michael P. Sullivan, How to win and know it: an effects-based approach to irregular warfare, Naval Postgraduate School Monterey, California, Thesis, decembrie 2007.
- ²⁹ Department of Defense (DoD), Irregular Warfare (IW) Joint Operating Concept (JOC) Version 1.0. Washington D.C., 11 September 2007, B-3. "irregular – activities, operations, organizations, capabilities, etc., in which significant numbers of combatants engage in insurgency and other nonconventional military and paramilitary operations without being members of the regular armed forces, police, or other internal security forces of any country".
- ³⁰ DoD, IW JOC, 5 "protracted – an operation, campaign, or war of such long duration that it requires multiple unit rotations for an indefinite period of time".
- ³¹ Jeffrey L. Hasler, Defining War: New Doctrinal Definitions of Irregular, Conventional and Unconventional Warfare, "Special Warfare", vol, 20, no, 2, (martie – aprilie 2007), 19-21. Vezi și Department of Defense (DoD), Irregular Warfare (IW) Joint Operating Concept (JOC) Version 1.0. (11 septembrie 2007), 7-8.
- ³² Jim Pasquarette, Effects Based Operations in Iraq – a case for Army acceptance, USAWC strategy research project, United States Army, 15 mar 2008.
- ³³ Ketti C. Davison, "Systemic Operational Design (SOD): Gaining and Maintaining the Cognitive Initiative," (monograph, Ft. Leavenworth, KS: School of Advanced Military Studies (SAMS), 25 May 2006), <http://handle.dtic.mil/100.2/ADA458361> (accessed 6 March 2007).

OPINII PRIVIND OPERAȚIA MODERNĂ BAZATĂ PE EFECTE

Gl. gb. (r) prof. univ. dr. Constantin ONIȘOR
Col. conf. univ. dr. ing. Ștefan TEODORU

1. Aspecte generale

În primii ani ai acestui secol au apărut în diferite studii de specialitate străine conceptul **operație concentrată pe efecte**, alături de alte concepte operaționale. Cel mai concludent este în documentul programatic american “Viziunea Întrunită 2020”–, elaborat de Comitetul Întrunit al Șefilor de State Majore din Armata SUA.

În același document au fost enunțate și alte concepte strategice noi, precum: manevra dominantă, angajamentul de precizie, concentrarea logistică, protecția multidimensională, război bazat pe rețele sau război paralel, concepte care au fost aplicate cu mai mult sau mai puțin succes în conflictele recente și care sunt considerate că vor da un conținut nou artei militare moderne în primele decenii din secolul XXI.

Susținătorii noilor concepte și specialiștii militari americani afirmă că majoritatea războaielor din Era Industrială s-au concentrat pe problema duelului de lovituri asupra țințelor dintr-un areal, desfășurat într-un interval de timp, obiectivul final fiind distrugerea forțelor adverse, până când sunt aduse în incapacitate de a mai rezista.

Totuși, acest mod de a duce acțiunea militară în beligeranță a funcționat și încă mai funcționează, când se îndeplinesc cumulativ trei condiții, problemă cunoscută în literatura militară americană și britanică sub numele de **regula “celor trei dacă” (the three ifs)**:

- dacă are loc confruntarea într-o operație combatantă majoră cu respectarea regulilor de angajare;

- dacă adversarul este militar identificabil cu însemne;

- dacă inamicul nu se disimulează în rândul civililor.

În Era Informațională, **operația modernă se caracterizează prin:**

- forțe și mijloace variate și adecvate fiecărui mediu de confruntare;

- ținte de amploare, natură și importanță diferite;

- acțiuni sincrone, succesive și ca tipologie diversă;

- efecte cumulate, corelate și mai mult în plan psihologic;

- a se acționa cum trebuie, prin corelarea forțelor și mijloacelor cu scopurile propuse;

- a se acționa la timpul care trebuie, adică atunci când obiectivele au o vulnerabilitate maximă;

- a se acționa pentru obținerea efectelor care trebuie, în mod deosebit incapacitatea de re-postă organizată;
- nu neapărat în lovirea fizică prelungită a întregului sistem al adversarului în situații complexe;
- reguli de angajare care permit interpretări conjuncturale;
- acțiuni dintre cele mai creative, care au o audiență instantanee și globală.

2. Precizări conceptuale

Operația modernă reprezintă modalitatea operațională/pregătită și acțională/desfășurată de forțe și mijloace diverse ca natură și valoare în vederea atingerii unui scop strategic al factorului politic.

Este modernă datorită:

- dezvoltării tehnice și tehnologice;
- generalizării sistemelor de feedback al acțiunilor principale;
- utilizării pe scară largă a lecțiilor învățate;
- apariției unor noi modalități de a utiliza forțele și mijloacele;
- experimentării unor concepții noi în planificarea operațiilor;
- confruntării înalt tehnologizate specifice secolului XXI;
- complexității situațiilor ante, pe timpul și post conflictuale.

Scopul strategic al operației moderne nu mai vizează cu precădere:

- distrugerea totală a adversarului;
- cucerirea sau alipirea de teritorii aparținând adversarului;
- epuizarea resurselor națiunii învinse din cauza problemelor ulterioare extrem de dificile

pentru învingători.

Din punct de vedere al conținutului, ne întrebăm cu destulă îndreptățire: operația modernă bazată pe efecte **este un concept nou? Revoluționează el arta militară?** Răspundem cu toată fermitatea că nu. Elemente ale acesteia au fost folosite de-a lungul secolelor, încă de la Sun Tzi, materializate în acțiuni concentrate, continue și ferme, desfășurate atât ca o confruntare armată, cât și ca un context/confruntare mai largă de purtare a războiului. Formele războiului popular și ale acțiunilor militare generalizate conțineau multe elemente specifice acestui concept.

3. Definiție

Operația modernă bazată pe efecte (OMBE) poate fi definită ca un ansamblu operațional coerent, coordonat și direcționat selectiv asupra adversarului, prietenilor, partenerilor și neutrilor, ce poate cuprinde și acțiuni distructive militare și nemilitare desfășurate în mediile confruntării, în situații de pace, criză și de război, în scopul modelării/transformării într-un mod favorabil al comportamentului acestora, precum și atingerii unei stări de finalitate dorite.

Această definiție largă deschide câteva **direcții conceptuale strategice:**

- este nevoie de capacități de natură și valoare diferită, pregătite să acționeze pentru o gamă largă de misiuni specifice (selectivitatea acestora);
- este nevoie de un management performant și superior în sfera comandă-control (directivitatea acțiunilor);

- se impune un control informational riguros nu numai al adversarului, ci și al tuturor actorilor prezenți într-o formă sau alta în teatrul de operații;
- pentru că acțiunile militare/nemilitare nu au caracter exclusiv distructiv, putem considera operația ca fiind posibilă oricând, declanșată pe timpul stării de pace, continuată la criză și război și continuată chiar și pe timpul perioadei post-conflict;
- de asemenea, ne putem gândi la un set de acțiuni politice, diplomatice și economice, cât și acțiuni militare coordonate în ansamblul confruntării;
- urmărește nu numai comportamentul inamicului, dar și al aliaților, partenerilor și neutrilor, astfel încât să se elimine într-o bună măsură riscurile neprevăzutului;
- obiectivul final constă în modelarea/transformarea comportamentului participanților direct/indirect și a celorlalți actori aflați în mod obiectiv în teatru;
- finalitatea unei astfel de operații este de fiecare dată obținerea de condiții avantajoase pentru controlul cât mai adecvat al factorilor situației strategice.

Elementul principal al implementării unei astfel de operații rămâne **planificarea ei strategică**, ce prezintă câteva **caracteristici**:

- este măsurabilă și aplicabilă în întregul spectrul confruntării, de la nivel tactic (un domeniu de confruntare, un spațiu, un obiectiv etc.) la nivel strategic (al operației moderne sau al războiului în ansamblu);
- finalitatea trebuie stabilită în termeni politici (influențarea majoră), diplomați (începerea negocierilor), economici (ridicarea unor restricții), militari (încetarea ostilităților) etc;
- oferă astfel o comunicare largă pe fiecare domeniu și în ansamblul războiului pentru cei implicați cu punerea în aplicare.

Putem concluziona că definiția prezentată evidențiază cu prisosință o abordare a operațiilor moderne prin prisma aplicării coerente și multidisciplinare a diferitelor instrumente ale mediului de confruntare pentru a crea individual și colectiv efecte care vor garanta obținerea rezultatului scontat.

4. Scopul operației moderne bazată pe efecte

Scopul unei astfel de operații vizează cu precădere adversarul și apoi întregul mediu de desfășurare al confruntării cu mai multă sau puțină beligeranță. Concret, este vorba de învingerea adecvată a adversarului cu un raport "cost/beneficii" extrem de favorabil și menținerea controlului pentru a nu se produce o expandare a conflictualității în teatrul de operații.

Acest scop se îndeplinește mai mult sincron decât gradual și are la bază câteva obiective determinante:

- preluarea controlului asupra sistemelor vitale care permit adversarului să pună pe rol o rezistență consistentă;
- anihilarea voinței acestuia de a continua lupta și confruntarea în câteva medii de bază;
- interzicerea obținerii efectelor politice urmărite;
- extenuarea rapidă și fără uzură excesivă a structurilor sale operaționale și acționale;
- determinarea din timp a nevoilor și efectelor dezirabile ale acțiunilor militare;
- desfășurarea de acțiuni întrunite și interagenție pentru exploatarea avantajelor tehnologice și superiorității în câteva domenii, pentru obținerea rapidă a efectelor scontate.

Factorii care asigură succesul într-o astfel de operație sunt următorii:

- maximizarea impactului forțelor speciale și specifice de dimensiuni adecvate asupra obiectivelor strategice la care acționează constituie alte scopuri ale acestui tip de operații;

- utilizarea tehnologiei de ultimă generație în cadrul planificării riguroase a acțiunilor militare și de altă natură;

- identificarea rapidă a parametrilor stării de finalitate;
- determinarea efectelor scontate care să asigure atingerea respectivei stări de finalitate;
- minimalizarea pierderilor în rândul forțelor și mijloacelor proprii;
- crearea la inamic a percepției că este de prisos să opună rezistență și să lupte, acțiune cel puțin tot atât de eficientă ca și eliminarea fizică a acestuia.

Experiența de până acum a evidențiat că nu este atât de ușor de atins obiective politice prin utilizarea limitată a forței armate; punctul cheie totuși îl constituie obținerea efectelor dorite la nivel politic și nu uzura, extenuarea sau anihilarea adversarului prin intermediul unor distrugerii masive.

Esența unei astfel de operații se bazează pe **relația cauză-efect**. Cauza o reprezintă instrumentele de putere ale adversarului asupra cărora se urmărește concentrarea eforturilor în diverse domenii de confruntare, iar rezultatul este reducerea eficacității acestora prin angajări masive de forțe diverse și adecvate.

Ca atare, **două cerințe** devin astfel o necesitate permanentă în planificarea acțiunilor de nivel strategic, și anume:

- determinarea oportună, dar cât mai timpurie a efectelor pe care acțiunile militare le vor produce;

- luarea în considerare a îndeplinirii tuturor obiectivelor propuse.

La toate acestea se adaugă **punerea de acord/cooperarea** comandanților structurilor de forțe angajate în operație, pe baza elaborării și punerii în aplicare a propriilor planuri care:

- să exploateze avantajele tehnologice și capacitățile structurilor proprii;
- să evidențieze capacitatea acestora de a acționa integrat, întrunit și interagenție;
- să coopereze la nivelul diferitelor arme, categorii de forțe, structuri și agenții;
- să garanteze obținerea efectelor scontate, pe termen lung;
- să îndeplinească obiectivele operaționale ale luptei, bătăliei și campaniei respective.

În astfel de operații:

- folosirea tehnologiilor moderne;
- utilizarea capacităților de operare în rețea;
- superioritatea organizatorică și operațională de planificare;
- conducerea acțiunilor,

vor deveni **factori de maximizare a impactului** unor forțe militare limitate numeric, de nivel tactic, care pot îndeplini astfel misiuni de valoare strategică.

Folosirea capacităților de operare în rețea a permis, în cadrul operației “Desert Storm”, scoaterea succesivă din luptă a diferitelor elemente de dispozitiv a forțelor irakiene dispuse pe întreaga adâncime a teatrului de operații, doar prin exercitarea puterii aeriene, permițând o ofensivă terestră de numai trei zile, care a semănat mai mult a urmărire strategică.

În cadrul operației “Iraqi Freedom”, prin acțiuni speciale din cadrul “loviturii de decapitare”, în care s-a intervenit direct asupra unor comandanți irakieni și a familiilor acestora, inclusiv prin oferirea unor sume de bani și asigurarea evacuării într-un loc sigur, în altă țară, s-a redus extrem de mult capacitatea de ripostă a unor mari unități irakiene de elită, chiar din Garda Republicană.

După părerea noastră, în panoplia acțională a artei militare în Era informațională nu se adaugă un concept nou – cel al operației bazată pe efecte, așa cum cred unii specialiști. Avem de-a face mai mult cu o operaționalizare și implementare a unei operații moderne cu folosirea *high tech* în management, a mijloacelor inteligente în acțiuni de lovire, a capabilităților în selectivitatea, optimizarea duelului de foc și lovituri și a forțelor speciale pentru a controla obiectivele și comportamentul adversarului. Este o operație de superioritate managerială, bazată pe informație, deopotrivă în plan acțional, prin folosirea capabilităților adecvate și de moral.

TEORIE ȘI PRACTICĂ ÎN OPERAȚIILE BAZATE PE EFECTE

Theory and Practice of Effects Based Operations

- Col. dr. Gheorghe CALOPĂREANU

Provocările la adresa mediului internațional de securitate actual, dintre care amintesc proliferarea actorilor statali și non-statali, accesul diferențiat al statelor la resurse, răspândirea conflictelor de tip religios, creșterea performanțelor tehnologiei și ale tehnicii militare, solicită tot mai pregnant aplicarea unor concepte atât tradiționale cât și noi pentru contracararea sau limitarea efectelor în diferite zone ale globului. Orientul Mijlociu și zona tot mai fierbinte a Sudanului, Darfur, sunt cu siguranță cele mai reprezentative exemple ale momentului, dar, din nefericire, nu și unicele.

Din aceste considerente și nu numai, securitatea internațională este și trebuie să fie tratată ca un proces continuu și dinamic, un proces al integrării unor strategii, inclusiv militare, a unor resurse și eforturi aparținând diverselor arii din sfera socialului.

Oricât de avansate ar fi, tehnologia nu poate asigura victorii și succese în operațiile militare numai prin simpla ei existență. De aceea, specialiștii trebuie să identifice posibile oportunități de creare a noi concepte de operații, oferite de tehnologiile avansate.

La această dată, era informaticii, aflată în continuă ascensiune, oferă comandanților militari șanse și oportunități noi și rapide de exploatare eficientă a beneficiilor operațiilor bazate pe efecte și de aplicare a acestora prin planificarea unor atacuri simultane asupra opo-
nenților, atât prin mijloace letale, cât și neletale. În raport cu scopul strategic urmărit, acest tip de operații poate utiliza, parțial sau în totalitate, capacitățile aflate la dispoziția fiecărei națiuni într-un moment sau altul, cuprinzând elemente de natură diplomatică, informațională,

militară și economică (DIME).

Sun Tzu a fost primul teoretician militar care a evidențiat faptul că bătăliile pot fi câștigate și fără contacte violente între beligeranți: *"nu a lupta și a cuceri este scopul suprem al unei bătălii, ci înfrângerea fără luptă a inamicului"*.

Tehnologiile moderne nu fac decât să confirme acuratețea gândirii renumitului strateg antic. Acestea permit transmiterea în timp util a datelor și informațiilor, deplasarea cu rapiditate a forțelor și mijloacelor, fapt ce solicită noi și noi valențe ale sistemului de comandă, control și comunicații.

O dată cu progresul uimitor al științei și tehnicii ultimelor trei decenii, s-a înregistrat și o perfecționare fără precedent, o creștere a preciziei armamentelor, dar și a înțelegerii modului de utilizare eficientă a lor. Cu toate acestea, eforturile politice și sociale de menținere a costurilor operațiunilor militare – în special în ceea ce privește viețile umane – nu s-au redus.

Astfel, atingerea scopurilor la nivel strategic a devenit o țintă adesea mai ușor de atins decât distrugerile la oponent, vizate în mod tradițional de nivelurile tactice.

Ideea cauzalității relațiilor dintre diverse domenii pe timpul desfășurării conflictelor există de secole, însă fundamentul noului concept a început să fie studiat și aplicat recent, cu intenția de a fi transformat într-un instrument în slujba asigurării securității globale și a fiecărei națiuni în parte. Conceptul de operații bazate pe efecte reprezintă o metodologie, un mod de gândire și nici pe departe nu întrunește caracteristicile unui sistem sau ale unei organizații. Din această perspectivă, el reflectă ideea unificării tuturor instrumentelor cu care o națiune sau un grup de națiuni participă la asigurarea securității proprii, și, prin urmare, el se aplică numai în cadrul și în contextul existenței acestora.

Operațiile bazate pe efecte au fost adesea definite ca *"o nouă paradigmă a operațiilor militare"* sau ca *"o alternativă complet diferită de concepția militară de distrugere militară"*. În același timp, numeroși analiști au afirmat că aceasta nu are prea multe elemente de noutate, întrucât, de-a lungul istoriei, *"comandanții și ofițerii de stat major competenți au încercat și au reușit să planifice și să desfășoare campanii bazate pe efecte"*².

Acesta este motivul pentru care, la această dată, teoria militară analizează numeroase definiții ale conceptului.

Parafrazând comentariul lui George Bernard Shaw în legătură cu teoriile unor economiști ai vremii – *"oricât de mult ar fi puse cap la cap ideile, niciodată nu se va ajunge la vreo concluzie"*³ –, putem afirma că, în acest moment, conceptul în discuție este nedefinit.

Operațiile bazate pe efecte urmăresc o serie de scopuri precise, dintre care cele mai relevante sunt asigurarea la nivelul dorit a obiectivelor proprii, pe de o parte, și reducerea sau anularea capacității adversarului de a opera în condiții avantajoase și de a obține rezultatele dorite. Filozofia conceptului impune celor care îl aplică să considere conceptele tradiționale privind anihilarea și distrugerea oponentului ca fiind doar niște mijloace ale preluării controlului situației la toate nivelurile de comandă și nu instrumente ale distrugerii parțiale sau totale a acestuia.

Conceptul de operații bazate pe efecte s-a întemeiat dintotdeauna pe o serie de factori care, de-a lungul vremii, au influențat mai mult sau mai puțin caracterul și definirea realistă a sa, unii dintre aceștia fiind la fel de vechi ca și lupta armată însăși, în timp ce alții, de sorginte modernă, se fundamentează pe cuceririle științei și tehnologiilor de ultimă oră.

Ideea dezvoltării conceptului de operații bazate pe efecte este relativ simplă. Orice operație multinațională se planifică și execută cu scopul unic de a atinge anumite obiective,

sau de a realiza anumite efecte. Astfel de efecte, din punct de vedere militar, pot fi identificate, de exemplu, de la stabilizarea unei regiuni în care au avut loc confruntări militare și până la reconstrucția infrastructurii sau a unei noi guvernări în zona respectivă. Realizarea unui astfel de efect direct implică existența la nivelul comandamentelor multinaționale a unui set de cunoștințe cum ar fi tipul de acțiune ce se impune, necesarul de resurse de toate tipurile sau/și criteriile pentru obținerea succesului acțiunilor planificate.

Orice operație bazată pe efecte cuprinde elemente de planificare, de execuție și de sprijin al planificării și execuției.

Toate cele trei elemente necesită o serie de cunoștințe, cum ar fi cele menționate în paragraful anterior, care, de fapt, reprezintă fundamentul deciziei comandantului structurii multinaționale și pe baza căror marile unități și unitățile subordonate desfășoară acțiunile planificate. Așadar, cunoștințele sunt importante și utile nu numai comandanților pentru luarea deciziei, dar și pentru sprijinirea acțiunilor în teatru.

Cele trei elemente ale operațiilor bazate pe efecte sunt interdependente și presupun o strânsă colaborare în cadrul statelor majore multinaționale în vederea pregătirii unor cursuri de acțiune viabile și a producerii la timp a ordinelor de operații pentru subordonați.

Unul dintre rolurile statelor majore ale comandamentelor multinaționale care planifică operații bazate pe efecte este acela de a colecta și prelucra cunoștințele existente, realizând astfel un adevărat mecanism, care completează procesul de planificare.

Devine evident că, pentru sporirea eficienței lucrului de stat major și luarea unor decizii optime pentru operațiile bazate pe efecte, mai trebuie adăugat încă un element la cele trei deja discutate, respectiv setul de cunoștințe necesare, care cuprinde trei componente distincte: procesul de luare a deciziei în sine, structura operațională propriu-zisă și tehnologia aflată la dispoziția statelor majore ale comandamentelor.

Odată identificate cele trei componente, statul major trebuie să realizeze o analiză echilibrată a lor, acordându-le aceeași importanță egală. De pildă, accentul prea mare pe componenta tehnologică ar putea crea o situație în care statul major s-ar baza prea mult fie pe configurația soft, fie pe cea hard, fapt ce ar putea conduce la obținerea unor concluzii ori rezultate irelevante sau chiar false.

Pe de altă parte, un bun echilibru al celor trei componente conduce la un set de cunoștințe stabil, asigurând o fundamentare optimă a deciziei pentru operațiile bazate pe efecte.

Cunoștințele reprezintă, așadar, esența fundamentării deciziei pentru operațiile bazate pe efecte, ale căror elemente planificare, execuție și evaluare nu ar putea fi realizate cu succes fără o serie de cunoștințe colectate și integrate într-un set de cunoștințe, care, așa cum am arătat mai sus, constituie cel de-al patrulea element al operațiilor bazate pe efecte.

Eficiența deciziilor pentru operațiilor bazate pe efecte constă, în primul rând, în capacitatea lor de a permite adaptarea la schimbările mediului operațional.

Teoreticieni, dar și practicieni militari, în special din forțele armate ale Statelor Unite ale Americii, au identificat o serie de "precondiții"¹⁴ ale succesului operațiilor bazate pe efecte pe care le voi analiza în continuare, cele mai importante fiind planificarea operațiilor bazate pe efecte, procesul de management al țințelor în cadrul operațiilor bazate pe efecte, aplicarea elementelor de natură diplomatică, informațională, militară și economică, câștigarea cu rapiditate a supremației, colaborarea la toate nivelurile și războiul bazat pe rețea, pe care le voi explica în continuarea lucrării.

Planificarea operațiilor bazate pe efecte este procesul de planificare operațională care

se desfășoară în cadrul *operațiunilor decisive* executate cu rapiditate. Acesta din urmă este un concept care definește acțiunile proprii destinate să forțeze oponentul să execute anumite mișcări sau să reducă abilitatea acestuia de a ataca. În general, operațiunile decisive executate cu rapiditate se caracterizează prin acțiuni imediate și continue în vederea obținerii controlului asupra oponentului și distrugerii capacității acestuia de a coordona operațiile ofensive sau defensive.

Planificarea operațiilor bazate pe efecte urmărește "*rezultatele și nu distrugerea oponentului*"⁵, modificând conținutul procesului de planificare însuși, prin crearea unei anumite atitudini în ceea ce privește concepția despre oponent și trupele proprii. Noua abordare permite planificarea de urgență simultan cu cea deliberată (în planuri vertical și orizontal) în orice teatru de operații și în același timp reclamă existența unor structuri specializate în gestionarea acelor informații privind timpul operativ real și aspecte de natură tactică și administrativă.

Deși reflectă planificarea curentă, procesul de planificare a operațiilor bazate pe efecte se concentrează, de fapt, pe atingerea obiectivelor, aflate în conexiune și stabilite la toate nivelurile.

Istoria conflictelor recente oferă numeroase exemple în acest sens, unul dintre cele mai ilustrative fiind pe timpul planificării Operațiunii "*Iraqi Freedom*", când directiva strategică a președintelui George W. Bush a fost convertită în obiective operaționale de generalul Tommy Franks. Astfel, directiva strategică, care prevedea schimbarea regimului politic, eliminarea armelor de nimicire în masă și capturarea teroriștilor aflați pe teritoriul irakian, a fost transformată de comandantul militar în opt obiective operaționale: abolirea regimului existent, eliminarea armelor de nimicire în masă, capturarea sau alungarea teroriștilor, colectarea informațiilor despre teroriști și armele de nimicire în masă, protejarea câmpurilor petroliere, acordarea de ajutor umanitar, crearea condițiilor de lucru noilor guvernanți și asigurarea integrității teritoriului irakian. Toate cele opt obiective operaționale au devenit misiuni pentru comandanții componentelor aeriană, terestră, navală și operații speciale, care, la rândul lor, le-au adaptat nivelului tactic, identificând și executând misiuni precum protecția platformelor și a câmpurilor petrolifere, distrugerea sistemelor integrate de apărare antiaeriană și a lansatoarelor de rachetă SCUD și distrugerea forțelor mecanizate înaintate.

Procesul de management al Țintelor în cadrul operațiilor bazate pe efecte are ca scop principal producerea acelor cursuri de acțiune a căror finalitate este schimbarea atitudinii oponentului prin desfășurarea capabilităților proprii letale și neletale, în așa manieră încât să acționeze conform așteptărilor proprii. Un alt rol al procesului este acela de a "*exploata punctele critice slabe ale oponentului, prin analizarea capabilităților acestuia*"⁶, considerate ca un sistem.

Principala caracteristică a acestui tip de proces este intenția sa de a desfășura *războiul paralel*, urmărind nu distrugerea întregii infrastructuri a oponentului, ci numai a acelor puncte critice, cum ar fi punctele de decizie și centrele de greutate. Există numeroase exemple ale războiului paralel, din care menționez atacarea în rețea a sistemelor de comandă, control, comunicații și computere, distrugerea rețelelor de energie electrică, eliminarea fizică a liderilor proeminenți, distrugerea nodurilor de comandă și control critice sau distrugerea forțelor terestre prin ofensivă combinată aeriană și terestră. Teoreticienii militari care studiază procesul în complexitatea sa apreciază că, ajutat de tehnologia modernă la dispoziție, acesta poate fi desfășurat cu o așa de mare rapiditate încât capacitatea de reacție și de luare a deciziilor de către oponent va fi pur și simplu paralizată și întregul său sistem de comandă se va prăbuși.

Procesul și-a dovedit eficiența, printre alte cazuri, pe timpul Operațiunii "Desert Storm", când două centre operaționale irakiene, care asigurau comanda și controlul apărării antiaeriene, au fost selectate pentru a fi atacate. Pe timpul procesului de management al țințelor, planificatorii au stabilit inițial că pentru distrugerea adăposturilor subterane ar fi nevoie de șase bombe dirijate prin laser. Ulterior, s-a ajuns la concluzia că numai două bombe de acest tip sunt suficiente pentru distrugerea numai a acelor facilități ale clădirilor care să impună abandonarea lor de către irakieni. Aplicarea noului concept a permis, în acest caz, disponibilizarea unui număr de aeronave, care au fost utilizate pentru neutralizarea a încă patru adăposturi, ce nu fuseseră incluse în planul inițial.

Aplicarea elementelor de natură diplomatică, informațională, militară și economică împotriva elementelor similare ale oponentului în operațiile bazate pe efecte constituie, probabil, esența și fundamentul acestui concept.

Unii specialiști consideră că utilizarea unui singur element pentru atacarea oponentului ar reduce inevitabil eficiența unei campanii și ar înlesni eforturile de răspuns ale acestuia. Din acest motiv, prinde tot mai mult contur ideea că, printr-o analiză complexă și completă, care va considera oponentul ca un sistem de sisteme, operațiile bazate pe efecte trebuie să selecteze numai acele elemente care sunt cu adevărat necesare și să le aplice împotriva centrelor de greutate operaționale și strategice ale oponentului, prin folosirea capabilităților letale și neletale.

Câștigarea cu rapiditate a supremației reprezintă capacitatea de a acționa și reacționa mai rapid decât oponentul, concomitent cu menținerea unui nivel al controlului situației care să îl depășească pe al acestuia atât din punct de vedere fizic, cât și psihologic. Aceasta are ca scop aducerea oponentului la un nivel de percepție, înțelegere a situației și dorință de ripostă care să permită atingerea scopurilor strategice proprii, prin utilizarea unei serii de capabilități menite să asigure anihilarea completă a oponentului.

Câștigarea cu rapiditate a supremației presupune cunoștințe complete despre situația proprie, oponent și mediu, execuție ireproșabilă, rapiditate și un control de detaliu al mediului în care se operează și care trebuie să permită comandanților operaționali desfășurarea unor serii de acțiuni continue și multidimensionale, acțiuni ce pot include invazia, combinată cu ocuparea teritoriului atacat.

Există unele inconveniente în aplicarea acestui concept, unul dintre acestea fiind faptul că se bazează într-un grad extrem de ridicat pe puterea aeriană în detrimentul acțiunilor întrunite.

De regulă, acțiunile aeriene strategice sau interdicțiile aeriene determină modificări în acțiunile oponentului, însă este foarte puțin probabil ca acesta să-și adapteze planurile la atacurile respective.

Cel de-al doilea inconvenient se referă la capacitatea de a controla mediul operațional. Controlul complet al mediului în care acționează forțele proprii este adesea imposibil de realizat și, de obicei, necesită timp îndelungat.

Execuția planului din cadrul Operației "Iraqi Freedom" a demonstrat o relativă fragilitate a conceptului și a evidențiat dezavantajele acestuia.

Rachete de croazieră "Global Strike", cu ajutorul interdicției aeriene asupra Irakului, au distrus personal, infrastructuri și materiale. Pe timpul atacului, forțele terestre s-au deplasat atât de rapid, încât, în numai 13 zile, acestea au ajuns la aeroportul din Bagdad, aflat la 20 de kilometri de centrul orașului. Deși forțele americane au preluat controlul asupra structurilor de

forțe și de comandă irakiene într-un timp extrem de scurt, chiar și la această dată, la peste cinci ani de la ofensivă, forțele multinaționale din Irak continuă să se confrunte cu atacurile insurgenților și să-și adapteze în permanență tacticile de luptă.

Colaborarea la toate nivelurile se referă la interacțiunea și la relațiile dintre comandanții operaționali și alți actori cheie participanți la campanie, care trebuie să existe permanent atât pe timpul planificării, cât și al desfășurării operațiilor multinaționale.

În vederea obținerii sinergiei⁷ în realizarea scopurilor operaționale și strategice, toate elementele mediului operațional trebuie înțelese foarte bine.

Războiul bazat pe rețea este o altă dimensiune a operațiilor bazate pe efecte.

Din perspectiva efectelor obținute, războiul bazat pe rețea este destinat creșterii vitezei de execuție și a preciziei în operațiile militare multinaționale prin utilizarea tehnologiilor de ultimă oră și a mediului informațional colaborativ, acesta din urmă având un rol important în reducerea incertitudinii în operațiunile moderne.

Războiul bazat pe rețea oferă comandanților militari posibilitatea utilizării tehnologiei informațiilor în vederea obținerii superiorității la nivel informațional, creând astfel premisele creșterii eficienței în desfășurarea forțelor. De asemenea, această componentă a operațiilor bazate pe efecte permite comandanților militari să înfrângă oponentul prin războiul informațional, loviturile de mare precizie, războiul în spațiu și manevra dominantă.

Manevra dominantă reprezintă capacitatea forțelor întrunite (aeriane, terestre, navale, amfibii, operații speciale, spațiale), dispersate la scară mare, în scopul câștigării unor "avantaje poziționale prin folosirea capabilităților informaționale, de înșelare, de angajare a trupelor, de mobilitate și contramobilitate"⁸.

Un alt concept aflat în strânsă conexiune cu războiul bazat pe rețea este **autosincronizarea**, care presupune existența unui singur tablou privind operațiile și a unei percepții unice privind viziunea și intenția comandanților la toate nivelurile de comandă. Autosincronizarea stă la baza realizării unei sinergii și a unei unități de efort optime, care permit comandanților și subordonaților acestora să ia decizii în timp scurt, eliminând astfel posibilele opțiuni ale oponentului înainte ca acesta să poată acționa sau reacționa.

Războiul bazat pe rețea promovează ideea că beneficiarii transmiterii informațiilor și ai circulației acestora între comandanții de la toate nivelurile de comandă sunt unitățile, care vor putea opera într-un ritm superior în teatrul de operațiuni.

Fundamentul operațiilor bazate pe efecte este din nou ilustrat de Sun Tzu, care afirma că "armatele învingătoare pregătesc, mai întâi, condițiile pentru obținerea victoriei, apoi pornesc la luptă".

Conceptul de operații bazate pe efecte își are fundamentul în efectele ce se doresc a fi obținute, în primul rând prin definirea scopurilor și identificarea rezultatelor operațiunilor militare și presupune o concepție sistemică a evaluării oponentului ca sistem sau, mai exact, ca sistem de sisteme.

În esență, operațiile bazate pe efecte reprezintă un proces de gândire și un set de concepte care poate avea un efect pozitiv asupra desfășurării cu succes a operațiilor militare multinaționale. Ceea ce nu poate face, însă, este suplinirea proceselor existente, cum ar fi, de pildă, cel al estimării la nivelul forțelor multinaționale întrunite.

Dezvoltarea conceptului de operații bazate pe efecte este pe cale să revoluționeze într-o măsură semnificativă modul de acțiune pe timpul operațiilor multinaționale, atât în mediul civil cât și în cel militar, la toate nivelurile: strategic, operativ și tactic.

Primele decade ale secolului XXI au marcat atingerea nivelului tehnologic necesar dezvoltării accelerate a unei noi perspective, bazată pe efecte, devenită ulterior unul din conceptele create și dezvoltate în premieră în cadrul Forțelor Aeriene ale SUA, ai căror teoreticieni au pornit deopotrivă de la experiența acumulată și de la ideea că teoriile în materie de strategii ale înaintașilor necesită o analiză atentă și o gândire inovatoare înainte de a fi adaptate la condițiile actuale.

Eficiența aplicării conceptului a fost cuantificată în perioada recentă prin derularea mai multor experimente internaționale. La scară largă, cel mai complet, *Multinational Experiment 4 (MNE – 4)* s-a încheiat în prima jumătate a anului 2004.

Scenariul MNE – 4 s-a bazat pe operațiile NATO aflate în plină desfășurare în Afganistan și a avut drept scop principal dezvoltarea unor noi strategii care să poată fi aplicate în cadrul eforturilor de menținere a păcii și de asigurare a stabilității în cât mai numeroase zone ale lumii, incluzând Irakul și Afganistanul. Utilizarea tuturor capabilităților aflate la dispoziție pentru îndeplinirea unei game variate de misiuni – combatante, de reconstrucție sau / și umanitare – a constituit, de asemenea, un alt obiectiv al experimentului.

Deși a fost condus de Comandamentul Întrunit al SUA, care a urmărit, în principal, modul de aplicare a procedurilor, organizarea și instrumentele utilizate în sprijinul operațiilor bazate pe efecte, în Afganistan, un rol determinant în organizarea și desfășurarea testului l-a avut Alianța Nord-Atlantică, care a identificat națiunile participante și a asigurat interfața dintre acestea și experții aflați în teatru al diferitelor domenii.

Directorul NATO al experimentului, comandantul Edward Whalen (ACT), afirma, încă din 2001, că operațiile bazate pe efect⁹ pot fi orice. În cele mai multe cazuri, ele nu vor fi activități militare și, probabil, nici nu ar trebui să fie. MNE-4 s-a desfășurat prin efectuarea a două trepte diferite.

Primul, denumit *Coalition Task Force (CTF)*, a fost condus de SUA și a inclus Canada, Franța, Germania, Suedia, Finlanda și Marea Britanie. Cu excepția Finlandei și Suediei, care și-au trimis personalul în SUA, toate celelalte națiuni au contribuit la desfășurarea experimentului prin corespondență cu națiunea conducătoare.

Cel de-al doilea test a vizat un alt grup de țări, condus de NATO, care a inclus Danemarca, Norvegia, Turcia și Slovacia și a fost coordonat de Centrul de Cultură și Simulare "*Ataturk Wargaming*" din Istanbul. O parte din personalul de coordonare al Alianței, experți în diferite domenii, a acționat de la Comandamentul Aliat pentru Transformare din Norfolk, Virginia. Alte țări din Alianță sau din afara acesteia au luat parte la experiment fiind coordonate de la comandamentele întrunite de la Brunsum, Napoli și Lisabona, sau de la alte comandamente ale Alianței.

Conform scenariului experimentului, eforturile de modernizare și reconstrucție ale Afganistanului au fost sistematic zădărnicate de acțiuni insurgente care amenințau cu destabilizarea guvernului, ceea ce a determinat această instituție să solicite sprijinul Alianței pentru stabilizarea unei anumite regiuni a țării.

În cadrul exercițiului, NATO a fost reprezentată de personal din ministerul german de externe, ONU, Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională, Departamentul de Justiție al SUA și de doi militari din garnizoana Carlisle, Pennsylvania. În același timp, un fost ambasador german a jucat rolul unui comandament militar, primind atribuții specifice.

La rândul său, CTF a fost reprezentată de 10 agenții guvernamentale ale SUA, șase organizații guvernamentale britanice și diferite alte agenții din Canada, Franța și Germania.

De asemenea, aproape în totalitate, țările participante au avut personal din ministerele de externe, care au îndeplinit atribuțiile diferitelor poziții pe timpul experimentului.

Din punct de vedere al tehnologiilor utilizate s-a remarcat instrumentul denumit mediu de colaborare la nivel informațional (CIE – Collaborative Information Environment) al NATO, care a asigurat legătura între participanții la experiment. CIE utilizează un portal Web similar cu Micosoft Internet Explorer, care permite utilizatorilor să extragă informații și, totodată, le oferă acestora facilități de căutare. Programul a fost utilizat în cadrul comandamentelor pentru obținerea rapidă de informații necesare, dar și pentru asigurarea legăturii permanente cu diferite stații din SUA, Europa și Asia (Turcia).

La începutul experimentului, comandantul acestuia a apreciat că utilizarea unui astfel de instrument nu este necesară, argumentând prin faptul că, în operațiile de stabilizare, participanții sunt obișnuiți să lucreze direct unul cu celălalt. O dată ce a fost aplicat însă, CIE și-a demonstrat eficiența, iar participanții au realizat că prin utilizarea lui, sarcinile lor se rezolvă mult mai ușor.

Multe dintre funcțiile CIE operează cu aplicațiile comerciale cum ar fi Yahoo! și Windows Messenger, acesta fiind în măsură să încorporeze până la 1.000 de utilizatori în rețeaua proprie.

Analiza modului de desfășurare a experimentului a sugerat o serie de concluzii, dintre care se detașează aceea că marea majoritate a participanților a acceptat imediat provocarea de a aplica noul concept al operațiilor bazate pe efect și a înțelege filozofia acestuia, chiar dacă, în unele situații a fost destul de dificilă înțelegerea de către unii militari a esenței noului și revoluționarului tip de operații, care urmărește nu numai distrugerea unor obiective, dar și reconstruirea sau asigurarea protecției populației civile.

Pe de altă parte, experimentul a evidențiat câteva imperfecțiuni sau chiar greșeli în modul de implementare a operațiilor bazate pe efect. Una dintre deficiențe se referă la aplicarea cu dificultate a conceptului grupului de afaceri civile, al cărui principal scop este acela de a stabili relații armonioase între civili și militari pe timpul desfășurării misiunilor. Astfel, mulți membri ai organizațiilor civile au afirmat că acest concept nu este în concordanță cu modul și nici cu mediul în care ei au fost obișnuiți să lucreze.

La finele fiecăruia dintre experimentele multinaționale anterioare MNE 4, lecțiile învățate au fost imediat aplicate în teatrele de operații, participanții încorporând în operațiile viitoare cunoștințele dobândite, faptul înregistrând deja rezultate favorabile în Irak și Afganistan. Spre exemplu, Australia a aplicat conceptul operațiilor pe efecte pe timpul operațiilor de stabilizare în Insulele Solomon. Astfel, poliția federală australiană a constituit organizația conducătoare, care a comandat chiar și unități militare participante la operațiuni.

Dezvoltarea unei noi doctrine și studierea noilor soluții tehnologice au constituit pilonii centrali ai experimentului.

Pe baza rezultatelor obținute, unii specialiști și analiști ai fenomenului au acordat cote procentuale de eficiență unor activități. Se estimează, astfel, că desfășurarea operațiilor bazate pe efecte fără sprijin tehnologic ar reduce eficiența acestora la jumătate, utilizarea tehnologiilor de ultimă oră în domeniul comunicațiilor ar putea crește eficiența operațiilor cu 70-75 de procente, iar, în condițiile folosirii tuturor mijloacelor la dispoziție, aceasta ar putea trece de pragul de 90 de procente.

Pe timpul operațiilor bazate pe efecte, comandanții trebuie să fie în măsură să comunice permanent cu experții din diverse domenii implicate în desfășurarea operațiilor, acest schimb

de informații fiind facilitat de gradul de dezvoltare atins de tehnologia actuală.

Situații în sprijinul afirmației de mai sus au avut loc pe timpul experimentelor, cea mai sugestivă fiind cea petrecută pe timpul desfășurării Experimentului Multinațional Nr. 3 (MNE 4) între două agenții civile din țări diferite, când reprezentanții acestora s-au întâlnit pentru prima dată și, în numai 30 de minute, au rezolvat o situație reală apărută în teatrul de operații din Afganistan.

În luna mai 2007, la un seminar desfășurat în Bruxelles, la care au participat reprezentanți militari din Consiliul Nord-Atlantic și din țările participante la experiment, au fost prezentate concluziile la MNE 4 care au vizat, în principal, lecțiile învățate și implicațiile acestora.

Un alt experiment multinațional, cel de-al cincilea, este planificat să se desfășoare în 2008, și va avea, printre altele, scopul de a sintetiza rezultatele unei serii de experimente de mai mică anvergură, care au avut loc în lunile premergătoare, începând cu luna august 2007.

Experimentele desfășurate până la această dată, în totalitatea lor, au evidențiat că, pentru a contribui decisiv și eficient la luarea deciziei asupra modalității aplicării operațiilor bazate pe efecte în operațiunile multinaționale, este necesară o analiză detaliată a capabilităților pe care națiunile participante le pun la dispoziție.

În concluzie, mediul de securitate viitor va putea fi descris ca și până acum prin termeni ca volatilitate, incertitudine și complexitate. Liderii militari de ambele părți ale conflictelor viitoare vor identifica însă noi forme de acțiuni, determinate de existența organizațiilor transnaționale distribuite global și fondate pe sisteme tip rețea de complexitate tot mai ridicată.

Rădăcinile viitoarelor conflicte vor include cu siguranță elemente combinate de naturi diverse – politice, militare, economice, sociale și de mediu. Răspunsul și soluțiile la aceste probleme complexe nu pot fi decât aplicarea unor eforturi integrate, iar operațiile bazate pe efecte par să fie cel mai viabil mijloc de realizare al acestei integrări, prin constituirea unui cadru multinațional și întrunit adecvat.

Bibliografie

1. Maj. T. W. Beagle Jr., *"Effects-Based Targeting: Another Empty Promise?"* (thesis, School of Advanced Airpower Studies, Maxwell AFB, AL, June 2000).
2. Col. David A. Deptula, *Firing for Effect: Change in the Nature of Warfare, Defense and Airpower Series* (Arlington, VA: Aerospace Education Foundation, 24 August 1995).
3. Cdr. Edward Whalen, *Signal Magazine*, August 2001, www.afcea.org/siphon/articles/templates/SIGNAL_Article_Template
4. *Bartleby.com*, <http://www.bartleby.com/66/22/53422.html>

Note

- ¹ Maj. T. W. Beagle Jr., "Effects-Based Targeting: Another Empty Promise?" (thesis, School of Advanced Airpower Studies, Maxwell AFB, AL, June 2000)
- ² Col. David A. Deptula, *Firing for Effect: Change in the Nature of Warfare, Defense and Airpower Series* (Arlington, VA: Aerospace Education Foundation, 24 August 1995).
- ³ Bartleby.com, <http://www.bartleby.com/66/22/53422.html>
- ⁴ LTC. Joshua Ho, "The Advent of a New Way of War: Theory and Practice of Effects-Based Operations", <https://www.sci.fi/~fta.EBO.htm>
- ⁵ Glosarul Comandamentului Întrunit al Forțelor SUA (USJFCOM Glossary), 2005, <https://www.jfcom.mil/about/glossary/htm#E>
- ⁶ Glosarul Comandamentului Întrunit al Forțelor SUA (USJFCOM Glossary), 2005, <https://www.jfcom.mil/about/glossary/htm#E>
- ⁷ Sinergia este definită ca suma acelor acțiuni "multidimensionale, integrate și sincronizate, desfășurate în operațiunile întrunite și care cresc abilitatea comandanților de a proiecta și desfășura capabilități nevulnerabile exploatării de către adversar". Joint Publication, *Doctrine for Joint Operations*, 10 September 2001, https://www.fs.fed.us/fire/doctrine/genesis_and_evolution/source_materials/dod_joint_ops_doctrine.pdf
- ⁸ Glosarul Comandamentului Întrunit al Forțelor SUA (USJFCOM Glossary), 2005, <https://www.jfcom.mil/about/glossary/htm#E>
- ⁹ Cdr. Edward Whalen, *Signal Magazine*, August 2001, www.afcea.org/siphon/articles/templates/SIGNAL_Article_Template

TRANSFORMAREA NATO DUPĂ SUMMIT-UL DE LA BUCUREȘTI

Secretar de stat Corneliu DOBRIȚOIU

O dată cu destrămarea ordinii bipolare a Războiul Rece, necesitatea ca NATO să opereze o transformare profundă a devenit un imperativ. Încă de la bun început, transformarea Alianței a fost proiectată ca un proces dual, reflectând cele două dimensiuni esențiale ale NATO – alianță militară defensivă și organizație politică proactivă¹. Acest proces în plină desfășurare implică depunerea, din partea aliaților, a unor eforturi serioase, marcate prin decizii graduale luate cu ocazia summit-urilor NATO sau a altor reuniuni oficiale la înalt nivel. Deși nu există o “agendă” unică a transformării, anumite etape evolutive pot fi luate în considerare ca pași importanți în realizarea unei reforme extinse a Alianței.

Dacă Agenda Praga, inițiată de fostul Secretar General, lordul Robertson, în 2002, ca răspuns la lecțiile învățate în Kosovo precum și cele desprinse din evenimentele din 11 septembrie, s-a axat pe schimbările ce trebuiau întreprinse în domeniul capabilităților, misiunilor și structurilor, Agenda Norfolk a fost inițiată de actualul Secretar General, Jaap de Hoop Scheffer, în 2004, ca reacție la experiența NATO în Afganistan și s-a concentrat pe reforma planificării apărării, generarea de forțe și finanțarea comună. În plus, Agenda Munich, lansată la inițiativa Cancelarului german Gerhard Schröder, în 2005, ca răspuns la lecțiile crizei irakiene, a insistat pe necesitatea de a opera anumite mutații la nivelul rolului NATO în privința procesului decizional transatlantic.²

Agenda transformării NATO a fost încă o dată împinsă înainte prin Summit-ul de la București. Tendința de a realiza o transformare cuprinzătoare este subliniată în declarația summit-ului: “Procesul de transformare a Alianței continuă prin: integrarea a noi membri; răspunsuri mai adecvate la provocările de securitate, luând în considerare lecțiile învățate; capabilități care se pot desfășura mai eficient în teatru, precum și prin noi relații cu partenerii noștri.”³ De la capabilități la operații și extindere, Summit-ul de la București a furnizat o imagine de ansamblu a procesului transformării, pregătind astfel calea spre adoptarea de noi decizii și atingerea de rezultate concrete în viitor.

Ducând mai departe transformarea NATO – Summit-ul de la București și perspectivele create

Deși conceput ca o punte de trecere în pregătirea summit-ului aniversar din 2009⁴, Summit-ul de la București s-a impus ca evenimentul diplomatic de cea mai mare amploare din istoria Alianței. A readus pe agenda de discuții a înalților reprezentanți ai statelor membre dar

și partenerie, teme de o importanță majoră pentru securitatea euroatlantică și relevante pentru eforturile depuse în cadrul procesului de transformare. Procesul de transformare a NATO este fundamentat, alături de noile misiuni și relații de parteneriat ale Alianței, pe transformarea forțelor și capabilităților tocmai pentru susținerea angajamentelor operaționale curente și viitoare. Reuniunea de la București a oferit un prilej important pentru discutarea și realizarea unui inventar al eforturilor Alianței în domeniul transformării militare, concentrându-se pe două dimensiuni distincte: asigurarea forțelor dislocabile și sustenabile pentru operațiile curente ale Alianței, forțele de rezervă și Forța de Răspuns a NATO, precum și pe dezvoltarea capabilităților pentru viitor.

Capabilitățile viitorului

Atenția a fost focalizată pe modalitățile de limitare a deficitelor în asigurarea forțelor necesare pentru operațiuni, plecând de la evaluarea că, la momentul actual, Alianța dispune de forțele necesare. În ciuda acestui aspect, creșterea ritmului operațional al Alianței, precum și implicațiile politice la nivelul statelor membre ale deciziilor de creștere a contribuțiilor destinate operațiilor reprezintă elemente care îngreunează procesul de generare a forțelor. O măsură propusă pentru remedierea acestei situații se referă la adoptarea opțiunii generării graduale a forțelor pentru Forța de Răspuns a NATO (NRF), ca soluție interimară pentru contracararea dificultăților de generare a forțelor.

În același timp, asumarea de către NATO, în noul context de securitate, a unor misiuni desfășurate în zone dificile, aflate la mare depărtare de teritoriul aliat, ridică o serie de probleme legate de asigurarea capabilităților specifice. De exemplu, angajarea Alianței în misiunea de asistență și securitate din Afganistan și, în special, pregătirea și antrenarea forțelor de securitate afgane, au pus în lumină nevoia acută de forțe de manevră și de rezervă, echipe de reconstrucție provincială, capabilități de supraveghere și recunoaștere, sisteme electronice de luptă, unități de elicoptere.

În acest context, în reuniunea privind transformarea Alianței din cadrul summit-ului de la București au fost evidențiate capabilitățile prioritare pentru NATO și care necesită un sprijin mai substanțial din partea națiunilor pentru completarea necesarului identificat de către autoritățile militare. Domenii-cheie precum transportul aerian strategic, logistica multinațională, forțele pentru operații speciale, supravegherea terestră a Alianței sau asistența medicală în teatru se află deja pe agendele de lucru ale structurilor responsabile pentru dezvoltarea acestora, în unele dintre ele fiind semnalate progrese notabile.

Mergând mai departe cu analiza, trebuie evidențiat că un succes considerabil a fost înregistrat în privința apărării antirachetă. NATO recunoaște - opoziția Rusiei fiind moderată ca urmare a dialogului bilateral susținut cu Statele Unite - *"contribuția substanțială pe care planificata dislocare în Europa a capabilităților de apărare antirachetă ale SUA o aduce protecției Alianților împotriva rachetelor balistice cu rază lungă de acțiune."* Sistemul american antirachetă urmează a fi completat, în spiritul principiului indivizibilității Alianților, prin integrarea sa într-o *"arhitectură cuprinzătoare"*, *"care să asigure acoperirea tuturor teritoriilor și populațiilor aliate"*⁵.

Acceptarea consensuală a formulării de *"arhitectură cuprinzătoare"* constituie o inovație majoră și un pas înainte spre concretizarea unei apărări antirachetă comune europene în cadrul

sistemului nordatlantic. Prin decizia luată la București, interesele de securitate ale României (în domeniul apărării antirachetă) sunt integrate într-un format colectiv, aliat. Prin decizia de continuare a eforturilor în această direcție, toate țările membre NATO vor contribui la creșterea securității statelor care în prezent nu sunt acoperite de sistemul SUA. Dacă, referitor la extindere, procesul decizional a putut fi blocat de un singur stat, cu interese divergente comparativ cu cele ale restului aliaților, iată că în problema apărării împotriva atacurilor cu rachete cu rază lungă de acțiune, interesele unui număr redus de state au făcut posibilă deplasarea deciziei în direcția furnizării unei garanții de securitate.

Pentru România, acest lucru reprezintă un aport semnificativ la consolidarea securității naționale, în special având în vedere că, datorită costurilor foarte mari, acest demers nu ar putea fi susținut doar prin efort național. În același timp, cele două situații menționate transmit un semnal pozitiv prin faptul că se constituie în exemple concrete pentru abilitatea remarcabilă a celei mai extinse Alianțe politico-militare din istorie de a acomoda obiectivele unor state cu profiluri diferite de apărare și cu interese de securitate uneori divergente.

Operațiile NATO

ISAF, ca prioritate operațională a Alianței, are la bază următoarele principii călăuzitoare pentru reconstrucția Afganistanului: un angajament comun și ferm pe termen lung al Aliaților; sprijinul pentru un leadership și o responsabilitate afgane întărite; o abordare cuprinzătoare din partea comunității internaționale, reunind eforturile civile și militare; și o cooperare și un angajament sporit în relațiile cu vecinii Afganistanului, în special cu Pakistanul. Se remarcă necesitatea unui efort civil generat de nevoile extinse de reconstrucție, dar și suplimentarea trupelor deja existente. Numirea unui coordonator care va sincroniza eforturile tuturor actorilor implicați, reprezentantul special al Națiunilor Unite, norvegianul Kai Eide, a marcat o evoluție pozitivă în cadrul abordării cuprinzătoare.

Acest efort suplimentar de coordonare răspunde unei necesități reale de atingere a unui nivel de coerență operațională a comunității internaționale în Afganistan. Coerența trebuie asigurată nu numai prin coordonarea implicărilor internaționale și acordarea de atenție suplimentară componentei de reconstrucție și dezvoltare, ci și prin asigurarea unei prezențe militare robuste în toate provinciile Afganistanului, și în special în cele mai vulnerabile în fața atacurilor insurgenților. Pe această linie, la Summit-ul de la București s-a reiterat faptul că suplimentarea efectivă cu forțe în cadrul ISAF se va face cu contribuția majoră a Statelor Unite care au dislocat trupe suplimentare în sudul Afganistanului, dar și a Franței, țară ce va participa pentru prima oară cu forțe în regiunea de est. Un alt element pozitiv din perspectiva componentei militare o reprezintă menținerea trupelor canadiene în partea de sud.

În ceea ce privește Balcanii, importanța strategică a securității în zonă reiese atât din confirmarea necesității extinderii Alianței la statele din această arie geopolitică, dar și din reiterarea angajamentului Alianței de a menține misiunea mandatată de Națiunile Unite în Kosovo, **KFOR**. Se consideră necesară menținerea, *“în întreg Kosovo, a prezenței internaționale, ale căror eforturi contribuie la asigurarea libertății de mișcare și circulației persoanelor și bunurilor, inclusiv prin supravegherea frontierelor.”*⁶ Întreținerea dialogului cu părțile implicate în conflict este esențială și intră în sarcina KFOR.

Poziția României este oarecum delicată pe această temă, din perspectiva deciziei politice de a nu recunoaște independența unilateral declarată a provinciei Kosovo, care a generat o oarecare dificultate pentru prezența militară românească din KFOR de a asuma noi misiuni care conduc implicit la participarea la construcția instituțiilor statale de securitate kosovare. Cu toate acestea, ne vom menține prezența militară în cadrul misiunii NATO din Kosovo și vom continua să îndeplinim misiunile anterioare, ca expresie a preocupării noastre pentru securitatea tuturor comunităților din provincie și a interesului statului român de a contribui în mod real la eforturile de stabilizare a regiunii Balcanilor.

Procesul de extindere

Extinderea Alianței, strâns legată de dimensiunea securității europene, a constituit nucleul dezbaterilor ce au adus în centrul evenimentului un actor internațional adesea luat în calcul de statele membre NATO în procesul decizional, Federația Rusă. În ciuda reafirmării cu obstinație, și de către mai multe voci, a principiului independenței în luarea de decizii și în întreprinderea de acțiuni⁷ de către NATO, impactul opiniei Rusiei s-a resimțit în discuțiile aliate privind acordarea MAP⁸-ului **Ucrainei și Georgiei**.

În candidatura lor la MAP, Ucraina și Georgia au beneficiat în mod constant de susținerea Statelor Unite, sprijin confirmat de vizita oficială a Președintelui George W. Bush la Kiev, în marja summit-ului de la București. Opoziția clară, în principal a Franței și a Germaniei, ce au considerat ca fiind prematură acordarea MAP-ului celor două state, considerate a se afla în continuare în sfera de influență a Federației Ruse, a împiedicat adoptarea unei decizii favorabile intereselor americane. Pe de altă parte, compromisul a acomodat și obiectivele politice ale Washingtonului, prin includerea în comunicatul final a formulei britanice conform căreia *"aceste state (Ucraina și Georgia) vor deveni membre ale NATO"*⁹.

În acest mod, neacordarea MAP-ului ca urmare a presiunilor Rusiei nu poate fi percepută decât, în cel mai bun caz, ca o victorie de etapă a acesteia, echivalentă cu o amânare temporară a integrării celor două state. Declarația summit-ului de la București afirmă că *"MAP este următorul pas pentru Ucraina și Georgia"*, iar delegarea autorității de decizie în privința celor două candidaturi miniștrilor de externe ai NATO trebuie interpretată ca un semnal pozitiv pentru viitorul cuprinderii celor două state estice în planurile de acțiune ale Alianței.

Este o soluție de compromis cu efecte pozitive, atât pentru coerența internă a Alianței cât și pentru statele candidate, căror li se conferă practic siguranța aderării, concomitent cu încurajarea de a continua reformele interne ale căror rol este și acela de a pregăti forțele armate ale țărilor aspirante să îndeplinească cerințele solicitante din clubul select reprezentat de NATO. Integrarea Ucrainei și Georgiei devine astfel o chestiune de timp. Angajamentul aliat în acest sens este întărit în plus prin articolul 43 al Declarației, care confirmă sprijinul NATO în asigurarea integrității teritoriale, independenței și suveranității Armeniei, Azerbaidjanului, Georgiei și Republicii Moldova¹⁰.

Importanța strategică a securității în regiunea Balcanilor este recunoscută de Alianță, iar invitația oficială adresată **Croației și Albaniei** pentru începerea discuțiilor de aderare în vederea integrării în structurile NATO constituie o garanție suplimentară pentru stabilitatea și securitatea regiunii. Aliații au semnat, de fapt, pe 9 iulie Protocoalele de Aderare ale Albaniei și Croației, deschizând calea celor două țări spre dobândirea calității de membru cu drepturi

depline, calitate ce va fi dobândită prin procesul de ratificare până la Summit-ul din 2009. Triumful extinderii urmează a fi completat prin invitația adresată Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei, o dată cu găsirea unei soluții acceptate de comun acord cu Grecia în privința numelui acesteia.

Dimensiunea implicării NATO în zona Balcanilor vizează, în continuare, după cum se prefigura încă de la Riga, și state precum **Bosnia-Herțegovina, Muntenegru și Serbia**. La Summit-ul de la București s-a decis invitarea primelor două state menționate la un Dialog Intensificat cu Alianța și a fost salută decizia acestora de a dezvolta un Plan de Acțiune Individual al Parteneriatului cu NATO (IPAP)¹¹. În același timp, Serbia își menține calitatea de membru PfP¹² și, ca și în cazul Bosniei-Herțegovinei și Muntenegrului, este recomandabilă dezvoltarea, de către autoritățile de la Belgrad, a unui IPAP și se va lua în considerare un Dialog Intensificat la solicitarea Serbiei.

Prin aceste demersuri, deciziile colective de la București constituie un semnal dublu pentru statele din Balcani: în primul rând, se confirmă faptul că regiunea este în continuare extrem de relevantă pentru securitatea și stabilitatea flancului sudic al Alianței și statele membre sunt favorabile implicării de substanță în zonă, prin utilizarea instrumentelor de parteneriat la capacitatea lor maximă și prin integrarea în NATO a statelor candidate; în al doilea rând, Alianța atrage atenția asupra faptului că la fel de importantă este și disponibilitatea și dorința reală a candidaților și partenerilor de a îndeplini condițiile impuse de Alianță.

Nimeni nu poate face rabat de la acestea, și ne aducem foarte bine aminte că și România a trebuit să îndeplinească o lungă listă de cerințe nu doar tehnice, dar mai ales politice. Iar poate cel mai important lucru din acest punct de vedere este dezvoltarea, de către statul candidat, a unor relații bune cu vecinii. De exemplu, succesul negocierilor bilaterale dintre Grecia și FRIM ar garanta începutul unei astfel de relații, iar deschiderea cu care celelalte două țări membre ale Cartei Adriatice au fost invitate să adere la NATO poate acționa ca un stimulent puternic pentru Skopje în direcția compromisului. De asemenea, nu trebuie uitat că în NATO procesul decizional se bazează, în continuare, pe consens, iar odată devenite membre, statele trebuie să se asigure că și-au însușit această capacitate de negociere diplomatică în scopul îndeplinirii obiectivelor naționale și în sprijinul menținerii relevanței și coerenței Alianței.

Un alt pas înainte pe calea transformării, reuniunea formală a Miniștrilor Apărării

Deciziile adoptate la București au fost abordate și în cadrul reuniunii formale de la Bruxelles a Miniștrilor Apărării din țările membre NATO¹³. Discuțiile au debutat pe 13 iunie cu ședința dedicată transformării apărării Alianței, fiind analizate o serie de teme precum: Forța de Răspuns a NATO (NRF), Forțele de Rezervă, transportul strategic și intra-teatre, elicopterele echipate de luptă, bugetul apărării, apărarea cibernetică și programul de supraveghere terestră. Principalul mesaj transmis a fost că încă sunt necesare eforturi susținute pentru a putea fi reduse deficitul identificat în forțe și capacități.

NATO se confruntă cu anumite dificultăți în a face operațională **NRF**, chiar și sub forma sa graduală. În ceea ce privește **Forțele de Rezervă**, Aliații au luat în considerare spre analiză propunerea Autorităților Militare de a reorganiza Forțele de Rezervă Operaționale într-un grup de luptă¹⁴, și Forțele de Rezervă Strategice într-o structură de forțe întrunite. România nu consideră soluțiile temporare ca fiind cele mai potrivite și s-a exprimat în favoarea dezvoltării unor

aranjamente de finanțare comună. Pe de altă parte, inițiativa privind **Capabilitatea de Transport Aerian Strategic (SAC)** este în pregătire și ar trebui să fie gata de a fi declarată operațională în cadrul reuniunii informale a Miniștrilor Apărării din țările membre NATO, din octombrie, la Budapesta. Țara noastră și-a reafirmat cu această ocazie angajamentul de a lua parte la această inițiativă și de a parcurge toate procedurile interne necesare semnării Memorandum-ului de Înțelegere (MoU) înaintea reuniunii din octombrie.

De asemenea, aliații au fost încurajați să contribuie la inițiativa franco-britanică privind acoperirea **deficitului de elicoptere** cu fonduri, piloți și aparate de zbor. Mai multe state și-au anunțat sprijinul și participarea la proiect, pe când altele se află încă în faza de analiză. O altă problemă care a fost evocată în repetate rânduri de-a lungul întâlnirii s-a referit la **resursele destinate apărării** și la prioritatea acordată alocării a minimum 2% din buget apărării.

*

* *

Transformarea Alianței, noi membri, răspunsuri eficiente la adresa provocărilor de securitate, capabilități dislocabile, noi relații cu partenerii Alianței - toate acestea reprezintă repere cheie ale focalizării viitorului Summit din 2009, ce vor fi cuprinse într-o Declarație privind Securitatea Alianței, ca punct de pornire în avansarea unui nou Concept Strategic al Alianței. Complexitatea procesului de transformare a NATO, ce necesită o adaptare continuă, în concordanță cu evoluția mediului de securitate internațional, implică apelul la un efort susținut din partea Alianțelor, voința politică de angajare efectivă, în special la nivel operațional, fiind un factor esențial pentru succesul politicilor adoptate și al acțiunilor demarate. Consultările politice reprezintă la ora actuală instrumentul indispensabil obținerii consensului, dar și al înțezinerii unei viziuni globale comune Alianțelor și partenerilor NATO.

În aceste condiții, Summit-ul istoric anunțat pentru 2009 de la Strasbourg și Kehl va trebui să finalizeze procesul de negociere lansat la București pe anumite problematice, dar și să avanseze rezultate concrete în vederea accelerării procesului de transformare vitală a capacității Alianței în scopul furnizării unui răspuns prompt și eficient la multiplele provocări și amenințări la adresa securității internaționale. Până atunci, reuniunea extraordinară a Miniștrilor Apărării din țările membre NATO, programată pentru 18-19 septembrie 2008, la Londra, este proiectată să se concentreze pe transformare în cadrul unor discuții deschise, informale. Pe această cale, se va face un pas înainte în pregătirea deciziilor ce urmează a fi adoptate cu ocazia Summit-ului aniversar din 2009.

Note

¹ Dualitate evidențiată de Mark Joyce, Head of the Transatlantic Programme at the Royal United Services Institute in London, în Taking the transformation agenda forward, <http://www.nato.int/docu/review/2005/issue1/english/art5.html>

² Etape definite de Robert G. Bell, NATO's Assistant Secretary General for Defence Investment from 1999-2003, în NATO's Transformation Scorecard, <http://www.nato.int/docu/review/2005/issue1/english/art3.html>

- ³ Art. 3, Bucharest Summit Declaration.
- ⁴ Reuniunea de anul viitor va celebra 60 de ani de la crearea Alianței și va fi co-organizată de Franța și Germania.
- ⁵ Art. 37, Declarația Summit-ului de la București.
- ⁶ Art. 9, Declarația Summit-ului de la București.
- ⁷ “Considerăm că potențialul Consiliului NATO-Rusia (NRC) nu este pe deplin realizat și rămânem pregătiți să identificăm și să urmărim oportunități pentru acțiuni comune în format 27, reamintind principiul independenței deciziilor și acțiunilor NATO sau ale Rusiei”, art. 28, Declarația Summit-ului de la București.
- ⁸ Membership Action Plan.
- ⁹ “Am hotărât astăzi că aceste state vor deveni membre ale NATO.”, art. 23, Declarația Summit-ului de la București.
- ¹⁰ “Națiunile noastre sprijină integritatea teritorială, independența și suveranitatea Armeniei, Azerbaidjanului, Georgiei și Republicii Moldova”, art. 43, Declarația Summit-ului de la București.
- ¹¹ Art. 25, Declarația Summit-ului de la București.
- ¹² Partnership for Peace Programme.
- ¹³ Prima reuniune a miniștrilor apărării din țările membre NATO după Summit-ul de București a avut loc pe 12-13 iunie 2008.
- ¹⁴ battlegroup

Operațiile bazate pe efecte în noul context operațional

General de brigadă prof. univ. dr. Visarion NEAGOE
Colonel drd. Radu UNGUREANU

1. Argument

Din analiza evoluției mediului de securitate internațional după încheierea Războiului Rece, rezultă perspectiva continuării procesului de globalizare, creșterii complexității confruntărilor asimetrice, acutizării urmărilor modificărilor demografice și de mediu, precum și posibilitatea apariției unor noi zone de risc pe fondul existenței statelor cu probleme de natură socială, politică sau economică, a ascensiunii ideologiilor fundamentaliste și nesoluționării adecvate a unor conflicte.

În aceste condiții, specialiștii militari examinează modul în care aceste evoluții ale mediului de securitate se vor reflecta, în viitor, în concepția de executare a operațiilor militare ale Alianței. Viziunea strategică a NATO elaborată pentru o perspectivă de 10-15 ani examinează tendințele actuale și posibilitățile de eficientizare a modului de aplicare a diferitelor componente ale puterii.

Scopul acestui document este de a investiga noile abordări conceptuale referitoare la operațiile bazate pe efect în contextul câmpului de luptă multidimensional, elementele operaționale esențiale ale forțelor implicate și se finalizează cu o serie de abordări conceptuale referitoare la misiunile și obiectivele la care aceste forțe ar putea contribui, definite din perspectiva operațiilor multinaționale întrunite.

Concluziile rezultate din analiza principalelor conflicte după sfârșitul Războiului Rece

au demonstrat o evoluție treptată către aplicarea complexă și multidimensională a puterii în confruntările din Irak, Bosnia sau Kosovo, urmărindu-se cu preponderență producerea efectelor dorite și nu anihilarea sau distrugerea fizică a obiectivelor, prin aceasta marcându-se trecerea la noul mod de abordare a confruntării militare prin executarea operațiilor bazate pe efect.

Acest nou mod de ducere a războiului se bazează pe capabilitatea de proiecție a puterii militare pentru combaterea inamicului în mod rapid, cuprinzător, decisiv și cu risc minim. O astfel de transformare la nivelul strategiei și capabilităților militare este de înțeles, având în vedere dezvoltarea fără precedent a noilor tehnologii. S-au dezvoltat noi concepte care vizează angajarea forțelor și supravegherea în orice condiții meteo, ziua și noaptea, managementul întrunit al acțiunilor de luptă, executarea loviturilor de înaltă precizie, atacul la joasă înălțime și alte capacități care materializează o nouă abordare a războiului.

Aceste capacități fac posibilă trecerea de la concepția de anihilare și război de uzură la un concept al operațiilor bazate pe efecte, care vizează atacarea directă a centrelor de gravitație strategice, operative și tactice ale inamicului. Principalele centre de gravitație vizate în această nouă abordare a războiului ar include, în principiu: conducerea politico-militară, sistemul de comandă și control, mecanismele interne de securitate, producția de război și categoriile de forțe ale armatei urmărindu-se, astfel, anihilarea capacității inamicului de angajare efectivă în luptă.

2. Noul mediu operațional

Mediul operațional cuprinde principalele elemente de valoare națională corelate într-o configurație de sisteme care reprezintă, în fapt, principalele componente ale câmpului de luptă multidimensional într-o abordare cuprinzătoare multinațională și întrunită. O ierarhizare a importanței operaționale a acestora reprezintă o provocare pe care o supunem discuției planificatorilor, astfel: 1. Conducerea politică; 2. Economia; 3. Infrastructura; 4. Forțele Armate; 5. Populația; 6. Transporturile; 7. Comunicațiile; 8. Alianțele.

În plus, mediul operațional actual se extinde în spațiile aerian, terestru, maritim, spațial și include sistemele asociate acestora de pe poziții ostile, amice sau neutre (politice, militare, economice, sociale, de informații, de infrastructură, de natură juridică etc.), care sunt relevante pentru o anumită operație multinațională întrunită. În măsura în care vom înțelege acest mediu, vom reuși să percepem dimensiunea acestuia, care depășește cadrul strict al forțelor militare și celorlalte capacități de luptă ale adversarului din câmpul de luptă tradițional. Operațiile militare actuale și cele de perspectivă și implicit cerințele operaționale asociate acestora trebuie să beneficieze de o abordare mult mai cuprinzătoare a tuturor sistemelor din mediul operațional, care prezintă relevanță pentru îndeplinirea obiectivelor campaniei.

În această abordare, sistemul reprezintă o grupare de elemente relaționate funcțional care formează un macrosistem complex. Prin urmare, mediul operațional actual include nu numai forțele armate ale adversarului și planul de angajare a acestora, ci și sistemele interrelaționate cu acestea care acționează în câmpul de luptă multidimensional.

Înțelegerea mecanismelor interne ale acestor sisteme, modul lor de interacțiune și cum evoluează sistemul de relații dintre acestea vor permite comandamentelor multinaționale în-

trunite să cunoască mai bine în ce măsură acțiunile individuale ale unui element din sistem pot afecta celelalte elemente ale sistemului cu care acesta se relaționează.

Între beneficiile acestui mod de abordare menționăm oportunitatea identificării de către statele majore a configurației operaționale, a posibilelor surse de la care pot fi obținute indicii și avertizări privind intențiile și acțiunile inamicului, a punctelor decisive, a conexiunilor dintre acestea și a altor factori critici, care să permită planificatorului să ia în considerație un set mai larg de opțiuni pentru realizarea obiectivelor și producerea efectelor dorite în condițiile angajării unor resurse limitate.

Elaborarea unei imagini cât mai exacte a mediului operațional permite, de asemenea, planificarea integrată a acțiunilor tuturor instrumentelor de putere ale unei națiuni și dă posibilitatea comandamentelor multinaționale întrunite să realizeze un sistem de colaborare cu celelalte elemente ale sistemului național de apărare, agenții și organizații pentru coordonarea acțiunilor care sunt în afara sferei de responsabilitate a comandantului forței.

În acest context, planificarea trebuie să aibă un caracter interactiv și să realizeze sincronizarea acțiunilor prin prioritizarea efortului la eșaloanele operativ și strategic. Executarea operațiilor bazate pe efect implică evaluarea și anticiparea permanentă în dinamica desfășurării acțiunilor de luptă a evoluțiilor din teatru prin prisma obiectivului de îndeplinit în scopul adaptării permanente a planurilor de acțiune la situația operativă.

3. Elemente esențiale pentru planificarea operațiilor bazate pe efecte

Fostele abordări doctrinare se concentrau pe atingerea obiectivului politic prin dezvoltarea efectelor distrugătoare ale forței militare. Apariția unor adversari potențiali mult mai diversificați care aplică metodele specifice confruntării asimetrice și folosesc armament tot mai modern cu acțiune rapidă, care reduce timpul necesar pentru avertizarea timpurie, determină nevoia îmbunătățirii procesului de decizie la nivelul comandanților unităților luptătoare, adică a capacităților de comandă și control. Acestea trebuie să permită reacția rapidă și eficientă într-o gamă largă și flexibilă de opțiuni de răspuns la viitoarele provocări.

Utilizarea noilor tehnologii în domeniul informaticii, care permit analiza și decizia concomitentă, concură la realizarea unei imagini cuprinzătoare asupra situației și permite acțiunea multinațională și întrunită prin realizarea unui proces de comandă-control, ale cărui elemente sunt interoperabile și sincronizate.

Într-o abordare de ordin general, operațiile bazate pe efecte reprezintă un proces executat pentru realizarea obiectivului sau efectului dorit la nivel strategic prin aplicarea sinergetică, multiplicată și concentrată a întregii game de capacități militare și nemilitare la eșaloanele tactice, operative și strategice.

Astfel, pentru executarea operațiilor bazate pe efecte, nu sunt necesare forțe numeroase, ci mijloace care să permită preluarea controlului eficient asupra unui număr cât mai mare de sisteme ale inamicului de la eșaloanele tactic și operativ, în scopul reducerii capacității acestuia de luptă la nivel strategic.

Din analiza comparativă a operațiilor bazate pe ținte, obiective și efecte rezultă urmă-

toarele elemente de esență:

- Operațiile bazate pe ținte vizează identificarea inamicului și distrugerea acestuia prin concentrarea efortului pe efectele fizice la nivelul țintei fără restricții referitoare la factorul timp.
- Operațiile bazate pe obiective vizează îndeplinirea obiectivelor la toate nivelurile, cu luarea în considerație a relațiilor dintre acestea. Astfel, strategiile de la un nivel devin obiective pentru eșaloanele subordonate acestuia. Nici în acest caz nu se stabilesc restricții în privința dinamicii acțiunilor de luptă și reperelor de timp.
- Operațiile bazate pe efect:
 - stabilesc o relație de cauzalitate între acțiuni și efectele acestora;
 - sunt concentrate pe producerea efectelor dorite de natură fizică și comportamentală în mod direct, indirect, complex (efect sinergetic), care se însumează în timp și se extind succesiv la toate punctele și legăturile sistemului;
 - includ metodica operațiilor bazate pe ținte și obiective;
 - presupun generarea unor modele analitice referitoare la inamic ca sistem și la potențialele reacții ale acestuia;
 - se raportează strict la factorul timp.

Așadar, în esență, operațiile bazate pe efect constau în exploatarea în avantajul propriu a vulnerabilităților de natură militară, politică, economică și de infrastructură ale adversarului, prin angajarea întregului spectru de capacități concentrate pe situație și pe deznodământul dorit. Aceasta presupune dezvoltarea unei baze de date cuprinzătoare despre adversar, forțele proprii și cele ale aliaților referitoare la capacități, vulnerabilități critice, centre de gravitație etc.

La nivel politic, evaluarea opțiunilor în cazul executării operațiilor bazate pe efect impune analiza profundă a implicațiilor deciziei adoptate. Astfel, trebuie evaluate reacția adversarului în cazul aplicării unor măsuri specifice, timpul necesar pentru producerea efectului dorit, care sunt posibilele consecințe nedorite, care sunt variantele realiste posibile ce pot fi folosite pe termen scurt pentru a se evita pe cât posibil subiectivismul la adoptarea deciziei. În cele mai multe cazuri, la adoptarea deciziei, politicienii fundamentează varianta aleasă folosind scări de valori subiective. De exemplu, ei apreciază mai mult acele opțiuni prin care se obțin rezultate decisive în termen foarte scurt.

Din păcate, este foarte dificil de evaluat efectele celei mai mari părți a instrumentelor de exercitare a puterii asupra adversarului, cum ar fi de exemplu presiunea politică. Ipotezele teoretice privind viitorul operațiilor bazate pe efecte indică posibilitatea dezvoltării unui set de modele integrate care ar putea ajuta Alianța să-și asigure obiectivele de securitate pe care și le-a propus, fără ca adversarul să realizeze că a fost influențat.

Esențialul, la abordarea bazată pe efecte, constă în înțelegerea modului în care acțiunile afectează comportamentul adversarului. Gândirea bazată pe efect implică transpunerea intențiilor comandantului în acțiuni cu scopuri precise, apoi evaluarea rezultatelor acestora, intenționate și neintenționate, planificate în scopul realizării obiectivelor și efectelor dorite. Această abordare specifică procesului de planificare a operațiilor bazate pe efect permite o mai bună integrare a tuturor componentelor sistemului național de apărare, astfel:

- Acțiuni comune de natură diplomatică, economică, militară și informațională pentru atingerea obiectivelor operative și strategice.
- Planificarea, analiza și evaluarea implicațiilor acțiunilor întreprinse în sensul efec-

telor produse asupra adversarului.

- Analiza efectelor dorite și celor nepreconizate.
- Înțelegerea implicațiilor și consecințelor efectelor în timp.
- Adaptarea continuă a planurilor și acțiunilor la realitatea câmpului de luptă.

Putem, așadar, vorbi de o adevărată nouă metodologie de planificare a operațiilor bazate pe efect, care să permită comandanților și statelor majore să examineze conexiunile de natură condițională și cauzală prin care acțiunile sunt orientate către obiective. În acest sens, capacitatea de a integra dinamic capabilitățile cinetice și non-cinetice într-un anumit timp și spațiu în condițiile înțelegerii relației țintă-efect la toate eşaloanele de comandă reprezintă un deziderat pentru planificatori¹.

4. Implicațiile executării operațiilor bazate pe efecte

Așa după cum rezultă din considerațiile de mai sus și din studiul documentației în domeniu, se pare că, în prezent, nu există o bază analitică coerentă și acceptată pe plan internațional pentru analiza operațiilor bazate pe efecte. Considerăm că ar prezenta un interes deosebit dezvoltarea conceptuală a următoarelor aspecte de esență:

- Instrumente pentru evaluarea dimensiunii și impactului problemelor potențiale asupra securității naționale.
- Modele care pot furniza indicii referitoare la dimensiunea temporală a problemelor.
- Metode de evaluare a voinței naționale.
- Modalități prin care se poate obține și evalua superioritatea în domeniul decizional.

În plus, trebuie luat în considerație impactul puternic pe care-l produce concepția operațiilor bazate pe efecte asupra altora care vizează angajarea rapidă și decisivă a forțelor. Avem în vedere faptul că, nu factorul timp reprezintă elementul central, ci armonizarea temporală pentru producerea la momentul potrivit a fiecărui efect, ceea ce intră chiar într-o anumită contradicție cu concepția de acțiune rapidă.

Acest fapt va atrage după sine și o nouă abordare a relațiilor de comandă-control și într-un sens mai larg va produce schimbări în procesul de decizie politico-militară în situații de criză. La nivel politic se preferă o anumită flexibilitate a abordărilor pe timpul crizei pentru aplicarea ansamblului de acțiuni de diplomatie coercitivă împotriva adversarului, și nu un plan fix care să limiteze variantele de acțiune.

Așadar, și din acest punct de vedere, la debutul secolului 21 avem de a face cu un nou mod de gândire și un nou mod de contracarare a acțiunilor impredictibile ale unor adversari tot mai abili cu care ne-am putea confrunta în viitor. Considerăm deci, că mecanismele care au funcționat pe timpul conflictului din Irak și care au asigurat victoria forțelor Coaliției multinaționale, probabil nu vor mai fi eficiente în viitorul câmp de luptă multidimensional din secolul 21. Aceasta fie și numai datorită faptului că potențialii adversari vor penetra din ce în ce mai mult sistemele de control ale armelor de distrugere în masă și ar putea intra în posesia unora dintre acestea ulterior, trecând la amenințarea unor state.

Succesul demersurilor diplomatice în perspectiva unui mediu strategic deosebit de complex presupune ca decidenții politici să aibă la dispoziție o gamă de opțiuni care să permită

convingerea sau constrângerea potențialului adversar să nu declanșeze acțiuni ostile. Mergând cu previziunile mai departe pot fi imaginate modele prin care să se realizeze integrarea efectelor din sfera fizică și cognitivă prin care națiunile să-și realizeze obiectivele de securitate fără ca adversarul să conștientizeze că a fost influențat în acest sens.

Acest lucru poate fi posibil în măsura în care, în perspectiva anilor 2010/2020, dezvoltarea în domeniul tehnologiei informației va permite desfășurarea concomitentă a proceselor de analiză și decizie în condițiile realizării unei imagini cuprinzătoare a situației. Aceasta va asigura condițiile pentru desfășurarea acțiunilor întrunit și multinaționale printr-un sistem de comandă-control coordonat și sincronizat, care să exploateze avantajele proprii (elementele proprii de forță și vulnerabilitățile adversarului de natură militară, politică, economică și de infrastructură) prin angajarea întregului spectru de capacități proprii și concentrarea acestora pe situație și țelul dorit, ceea ce reprezintă, în fapt, operațiile bazate pe efecte.

Aceasta înseamnă că, la nivelul teatrului de operațiuni militare, trebuie integrate tehnologiile și aplicațiile în sprijinul analizei și deciziei pentru:

- Dezvoltarea unei baze de date cuprinzătoare despre adversar, forțe proprii, aliați și mediul operațional: capacități / vulnerabilități critice, centre de gravitație și analiza punctelor decisive.
- Facilitarea planificării interactive a campaniei bazate pe efecte în context multinațional și întrunit.
- Sprijinul execuției prin sincronizarea acțiunilor, monitorizarea bătăliei, prioritizarea efortului la eşaloanele operativ și strategic.
- Evaluarea și previziunea dinamică referitoare la scopul dorit prin analizarea rapidă a acestuia în dinamica desfășurării acțiunilor de luptă, ceea ce facilitează revederea oportună a planului.
- O abordare cuprinzătoare a mecanismelor care guvernează operațiile bazate pe efect indică faptul că acțiunile determină efectele, iar mecanismul este determinat de relația între acestea și intenția comandantului, astfel:

DACĂ (x; acțiune) ATUNCI (y; efect) DEOARECE (a, b,...; mecanism)

Pe baza acestor considerații teoretice putem încerca elaborarea unui studiu de caz referitor la Operația ALLIED FORCE care este considerată una din primele experimente ale noului mod de abordare a operațiilor, astfel:

- Efectul final dorit: Miloșevici să se conformeze condițiilor solicitate de NATO.
- Efectul militar 1: Asigurarea libertății de acțiune a forțelor proprii, concomitent cu reducerea posibilităților de comandă-control și de suport logistic ale forțelor sârbe prin:
 - atacuri aeriene asupra țințelor de importanță strategică;
 - atacuri aeriene asupra forțelor din câmpul de luptă;
 - atacuri aeriene asupra sistemului național de comandă-control;
 - atacuri aeriene asupra țințelor militare și industriale;
 - atacuri asupra elementelor de infrastructură;
 - atacuri asupra sistemului de alimentare cu energie electrică.
- Efectul militar 2: Sprijinul aerian al acțiunilor albanezilor kosovari.
- Efectul militar 3: Constituirea și angajarea unei forțe de stabilizare a NATO.

- Efectul economic: Reducerea capacității de producție de război și de susținere a forțelor sârbe prin sancțiuni economice.
- Efectul diplomatic: Realizarea solidarității internaționale față de acțiunile NATO și implicarea diplomatică a Rusiei.

5. Concluzii

Rezultă că, operațiile bazate pe efecte reprezintă, în fapt, o componentă esențială a procesului de adaptare a strategiilor militare la contextul politico-cultural actual, complex și diversificat.

Ca urmare, la debutul secolului 21 este necesară o nouă abordare a confruntării militare pentru contracararea actualelor amenințări cu un accentuat caracter imprevizibil la adresa securității internaționale și se pare că executarea operațiilor bazate pe efect va ocupa un loc central în cadrul acestei provocări. Aceasta va impune specialiștilor militari să gândească diferit modalitatea de executare a operațiilor militare în viitor.

Previziunile referitoare la viitoarele confruntări militare indică faptul că viitorul teatru de operațiuni militare va arăta diferit față de cel din timpul conflictelor din Afganistan și Irak. Potențialii adversari ar putea să aibă în viitor acces la o gamă largă de arme de distrugere în masă. Toate metodele de aplicare a forței vor trebui angajate, inclusiv presiunea diplomatică, acțiunile judiciare, constrângerea militară, impunerea legii, operațiunile sub acoperire, sancțiunile financiare, economice etc.

Schimbările în mediul de securitate din ultima decadă indică creșterea ponderii amenințărilor din interiorul statelor și a celor asimetrice, în detrimentul celor tradiționale care au determinat războaie convenționale între state. În prezent, rezolvarea problemelor complexe de securitate necesită o profundă înțelegere a dinamicii conflictelor și transformărilor socio-politice, care au condus la o reevaluare a rolului, funcțiilor și utilității puterii militare.

Distrugerea forțelor inamice nu va mai reprezenta principala prioritate în cadrul conflictelor, ci se va apela la acțiuni mult mai subtile pentru asigurarea victoriei, prin influențarea modului de percepție, de gândire și de acțiune în rândul populației. Este de la sine înțeles că, pentru aceasta, este nevoie de un nou tip de militar, care să fie nu numai un "tehno-luptător", ci un militar care înțelege rolul complex pe care-l joacă în mecanismul de securitate.

Principalele schimbări identificate în abordările propuse în cadrul acestui material și determinate de problemele complexe de securitate previzibile vor influența inevitabil percepția tradițională asupra puterii și vor determina unele schimbări, în concordanță cu arhitectura operațională de la debutul secolului XXI.

Astfel, se poate constata tendința generală de evitare a confruntărilor militare care presupun angajarea directă a forțelor prin identificarea unor cursuri de acțiune care să permită atingerea obiectivelor strategice prin acțiuni direcționate pe efect și orientate pe vulnerabilitățile critice ale adversarului, ceea ce va determina apariția unei noi provocări la care trebuie să se adapteze organizațiile militare: definirea adversarului.

Dacă, în trecut, analiza inamicului reprezenta o componentă de rutină a procesului de planificare operațională, acesta fiind clar definit, anticipăm apariția unor amenințări asimetrice

din partea unor adversari evazivi, greu de identificat. Ponderea misiunilor încredințate forțelor militare în documentele de planificare pentru distrugerea și înfrângerea inamicului se va diminua în detrimentul acțiunilor cu efecte socio-politice, care implică desfășurarea în prealabil a unui proces complex de analiză pentru o foarte bună înțelegere a situației înainte de a adopta decizii și de a acționa.

În concluzie, în acest material am încercat prezentarea unei percepții a viitorului în care conducerea militară trebuie să fie în măsură să îndeplinească rapid și decisiv obiectivele politice, fără a risca pierderi umane importante sau pagube colaterale nedorite. Componentele tehnologice, sistemice și operaționale ale acestui nou mod de ducere a războiului trebuie asimilate de națiunile care doresc să beneficieze de avantajele acestei noi abordări în care trebuie să se dezvolte, în principal, potențialul acțional.

O etapă importantă în îndeplinirea acestui obiectiv va consta în stabilirea clară a rolului și locului forțelor armate, în concordanță cu posibilitățile fiecărei națiuni de a transpune cerințele operaționale pentru executarea operațiilor bazate pe efecte în structura de forțe care să permită suportul întregii game de misiuni ale Alianței, utilizarea forței letale și neletale, economia de forțe și angajarea cuprinzătoare a inamicului.

Bibliografie

1. Brigadier-General David A. Deptula, *Change in the Nature Of Warfare*, Published 2001 by Aerospace Education Foundation, 1501 Lee Highway, Arlington, Virginia 22209-1198.
2. John M. Fawcett, Jr., *A Paradigm for Integrated Warfighting: Kinetic and Non-Kinetic Solutions, Information Superiority / Information Operations*, US Air Force Command and Control Training and Innovation Group (AFC2TIG), 142 Hartson Street, Hurlburt Field, FL 32544-5225.
3. Major David W. Pendall, *Strategic Planner, Effects-Based Operations and the Exercise of National Power*, National Security Agency, Fort Meade, MD, U.S. Army.
4. Strange, Joe, *Centres of Gravity and Critical Vulnerabilities*, Marine Corps War College, 1998.
5. Streetly, Martin, *Airborne Electronic Warfare, History, Techniques and Tactics*, Jane's Publishing Company Limited, London.
6. Cooke, Thomas, *NATO CJTF Doctrine: The Naked Emperor, from Parameters*, Winter 1998.
7. Dole, Robert J., *NATO's European Pillar*, Center for Strategic and International Studies (CSIS), September 10th 1999, available at <http://www.csis.org/testthis/research/p091099NATO.html>
8. Qiao Liang, Wang Xiangsui, *Unrestricted Warfare*, Beijing, PLA Literature and Arts Publishing House, February 1999.

9. Drew, Nelson S., NATO from Berlin to Bosnia. Trans-Atlantic Security in Transition, McNair Paper 35, Institute for National Strategic Studies, January 1995, <http://www.ndu.edu/inss/macnair/m035cont.html>

10. Gehman, Harold W., Transforming NATO's Defence Capabilities for the 21st Century, US Foreign Policy Agenda, USIA Electronic Journals, Vol. 4, No. 1, March 1999.

11. "The Pursuit of Enhanced Defence Capabilities", A luncheon address given by Robert G. Bell, NATO Assistant Secretary General for Defence Support, 24 January 2002.

Note

¹ "Dale" Gray, șeful echipei de planificare a operațiilor bazate pe efect din cadrul Air Force Command and Control & Intelligence, Surveillance and Reconnaissance Center (AFC2ISRC), Langley AFB, Va.

² A Dialogue on Analyzing Effects Based Operations (EBO) – Dr. Jacqueline Henningsen, SES, MORS Fellow of the Society Director, Air Force Studies & Analyses Agency.

Operațiile bazate pe efecte. Implicații în planificarea și desfășurarea acțiunilor de combateră a terorismului

General de flotilă aeriană dr. Ion-Aurel STANCIU¹

Analiza mediului de securitate actual al țării noastre și dezvoltarea previzibilă a aspectelor politico-militare ce țin de domeniul securității pe continent și în întreaga lume indică faptul că se va înregistra, probabil, o scădere a numărului de stări conflictuale grave de natură militară, se vor diminua riscurile și amenințările de ordin militar și că va crește, probabil în egală măsură, numărul amenințărilor de natură asimetrică, diversitatea și imposibilitatea de prevedere a acestora.

Posibilitatea demonstrată a rețelilor teroriste de a utiliza tehnologiile moderne împotriva statului de drept și a populației pașnice au determinat administrațiile statale să organizeze războiul global contra terorismului.

După anul 2001, confruntate cu generalizarea și permanentizarea amenințării (acesta fiind un obiectiv strategic al terorismului), statele au decis să se adapteze conceptual, structural și acțional la noile realități.

Dezvoltarea tehnologică și generalizarea sistemului de utilizare pe scară largă a lecțiilor învățate au determinat apariția unor noi modalități de a utiliza forțele și de a experimenta noi concepții în planificarea operațiilor.

Războiul modern nu mai vizează distrugerea totală a adversarului, nici cucerirea sau alipirea de teritorii aparținând altor state. Războiul modern încearcă să evite epuizarea resurselor națiunii învinse din cauza problemelor ulterioare extrem de dificile pentru învingători. În știința și arta militară și-au făcut apariția o serie de concepte, mai mult sau mai puțin cu caracter de noutate, printre care și cel de Operație Bazată pe Efecte (EBAO)².

Din punct de vedere al conținutului, EBAO nu este un concept nou. Elemente ale acestuia au fost folosite de-a lungul secolelor, materializate în blocaje, asedii, acțiuni de evitare a contactului direct și de înșelare, acțiuni de cercetare și alte metode care nu au presupus numai confruntarea armată. Chiar și conceptul de „război al întregului popor” conținea unele elemente specifice acestui concept.

Definiție

EBAO este definit ca fiind un complex de acțiuni coordonate și direcționate în scopul modelării/transformării într-un mod favorabil al comportamentului aliaților, în-

amicilor și neutrilor pe timp de pace, în situații de criză și la război, precum și atingerii unei stări de finalitate.

Aceste acțiuni pot include atât pe cele distructive cât și pe cele de altă natură, din spectrul acțiunilor militare, sau din afara acestuia.

Această definiție scoate în evidență următoarele aspecte:

- acțiunile nu au caracter exclusiv distructiv, EBAO pot fi considerate ca fiind permanente, declanșate pe timpul stării de pace, continuate la criză și război, chiar și pe timpul perioadei post-conflict. De asemenea, pot fi incluse în această categorie demersurile politice, diplomatice și economice, dar și acțiunile militare, coordonate global;
- prin EBAO se urmărește atât comportamentul inamicului, dar și a aliaților, partenerilor și neutrilor;
- obiectivul final sau starea de finalitate (end state) constă în modelarea/transformarea comportamentului.

Folosirea acestui element de planificare prezintă mai multe avantaje, și anume: este măsurabil și aplicabil în întregul spectru al artei militare, de la nivel tactic la nivel strategic, iar obiectivul final trebuie stabilit în termeni politici, diplomatici, economici și militari, oferind astfel un „limbaj comun” pentru cei implicați în punerea în aplicare.

Definiția NATO este cuprinsă în Directiva de Politică Generală a Alianței: „EBAO urmărește o abordare a operațiilor prin prisma aplicării coerente și multidisciplinare a diferitelor instrumente ale Alianței pentru a crea efecte care vor asigura obținerea rezultatului scontat”.

Scopul EBAO

EBAO are ca scop preluarea controlului asupra sistemelor vitale care permit inamicului să lupte, anihilarea voinței acestuia de a lupta și obținerea efectelor politice urmărite.

Determinarea din timp a efectelor acțiunilor militare, desfășurarea de acțiuni întrunită și interagenții pentru exploatarea avantajelor tehnologice și obținerea efectelor scontate, maximizarea impactului forțelor speciale de dimensiuni mici, constituie alte scopuri ale acestui tip de operații.

Tehnologia de ultimă generație, planificarea amănunțită a operațiilor militare – prin identificarea stării de finalitate – și determinarea efectelor scontate care să asigure atingerea respectivei stări de finalitate, permit desfășurarea unor acțiuni militare și nemilitare al căror obiectiv să nu fie uzura sau anihilarea inamicului, ci controlul acestuia, cu minimalizarea pierderilor în rândul trupelor proprii. În asemenea mod se creează inamicului percepția că este de prisos să opună rezistență și să lupte, acțiune cel puțin tot atât de eficientă ca și eliminarea fizică a acestuia.

Pentru a atinge obiective politice limitate prin utilizarea forței armate, punctul cheie îl constituie obținerea efectelor dorite la nivel politic și nu uzura, extenuarea sau anihilarea adversarului prin intermediul unor distrugerii masive.

EBAO se bazează pe relația cauză – efect, prin care se urmărește concentrarea eforturilor împotriva instrumentelor de putere a potențialilor adversari și având ca rezultat reducerea eficacității acestora în schimbul angajărilor masive de forțe. Două cerințe devin astfel o necesitate permanentă în planificarea acțiunilor militare de nivel strategic, și anume: determinarea timpurie a efectelor pe care acțiunile militare le vor produce și luarea în considerare a îndeplinirii tuturor obiectivelor propuse.

Comandanții structurilor de forțe angajate în operații vor elabora și pune în aplicare planuri care să exploateze avantajele tehnologice și capacitățile acestor structuri de acțiune integrate, întrunit și interagenție, la nivelul diferitelor arme, categorii de forțe, structuri și agenții pentru a obține efectele scontate.

Folosirea tehnologiilor moderne și a capacităților de operare în rețea, superioritatea organizatorică și operațională de planificare și conducere a operațiilor bazate pe efecte vor permite maximizarea impactului unor forțe militare limitate numeric, de nivel tactic, care pot îndeplini astfel misiuni de valoare strategică.

Dezvoltarea conceptului în NATO

Conceptul a fost adoptat extrem de repede în cadrul Alianței Nord-Atlantice. Concepția strategică a NATO aprobată la Summitul de la Washington din aprilie 1999 cuprinde principiile strategiei Alianței, misiunile forțelor sale militare, liniile directoare pentru poziția acestora, cât și caracteristicile forțelor sale convenționale și nucleare.

Summitul de la Praga din noiembrie 2002 a adăugat noi măsuri menite a optimiza eficacitatea și eficiența Alianței: angajamentul capacităților; crearea Forței de Răspuns a NATO și modificarea structurii de comandă a acesteia. Toate aceste măsuri sunt în curs de aplicare prin adoptarea unei strategii adecvate, bazate pe concepte doctrinare (strategice, operative și tactice) specifice, care să producă o relație asimetrică cu inamicul. Apariția noțiunilor și conceptelor de transformare, inițial la Summit-ul NATO de la Praga, reafirmate și mult mai bine conturate la Summit-ul de la Istanbul, a constituit motorul declanșării și desfășurării proceselor de transformare atât la nivelul Alianței, cât și în cadrul țărilor membre.

În cadrul summitului s-a lansat ideea „*Operațiilor Bazate pe Efecte*”. Conceptul se află în centrul preocupărilor Alianței, unde sunt în curs de desfășurare grupuri de lucru și analize aprofundate pentru definirea, aplicarea și impactul acestui concept asupra organizației.

Un exemplu de operație unde putem identifica elementele pe care le-am analizat până acum este „Operația Active Endeavour – OAE”, care se desfășoară în Marea Mediterană și are ca obiectiv combaterea terorismului (CT).

Cheia succesului acestei operații o constituie îmbunătățirea modului de acces și difuzare a informațiilor la și de la structurile abilitate din țările riverane, și alți „actori” guvernamentali sau neguvernamentali.

Misiune deosebit de complexă, OAE oferă un exemplu foarte bun de operație planificată și desfășurată prin prisma efectelor.

Pe măsura atragerii altor „actori”, cum sunt țările riverane membre ale Dialogului Mediteranean, operația crește în complexitate și în eficiență.

Din punct de vedere al combaterii terorismului, principalele efectele directe și indirecte ale OAE sunt: blocarea/descurajarea activităților ilegale; colectarea de date și informații care pot fi conexe cu operațiile terestre de CT; dezvoltarea cooperării maritime și prin aceasta întărirea stabilității regionale; testarea și evaluarea SOP-urilor pentru operații navale de CT și a celor de securitate navală.

Impusă de contextul strategic în care ne aflăm și acționăm, pentru NATO transformarea nu este doar un slogan sau o opțiune oarecare. În opinia specialiștilor NATO și din experiența operațiilor desfășurate de Alianță, definirea stării de finalitate pentru o anumită operație este considerat ca fiind cel mai dificil demers în procesul de decizie.

Conform documentelor NATO, principiile și procedurile specifice EBAO vor fi experimentate și verificate îndeosebi de către vârful de lance al Alianței – Forța de Răspuns a NATO (NRF).

Dezvoltarea conceptului în Armata României

În sistemul militar românesc, conceptul EBAO a fost abordat și menționat pentru prima dată în Strategia de Transformare a Armatei României. În prezent, conceptul este studiat la nivelul diferitelor colective sau individual, inclusiv prin lucrări personale.

În Legea de organizare și funcționare a MAP, la art. 4. se prevede că „Ministerul Apărării cooperează, pentru îndeplinirea atribuțiilor sale, cu celelalte ministere și organe ale administrației publice centrale de specialitate, cu autorități ale administrației publice locale, autorități administrative autonome, organizații neguvernamentale, operatori economici, cu structurile politico-militare și de conducere militară ale altor state, precum și ale organizațiilor internaționale la care România este parte.”

Principiile care guvernează EBAO sunt următoarele:

- concentrarea pe starea de finalitate;
- considerarea spațiului de angajare³ drept un sistem în care elementele inamicului, cele ale forțelor proprii și cele neutre acționează pentru a produce efecte;
- analizarea sistemului pentru a înțelege problema și relațiile dintre acțiuni și efecte;
- armonizarea contribuției diferitelor instrumente care acționează;
- evaluarea și corectarea permanentă, efectivă, continuă a acțiunilor.

Constituie o necesitate stringentă adoptarea și utilizarea acest concept, îndeosebi pentru operații CT.

Acțiunile creează un efect fizic direct care produce la rândul său o succesiune (cascadă) de efecte indirecte fizice și/sau psihologice. Cele două cascade, fizică și psihologică, funcționează diferit:

- cascada efectelor fizice funcționează pe principiul dominoului; s-ar putea să nu cunoaștem scopul complet a ceea ce am pus în mișcare, dar putem urmări precis acțiuni cauză-efect;
- efectele psihologice se propagă diferit și sunt mai greu de cuantificat; mai mult chiar, această cascadă a efectelor psihologice indirecte poate fi produsă de o acțiune directă sau de către oricare dintre efectele indirecte succesive.

Aceste cascade vor fi influențate/transformate de fiecare acțiune care este observată/re-simțită în mod intenționat sau neintenționat, indiferent dacă este vorba de domeniul politic, diplomatic, economic sau militar sau de nivelul la care se desfășoară, tactic, operativ, strategic sau geostrategic, iar efectele se vor propaga rapid pe toată durata existenței interacțiunii.

În această situație interacțiunile sunt și mai mult extrapolate, ca urmare a intrării în scenă a celorlalți actori naționali și multiplicare la numărul acestora.

În astfel de operații efectul de cascadă include interrelaționările ce pot apărea de la un partener la altul, fiecare dintre ele tinzând să genereze cascadă în toate direcțiile, inclusiv în sensul nedorit de inițiator (pentru exemplificare, operația din Irak a avut un efect benefic pentru americani, când mai multe state și-au manifestat dorința de participare în coaliție, dar, pe de altă parte, acțiunile post-conflict au generat exacerbarea mișcării subversive și cu caracter

terrorist, unele generând efecte precum retragerea spaniolilor și ulterior a italienilor din operație).

EBAO în acțiunile de combatere a terorismului

Situațiile de criză și evoluțiile pe plan global din ultimul deceniu au pus în evidență pericolurile semnificative la adresa mediului de securitate, pe care majoritatea națiunilor le resimt în această perioadă de tranziție a structurilor și abordărilor de după Războiul Rece. Incontestabil, cel mai mare pericol apărut în mediul internațional este terorismul internațional. Pericolul acestei amenințări a fost demonstrat în mod evident de atacurile teroriste din 11 septembrie 2001, în New York și Washington, în urma cărora Statele Unite și partenerii de coaliție se confruntă acum cu amploarea fenomenului în campania lor globală împotriva terorismului.

Terorismul reprezintă o negare radicală a normelor, principiilor și valorilor, o amenințare severă la adresa securității naționale a statelor, precum și o provocare majoră în planul stabilității internaționale, cu efecte negative asupra întregului sistem mondial.

În acest context, este importantă încercarea de a examina relevanța noului concept și a capabilităților EBAO în lupta împotriva terorismului internațional, cu referire specifică la fenomenul actual al terorismului manifestat de organizațiile reprezentative ale radicalismului islamic și rețelele lor de conducere.

Acest demers este necesar deoarece este evident că aceste organizații, în planificarea acțiunilor proprii, își propun obiective și atacuri care au anumite efecte cu impact în situația de securitate care să le servească propriilor interese.

În acest sens, exemplificăm unele elemente ale conceptului EBAO folosite de grupurile teroriste, astfel:

- precizie și surprindere: grupurile mici de insurgenți sunt aproape imposibil de detectat și neutralizat, în special când ele ocolesc formațiunile militare și atacă pe ascuns obiective importante; atacuri de amploare mică, cu scopuri precise și coordonare în timp pot genera o multitudine de situații destabilizatoare în sistemul social; spre exemplu, în Irak câmpurile petroliere din nord au devenit aproape inutilizabile în urma sabotajelor, situație care a generat probleme administrative și sociale complexe, în timp ce, pentru insurgenți, nu s-au constatat decât pierderi minime.
- destabilizare statală și administrativă permanentă: organizațiile teroriste planifică și desfășoară acțiuni care au ca efect destabilizarea serviciilor sociale de bază; conducerea statală devine izolată datorită imposibilității sale de a rezolva problemele politice și economice ale populației; atacurile teroriste din Spania și Marea Britanie au avut asemenea scopuri.
- manifestarea apartenenței primare: un obiectiv primordial pentru insurgenți este divizarea populației pe criterii de apartenență, din punct de vedere etnic, religios, tribal etc, nerealizarea aspirațiilor grupurilor cu interese divergente, de către sistemul statal și administrativ, având ca efect reorientarea încrederii către organizațiile paramilitare insurgente și sprijinirea acțiunilor acestora; acțiunile cu caracter terorist din Irak și Afganistan ilustrează perfect acest lucru.

Existența unor elemente ale conceptului EBAO în planificarea acțiunilor de către organizațiile teroriste impune, ca unică reacție eficientă, aplicarea unei strategii de contracarare și

mai dezvoltate, bazate pe efecte, cu un nivel mai înalt de integrare a tuturor „jucătorilor” implicați.

Profundele implicații ale eficienței EBAO, față de principiile războiului convențional, au fost demonstrate în faza inițială a ocupației convenționale a Irakului, în războiul din 2003. Acest război a fost descris de reprezentanții militari ai Statelor Unite ca o campanie bazată pe efecte, în mare parte psihologice, fiind folosit termenul de “shock and awe” (lovește și copleșește).

Totuși, una din probleme pare a fi neacceptarea sau incapacitatea multora de a concepe războiul ca ceva dincolo de un fenomen pur fizic și distructiv, care opune o forță în fața alteia și care de fapt a fost până în prezent natura acestuia.

Abilitatea de a manevra un adversar și a aplica o tactică cu un grad mare de uzură pe câmpul de luptă este complet inutilă și irelevantă când se referă la o confruntare cu o rețea teroristă globală condusă ideologic de o religie cu altă scară a valorilor, așa cum este de pildă Al-Qaeda.

Conceptul EBAO nu se bazează pe asemenea mijloace fizice limitate. În esență sa EBAO se referă la percepțiile inteligenței și dimensiunile cognitive despre situația reală a adversarului, fără referiri la niciun aspect privind inferioritatea sau superioritatea fizică sau militară.

În cadrul termenului “shock and awe” nici un aspect al campaniei de coaliție din Irak nu poate fi comparat cu efectele psihologice devastatoare ale atacurilor teroriste din New York și Washington din 2001, asupra americanilor. Aceste atacuri diferențiază Al-Qaeda de oricare altă organizație teroristă prin abilitatea demonstrată de a concepe și a planifica, dinamic în timp și spațiu, situații de criză care, prin efectele în cascadă apărute, au produs o teroare emoțională care a depășit de departe suma efectelor actelor individuale luate separat.

Sincronizarea în timp a atacurilor, pentru a coincide cu o oră de vârf a ciclului media internațional, este o altă dovadă că s-a acordat atenție efectelor cognitive și informaționale, iar starea de finalitate a acestor atacuri a fost în primul rând mediatizarea la nivel global și nu simpla producere de distrugerii fizice.

Putem afirma că planificatorii teroriști nu sunt nebuni, ci dimpotrivă, indivizi extrem de inteligenți, talentați și foarte imaginativi, care înțeleg foarte bine natura psihologică și emoțională fundamentală a spațiului de luptă.

Evenimentele din 11 septembrie demonstrează clar abilitatea acestora de a conceptualiza și prevedea al doilea și al treilea val de efecte care poate rezulta în urma acțiunilor lor. Deși în realitate motivația și obiectivul real al teroriștilor a fost captarea atenției majorității analiștilor și comentatorilor, obiectivul anunțat a fost eliminarea prezenței forțelor Statelor Unite în Arabia Saudită, obiectiv care în realitate nu avea o valoare prea mare pentru aceștia.

Planificarea EBAO în acțiunile de combatere a terorismului

Determinarea și evaluarea efectelor este un element-cheie în planificarea acțiunilor contrateroriste, deoarece planificarea bazată pe efecte este focalizată pe rezultate și examinează în detaliu și în timp efectele directe și indirecte ale acțiunilor propuse în cadrul cursurilor de acțiune adoptate și determină cele mai bune mijloace necesare pentru realizarea efectelor propuse.

Acest tip de planificare asigură potențialul necesar pentru conducerea oportună a operațiilor, cu economie de resurse, cu mai puține pagube colaterale și mai puține pierderi. Avantajul în astfel de cazuri provine din abilitatea de a sesiza impactul global al operațiilor. De asemenea, permite obținerea rezultatelor sau efectelor dorite cu mai puține resurse consumate.

Totuși, în cadrul planificării bazate pe efecte sunt necesare schimbări substanțiale în procesul de pregătire și instrucție, îmbunătățirea metodelor de evaluare, noi cunoștințe și adoptarea de noi instrumente în actul managerial pentru creșterea capacității comandanților de a înțelege și conduce operațiunile contrateroriste.

Abordarea bazată pe efecte stabilește ce acțiuni trebuie întreprinse împotriva sistemelor adversarului în vederea creării de efecte specifice care să contribuie direct la obținerea rezultatelor dorite.

Aceste acțiuni sunt concretizate în modificarea Planului de Operații și în ordinele transmise subordonaților.

Planul de operații se modifică pe baza evaluării efectelor și impactului asupra inamicului. Respectiva evaluare validează operațiile curente, influențează operațiile viitoare cu orizont de 48-72 de ore și chiar și planurile viitoare.

La planificarea *operațiilor prin prisma efectelor* sunt evidențiate următoarele aspecte:

- etapele de planificare (analiza misiunii, dezvoltarea cursurilor de acțiune etc.) rămân aceleași conform GOP-ului4;
- folosind capacitățile de operare în rețele, planificarea permite integrarea pe orizontală dar și pe verticală, în special cu lideri-cheie, permite reducerea contactelor fizice (personale) și folosirea pe scară largă a celor virtuale, prin e-mail și VTC, precum și o mai bună înțelegere din partea tuturor participanților;
- planificarea întrunită permite trecerea de la lucru în paralel, pe mai multe eșaloane, la lucrul integrat, unde categoriile de forțe utilizate își aduc propria contribuție la plan;
- se reduce numărul de FRAGO către structurile subordonate.

Pe durata planificării operației contrateroriste, comandantul acțiunii acordă o atenție specială pregătirii informative a ariei de interes, elaborării și aprobării deciziei și executării de antrenamente.

Pregătirea informativă a ariei de interes este un proces complex, sistematic și continuu de analiză a amenințărilor și mediului din aria de interes. Acest proces începe pe timpul analizei misiunii, continuă pe toată durata planificării și are în vedere: definirea mediului de confruntare, descrierea efectelor mediului de confruntare, evaluarea amenințărilor și determinarea cursului acțiunii entității teroriste.

Planificarea bazată pe efecte a operațiilor contrateroriste presupune o foarte strânsă și permanentă interacțiune cu informațiile militare bazate pe efecte, chiar dacă, inițial, comandantul acțiunii dispune de o bază de date suficient de dezvoltată pentru a iniția procesul de planificare.

Lupta împotriva rețelilor teroriste internaționale

Atacurile teroriste care au loc în teatrele de operații din Irak și Afganistan determină factorii decidenți să accentueze efortul pe măsurile complexe și cu rezultate indirecte pentru anihilarea rețelei Al-Qaeda.

Dintr-o perspectivă EBAO, necesitatea operațională de a lovi nu un lider național, ci o rețea dispersată la nivel global și care este condusă religios și ideologic, este vitală, însă extrem de dificilă.

Al-Qaeda reprezintă o generație de adversari cu organizare în întregime în rețea, mânuind pârgurile avantajelor asimetrice în angajarea propriilor obiective și întrebuintând pe scară largă principiile EBAO.

Al-Qaeda este un inamic care se ascunde în umbra culturală și politică a lumii și lovește brusc în centrele de putere economice, politice și culturale ale adversarului, după care se ascunde din nou în umbră și analizează rezultatele în termenii strategiei generale. Urmărirea și lovirea unui astfel de obiectiv ca adversar reprezintă numeroase dificultăți.

Din punct de vedere defensiv, cea mai puternică armă în lupta pentru prevenirea terorismului și destrămarea rețelei pe care se bazează o organizație teroristă sunt informațiile. Colaborarea între agențiile de informații, poliția locală și serviciile de securitate din întreaga lume este indiscutabil cea mai eficientă abordare pentru localizarea, monitorizarea, întreruperea activității și distrugerea celulelor teroriste și a grupurilor islamice extremiste descoperite.

Succesul unui astfel de efort va fi întotdeauna limitat la nivel tactic și operativ. Pentru acțiuni eficiente contrateroriste la nivel strategic, este necesar să fie lovite și întrerupte legăturile și conducerea strategică asigurată de conducerea organizațiilor teroriste pentru celulele lor dispersate și care acționează în mod independent.

Perturbarea sau diminuarea abilității liderilor teroriști de a-și comunica intențiile către subordonații din cadrul rețelei trebuie să fie obiectivul efortului culegerii de informații, fie concentrându-se asupra comunicațiilor convenționale, folosirea Internet – ului, a mesajelor audio-video transmise media, sau chiar folosind mijloace mult mai creative și eficiente.

Totuși, așa cum a demonstrat lupta statului Israel împotriva grupărilor teroriste palestiniene, cantitatea de informații acumulate sau măsurile de securitate luate nu pot proteja în totalitate împotriva atacurilor teroriste. Ce este esențial în lupta împotriva terorismului este capacitatea de a minimiza impactul strategic al oricărei operațiuni teroriste, care în mod inevitabil s-ar putea să fie desfășurată cu succes. Cheia succesului rămâne cooperarea internațională eficientă și oportună.

Aplicarea conceptului EBAO pe plan intern pentru misiuni CT

Prevederile Legii nr. 535 din 25 noiembrie 2004 privind prevenirea și combaterea terorismului asigură aplicarea principiilor EBAO în planificarea și desfășurarea acțiunilor de prevenire și combatere a terorismului la nivel național.

Realizarea Sistemului Național de Prevenire și Combatere a Terorismului (SNPCT), la care participă toate autoritățile și instituțiile publice cu responsabilități în domeniul securității și siguranței naționale oferă baza legală necesară abordării EBAO. În cadrul acestui sistem național, în structura SRI – ca autoritate națională în domeniu – s-a înființat Centrul de coordonare operativă antiteroristă (CCOA), prin intermediul căruia SRI asigură coordonarea tehnică.

Structurile militare deținătoare de plan stabilesc măsuri de transmitere ierarhică a nivelului de alertă teroristă până la unitate de tip batalion (similare), corp aparte, instituție și formațiuni militară inclusiv.

Punerea în aplicare a măsurilor pentru nivelul de alertă teroristă se face pe baza planurilor proprii de operații, întocmite din timp, respectiv a extraselor din plan, conform specificului fiecărei structuri militare.

Pentru unitățile (subunitățile) cu sarcini de intervenție la obiectivele militare, se transmite în cel mai scurt timp „Ordinul de avertizare” (WARNORD) în scopul pregătirii acestora pentru misiune.

Mesajele se primesc /transmit de la/către CCOA, prin reprezentantul permanent al MAP, conform regulilor de lucru stabilite unitar de către Serviciul Român de Informații.

MAP poate executa intervenția contrateroristă pe teritoriul național, numai în cooperare cu elemente aparținând SRI. Aceasta se execută cu aprobarea CSAȚ, pe baza metodologiei elaborate de SRI.

Considerăm că toate structurile cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii terorismului, la nivel național, trebuie să aibă aceeași stare de finalitate, să folosească aceleași proceduri de operare standard, atât la nivel de stat major, dar și pentru acțiunile concrete, specifice din teren.

Procesul de realizare a capacităților de operare în rețea nu este finalizat, fiind necesare investiții în echipament și personal pentru a finaliza integrarea în rețea a tuturor structurilor implicate. Deși la nivelul MAP există o legătură secretizată cu CCOA, respectiv două stații de lucru conectate între ele, dar fără interfață cu rețelele proprii, considerăm că aceasta nu satisface cerințele, volumul și necesitatea de a avea factorii de decizie și de execuție permanent conectați, în măsură să ia decizii și să pună în practică cât mai repede directivele primite.

Concluzii

Definirea unui cadru legitim de angajare pro-activă, capabil să prevină, să preîntâmpine și să combată eficient noile riscuri și amenințări, în special cele de natură teroristă, necesită o combinație complexă de politici, instrumente juridice și acțiuni ce trebuie realizată atât prin eforturi doctrinare, cuprinse în strategia de securitate națională, în acte normative și măsuri organizatorice interne, cât și prin activitatea desfășurată în cadrul structurilor integrate de securitate și a cooperării internaționale.

În stabilirea căilor de acțiune pentru întreprinderea unor astfel de acțiuni, ca actor internațional și membru al NATO și Uniunii Europene, România acționează prin toate metodele legitime, împreună cu statele aliate, parteneri și prieteni și concertat cu măsurile puse în practică de comunitatea internațională.

România participă activ la procesul decizional și la dezvoltările conceptuale în cadrul Alianței și își va îndeplini angajamentele asumate atât în privința contribuției cu forțe puse la dispoziția organizației, cât și a participării la operațiunile de gestionare a crizelor sub autoritatea NATO, la acțiunile consacrate contracarării terorismului și proliferării armelor de distrugere în masă, precum și la procesele de reconstrucție a păcii și de promovare a democrației.

Desfășurarea operațiilor în context strategic se va transforma în următorii ani și va implica forțe expediționare întrunite, cu o capacitate asociată de dislocare și auto-susținere, având o stare de operativitate ridicată, precum și superioritate informațională și decizională și abilitate de a utiliza diferitele instrumente ale Alianței și de coordonare cu alți actori statali.

Utilizarea noului tip de război împotriva terorismului – războiul bazat pe rețea – permite forțelor democratice să desfășoare acțiuni adecvate și selectate, totdeauna la amplexarea potrivită, cu respectarea strictă a principiului proporționalității, în condițiile superiorității strategice.

Rezultatele obținute de către forțele coaliției de luptă împotriva terorismului în teatrele de operații au confirmat deja fezabilitatea operațională a Abordării Operațiilor pe Bază de Efecte.

Pe termen scurt și mediu, România nu este amenințată de o agresiune „clasică” armată, directă, împotriva teritoriului ei și nu consideră niciun stat ca potențial inamic; riscurile la adresa securității naționale sunt și vor fi în principal de natură nemilitară și neconvențională, folosirea mijloacelor militare rămânând o opțiune politică de ultimă instanță.

Armata României va rămâne garantul suveranității și independenței naționale, al unității și integrității teritoriale și va continua să contribuie activ la stabilitatea și securitatea regională, prin participarea la materializarea inițiativelor de cooperare în domeniul militar și prin îndeplinirea obligațiilor și sarcinilor ce-i revin ca urmare a aplicării tratatelor și înțelegerilor internaționale, la care țara noastră este parte.

Note

¹ Șeful Direcției operații / Statul Major General.

² În cadrul NATO se utilizează prescurtarea EBAO – Effect Based Approach to Operations, respectiv o abordare a operațiilor prin prisma efectelor.

³ Spațiu de angajare – termen care indică spațiul geografic și mediul în care forțele proprii urmează să angajeze inamicul.

⁴ GOP – Guidance in Operational Planning, Ghidul de planificare a operației, document de bază al NATO.

OPTIMIZAREA ACȚIUNILOR INSTRUMENTELOR DE PUTERE PRIN APLICAREA PRINCIPIILOR OPERAȚIEI BAZATE PE EFECTE

*Contraamiral de flotilă Dorin DĂNILĂ
Șeful Statului Major al Forțelor Navale*

*Comandor Constantin CIOROBEA
Șeful de stat major al Componentei Operaționale Navale*

În majoritatea lor, operațiile militare au fost conduse pentru a distruge capacitatea de luptă a adversarilor și pentru a reduce dorința lor de a continua conflictul. O astfel de abordare nu mai este la fel de eficientă în cadrul societății moderne, în condițiile în care alături de adversarii clasici, reprezentanți de state sau națiuni, a apărut o mare varietate de alte pericole pe care forțele armate trebuie să le înfrunte, cum ar fi: grupări teroriste, grupuri etnice și naționaliste. Mulți dintre acești potențiali adversari, care uneori sunt actori neguvernamentali, au posibilitatea să susțină acțiunile proprii chiar după producerea unor pierderi apreciable și uneori acționează pentru creșterea numărului acestor pierderi, în dorința de a sublinia poziția de victimă a agresiunii.

În același timp, în ultima perioadă mijloacele de informare în masă au acces tot mai mare pe câmpul de luptă și transmit în timp real date și informații despre modul de desfășurare al acțiunilor militare. Acest acces al mas-media aproape nelimitat și posibilitatea de transmitere a informațiilor în timp real oferă posibilitatea adversarilor să folosească aceste reportaje pentru a evalua efectul loviturilor executate. De asemenea, imaginile și informațiile transmise în întreaga lume pot sensibiliza opinia publică, care la un moment dat poate lua poziție împotriva conflictului. Constatăm că societatea civilă a început să aibă o atitudine activă și să prezinte dezacord față de conflicte, în momentul în care pierderile înregistrate (din cadrul forțelor proprii sau ale adversarilor) sunt exagerat de mari și distrugerile afectează supraviețuirea populației din regiunea de conflict.

Serviciile publice și transporturile comerciale au devenit și ele obiective pentru atacurile terorștilor. În același timp, aceștia pot folosi sistemul de învățământ național pentru pregătire, Internetul ca mijloc de planificare și coordonare a acțiunilor, sistemul ATM pentru accesarea

fondurilor. În acest context, în mod sigur există capacități neclasificate în prezent ca arme sau mijloace ce pot fi folosite de teroriști, dar care pot fi cuprinse în planurile acestor organizații pentru a fi folosite în viitoarele lor acțiuni.

Conceptul operației bazată pe efecte (EBO)

Existența acestui mediu complex, în care adversarii pot exploata eficient tendințele existente în societatea modernă de reducere a importanței statului național, continua creștere a interdependenței economiilor diferitelor state și impactul semnificativ al mijloacelor de informare în masă asupra acțiunilor proprii face ca ducerea unor acțiuni militare de uzură să fie mai puțin probabilă și să reducă posibilitatea ca acestea să fie încununate de succes. Într-adevăr, o campanie bazată pe uzura forțelor poate avea un efect negativ în îndeplinirea obiectivelor strategice proprii, în condițiile în care pierderile provocate adversarului în forțe și mijloace pot duce la creșterea dorinței de luptă a acestuia. Astfel de acțiuni pot influența concomitent și voința populației din țară de a susține campania, în condițiile producerii unui număr mare de pierderi proprii și a unor distrugerii colaterale care pun în pericol existența unui mare număr de oameni.

Pentru a răspunde provocărilor întâlnite pe câmpul de luptă modern, acțiunile militare viitoare trebuie să acorde o atenție deosebită influențării adversarilor, planificării acțiunilor asupra punctelor-cheie ale sistemelor acestuia pentru a menține pierderile la un nivel minim. Experiența NATO din Balcani și Afganistan, precum și din cadrul operațiilor de sprijin după dezastre a subliniat faptul că acțiunile militare desfășurate singular nu pot preveni sau soluționa crizele/conflictele și că acestea sunt tot mai mult interconectate cu activitățile desfășurate de autoritățile civile, organizațiile și agențiile guvernamentale. Eforturile organizațiilor militare pentru restabilirea situației de normalitate presupun o înțelegere profundă a modului în care trebuie exploatate mijloacele diplomatice, politice, militare, economice și informaționale, pentru a controla și influența decisiv câmpul de luptă și modul de acțiune al indivizilor și grupurilor sociale. O astfel de abordare este realizată în cadrul EBO, a cărei definiție, conform UK Joint Doctrine, este „operația destinată să influențeze voința adversarilor prin aplicarea coordonată a capacităților militare, pentru îndeplinirea scopurilor strategice stabilite”. NATO ACT Concepts for Alliance Future Joint Operation – CAFJO, Final Draft, 25 august 2005, prezintă EBO ca „fiind aplicarea coordonată și integrată a tuturor instrumentelor de putere ale Alianței, militare și de altă natură, destinate obținerii efectelor planificate în cadrul campaniei, pentru îndeplinirea scopului strategic”.

Pentru a asigura eficiența maximă, conceptul EBO trebuie implementat diferit la fiecare din nivelele procesului de decizie. Din experiența acumulată până în prezent s-a demonstrat necesitatea unor proceduri și acțiuni specifice la fiecare nivel, dar indiferent de modul și nivelul la care se face implementarea, în cadrul NATO1 au fost identificate câteva principii, care se aplică în situațiile:

- toate acțiunile sunt direcționate pentru îndeplinirea scopului strategic și pentru crearea condițiilor necesare îndeplinirii lui;
- spațiul de angajare trebuie considerat ca un sistem în care toți actorii și structurile existente interacționează pentru a crea efecte;
- sistemul trebuie analizat pentru a înțelege situația și relațiile dintre acțiuni și efecte;

- armonizarea contribuției forțelor Aliate cu diferite alte instrumente de putere și când este cazul cu acțiunile altor actori;
- stabilirea unui ciclu continuu de evaluare, raportare și orientare bazat pe eficiența acțiunilor și adaptat permanent.

Spațiul de angajare este definit în „Development of NATO's Effects-Based Approach to Operations/ Bi-Strategic Command Discussion Paper” ca fiind “acea parte din mediul strategic în care Alianța a decis să angajeze acțiuni”. Complexitatea spațiului de angajare² este sugestiv prezentată în Figura nr. 1. Posibilitatea analizei de ansamblu și la toate nivelurile a spațiului de angajare, face din EBO cel mai potrivit mijloc de acțiune în acest mediu complex în care se interferează factorii politici, militari, economici și societatea civilă. Aceasta asigură planificatorilor militari un model practic de analiză și înțelegere a câmpului de luptă ca „un sistem de sisteme” reprezentate de structurile fizice, infrastructura socială și procesele din cadrul societății. EBO integrează datele obținute de la diferite surse și transformă aceste date în informații acționale.

Forme ale acțiunilor de luptă	Spațiul de angajare	Efecte	
- „Convenționale” - Teroriste - Droguri - Asimetrice - Nucleare/Biologice/Chimice (Arme de distrugere în masă) - Informaționale - Economice și comerciale - Producție individuală - Agricultură - Ecologice - Război al ideilor - Război al valorilor - Genetice/Biologice - Financiare - Civile - Culturale /Tribale	Fizic	Efecte	Durata efectelor
	Rural	Dezorganizare	Nanosecunde
	Urban	Întrerupere	Minute
	Rețele cibernetice/virtu- tual	Degradare	Ore
	Mediatic	Distrugere	Zile
	Spațiul cosmic	Interzicere	Ani
	Individual/personal	Înșelare	Generații
	Mental/cognitiv	Acțiunea efectului	
	Internațional/Cultural	Directă	
	Național/Societatea	Indirectă în planul doi	
	Regional/Subnațional	Indirectă în planul trei	
	Comunități de interese	Indirectă în planul n	
	Lideri de subgrupuri	Instrumentele naționale de putere	
	Familial	Diplomația	
	Individual	Mediul informațional	
		Structura militară	
		Economia	
Conflictele apar întotdeauna în lipsa resurselor și datorită diferențelor conceptuale. Care este sistemul de relații structurale dintre elementele prezentate? Suntem în măsură să prezentăm direcția dominantă de acțiune, angajarea precisă a unui obiectiv sau protecția totală în toate dimensiunile în acest mediu complex, având o strategie coerentă, în mod clar sau un plan de operații integrat? Cum putem realiza supremația în acest mediu complex?			

Figura nr. 1. Diferitele dimensiuni ale spațiului de angajare

O analiză completă și în detaliu asigură realizarea unui avantaj în spațiul de angajare și folosirea ulterioară a acestui avantaj pentru aplicarea precisă și coerentă a tuturor instrumentelor de putere asupra punctelor slabe ale adversarului. Această analiză asigură o bază de date a câmpului de luptă realizată la toate dimensiunile acestuia, strategic, operațional, tactic. Informațiile vor cuprinde date referitoare la obiectivele fizice, motivații, intenții, părți tari și slabe ale adversarului, într-un sistem complex, prezentat în Figura nr. 2.

În literatura de specialitate, acest concept de „sistem de sisteme” este constituit din șase domenii majore, mai bine cunoscute sub numele de PMESII: politic, militar, economic, social, infrastructură și informații. În unele exerciții NATO, la aceste domenii au fost adăugate altele

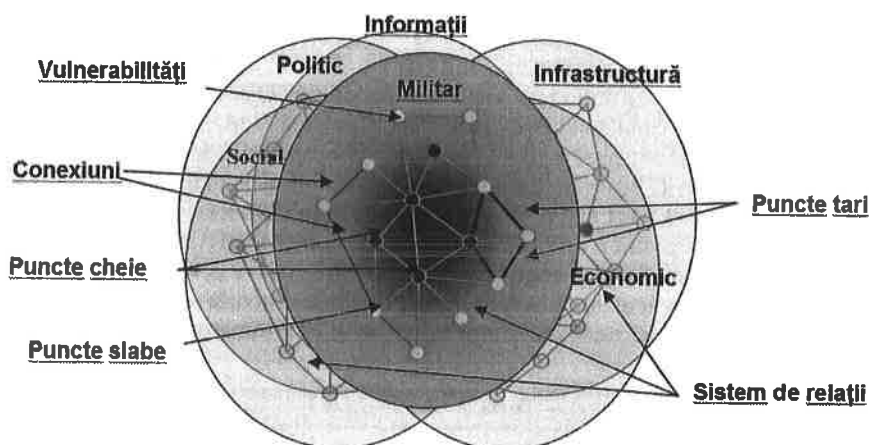

Figura nr. 2. Model de analiză în cadrul EBO

două, reprezentate de diplomație și mediul înconjurător, iar aceste opt domenii au fost mai departe împărțite în subsisteme conform datelor prezentate în Figura nr. 3, pentru a permite un nivel de detaliere necesar unei bune planificări a acțiunilor militare.

Diplomatic	Politic	Economic	Informații	Militar	Social	Infrastructură	Mediu înconjurător
Conducerea statului	Guvernul	Băncile	Mass media	Conducătorii militari	Grupurile etnice și culturale	Transporturile	Resursele minerale
Ambasadorii	Partidele politice	Companiile de stat și particulare	Sistemul de telecomunicații	Structura de comandă și control	Organizațiile religioase	Industria	Resursele organice
Miniștrii	Grupurile de interese	Comerțul internațional	Sistemul de comunicații militare	Forțele terestre	Sistemul de sănătate	Utilitățile	Calitatea aerului
ONU	Justiția	Comerțul informal	Internetul	Forțele aeriene	Sistemul de educație	Infrastructura medicală	Calitatea apei
Crucea Roșie	Legislativul			Forțele navale	Politia		
				Forțe paramilitare			

Figura nr. 3. Model de analiză „sistem de sisteme”

Din analiza acestui model se poate observa rolul deosebit ocupat de instrumentele de putere în sprijinirea acțiunilor pentru îndeplinirea obiectivelor operației, necesare realizării scopului strategic. EBO oferă planificatorilor militari un mod de a exploata componenta cinetică și cea non-cinetică a acțiunilor militare în toate sistemele existente în societate, cu angajarea corespunzătoare a tuturor instrumentelor de putere. În cadrul acestei operații acțiunile sunt planificate pentru exploatarea vulnerabilităților și slăbiciunilor identificate și nu pentru acțiuni de uzură tip „acțiuni ale elementelor tari proprii contra elementelor tari ale adversarului”.

La nivel strategic, obiectivul EBO este reprezentat de aplicarea în mod coerent și coordonat a diferitelor instrumente ale puterii, luând în considerare importanța factorilor politici, economici, sociali, în sprijinul structurilor militare, care sunt indispensabile oricărei operații. Toți acești factori sunt coordonați în parteneriat cu alte organizații sau agenții internaționale în vederea îndeplinirii cu succes a misiunii și îndeplinirii scopului strategic al misiunii/operației. Această interacțiune este necesară în toate fazele crizei, trebuie inițiată înainte de începerea deplasării forțelor către zona de operații și trebuie să continue până la obținerea succesului. EBO nu intenționează să definească în detaliu rolul tuturor instrumentelor de putere în cadrul fiecărei situații particulare, modul de acțiune rămâne să fie stabilit de fiecare participant în funcție de reglementările proprii. În același timp, această interacțiune nu presupune că militarii au controlul organizațiilor civile, ori că acestea vor conduce acțiunile militare. Succesul în aplicarea EBO este reprezentat de înțelegerea sistemului de relații dintre scopul strategic și acțiunile desfășurate de toate instrumentele de putere.

O acțiune executată la oricare din nivelurile strategic, operațional sau tactic poate produce efecte și la alte niveluri, iar în același timp efectele pot fi resimțite simultan la toate nivelurile acțiunilor militare dar și în viața de zi cu zi a societății civile. De asemenea, efectele pot fi resimțite la nivel cognitiv, dar și fizic, iar schimbările se produc asupra modului de comportare sau a atitudinii audienței țintă, dar și asupra modului de funcționare a sistemelor fizice.

Planificarea EBO se concentrează pe influențarea sau schimbarea modului de comportare a sistemului, sau a capacităților din cadrul lui, folosind aplicarea integrată a unor instrumente ale puterii pentru a îndeplini obiectivele stabilite de factorul politic. „Instrumentele puterii sunt capacitățile naționale sau organizaționale destinate susținerii voinței politice sau pentru a exercita influență asupra sistemelor adversarului. În general, categoriile de instrumente ale puterii folosite pentru influențarea mediului operațional includ: armata, diplomația/politica, infrastructura, economia, dar și activitățile sociale.”³

Planificarea EBO oferă posibilitatea de a putea răspunde într-un mod adecvat și selectiv prin stabilirea comportamentului dorit pentru sistem la sfârșitul acțiunii și în același timp asigură o analiză completă a adversarului și a diferitelor elemente care permit acestuia să acționeze într-un anumit fel. Având toate aceste date și în funcție de forțele și mijloacele avute la dispoziție, comandanții vor acționa asupra adversarului folosind diferite direcții de acțiune, de la cooperare până la conflict deschis, efortul fiind concentrat pe influențarea comportamentului acestuia. Coordinarea activităților și angajarea în obținerea acestui efect a tuturor instrumentelor de putere reprezintă o componentă principală a procesului de planificare și conducere a acțiunilor în cadrul EBO. În planificarea activităților se va urmări realizarea sinergiei acțiunilor între finalitatea dorită (efect), direcțiile de acțiune (activități) și forțele și mijloacele avute la dispoziție (resurse). Putem considera că procesul de planificare, în cazul EBO are la bază un scop strategic, stabilit la nivel politic și definit foarte clar, înainte de inițierea acestui proces. Finalitatea dorită descrie starea sistemului, ce trebuie obținută la terminarea operației. Având la bază scopul strategic, în procesul de planificare se definesc o serie de obiective operaționale și se determină efectele (fizice și/sau cognitive) ce trebuie obținute pentru îndeplinirea acestor obiective. La rândul lor, efectele sunt rezultatul acțiunilor executate de către forțele armate dar și de instrumentele de putere angajate în îndeplinirea obiectivului strategic, Figura nr. 4.

Contribuția la îndeplinirea obiectivelor strategice pentru atingerea scopului campaniei trebuie analizată în întregul spectru al instrumentelor de putere. O astfel de abordare permite

stabilirea instrumentului de putere cel mai adecvat pentru a acționa în vederea îndeplinirii obiectivului propus.

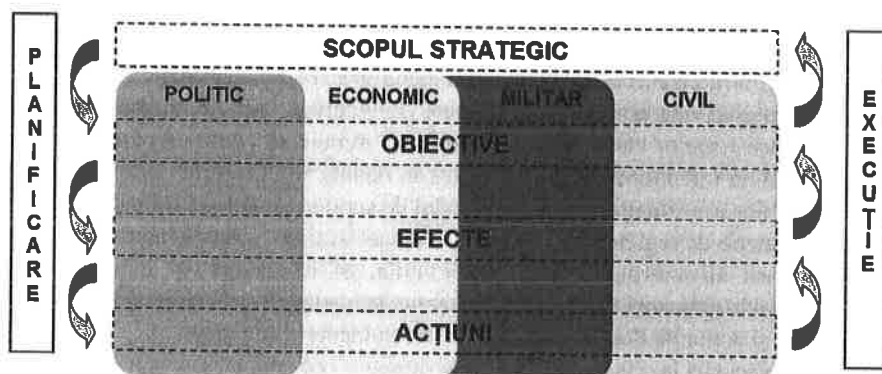

Figura nr. 4. Model de planificare EBO

EBO urmărește în primul rând rezultatul ce poate fi obținut prin aplicarea acțiunilor militare în cooperare cu alte instrumente ale puterii și selectarea celor mai eficiente modalități pentru obținerea acestui efect. În planificarea EBO se are în vedere în primul rând stabilirea finalității dorite și în funcție de acesta se planifică activitățile sau misiunile ce trebuie executate pentru obținerea scopului final. În același timp, se planifică forțele, mijloacele și resursele necesare îndeplinirii scopului strategic. Tot în această etapă se stabilesc criteriile după care se va evalua modul de desfășurare a campaniei.

Pe timpul ducerii EBO, acțiunile au un caracter dinamic și sunt monitorizate permanent pentru a permite adaptarea imediată și permanentă la situațiile apărute în zona de acțiune. În cadrul EBO acțiunile desfășurate de militari și de către instrumentele de putere sunt coordonate continuu și sunt direcționate asupra diferitelor puncte-cheie ale diferitelor sisteme ale adversarului pentru a obține efectul dorit. Acest proces este diferit de cel tradițional de selectare și angajare a țintelor (targeting). O astfel de operație are ca scop principal acțiunea asupra unor elemente specifice ale sistemului/subsistemului și a relațiilor acestuia cu alte sisteme, pentru a contribui la influențarea acestora.

Evaluarea EBO reprezintă o etapă importantă pentru comandant, care asigură succesul campaniei și asigură posibilitatea analizării permanente a modului cum se desfășoară operația.

Contribuția instrumentelor de putere în EBO

Indiferent de structura care inițiază acțiunile, operațiile militare sunt destinate pentru menținerea prezentului statut al națiunii, al sistemului social, sau pentru schimbarea prezentei situații cu una diferită. Statutul dorit al sistemului social, în mod normal se referă la realizarea unor condiții normale în societate, reprezentate de siguranță, stabilitate și securitate. Situația de instabilitate a unei națiuni poate fi generată de neglijența extremă a unor lideri care în timp nu au reușit să guverneze în mod corespunzător țara și să gestioneze resursele acesteia, sau datorită unor acțiuni deliberate ale unui stat asupra altui stat, acțiunilor criminale sau teroriste care destabilizează situația și pot conduce la anarhie și haos. Dar în majoritatea lor, crizele sunt influențate de factorii economici și inechitățile sociale și în aceste condiții strategiile econo-

mice din regiunea de conflict au un rol deosebit în prevenirea conflictelor. De asemenea, conflictele din ultimele două decenii au demonstrat că în acțiunile de luptă – cum ar fi operațiile din mediul urban, operațiile de sprijin al păcii și acțiunile împotriva teroriștilor – s-au desfășurat într-un cadru integrat, iar instrumentele de putere au fost angajate în acțiuni.

Aceste instrumente nu acționează izolat, iar acțiunile militare din ultima perioadă au demonstrat că impactul unui instrument de putere poate fi resimțit în întregul spațiu de angajare. Spre exemplu, sancțiunile economice impuse la nivel strategic împotriva unui stat vor avea un impact semnificativ asupra structurilor militare, dar și asupra economiei și infrastructurii țării respective. Conceptul se aplică și la nivel tactic. Astfel, staționarea trupelor într-o regiune produce un impact deosebit asupra comunității locale la nivel militar prin realizarea stabilității în regiune, dar și la alte niveluri cum ar fi: politic (mediul de securitate realizat va permite inițierea procesului diplomatic și electoral), economic (angajarea persoanelor din regiune și sprijinirea economiei locale prin încheierea de contracte pentru sprijinul forțelor), infrastructură (se vor îmbunătăți străzile și sistemul de alimentare cu apă). În plus, instrumentele de putere nu acționează numai în zona lor de responsabilitate, acțiunea este resimțită în întregul spațiu de angajare, spre exemplu la nivel diplomatic se poate negocia o soluție politică a conflictului din regiune, care poate include și aspecte economice. Acest lucru poate fi realizat numai dacă diplomația, ca instrument de putere, a realizat o cooperare inițială cu alte instrumente și s-a obținut o coordonare a acțiunilor desfășurate în regiune.

De asemenea, trebuie avut în vedere faptul că structurile militare au capacitatea de a angaja în acțiune și alte capacități, nu numai pe cele „tradiționale”. Comandanții aflați la nivel strategic, operațional, tactic pot angaja direct capacitățile militare și informaționale și într-o mai mică măsură mijloacele diplomatice și economice. Angajarea capacităților militare se face pentru realizarea amenințării cu forța sau folosirea forței; capacitățile informaționale sunt angajate în planificarea și ducerea Operațiilor Informaționale (Info Ops); mijloacele diplomatice sunt folosite pentru angajarea și stabilirea de contacte cu alți militari, cu autoritățile civile și cu liderii locali; mijloacele economice pentru stabilirea contractelor cu firmele din regiune.

EBO se adresează factorilor de putere ai adversarului, printre care factorului politic, economic sau societății civile, pentru a identifica posibilele vulnerabilități sau slăbiciuni, în vederea planificării și executării acțiunilor asupra acestora. După cum am prezentat, activitățile instrumentelor de putere sunt coordonate cu acțiunile militare pentru îndeplinirea obiectivelor campaniei. În acest fel se obține aplicarea coordonată a tuturor mijloacelor care vor acționa în mod direct asupra adversarului, pentru a obține efectele fizice și psihologice pentru influențarea acestuia.

Pentru angajarea instrumentelor de putere în executarea EBO este important să se definească în mod foarte clar efectele dorite, să fie prezentate descriptiv și să fie precizat momentul până când efectul va fi obținut. Pentru realizarea unei bune coordonări a tuturor acțiunilor se realizează un proces de identificare și angajare a obiectivelor (targeting) bazat pe efecte, pentru a identifica forțele, mijloacele sau instrumentele de putere la dispoziție, care prin acțiunea lor pot duce la îndeplinirea scopului strategic. EBO realizează în etapa de planificare integrarea și coordonarea activităților instrumentelor de putere și a celor ale altor organizații importante cu cele desfășurate de forțele armate.

O analiză completă, realizată la nivel strategic, a tuturor instrumentelor de putere ce pot sprijini operațiile militare permite identificarea celor mai potrivite acțiuni ce pot fi executate

pentru a sprijinii îndeplinirea unui anumit obiectiv. Spre exemplu, pentru obținerea unui anumit efect, forțele armate pot fi sprijinite prin acțiuni economice și diplomatice, care pot avea rolul principal în obținerea efectului propus. La rândul lor, și forțele armate pot sprijini acțiunile economice și diplomatice. În aceste condiții, procesul de planificare trebuie să fie suficient de flexibil pentru a include alături de acțiunile militare destinate îndeplinirii scopului strategic și alte acțiuni destinate sprijinirii activităților diplomatice sau economice.

În condițiile în care instrumentele de putere își exercită influența în cadrul întregului spectru al activităților de prevenire a crizei și nu sunt limitate numai la cele militare propriu-zise, acestea trebuie angajate tot mai mult în rezolvarea crizelor. Chiar dacă este recunoscută importanța participării instrumentelor de putere în soluționarea crizelor, pentru a realiza o angajare corespunzătoare a acestora o serie de aspecte trebuie reanalizate.

Este necesar ca planificatorii militari să îmbunătățească cooperarea la nivel practic cu toate instrumentele de putere pentru a îmbunătăți eficiența procesului de planificare și conducere a operațiilor, inclusiv prin implicarea acestora în procesul de instruire.

O altă direcție este reprezentată de necesitatea schimbării modului de implicare a instrumentelor de putere, de la angajarea sporadică a acestora la un proces instituționalizat și o relație bazată pe documente comune, care vor permite o interacțiune corespunzătoare. În această direcție trebuie acționat pentru înțelegerea modului în care instrumentele de putere pot interveni în sprijinul acțiunilor militare. Astfel, factorul politic permite folosirea puterii specifice și pe cea diplomatică pentru influențarea adversarilor sau pentru a crea condiții avantajoase forțelor proprii. Acest lucru necesită angajarea diferitelor organizații regionale și internaționale în rezolvarea crizei și evitarea conflictelor.

Angajarea factorului economic presupune în primul rând existența și folosirea surselor financiare pentru rezolvarea crizelor. Un astfel de exemplu este implicarea Fondului Monetar Internațional pentru reducerea sărăciei într-o regiune cu scopul de a minimaliza unul din factorii care pot contribui la destabilizarea acelei zone.

Factorul social acționează asupra aspectelor legale, juridice, constituționale, educaționale și de infrastructură care permit accesul la asistență medicală, hrană, apă și energie electrică a populației din regiunea de conflict.

Așa cum am subliniat, realizarea unui mediu de securitate stabil necesită o bună cooperare a structurilor militare cu domeniul diplomatic, economic, politic etc. Trebuie reduse diferențele conceptuale între instituția militară și celelalte structuri ale statului, iar optimizarea structurilor și procedurilor militare de planificare permite includerea anumitor acțiuni desfășurate de către instrumentele de putere națională și creează condițiile propice îndeplinirii scopului strategic propus.

Având în vedere aceste aspecte, consider necesară dezvoltarea în continuare a conceptului de planificare și conducere a acțiunilor în cadrul EBO, iar pentru susținerea implicării tuturor instrumentelor de putere în aceste activități trebuie să se acționeze pentru:

- dezvoltarea și însușirea unui limbaj comun la nivel național privind EBO;
- dezvoltarea unui proces de planificare care să poată include procesele și structurile specifice instrumentelor de putere;
- crearea unor modele pentru sprijinirea procesului de decizie și angajarea tuturor instrumentelor de putere în acest proces.

În mediul de securitate modern, caracterizat de o complexitate deosebită, este evident că acțiunea singulară a structurilor militare nu poate rezolva crizele existente. Abordarea acestora

prin prisma EBO presupune o atenție sporită asupra a ceea ce trebuie îndeplinit și nu asupra modului cum se poate realiza scopul strategic. Abordarea problemei într-un cadru mai complex permite structurilor militare să identifice mai bine cum pot fi sprijinite acțiunile proprii de către celelalte instrumente de putere sau cum pot fi acestea sprijinite mai eficient, la rândul lor, când este cazul. Această abordare asigură mai multe modalități de influențare a voinței și capabilităților adversarului.

Concluzii

Mulți lideri militari și politicieni sunt de acord că pentru obținerea succesului în campaniile desfășurate, un element important este reprezentat de includerea tuturor instrumentelor de putere pentru sprijinirea acțiunilor militare, dar și de asigurarea libertății de acțiune a acestora pentru a permite desfășurarea lor în așa fel încât să fie maximizate efectele dorite și minimizate cele nedorite, concomitent cu coordonarea tuturor acțiunilor din spațiul de angajare. În concluzie, forțele armate trebuie să poată întocmi și aplica un plan de acțiune coordonat, prin care este evaluat permanent impactul acțiunilor executate pentru influențarea modului de acțiune al adversarului, a voinței lui de acțiune, concomitent cu aplicarea unei capacități de luptă necesară contracarării forțelor și mijloacelor acestuia. Succesul acțiunilor viitoare presupune cunoașterea detaliată a spațiului de angajare, identificarea efectelor care pot conduce la succesul campaniei și angajarea forțelor și mijloacelor care pot asigura succesul în strânsă coordonare cu activitățile executate de toate structurile participante.

În urma analizei prezentate putem considera că EBO reprezintă o modalitate de integrare a instrumentelor de putere națională în soluționarea crizelor. Efectele stabilite pot fi îndeplinite prin executarea unei varietăți de acțiuni în care pot fi angajate alături de forțele armate toate instrumentele de putere ale statului, iar folosirea EBO facilitează integrarea acțiunilor desfășurate de toți participanții la acțiune. În același timp, EBO poate asigura un limbaj comun în planificarea și evaluarea activităților structurilor angajate în îndeplinirea scopului strategic, în condițiile în care aceste structuri au sisteme de planificare și de organizare diferite.

BIBLIOGRAFIE

1. Carta Albă – „Information Activities in Future Coalition Operations – A Comprehensive Approach” – draft version 1.8, Bonn, 9 Feb. 2008.
2. Development of NATO's Effects-Based Approach to Operations/ Bi-Strategic Command Discussion Paper.
3. Major David W. Pendall, US Army, Effects-Based Operations and the Exercise of National Power/Strategic Planner, National Security Agency, Fort Meade, MD.
4. Brigadier-General David A. Deptula, Effects-Based Operations: Change in the Nature of Warfare/ Published 2001 by Aerospace Education Foundation.
5. Multi-National Experiment 4 on Effects-Based Approach to Operations, CFEC Analysis Report, Defence R&D, Canada – Ottawa, December 2006.
6. LTC Allen W. Batschelet, Effects-Based Operations: A New Operational Model?, US Army War College, 9 April 2002.

7. MCM-0052-2006, MC Position on an Effect Based Approach to Operations, 6 June 2006.

8. A Multinational Concept for the Planning, Execution and Assessment of Future Military Effect Based Operations, A Discussion Paper by UK Joint Doctrine and Concept Centre, August 2003.

Note

¹ Development of NATO's Effects-Based Approach to Operations/ Bi-Strategic Command Discussion Paper.

² Major David W. Pendall, US Army, Effects-Based Operations and the Exercise of National Power/Strategic Planner, National Security Agency, Fort Meade, MD, p.24.

³ Carta Albă – „Information Activities in Future Coalition Operations – A Comprehensive Approach” – draft version 1.8, Bonn, 9 Feb.2008 , p.23.

CONTRIBUȚIA COMUNICAȚIILOR SPECIALE LA ASIGURAREA SECURITĂȚII NAȚIONALE

*General-maior ing. Marcel Opris
Serviciul de Telecomunicații Speciale*

În conformitate cu Strategia de Securitate Națională a României din 2007, “securitatea națională reprezintă condiția fundamentală a existenței națiunii și a statului român și un obiectiv fundamental al guvernării; ea are ca domeniu de referință valorile, interesele și obiectivele naționale. Securitatea națională este un drept imprescriptibil care derivă din suveranitatea deplină a poporului, se fundamentează pe ordinea constituțională și se înfăptuiește în contextul construcției europene, cooperării euroatlantice și al evoluțiilor globale”.

Totodată, același document prevede că “securitatea națională se realizează prin măsuri adecvate de natură politică, economică, diplomatică, socială, juridică, educativă, administrativă și militară, prin activitatea de informații, contrainformații și securitate, precum și prin gestionarea eficientă a crizelor, în conformitate cu normele de conduită ale comunității europene și euroatlantice și prevederile dreptului internațional”.

Într-un sens mai larg, securitatea națională este strâns legată de starea de normalitate la care aspiră orice stat democratic modern.

Considerații generale privind securitatea națională și comunicațiile speciale

Statutul de membru NATO și UE, apărarea frontierelor în condițiile în care o parte a frontierei României constituie și frontiera UE, amenințările de natură asimetrică, inclusiv agresiunile de tip psihologic, informațional și informatic fac parte din rândul riscurilor și amenințărilor la adresa securității naționale.

Totodată, terorismul internațional, proliferarea armelor de distrugere în masă, conflictele regionale, criminalitatea organizată și guvernarea inefficientă reprezintă principalele riscuri și amenințări la care România trebuie să facă față. Securitatea națională mai poate fi afectată și de fenomene grave naturale: cutremure, inundații etc.

Unul din cele mai importante elemente care țin de securitatea națională și apărarea acesteia este informația.

Se cunoaște că în ultimii zeci de ani și cu precădere în viitor, într-un timp al profundelor schimbări, informația, prin conținutul ei, a căpătat și își va dezvolta valoare de marfă, datorită

faptului că "cine deține informația, deține puterea". Informația stă la baza tuturor proceselor din societate și de aceea ea trebuie protejată, însă când ne referim la informația pentru securitate națională ea primește valențe superioare și protecția acesteia trebuie să fie pe măsură.

Ca orice marfă, informația are o valoare, acest lucru devenind o realitate acceptată, având în vedere raporturile și implicațiile ei socio-economice, politice și militare, într-o lume aflată în plină competiție, în plină eră a globalizării, în care toate statele își reevaluează poziția și rolul lor regional și în lume. Din această perspectivă, informația poate deveni și obiect de manipulare și supremație.

Pentru ca informația să-și întărească valoarea, ea trebuie să circule și, de aceea, pentru a putea fi protejată trebuie să i se creeze utilități speciale pentru transport, prelucrare, procesare, stocare. Pentru aceasta există comunicații de stat și comunicații speciale.

Comunicațiile de stat sunt statuate la nivel internațional prin prevederile Constituției Uniunii Internaționale a Telecomunicațiilor, ratificată de România prin Legea nr. 76 din 08.11.1993 pentru ratificarea Constituției și a Convenției Uniunii Internaționale a Telecomunicațiilor, unde în cadrul Anexei nr. 1, punctul 1014 se stipulează că "telecomunicațiile de stat sunt telecomunicațiile care emană de la: șeful de stat, șeful de guvern sau membrii unui guvern, comandantul șef al forțelor militare, terestre, navale sau aeriene, agenți diplomatici sau consulari, secretarul general al ONU, șefii organismelor principale ale ONU, Curtea Internațională de Justiție...".

Conform aceleiași Constituții a Uniunii Internaționale a Telecomunicațiilor, telecomunicațiile de stat se bucură de un drept de prioritate asupra celorlalte tipuri de telecomunicații, în măsura în care este posibil, atunci când cererea este făcută în mod distinct de cel interesat (conform art. 41), demonstrând și reglementând dreptul statului, în virtutea principiului enunțat, la a-și dezvolta, alternativ, un sistem propriu de comunicații, în susținerea actului de guvernare și a funcției de securitate națională, sistem ce presupune existența unei infrastructuri critice, care să permită continuarea asigurării serviciilor vitale de comunicații, inclusiv prin utilizarea de elemente de infrastructură alternative din domeniul comunicațiilor de stat și publice.

Comunicațiile de stat în România, ca parte componentă a statului, asigură în prezent mediul de comunicare necesar pentru existența și funcționarea tuturor elementelor componente. Faptul că aceste comunicații sunt protejate, asigură confidențialitatea, autenticitatea, integritatea, disponibilitatea și nerepudierea făcând posibilă apărarea intereselor politice, economice, sociale și de securitate a României. Serviciile de protecție (securitate) amintite garantează expeditorului că mesajul (comunicarea) va ajunge cu siguranță la destinatar și că doar acesta îi va putea înțelege conținutul, confirmând totodată destinatarului autenticitatea emițătorului și integritatea mesajului. Ca urmare, destinatarul nu va putea nega primirea mesajului (comunicării) și nici nu va putea pretinde primirea unui mesaj neexpediat prin rețea, iar emițătorul nu va putea nega expedierea mesajului.

Este foarte important de menționat că nevoia de a distribui informațiile la cei interesați, prin intermediul comunicațiilor de stat, nu trebuie să fie în competiție cu nevoia de a proteja aceste informații. Cele două acțiuni trebuie să fie complementare.

Actul decizional la nivelul statului român este susținut de un sistem specific de comunicații și tehnologia informației. Acest sistem de comunicații este reprezentat de comunicațiile speciale.

În țara noastră, Serviciul de Telecomunicații Speciale sprijină actul decizional, la nivel strategic, prin susținerea lui cu un sistem de telecomunicații și tehnologia informației, cunoscut

sub denumirea de comunicații speciale, parte a comunicațiilor de stat. Comunicațiile speciale furnizează comunicații integrate de voce-date-video, confidențiale, sigure, protejate, stabile, flexibile și continue, disponibile atât în stare de normalitate, cât și în situații de criză, mobilizare și stare de război.

Potrivit Legii nr. 92 din 1996, "Serviciul de Telecomunicații Speciale este organul central de specialitate, cu personalitate juridică, ce organizează, conduce, desfășoară, controlează și coordonează activitățile în domeniul telecomunicațiilor speciale pentru autoritățile publice din România și alți utilizatori ...".

Din perspectiva asigurării securității naționale, serviciile asigurate prin sistemul comunicațiilor speciale au următoarele destinații: servicii pentru guvernare, servicii pentru administrația publică locală și centrală, servicii pentru justiție și impunerea legii, servicii pentru urgență și servicii pentru comunitatea informativă. În anexa nr. 1 se prezintă situația privind beneficiarii acestor servicii.

Din punct de vedere tehnic aceste servicii sunt de următoarele feluri: servicii de voce, de date, video și servicii de securitate.

Toate aceste servicii au caracter de servicii critice și fac parte din infrastructurile critice ale statului.

Serviciul de Telecomunicații Speciale este abilitat prin lege să protejeze comunicațiile speciale și acea parte a comunicațiilor de stat destinată cooperării instituționale, mecanismele de protecție fiind administrate exclusiv de către personalul acestei instituții. Activitatea de securitate are un rol primordial, comunicațiile speciale fiind destinate să asigure nevoile de legături pentru toate instituțiile fundamentale ale statului român, ca un instrument esențial al conducerii statului și asigurării securității naționale.

Din această perspectivă, Serviciul de Telecomunicații Speciale este autoritatea de securitate care inițiază, realizează și implementează politica de securitate a sistemului de comunicații speciale și de cooperare între autoritățile publice cu atribuții în domeniul securității naționale a României.

Comunicațiile speciale asigură rețele de comunicații și de cooperare pentru toate instituțiile cu atribuții în susținerea și exercitarea funcțiilor statului, unifică solicitările de telecomunicații într-o rețea unică de comunicații la nivelul țării și furnizează conectivitate protejată la nivel național, asigură interoperabilitatea sistemelor de comunicații specifice instituțiilor statului.

Rețelele specifice comunicațiilor de stat și în mod deosebit a celor speciale reprezintă elemente de infrastructură critică, cu un grad de vulnerabilitate ridicat, fiind primele vizate când se urmărește destabilizarea sau chiar distrugerea unui sistem sau a unui proces de interes național. Din acest motiv se impune asigurarea deplină a securității acestora.

Securitatea infrastructurii critice presupune elaborarea unor strategii unitare de protecție, pază și apărare a acesteia, capabilă să asigure continuitate, coerență, unitate metodologică și procedurală, precum și o reală eficiență antiteroristă. Acestea vizează atât contracararea riscurilor generate de acțiuni ostile, cât și a celor produse de accidente sau forțe ale naturii și trebuie să prevadă și măsurile de restabilire rapidă a funcționării activităților în cazul distrugerii sau avarierii elementelor de infrastructură.

Infrastructurile sunt sau devin critice datorită, în primul rând, vulnerabilității lor la acele amenințări care le vizează în mod direct sau sunt îndreptate împotriva sistemelor, acțiunilor și proceselor din care fac parte.

Vulnerabilitatea este, în acest caz, direct proporțională cu rolul pe care îl joacă infrastructurile respective, de unde rezultă că oricât de bine ar fi protejate, infrastructurile critice vor avea un grad de vulnerabilitate ridicat.

Protecția sistemelor de infrastructură critică reprezintă un element determinant în domeniul telecomunicațiilor, energiei, serviciilor financiare, producției, alimentării cu apă, transportului, sănătății, precum și în cadrul serviciilor de urgență.

Prin protejarea infrastructurilor critice se protejează, direct sau indirect, individul, economia, serviciile sociale, actul de guvernare și securitatea națională.

Prin această protecție se poate înțelege că se asigură faptul că orice întrerupere, defecțiune sau intervenție asupra infrastructurilor critice trebuie să se limiteze la a fi un eveniment extrem de rar, cu o durată minimă, aflat sub control, din punct de vedere al consecințelor și care poate cauza doar pagube minimale.

Identificarea, optimizarea și securizarea infrastructurilor critice reprezintă o prioritate indiscutabilă, atât pentru gestionarii de sisteme și procese, cât și pentru adversarii acestora, adică, pentru cei ce urmăresc să atace, să destabilizeze și să distrugă sistemele și procesele vizate.

Comunicațiile speciale, parte componentă a infrastructurii critice, reprezintă acea alternativă pe care statul o dezvoltă pentru a-și asigura nevoile, necesitățile de comunicare între elementele sale constitutive.

Servicii asigurate de comunicațiile speciale pentru securitatea națională

Comunicațiile speciale, ca parte a comunicațiilor de stat, operează pe o infrastructură de comunicații eterogenă, constituită cu scopul de a oferi servicii variate și de calitate instituțiilor cu atribuții pentru apărarea securității naționale. Această infrastructură cuprinde următoarele elemente:

- a) rețeaua magistrală a operatorului de comunicații speciale: o tipologie de inel multiplu, bazată pe medii de transmisie multiplă, o rețea cu acoperire națională multifuncțională, cu un nivel înalt de securitate, care leagă toate reședințele de județ și toate autoritățile publice din București;
- b) rețeaua de acces radio utilizată de operatorul de comunicații speciale în toate reședințele de județ și în unele părți ale Bucureștiului, stabilită pentru a satisface necesitățile de comunicare a centrelor operatorilor sistemului național de apel unic de urgență – 112;
- c) rețeaua metropolitană, utilizată de operatorul de comunicații speciale în București, care conectează diferite instituții între ele și la rețeaua magistrală a operatorului de comunicații speciale;
- d) rețeaua de acces radio, pentru acces în zonele rurale și a micilor aglomerări de populație;
- e) rețeaua satelitară de comunicații, folosită de operatorul de comunicații speciale;
- f) infrastructura de chei publice, dezvoltată de operatorul de comunicații speciale, pe baza căreia sunt implementate soluții speciale de securitate pentru sistem și utilizatorii acestuia.

În prezent, operatorul de comunicații speciale este capabil să organizeze orice tip de rețea virtuală privată care să răspundă cerințelor și nevoilor de comunicații și poate oferi o gamă largă de servicii de comunicații prin intermediul punctelor de prezență constituite la nivel național.

Descrierea generală a sistemului de comunicații speciale este prezentată în Anexa nr. 2. Principalele servicii asigurate de comunicațiile speciale sunt:

1. Serviciul integrat punct-multipunct de bandă largă

Acest serviciu este cea mai eficientă cale de satisfacere a cerințelor de comunicații de capacitate ridicată și viteză mare. Serviciul se adresează utilizatorilor finali, oferind o alternativă rapidă și un cost scăzut la fibra optică, îndeplinind cu succes nevoile curente și viitoare ale beneficiarilor, pentru aplicații de mare viteză, combinate cu oferirea unor servicii sigure și eficiente pentru transmisii de date, voce și video.

Se pune la dispoziția beneficiarilor (instituțiilor) o rețea de acces de bandă largă.

Serviciile oferite în acest pachet integrat sunt următoarele:

- transmisii date de mare viteză – oferă posibilitatea de interconectare a două sau mai multe rețele locale de date amplasate în locații diferite;
- rețele virtuale private – conexiuni securizate la și între rețele private ale beneficiarilor (instituțiilor);
- distribuție Internet de mare viteză – conectivitate la Internet cu o viteză ridicată;
- interconectare centrale telefonice – interconectarea diverselor tipuri de centrale telefonice;
- voce pe o rețea privată de date – telefonie pe o rețea de date pentru grupuri restrânse de utilizatori;
- video-conferință – realizarea de transmisii de sunet și imagine în timp real, interactiv, pe o rețea de date;
- video-streaming – difuzarea de sunet și imagine, în timp real, pe o rețea de date.

2. Transmisii date de mare viteză

Serviciul suportă viteze mari de transmisie date folosind tehnologia radio de bandă largă. Se oferă astfel avantajul mobilității și al ușurinței în instalare și exploatare, cât și avantajul realizării de comunicații, folosind o lățime de bandă foarte mare.

Pe lângă rețeaua de acces de bandă largă, oferă posibilitatea conectărilor multiple în diferite locații.

Serviciile de transmisii de date de mare viteză care se pot implementa sunt următoarele:

- transmisii de date de viteză ridicată între oricare două puncte terminale;
- interconectarea a două sau mai multe rețele locale de calculatoare amplasate în locații diferite.

3. Serviciul de video – conferință

Acest serviciu realizează transmisii de sunet și imagine *în timp real, interactiv*, pe o rețea de date, între unul sau mai mulți utilizatori. Aplicațiile care se pot implementa pe acest serviciu cuprind o gamă largă de utilizări: conferințe, întruniri, dezbateri, practic tot ce înseamnă colaborare și contact interuman în cadrul uneia sau mai multor instituții. Transmisii se realizează la o calitate și fiabilitate ridicată, cu un preț scăzut, beneficiind totodată de avantajul folosirii rețelei de date împreună cu transmisia video.

Se utilizează tehnici specifice de comprimare și transmitere a imaginii și sunetului. Astfel, nu este necesară construirea a două rețele paralele, ceea ce duce la reducerea considerabilă a costurilor de instalare și exploatare. La o calitate mai scăzută se pot realiza video-conferințe și prin Internet, folosind serviciul de distribuție Internet.

4. Interconectare centrale telefonice

Acest serviciu asigură interconectarea rapidă și facilă a centralelor telefonice. Serviciul se adresează utilizatorilor finali, oferind o alternativă rapidă și un cost scăzut de exploatare comparativ cu alți operatori.

Se pot realiza interconectări de centrale și prin folosirea facilităților oferite de tehnologia radio de bandă largă. Se oferă astfel avantajul mobilității și al ușurinței în instalare și exploatare.

Se pot interconecta următoarele tipuri de centrale telefonice:

- interconectarea a două sau mai multor centrale telefonice digitale;
- interconectarea a două sau mai multor centrale telefonice digitale la una sau mai multe centrale telefonice analogice;
- interconectarea a două sau mai multor centrale telefonice analogice.

5. Rețele Virtuale

Acest serviciu asigură transmisii securizate de date, de capacitate ridicată și viteză mare. Serviciul permite realizarea unei rețele în interiorul instituțiilor, ceea ce implică un risc minim din punct de vedere al securității transmisiilor. Suportă viteze mari de transmisie date folosind tehnologia radio de bandă largă. Se oferă astfel avantajul mobilității și al ușurinței în instalare și exploatare, cât și avantajul realizării de comunicații folosind o lățime de bandă foarte mare.

6. Serviciul de voce pe o rețea privată de date (Voice over IP)

Acest serviciu asigură telefonie pe o rețea de date, la o calitate și fiabilitate comparabilă cu telefonie tradițională, dar la un preț mult mai scăzut, beneficiind totodată de avantajul folosirii rețelei de date împreună cu vocea.

Serviciul de voce pe o rețea de date este o metodă ieftină de comunicare pe această rețea. Se utilizează comprimarea și transmiterea vocii folosind tehnici speciale. Astfel, nu este necesară construirea a două rețele paralele, ceea ce duce la reducerea considerabilă a costurilor de instalare și exploatare.

7. Servicii Internet

Structura furnizoare de servicii Internet a operatorului de comunicații speciale este alcătuită din echipamente de comunicații de date și informatice, proiectate și implementate într-un sistem robust, fiabil, performant.

Arhitectura acestei structuri este alcătuită din routere, switch-uri, servere, echipamente de management și monitorizare a benzii, garantate pentru utilizatori și echipamente de asigurare a securității infrastructurii.

Infrastructura oferă beneficiarilor servicii de găzduire pentru serverele proprii de web și poștă electronică.

Managementul se realizează prin monitorizarea portului de conectare a fiecărui utilizator, prin colectarea și analiza alarmelor. Fiecare utilizator poate să-și vizualizeze statisticile proprii

de trafic și să-și administreze propriile domenii de mail, dacă sunt găzduite pe serverele operatorului de comunicații speciale.

Datele stocate pe serverele operatorului de comunicații speciale sunt protejate cu echipamente care asigură un înalt grad de securitate.

Calitatea serviciilor furnizate de operatorul de comunicații speciale este asigurată de existența unor conexiuni redundante, de capacitate mare, suportul fizic fiind fibra optică.

Concluzii

Serviciul de Telecomunicații Speciale este abilitat să integreze servicii de securitate informatică și de informații în sistemele de comunicații, domeniu în care alte instituții nu sunt abilitate.

De asemenea, oferă posibilitatea interconectării cu alte instituții ale administrației publice, atât la nivel central, cât și județean.

De menționat este faptul că prin infrastructura Serviciului de Telecomunicații Speciale tranzitează toate resursele de comunicații speciale (voce, date, videoconferință, comunicații radio speciale).

Serviciul de Telecomunicații Speciale propune un set de arhitecturi de telecomunicații bazate pe un nucleu național puternic de comunicații, care oferă în fiecare județ un set de puncte de acces pentru toate serviciile importante și moderne aflate pe piață (voce, date, video). Accesul la aceste puncte este asigurat prin soluții variate cu asigurarea unui nivel de disponibilitate foarte ridicat.

Arhitecturile de comunicații speciale prezintă următoarele avantaje evidente:

- permit schimbul de informații între toate structurile implicate;
- suportă toate tipurile de servicii necesare utilizatorului;
- sunt scalabile ca dimensiune și trafic;
- pot fi administrate atât centralizat cât și la nivelul județelor;
- având nucleul critic asigurat, permit realizarea și furnizarea serviciilor în timp redus;
- oferă posibilitatea interconectării cu alte instituții ale administrației publice atât la nivel central, cât și județean.

În concluzie, Serviciul de Telecomunicații Speciale, administratorul și operatorul comunicațiilor speciale în România, poate fi apreciat ca sistemul nervos al sistemului național de apărare, care asigură interconectarea și fluxul informațional pentru luarea deciziei, pentru toate instituțiile cu atribuții în domeniul securității naționale.

Bibliografie

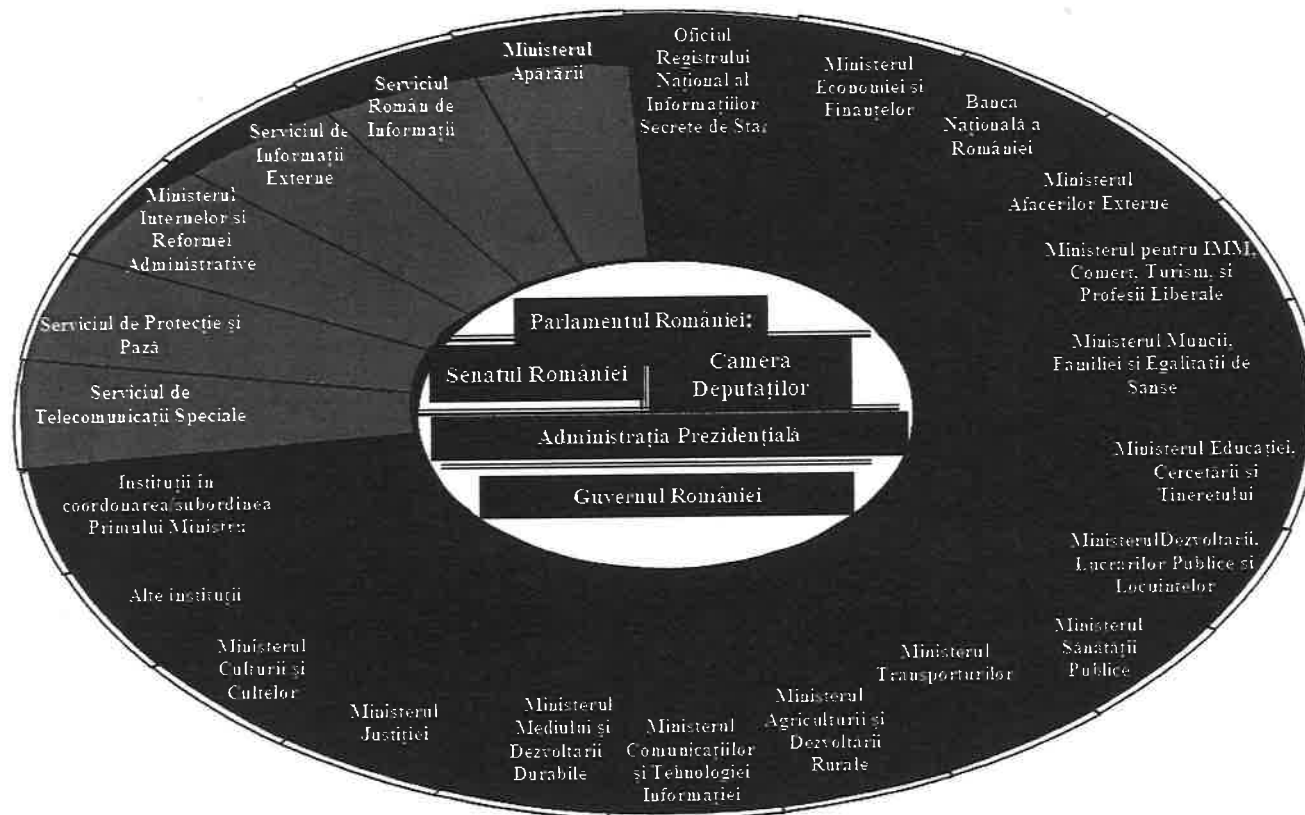
1. *Constituția României.*
2. *Legea nr. 76 din 08.11.1993 pentru ratificarea Constituției și a Convenției Uniunii Internaționale a Telecomunicațiilor.*
3. *Legea nr. 92/1996 privind organizarea și funcționarea Serviciului de Telecomunicații Speciale.*

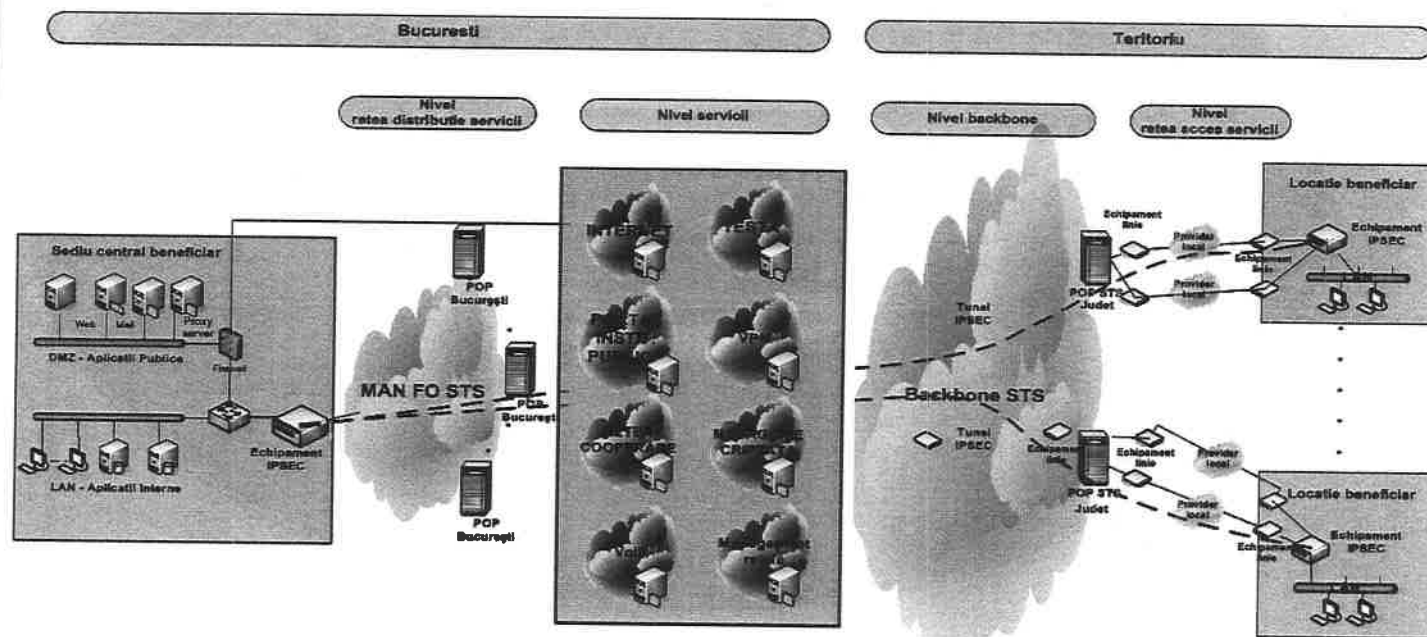
4. H.G.R. nr. 585 din 13.06.2002 pentru aprobarea Standardelor naționale de protecție a informațiilor clasificate în România, cu modificările și completările ulterioare.
5. *Strategia de Securitate Națională a României*, 2007.
6. Titu Băjenescu, *Managementul rețelelor moderne de telecomunicații speciale*, Editura Teora.
7. Constantin Monac, *Parlamentul și securitatea națională*, Editura Monitorul Oficial, București 2006.
8. Tatiana Rădulescu, *Telecomunicații*, Editura Teora.
9. Constantin Sava, Constantin Monac, *Stările excepționale*, Editura Forum, 2000.
10. Petrea Tabarcea și Gheorghe Ghiur, *Tehnologii noi în telecomunicații*, Editura Militară.

BENEFICIARIII TELECOMUNICAȚILOR SPECIALE

DESCRIEREA GENERICĂ A SISTEMULUI DE COMUNICAȚII

JIHADUL ELECTRONIC ȘI ȚINTELE “LEGITIME”

*Chestor general de poliție, prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU
Secretar de stat - Ministerul Internelor și Reformei Administrative*

*Comisar șef, conf. univ. dr. Nicolae RADU
Consilier - Ministerul Internelor și Reformei Administrative*

Terrorismul și mass-media se află într-o relație pe cât de complexă, pe atât de evidentă. Aceasta este determinată de o neîncredere reciprocă ce se întreține cu o nevoie reciprocă: terorismul are nevoie de publicitate, iar media are nevoie de audiență. Logicele interne ambelor entități dau naștere unei situații în care fiecare răspunde cel mai bine și cel mai eficient nevoilor celuilalt (Septar, 2006). Potrivit și cercetătorilor Ganor ; Erlich ; Shay (2002) din cadrul The International Policy Institute for Counter-Terrorism (ICT), demersurile atentatelor teroriste fac apel la mass-media cu scopul declarat al mediatizării propriilor acțiuni. Acest lucru este evident cu atât mai mult cu cât Bus (2005) consideră că terorismul nu poate determina apariția unei stări de teamă decât printr-o susținută campanie de utilizare a violenței.

Ultimele evoluții în problema fundamentalistilor islamici, în special discutarea “foii de parcurs” propusă de SUA, demonstrează că Mișcarea jihadistă globală, inițiată de Al-Qaeda, a devenit un fenomen coordonat via Internet. Pentru islamisti și marxisti, naționaliști și separatiști, rasiști și anarhiști, fie că sunt din zona Americii Latine (Sandro Luminoso, Tupak Amaru, din Peru, Forțele Armate Revoluționare, din Columbia, etc.), din Orientul Mijlociu (Hamas, Brigăzile Martirilor Al-Aqsa, Hezbollah, Jihadul Islamic Palestinian, Mișcarea Kahane etc.), din Europa (Armata Corsicană, Mișcarea bască E.T.A. etc.) sau din Asia (Armata Roșie Japoneză, Tigrii Eliberării din Tamil Elam etc.), Internetul ocupă un loc aparte. Grupurile neonaziste au fost printre primele care au descoperit, din anii ‘80, avantajele comunicării pe Internet (rețeaua Thulenetz). Luarea de ostatici operată în Peru la Ambasada Japoniei de către MRTA, în 1996-1997, a făcut obiectul unei largi mediatizări. Organizațiile islamice au recurs pe larg la această posibilitate (Voicu, 2008). Asocierea studenților islamisti uniți din Europa are astfel un website Internet accesibil doar membrilor săi (www.tawheed.org).

Un recent studiu, întins pe durata a șase ani de zile, susține faptul că organizațiile teroriste și susținătorii acestora au utilizat toate mijloacele pe care Internetul le oferă pentru a recruta

noi membri, pentru obținerea de fonduri și pentru lansarea unei “campanii a fricii” la nivel mondial. Website-ul acestei mișcări a fost vizitat de peste 200.000 de ori între decembrie 1996 și mai 1999. Rețelele de comunicații, anonime și discrete, sunt o bună piață (Weimann, 2003). În aceste condiții, pentru a combate eficient terorismul, simpla suprimare a utilizării instrumentelor lor virtuale nu este suficientă.

Potrivit îndrumării lui Al-Zawahiri, jihadiștii își folosesc, în prezent, experiența în ceea ce privește tehnologia informației, pentru a a-și dezvolta posibilitățile media jihadiste. Cel mai eficient efort depus îl reprezintă postul de televiziune al Statului Islamic Irak (ISI) aparținând al-Qaeda, disponibil pe website-ul YouTube⁷⁷. Contul ISI pe YouTube a fost realizat în luna ianuarie 2007, având doar 40 de persoane înscrise, dar cu peste 7.000 de vizionări. website-ul conține un număr mare de înregistrări video cu atacuri ale insurgenților împotriva Coaliției și a forțelor de securitate irakiene locale, precum și discursuri emoționante ținute de purtătorii de cuvânt ISI, prin care aceștia fac apel la potențialii jihadiști pentru a se alătura forțelor al-Qaeda din Irak.

În prezent, cu ajutorul canalului TV de pe website-ul YouTube, precum și a altor website-uri gazdă, al-Qaeda s-a asigurat că anunțurile sale vor ajunge la susținătorii săi fără a exista riscul de a fi interceptate (Voicu, 2008). Pe forumuri jihadiste au fost vehiculate aspecte menite să certifice existența liderului “Statului Islamic Irak” (ISI), cunoscut sub numele de Abu Omar Al-Baghdadi, în condițiile în care, la nivelul presei, a fost deseori prezentat drept un personaj fictiv.

Astfel, au fost invocate știri difuzate de postul de televiziune “Al-Arabiyah” pe marginea acestui subiect, apreciate ca fiind contradictorii (SRI, iunie 2008). Deși anunțase anterior că deține dovezi care atestă faptul că liderul terorist nu este un personaj real, sursa de presă a prezentat fotografii ale acestuia. Este posibil ca aceste mesaje să aibă ca scop consolidarea imaginii organizației de principală forță a Jihadului în Irak, în condițiile în care reprezentanții ai terorismului sunnit, printre care și gruparea “ Hamas-Irak”, au susținut că Abu Omar Al-Baghdadi este o invenție a ISI, menită a crea impresia originii sale irakiene, circumscris campaniei de combatere a criticilor conform cărora agenda “Statului Islamic Irak” ar depăși granițele acestei țări.

O cercetare sumară a Internetului evidențiază, în anul 1998, că aproximativ jumătate din cele 30 de grupări recunoscute ca “organizații teroriste străine”, prin “US Antiterrorism and Effective Death Penalty Act” (1996) operau pe website-uri de tipul: “assam.com”, “almuhrajiroun.com”, “Qassam.com”, “Jihadunspun.net”, “Jahad.net” sau “Alsaha.com” etc. Dacă în anul 2000 erau identificate 20 website-uri jihadiste, în cursul anului 2005, numărul acestora era de circa 4.800, cu locații situate în Iran, Canada, Statele Unite, Olanda, Liban, Rusia, Hong Kong și Marea Britanie (www.smitson.org/newcentury/ppt/Atran_Senate.ppt). Numărul acestora a explodat mai ales după începerea războiului din Irak, multe din grupările insurgente de acolo având website-uri și interfețe pentru trimiterea mesajelor, ceea ce îi ajută să-și mențină activă rețeaua (Weimann, 2004, după Chiru, 2007). Rebelii ceceni au fost primii care s-au adaptat la valoarea noii tehnologii (Lewis, 2006), urmați fiind de organizația Lashkar-e-Taiba, din Pakistan.

Talibanii își difuzează astfel ideologia pe un website propriu, considerând că mediile de informare occidentale nu o vor difuza sau dacă o vor face ea va fi distorsionată (www.Taliban.org). Islamiștii algerieni comunică și ei cu simpatizanții prin Internet. FIS a utilizat de exemplu serviciile *agențiilor de presă islamiste*, printre care se numără MSANEWS, unde

sunt reproduse comunicatele sale. HAMAS este unul dintre cei mai prolifici utilizatori de Internet (Voicu, 2008). MSANEWS furnizează lista website-urilor Internet unde pot fi găsite comunicatele sale (Assabeel On-line) și cele ale aripilor sale militare (www.palestine-info.org).

Restrângând aria analizelor întreprinse la un studiu meritoriu (Stanciu, 2005; Carafano, Weitz, 2008), organizațiile jihadiste utilizează Internetul pentru:

- Propaganda și formularea cererilor: grupările teroriste acuză limitările impuse libertății de expresie și pledează cauza camarazilor închiși pe motive politice de diferite regiuri, teme de mare rezonanță în rândul publicului democrat din Occident.
- Strângere de fonduri prin organizații caritabile, organizații neguvernamentale și instituții financiare.
- Recrutare și mobilizare: organizațiile teroriste culeg informații despre vizitatorii frecvenți ai website-urilor și îi contactează. Chat – room-ul, Internet-café, și buletin board sunt cele mai vizate. Ulterior, relația funcționează în dublu sens, susținătorii oferindu-și serviciile prin Internet.
- Instruire: numeroase website-uri oferă ghiduri și manuale de utilizare a unor substanțe otrăvitoare, materiale explozive.
- Comunicarea și coordonarea dintre membrii operativi și adepți și planificarea atacurilor teroriste: website-uri specializate, chat room-uri și poșta electronică sunt din ce în ce mai mult utilizate pentru transmiterea instrucțiunilor, cunoștințelor și datelor tehnice necesare planificării și executării acțiunilor teroriste. Două celule teroriste din Florida și Canada, care au fost recent desființate, își transmiteau mesajele direct prin Internet. Nu lipsit de semnificație este și faptul că organizația Al-Qaeda, dar și alte rețele transnaționale se bazează masiv pe Internet pentru a comunica cu membrii lor operativi. Mesajele organizației apar pe circa 6.000 de website-uri web (Carafano, Weitz, 2008).
- Dezinformarea – emiterea unor amenințări sau a unor imagini pentru a inspira sentimentele de teamă, lipsa de apărare și oroarea; un exemplu este dat la data de 25.05.2008: pe website-ul jihadist “Al-Ekhllass” (utilizat frecvent de “Al-Qaeda”) a fost postat un material video, cu durata de 39 de minute, intitulat “Jihadul Nuclear – Teroarea supremă”. În partea introductivă a mesajului a fost formulată o amenințare la adresa Statelor Unite, potrivit căreia “acestea vor fi, în curând, ruinate de un atac nuclear dezastruos” (SRI, mai 2008). Materialul mai cuprinde o compilație de fragmente din emisiuni difuzate de televiziuni occidentale (“BBC World”/Marea Britanie) și mesaje ale liderilor “Al-Qaeda”, Ossama ben Laden și Ayman Al-Zawahiri, axate pe problematica armelor de distrugere în masă. Totodată, au fost inserate: pasaje dintr-un edict religios (Fatwa), care se referă la posibilitatea utilizării acestor mijloace de luptă în Jihad; imagini cu atentatele de la 11.09.2001, din SUA, și de la 07.06.2005, din Marea Britanie. O combinație criptică de litere și cifre (precum: 2B-68-aP-7m-(9)), care apar pentru câteva secunde, fără a fi însoțite de explicații. Având în vedere că, potrivit unor analiști în domeniul terorismului, nu există date care să ateste pregătirea, de către entități teroriste, a unor atacuri cu arme de distrugere în masă, mesajul se înscrie, probabil, în seria acțiunilor propagandistice de terorizare a Occidentului (SRI, iunie 2008).
- Strângerea de informații : infrastructura pentru transport, centrale nucleare, porturi, aeroporturi, clădiri publice etc. Departamentul Securității Naționale (DNS) admi-

nistrează un website protejat cu parolă denumit TRIPWIRE, care oferă informații privind modalitatea de combatere a mijloacelor explozive improvizate;

- Asumarea unor atentate comise; pentru a-și evidenția contribuția la "Jihadul antioccidental", gruparea "Brigăzile Jund Al-Yemen", afiliată rețelei "Al-Qaeda", a revendicat o tentativă de atentat cu bombă, derulată la data de 30.04.2008, și care, potrivit afirmațiilor acesteia, a vizat Ambasada Italiei la Sana'a (SRI, iunie 2008). Conform organizației, operațiunea teroristă a urmărit "alungarea infidelilor din Peninsula Arabică, unde se află lăcașurile sfinte ale Islamului, precum și răzburarea tuturor musulmanilor care sunt victime ale campaniei mondiale a cruciaților"; preponderența mesajelor axate pe jihadul îndreptat împotriva forțelor "infidelilor" și/sau a forțelor apostate este relevantă și de către Al-Tajdid, un forum de limbă arabă, cu sediul la Londra.

Urmare a interesului manifestat față de subiectele enunțate, în perioada 7-8 iulie 2006, vizitatorii noi și cei existenți deja pe forum (Documentar UNAP, 2007) au fost organizați pentru discuții, pe grupuri tematice. Temele principale erau reprezentate de știrile despre Jihad și liderii mișcărilor jihadiste. Știrile pentru această perioadă au inclus un buletin "de recoltă jihadistă" despre evenimentele din Irak, o actualizare a "vocii din Caucaz", o culegere a celor mai recente declarații ale Consiliului Shura al Mujahedinilor irakieni, o declarație din partea Brigăzilor Al-Quds, anunțul doborârii unui elicopter american în Irak și prezenta "escadroanele morții" din Irak. Pe linia acțiunilor de sporire a vizibilității sale mediatice, gruparea "Ansar Al-Islam" a anunțat înființarea unui centru de presă propriu, numit "Al-Ansar" (SRI, iunie 2008). Demersul a fost prezentat drept "un răspuns la schimbările survenite în modul de derulare a războiului, datorită noilor strategii abordate de către «inamic», focalizate pe mass-media, pentru a compensa eșecurile înregistrate pe câmpul de luptă".

Ca și multe alte organizații, grupurile teroriste utilizează Internetul pentru obținerea de fonduri financiare. Organizația Al-Qaeda, de exemplu, a depins în mare măsură de donații, iar obținerea de fonduri este bazată pe existența unei rețele extinse de fundații de caritate, organizații non-guvernamentale și alte instituții financiare, care folosesc website-urile și Internetul pentru discuții on-line și pentru activități de tip forum.

De asemenea, luptătorii ceceni din regiunea separatistă rusă au utilizat Internetul pentru publicarea conturilor lor bancare, în care simpatizanții ar fi putut contribui cu diverse sume. Un alt exemplu este faptul că în decembrie 2001, Guvernul SUA a confiscat bunurile unei instituții de caritate cu sediul în Texas, datorită legăturilor menținute prin intermediul Internetului cu organizația Hamas.

Prin intermediul paginilor web, organizațiile naționaliste (Jihadul Islamic Palestinian, Brigada Martirilor Al-Aqsa, Baloh Mujahedin etc.) și separatiste (Organizația separatistă bască E.T.A. – Eusdaki Ta Askatasuna, Partidul Muncitoresc Kurd – P.K.K., din Turcia, Armata de eliberare a Kosovo etc.) și-au permanentizat legăturile prin schimburi de informații, precum o serie de hărți ale zonelor aflate în dispută, și discuții privitoare la justificări teologice ale jihadului sau celebrarea teroriștilor kamikaze. Cu ajutorul Internetului se mențin nu numai legăturile între membrii aceluiași grup terorist, dar și legăturile cu organizațiile situate geografic la mare distanță.

În acest sens, zeci de website-uri care promovează terorismul în numele jihadului, ajută teroriștii din zone depărtate unele de altele, de exemplu Cecenia și Malaezia, să mențină un

schimb de idei și de informații practice privind constituirea unor structuri sau celule teroriste, modalități de realizare a atentatelor sau informații despre posibile rute de transport. Astfel, "Manualul Mujahedinilor" de fabricare a otrăvurilor este un manual on-line distribuit pe scară largă, în care sunt cuprinse instrucțiuni detaliate referitoare la modul de fabricare artizanală a diferitelor tipuri de arme (<http://www.washingtonpost.com>).

Investigatorii britanici au găsit în casa teroristului arab Abu Hamza "Enciclopedia Jihadului Afgan", un manual al "teroristului perfect", în care aspirații sunt instruiți unde să pună bombe: Turnul Eiffel din Paris, Big Ben-ul din Londra și Statuia Libertății din New York. În prezent, Abu Hamza este anchetat de Curtea de Justiție de la Londra pentru că a instigat la crimă împotriva evreilor și a nemulșumanilor în cadrul unor reuniuni publice. La el acasă au fost descoperite cele zece volume, unele postate și pe website-urile jihadiste, cu "învățăături pentru teroriști". Conform acestui manual, teroriștii care doresc să obțină însă un număr foarte mare de victime umane sunt îndemnați să plaseze bombe în locurile aglomerate. Principalele ținte sunt Turnul Eiffel din Paris, Big Ben-ul din Londra și Statuia Libertății din New York. La acest capitol intră stadioanele de fotbal, aeroporturile, muzeele sau stațiile nucleare din diferite părți ale lumii. Cele zece volume au fost scrise între 1989 și 1999 și se pare că inițial erau dedicate exclusiv afganilor. Cartea oferă informații detaliate despre modul în care acționează serviciile secrete, despre modul cum pot fi construite dispozitive explozive și despre cum se poate pregăti un asasinat.

Surprinzător sau nu este și faptul că liderii Al-Qaeda au încercat să pună bazele unei biblioteci on-line, în timp ce eventualii noi recruți au acces la un forum de discuții denumit QALAH, unde puteau găsi cele mai recente informații legate de hacking într-o zonă de discuții elocvent denumită *jihadul electronic* (Rollins, Wilson, 2007). Considerând și aceste aspecte, Internetul a devenit, din ce în ce mai mult "un forum pentru grupările teroriste sau teroriștii individuali" (Stancu, 2000).

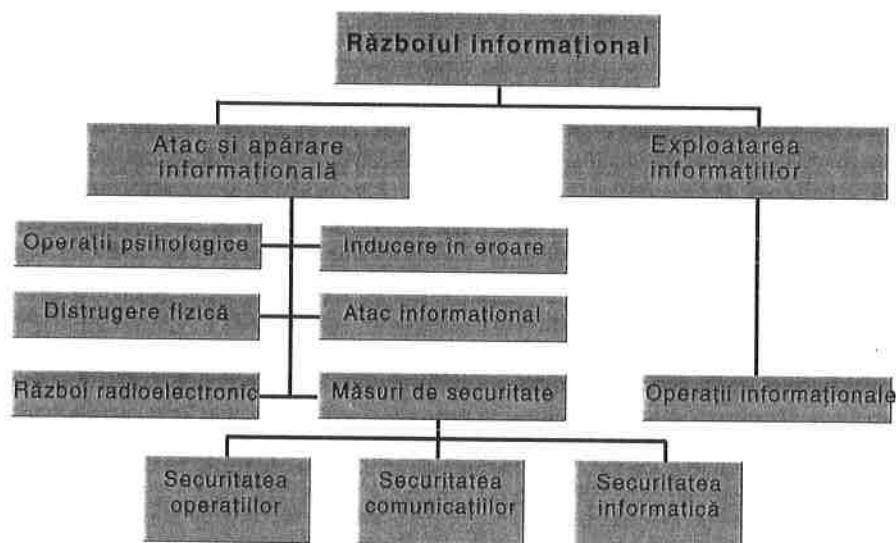
Teroriștii au demonstrat că dețin nu numai abilitățile necesare pentru a derula activități de marketing on-line, dar și că sunt în măsură, prin navigarea pe Internet, să obțină și ulterior să beneficieze de informația existentă pe paginile de web disponibile pe întregul mapamond. Conform celor declarate de către Secretarul Departamentului de Apărare al SUA, Donald Rumsfeld, un manual de pregătire al organizației teroriste Al Qaeda, recuperat din Afganistan, explică cititorilor săi următoarele: "Folosiți sursele publice de informare în mod deschis, fără a recurge la metode ilegale, acestea vă vor da posibilitatea să adunați cel puțin 80 % din informațiile necesare referitoare la dușmani" (Weimann, 2004).

În acest cadru, Suleyman Anil, șeful NCIRC - NATO *Computer Incident Response Capability* (departament responsabil cu protejarea Alianței de ciber-atacuri), a avertizat că organizația tratează amenințarea războiului cibernetic la fel de serios ca și riscul unui atac cu rachete. Acesta a subliniat, totodată, că spionajul on-line și terorismul prin Internet reprezintă, în momentul de față, unele dintre cele mai mari pericole pentru securitatea globală, iar un atac hotărât asupra infrastructurii informatice a unui stat este în prezent imposibil de oprit (www.guardian.co.uk).

Astfel, Forțele Aeriene din cadrul Departamentului Apărării al SUA prezintă o schemă a componentelor războiului informațional (Muscalagiu, 2008) dus împotriva terorismului ca mijloc de propagare a ideilor sale "revoluționare" de infestare și îndoctrinare a opiniei publice prin mijloace electronice de informare în masă, televiziunea prin satelit și Internet (vezi schema din pag 100 n.red.).

Summitul NATO de la București, din 2 - 4 aprilie 2008, a avut încă un motiv în plus să aducă în discuție un plan de acțiune și reacție pentru situația ipotetică dar posibilă a unui atac informatic îndreptat împotriva unui stat membru (www.crime-research.org). Acest lucru este

cu atât mai important, cu cât nu poate fi neglijat nici faptul că în cadrul operațiunilor organizației Al Qaeda, de exemplu, Internetul a fost intens utilizat pentru planificarea și coordonarea atacurilor de la 11 septembrie 2001 (Andreescu, Albu, 2008).

Astfel, mii de mesaje codate, postate într-un spațiu special desemnat al unui website, au fost descoperite de oficialii federali americani cu ocazia arestării lui Abu Zubaydah, cel care a fost considerat creierul acțiunii în care au fost distruse clădirile World Trade Center și în care și-au pierdut viața peste 3.000 de persoane.

Bilanțul EUROPOL arată că în cursul anului 2007, în nu mai puțin de 15 țări din UE au fost reținuți circa 700 de suspecți de terorism, în principal islamisti.

Surprinzător sau nu, de reținut este faptul că din cele 498 de atentate înregistrate, doar patru au avut legătură cu militanții islamisti, 424 fiind comise de către separatiștii corsicani și basci, respectiv Frontul Corsican de Eliberare Națională și Organizația bască ETA.

Chiar dacă cifrele din raportul EUROPOL susțin descreșteri semnificative ale amenințării fundamentalismului islamic în Europa, viziunea nu este împărtășită de toate capitalele europene. Să fie vorba doar de o prejudecată?

În Raportul privind situația și tendințele terorismului în Uniunea Europeană, postat pe website-ul "NEFA Foundation", din SUA, pericolul de a fi comise atentate teroriste în Europa este mai mare decât oricând. Potrivit Biroului Federal German pentru Combaterea Criminalității (BKA) și Oficiului Federal pentru Apărarea Constituției, serviciul de informații interne, HEZBOLLAH-ul libanez dispune de logistica necesară pentru a comite în Germania atentate de mare amploare asupra populației civile și a obiectivelor de importanță strategică. Conform acelorasi surse, asociate "surselor de informare deschise" furnizate de către serviciile interne de informații, "900 de membrii Hezbollah, prezenți în Germania, ar putea fi mobilizați în orice moment pentru comiterea de acțiuni teroriste". Ce poate să însemne acest lucru?

Atacuri teroriste în Germania sunt prognozate și din partea militanților islamiști instruiți în Pakistan și Afganistan. Joerg Zierke, directorul Biroului Federal German pentru Combaterea Criminalității (BKA) declara că “peste 50 de militanți islamiști au părăsit Germania cu destinația taberele de antrenament din Pakistan și Afganistan operate de talibanii Al-Qaeda și Uniunea Jihadului Islamic (IJU) din Uzbekistan. Să fie vorba de o reconfigurare a terorii? Care vor fi urmările lor în continuare în viața internațională?

Vom asista în următorii ani la o accentuare – foarte posibil chiar accelerată – de noi atentate teroriste sintetice, a acestor planuri globaliste de transformare a întregii planete într-o mare închisoare condusă de un guvern mondial, astfel încât puterea va sta în mâinile a câtorva oameni fără ca populația să poată să facă ceva în această privință?

Istoria demonstrează, și nu o singura dată, că orice este posibil. Așa cum și Uniunea Europeană a fost un plan demult gândit, în principal de grupul Bilderberg, la fel și Uniunea Nord-Americană a luat ființă în martie 2005 prin ceea ce se cheamă Parteneriatul de Prosperitate și Securitate semnat de președinții SUA, Canada și Mexic, evitând supervizarea congresului, iar în 2010 se așteaptă apariția monezii unice Amero.

În mod cert vom asista la presiuni din ce în ce mai multe asupra Iranului și, așa cum am preconizat – confirmate de întâlnirea Bilderberg și de oficialitățile SUA – aceasta va consta doar din atac aerian asupra obiectivelor principale din Iran, fără o invazie terestră, întrucât în Iran sunt foarte multe interese europene, ruse, chineze și ale altor țări (Dorneanu, 2007). **Sunt sceptic asupra viitorului... vom vedea accentuarea altor pericole gen: încălzirea globală, asteroizi și.. de ce nu... ultima carte, o falsă amenințare extraterestră,** așa cum avertiza Wernher von Braun (părintele programului spațial american și directorul NASA) în 1972.

Ca reacție la aceste dezvoltări de situație, din ce în ce mai mulți oameni se trezesc și realizează situația actuală mondială. Un rezultat concret și un criteriu de anticipare a situațiilor de risc din partea organizațiilor teroriste este reprezentat de constituirea, în cadrul Serviciului Român de Informații, a Centrului Național CYBERINT.

Cu misiunea asigurării capabilităților de prevenire, protecție, reacție și management al consecințelor în situația unor atacuri cibernetice, Centrul oferă platforma de colaborare a instituțiilor din cadrul sistemului de securitate națională cu responsabilități în domeniu și interfața de cooperare cu structurile similare din cadrul NATO.

În loc de concluzie finală

Chiar dacă scopul general al terorismului contemporan este de a dezmembra societatea, ordinea de drept existentă și legitimarea unor alte “surse ale puterii”, printr-un export de haos și teroare, cu toate acestea nu trebuie neglijat faptul că se impune mai mult decât oricând aflarea unui consens la masa dialogului privind conceptualizarea terorii.

Terorism nu înseamnă numai Osama Ben Laden, terorism islamic sau, potrivit surselor mass-media, acțiunile SUA în Irak. Fie că ne gândim doar la motivații economice, politice sau de ordin mental, terorismul înseamnă mult mai mult. Înseamnă frământările unui început de mileniu III, înseamnă interese multiple și chiar încercări repetate de redistribuire a sistemului de forțe la nivel mondial. Înainte de toate, în accepțiunea ex-președintelui SUA, Bill Clinton, terorismul înseamnă partea întunecată a globalizării care divide lumea în bogați și săraci, promovează competiția, dar și conflictele, alimentează sentimentele de ură, alienare și durere“.

Fără să insistăm asupra temelor dezbătute, ne rezumăm numai la a privi Europa ca pe un veritabil teatru de acțiune ce pornește din Urali și se întinde până la Atlantic. Terorismul este departe de se a fi încheiat, dimensiunile sale fiind comparabile cu cele ale unui război al viitorului. Care este miza și ce interese sunt amestecate în acest sinistru joc? Să fie vorba doar de un conflict între civilizații? Înseamnă Vestul civilizație iar lumea arabă înseamnă petrol?

Sunt întrebări ale căror răspunsuri pot deschide noi posibilități de înțelegere a Islamului, respectiv a Jihadului contra Terorism, parte din acestea fiind prezentate și în lucrarea "Jihadul Islamic", recent editată.

BIBLIOGRAFIE

ANDREESCU, A.; RADU, N., (2007). *The voice of terror between ISLAMIC LAW and CIVILIZATION CONSCIOUSNESS*, în "Romanian Military Thinking", april - mai, vol 2.

ANDREESCU, A.; RADU, N., (2007). *Geneza Terorii. Măsurile corelative antiteroriste*, Ed. ARTPRINT, București.

ANDREESCU, A.; RADU, N., (2007). *Brandul Al - Qaeda, mass-media și organizațiile teroriste*, în "Terorismul Azi", vol IX - XIII, iun.- sept., an II, 2007.

ANDREESCU, A.; RADU, N., (2007). *O nouă ecuație de securitate: mass-media și terorismul (I -IV)*, în revista "Frontiera", Ministerul Internelor și Reformei Administrative, IGPRF, nr. 6 - 9.

ANDREESCU, A., ALBU, G., (2008), *Jihadul on-line*, în "Timpolis", 10 - 14 aprilie.

ANDREESCU, A.; RADU, N., (2008). *Mass-media și tabuul violenței*, în "Paradigme", april - mai, vol 2, Timișoara.

ANGHEL, G., (2005), *Jhadiști pe Internet*, în www.romania-libera.ro

ANGHELUS, G. T., (2006), *Terorismul cibernetic*, în "Terorismul Azi", vol I, an I, iulie, ISCT.

BARNA, C., (2007). *Mass-media și islamul*, în "Terorismul Azi", vol XI - XIII, an II.

BERNES, T., (2005). *A Short History of Web Development*, în <http://www.socio.uvt.ro>

BUDSAN, I., (2007). *Spamul a înregistrat cea mai spectaculoasă evoluție*, în www.adevarul.ro

DELCEA, C.; BĂDULESCU, A., (2006). *11 septembrie 2001 - cauze și consecințe*, în "Terorismul Azi", vol III, an I, septembrie, I.S.C.T.

DENG, G. A., (2007), *Terorismul - o amenințare asimetrică*, în "Impact Strategic", nr. 2, Universitatea Națională de Apărare "Carol I", Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, București.

XXX (2007), *Documentar, Brigada Specială de Intervenție a Jandarmeriei "Vlad Tepeș"*, MIRA

DORNEANU, P., (2007), *O analiză a atacurilor teroriste de la 11 septembrie*, în www.infocon.ro

DOROTHY, D., (2001), *Is Cyberwar next?*, Social Science Research Council, în www.ssrc.org

DRĂGĂNESCU, M., (2003), *De la societatea informațională la societatea cunoașterii*, Ed. Tehnică, București.

DUSAN, B., (2004), *Razboi pe Internet*, Waldpress, Timisoara.

GANOR, B., (2002). *Defining Terrorism: Is One Man's Terrorist Another Man's Freedom Fighter?* Tehe Strategy of Modern Terorism, Countering State Sponsored Terrorism. The International Policy Institut for Counter-Terrorism. The Interdisciplinary Center, Herzliya, Israel.

GANOR, B., ERLICH, B., SHAY, S., (2002). *Terrorism. The International Policy Institut for Counter – Terorism*. The Interdisciplinary Center, Herzliya, Israel.

GARCIN-MARROU, I., (2005), *Media și terorismul – un mariaj în contra naturii*, Editura TRITONIC, București.

GAVRILUȚĂ, N., (2002), *Studiu introductiv*, în SERVIER, J., (2002) , “Terorismul”, Editura Institutul European, Iași; de văzut și CUCU, C., (2004), Considerații privind terorismul și implicațiile sale în mass-media, în , revista “Geopolitica”.

GOGOASE, M., (2007). *Actul terorist – fenomen mediatic*. Disertație, Academia Națională de Informații, Masterat.

KRASAVÎN S., (2004), *What is Cyberterrorism?*, în www.crime-research.org

XXX (2004). *Legea nr. 64*, publicată în “Monitorul Oficial”, partea I, nr. 343.

MARRET, J.L., (2002). *Tehnicile terorismului / 11 septembrie 2001*. Ed. Corint, București.

MAURO, M., (2006). *Războiul informațional și armele neconvenționale*, în revista “Impact Strategic”, nr.1, Ed. Universității Naționale de Apărare “Carol I”, București.

MUDAWI, M., (2004). *Cyber terrorism: The new Kind of Terrorism*, în www.crime-research.org

MUSCALAGIU, D., (2008). *Terorismul informatic*. Disertație, Academia de Poliție “Alexandru Ioan Cuza”, București.

PANZARU, C., (2003). *Presa și terorismul*, în “*Spirit Militar Modern*”, vol.1., București.

PETRESCU, M., (2006). *Internetul ca instrument de teroare în masă*, în www.financiarul.com

PIAGET, H., (1997). *Médias et déontologie. Regles du jeu ou jeu sana régles*, Press Universitaires de France, Paris.

PREVOST, J.,F., (1973). *Les aspects nouveaux du Terrorisme International*, în “*Annuaire Francais de Droit International*”, Paris.

RADU, N., (2005). *Recurs la Siguranța Statului*. Ed. FED PRINT, București.

RIPA, D., G., (2008). *Estonia riscă noi atacuri cibernetice?*, în www.adevarul.ro

ROTARU, N., (2007). *Comunicarea, Prelegere*, Academia Națională de Informații, Masterat.

SEPTAR (GEMALEDIN), S., (2006). *Islamul – religia terorii?* Disertație, Facultatea de Jurnalism, Universitatea “Hyperion”, Constanța.

SIRBU, B.; HULEA, F., (2008). *Negocierea în condițiile luării de ostatici*, în “*Gândirea Militară Românească*”, vol.1.

XXX (2008). *Analiza mesajelor vehiculate pe website-urile jihadistice*, Surse deschise de informare, SRI, Iunie.

STANCU, E., (2000). *Terorism și Internet*, în “*Pentru Patrie*”, nr. 12.

STANCIU, I., A., (2005). *Terorismul internațional. Implicații strategice asupra securității statului*. Teză de doctorat, Universitatea Națională de Apărare "Carol I".

STOICA, SEBASTIAN, I., (2008). *Terorism, mass-media și cyber terorism*. Disertație, Academia de Poliție "Alexandru Ioan Cuza", București.

TOFFLER, A.; TOFFLER, H., (1995). *Război și antirăzboi. Supraviețuire în zorii secolului XXI*, Ed. ANTET, București.

VĂDUVA, GHE., și colectiv (2002). *Terorismul. Dimensiunea geopolitică și geostrategică*. Academia de Înalte Studii Militare, Centrul de Studii Strategice, București.

VĂDUVA, Gh., (2007). *Non erubescit. Terorismul între realitate, imagine și cuvânt*, în "Terorismul Azi", vol XI - XIII, an II.

WEINMANN, G., (2004). *How Modern Terrorism Uses the Internet*, United States Institute of Peace.

WILSON, C., (2007). *Cybercrime and Cyberterrorism: Vulnerabilities and Policy Issues for Congress*, în www.marshallcenter.org

VOICU, M., (2008). *Terorismul virtual*, în "Sesiunea de Comunicări Științifice Strategii XXI – Securitate și Apărare în Uniunea Europeană", Ministerul Apărării, Universitatea Națională de Apărare "Carol I", București, 17- 18 aprilie 2008.

http://www.europa.eu/index_ro.htm

<http://www.infoeuropa.eu>

<http://www.legi-Internet.ro>

<http://www.adevarul.ro>

TENDINȚE ÎN DEZVOLTAREA CAPACITĂȚILOR DE INTELLIGENCE PENTRU REALIZAREA SUPERIORITĂȚII INFORMAȚIONALE CONFORM CERINȚELOR IMPUSE DE RĂZBOIUL BAZAT PE EFECTE

General-maior dr. Francisc RADICI
General-maior dr. Constantin TUCAN

*“INFORMAȚIA [...] înseamnă putere de cea mai înaltă calitate”.
(parafrază după ALVIN TOFFLER)*

Introducere

Războiul modern nu mai vizează distrugerea totală a adversarului, ci încearcă să evite epuizarea resurselor celui învins. O asemenea soluție creează probleme ulterioare deosebit de dificile pentru învingători, cărora le-ar reveni astfel în totalitate responsabilitatea reconstrucției “noii cuceriri”, fără însă a beneficia de cooperarea unora dintre forțele politice și militare existente și de infrastructura spațiului respectiv.

Într-un astfel de context tensionat și complex, securitatea fiecărui stat, precum și a comunității internaționale, în ansamblu, depinde nu atât de capacitatea de reacție și adaptare, cât, mai ales, de capacitatea de anticipare și de acțiune pro-activă. Într-o lume complexă, dinamică și conflictuală, aflată în plin proces de globalizare, înțelegerea profundă a tendințelor majore de evoluție a lumii și a modului în care fiecare entitate are șansa să devină parte activă a acestui proces este o condiție esențială a progresului. La fel de importante sunt și cunoașterea, înțelegerea și evaluarea corectă a proceselor interne, a gradului de coeziune socială, a capacității de mobilizare pentru realizarea unor proiecte naționale.

În acest sens, în toate conflictele militare moderne s-au căutat soluții de identificare și dezvoltare a cooperării cu segmentul spectrului politic “*necompromis*” în perioada anterioară, care să poată fi “*ajutat*” să câștige și să mențină puterea.

Indiferent de perspectivă, războiul va rămâne, probabil, mereu, o situație limită a comportamentului omenesc, un paradoxal *modus vivendi*. Înainte de a fi un *modus vivendi*, războiul

trebuie să fie supus unui *modus cognoscendi*, întrucât nu se poate apela la el atâta vreme cât nu i se cunosc cauzele, filozofia și fizionomia, implicațiile și – mai ales – efectele.

România, în calitate de stat care contribuie la dezvoltarea civilizației euroatlantice, participant activ la noua construcție europeană, promovează, protejează și apără democrația, respectă drepturile și libertățile fundamentale ale omului și acționează în conformitate cu prevederile dreptului internațional, pentru accelerarea modernizării și dezvoltării sale economice și sociale, asigurarea unui standard de viață european și afirmarea identității naționale.

Războiul bazat pe efecte din perspectiva analizei de “intelligence”

Se discută astăzi despre războiul (*conflictul*) asimetric, ce pare a fi un război al umbrelor, un război primitiv (*de cele mai multe ori, nejustificat*) al celui slab împotriva celui puternic, în care cel puternic respectă regulile și principiile conflictului, normele de drept și întreaga legislație internațională, iar cel slab are inițiativă strategică și toate mijloacele pentru a-l pune pe cel puternic în dificultate, deoarece el nu respectă nicio regulă. Războiul (*conflictul*) asimetric este identificat cu gherila, terorismul, revoluția armată, precum și cu alte forme prin care o parte a populației sau o parte a “actorilor” lumii luptă pentru ceea ce consideră că li se cuvine.

Conflictul asimetric nu este asimetric numai pentru unii și disproporționat sau normal pentru alții, ci este asimetric pentru toată lumea, având în vedere că de o parte a axei se află înalta tehnologie, **capacitățile de intelligence**, politicile, doctrinele și strategiile care fundamentează războiul bazat pe rețea, războiul preemtiv¹, războiul preventiv, realizarea de alianțe și coaliții, controlul piețelor și resurselor, în timp ce, de cealaltă parte, se află politicile, doctrinele și strategiile de ripostă adecvată, care folosesc la maximum vulnerabilitățile societății înalt tehnologizate și pe cele care pot fi create sau induse.

Astfel, tehnologia performantă de astăzi a permis apariția unor noi tipuri de operații: războiul bazat pe rețea și **războiul bazat pe efecte**. În timp ce prin războiul bazat pe rețea spațiul luptei devine nelimitat și timpii de reacție tind spre instantaneu, prin includerea într-un “*infospațiu*” unic al sistemelor de senzori, execuție și decizie, prin satisfacerea unor condiționări de natură preponderent politică (*prezența militară în alte țări, probleme de survol și de interpretare a acordurilor și tratatelor internaționale*), în **războiul bazat pe efecte** adversarul, monitorizat pe orizontală și pe verticală, este privit ca o comunitate de civili și militari, împotriva căreia se acționează sinergic, selectiv și nuanțat, cu instrumente politice, economice, financiare, cu cele de operații informaționale, psihologice, dar și cu capabilități militare.

Dacă în etapa desfășurării acțiunilor armate, gradul de implicare a structurilor militare în spectrul operațional joacă un rol predominant, în etapele post-conflict (*de asigurare a securității, de stabilizare și chiar de reconstrucție*), componenta militară are un rol diminuat, în comparație cu cel al altor structuri și agenții implicate. Așa cum au demonstrat operațiile “*Al-lied Force*” în Kosovo, “*Enduring Freedom*” în Afganistan și “*Iraq Freedom*” în Irak, considerarea superiorității militare la nivelurile strategic sau operațional este inadecvată atunci când este comparată cu alți factori, cum sunt voința de a lupta a inamicului sau caracteristicile mediului. Din experiența conflictelor din primii ani ai mileniului trei se constată faptul că în

teatrul de operații acționează o alianță (*coalție*) internațională, a cărei eficiență în a face față viitoarelor provocări se bazează pe abilitatea de transformare a propriilor capacități pentru a reuși în mediul complex pe care urmează să-l stabilizeze din punct de vedere militar, politic, economic și social. Această abordare a operațiilor va necesita utilizarea integrată a tuturor instrumentelor de putere ale Alianței (*forța de distrugere, descurajare armată, dar și componente de reconstrucție, sprijin civil, suport politic și logistic pentru autoritățile locale*) în scopul creării efectelor care vor conduce la rezultatele scontate. Acest tip de abordare trebuie să conducă la diminuarea pierderilor umane și materiale din partea Alianței și la obținerea unor efecte de durată.

Pentru realizarea dezideratelor operațiilor bazate pe efecte, rolul primordial îl are asigurarea Alianței (*Coalției*) cu produse de informații (*intelligence*), care să acopere întregul spectru antropologic, militar, politic, economic, social, cultural etc. Modul de planificare și desfășurare a operațiilor, concentrate pe realizarea stării finale (*end-state*) care se dorește a fi atinsă, se bazează întru totul pe informațiile care asigură o înțelegere exhaustivă a "*atmosferei*" în care se desfășoară operația militară. Viziunea Comitetului Militar al NATO referitoare la operațiile bazate pe efecte este prezentată în documentul MCM – 0052 – 2006. În paragraful "*Comprehensive Political Guidance*" se afirmă că "*într-un mediu de securitate global și aflat în evoluție este necesară în practică o strânsă cooperare și coordonare cu organizațiile internaționale, fiecare îndeplinindu-și rolul propriu, roluri interconectate în prevenirea și managementul crizelor.*"² În concepția războiului bazat pe efecte este necesară parcurgerea a patru etape:

- a) dezvoltarea bazei de date referitoare la cunoașterea ariei de operații (*knowledge development*);
- b) planificarea și organizarea operațiilor;
- c) executarea acțiunilor;
- d) analiza post-acțiune, bazată pe informații privind efectele îndeplinirii misiunii (*end-state*).

Războiul/conflictul bazat pe efecte poate fi organizat la toate nivelurile acțiunii militare: la nivel tactic ar putea reprezenta utilizarea violenței armate asupra punctelor critice ale adversarului (*inclusiv a celor de natură nonmilitară*), la nivel operativ ar putea însemna descurajarea adversarului din teatru prin exploatarea superiorității terestre, aeriene, navale și cosmice, în timp ce la nivel strategic ar putea consta în integrarea tuturor resurselor necesare în efortul de război (*economice, financiare, militare*). Se urmăresc efecte directe și indirecte concrete, care să influențeze comportamentul autorităților, care vor fi obligate să cedeze, fiind evident că nu orice actor politic poate spera să realizeze circumstanțele favorabile desfășurării unei asemenea operații³.

Operațiile bazate pe efecte – abordări conceptuale în "*intelligence*"

Gestionarea cu succes a "*provocărilor*" securității naționale depinde de strategia militară și de abilitatea forțelor armate de a obține efectele dorite prin introducerea în doctrine a conceptului operațional – **Operații Bazate pe Efecte (OBE/EBO/EBAO)**⁴.

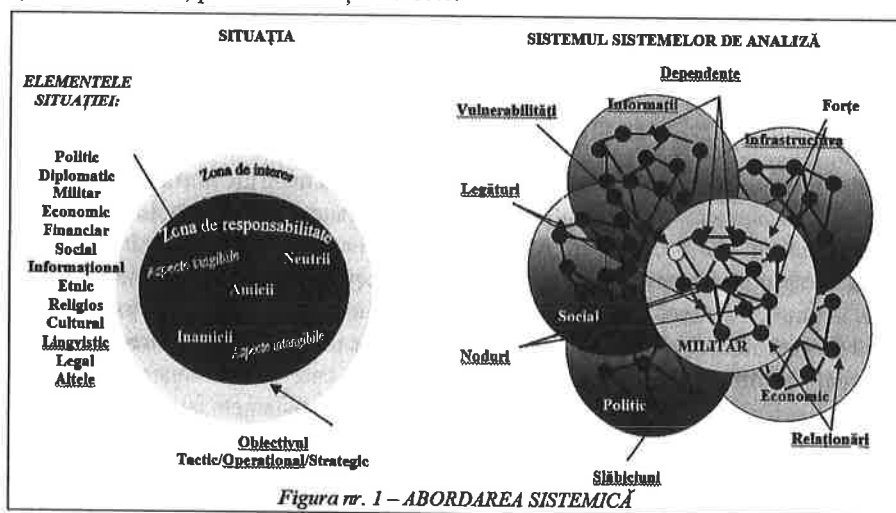
În acest context, OBE pot fi definite ca seturi de acțiuni coordonate și direcționate în scopul modelării/transformării într-un mod favorabil a comportamentului actorilor (*prieteni,*

inamici și neutri) pe timp de pace, în situații de criză/război și atingerii unei stări de finalitate (*end-state*). Elemente ale conceptului operațional OBE au fost folosite pentru prima oară de strategul chinez SUN TZÎ - care le-a aplicat prin organizarea de blocade, asedii, acțiuni de evitare a contactului direct și de înșelare, acțiuni de subversiune și alte metode, care nu presupuneau confruntarea armată.

Operațiile bazate pe efecte trebuie să exprime cel mai bine ideea că succesul unui conflict armat poate fi evaluat prin prisma rezultatelor și nu a distrugerilor, și că, în realitate, distrugerea unui inamic nu a fost decât o metodă pentru atingerea unei finalități strategice, nu un scop în sine. Planificarea bazată pe efecte se aplică dincolo de spectrul conflictului, de la operații la scară mică la un teatru de operațiuni.

Pentru a se realiza o *“înțelegere completă a mediului/atmosferei”* în care se va desfășura operația militară este necesară participarea tuturor elementelor unui comandament, colaborarea cu diferite structuri de informații ale actorilor prezenți în zona de conflict sau post-conflict, precum și cu cele naționale, partenere, aliate sau centre de excelență neguvernamentale. O *“comunitate de informații a alianței/coaliției”* astfel formată este crucială pentru o primă etapă a OBE. Cooperarea poate identifica elemente importante referitoare la sistemul relațional de tip fizic, funcțional sau comportamental al entităților sistemului care se dorește a fi controlat de alianță/coaliție. Entitățile pot fi oameni, elemente de infrastructură, forțe militare, informații etc. *Analizii din “intelligence”* pot identifica relațiile și legăturile de tip comportamental, fizic sau funcțional dintre elementele sistemului aflat în studiu și, implicit, pot identifica centrele de greutate și punctele tari pentru a se putea influența comportamentul sistemului (figura nr. 1) în sensul dorit, pentru a se obține efecte.

În aceste condiții, structura de informații va alimenta comanda Alianței/Coaliției cu informații care răspund la necesitățile “clasice” militare de nivel tactic, operativ și strategic, dar vor acoperi și alte zone de interes, pentru a sprijini efectele din spectrul politic, economic și social. În această abordare, *structura de informații nu va suferi schimbări, elementul de noutate apare în spectrul naturii informațiilor și al produselor diseminate.*

Produsele de informații, de exemplu, sunt vitale pentru planificarea și desfășurarea de operații informaționale (*Info Ops*), dar și pentru contracararea celor desfășurate de forțele

opozante ("inamic" în accepția terminologiei EBAO). Rețelele teroriste, anarhiste și extremeiste pot face uz de mass-media pentru amplificarea nemulțumirilor și a turbulențelor prin desfășurarea de campanii de informare care exercită presiune asupra aliaților. Alianța/Coaliția se poate aștepta ca, în desfășurarea operațiilor pe perioade mai lungi, în unele regiuni, media indigenă să concureze cu media internațională pentru influențarea percepțiilor locale sau internaționale. Scopul ar putea consta în menținerea inițiativei de către cei care vor influența eficient "atmosfera" sau modul de înțelegere a conflictului sau crizei.

Un alt domeniu de interes pentru produsele de informații poate fi conflictul asimetric, din ce în ce mai sofisticat, asociat cu accesul la tehnologii avansate, care poate produce efecte disproporționate. Pe măsură ce accesul la tehnologii este tot mai răspândit, cresc posibilitățile ca potențialii adversari să dezvolte mijloace neconvenționale eficiente, care să fie utilizate împotriva națiunilor Alianței/Coaliției. În aceste condiții, proliferarea armelor de distrugere în masă de către un număr crescând de actori statali și non-statali constituie un domeniu de interes.

Conceptul multidimensional de securitate implică concentrarea pe roluri de prevenire a conflictelor, managementul crizelor, managementul consecințelor, menținerea păcii, impunerea păcii, sprijin al păcii, răspuns la dezastre și asistență umanitară. Acestea largesc și mai mult aria de interes informativ și conferă Alianței un rol activ sporit în managementul crizelor. Deoarece complexitatea amenințărilor și riscurilor este în creștere, **eforturile de anticipare și acțiunile de prevenire** întreprinse în timp util pentru împiedicarea sau evitarea crizelor/conflictelor vor îmbunătăți capacitatea de răspuns eficient.

Culegerea, analiza, diseminarea și punerea în comun a informațiilor se constituie în factori critici de anticipare și, pe cât posibil, împiedicare sau limitare a conflictelor, pentru care sunt necesare înțelegerea completă a mediului operațional și abordarea proactivă încă din fazele incipiente ale unei crize iminente.

Evaluarea va contribui la înțelegerea situației concrete de către factorii de decizie și va fi sprijinită de o rețea informațională sigură, pentru punerea în comun a informațiilor și colaborare rapidă în situații cu dinamică ridicată. Îmbunătățirea tuturor aspectelor ciclului decizional trebuie întreprinsă astfel ca timpul dintre anticiparea unui risc sau a unei amenințări și definirea și executarea unei acțiuni să fie scurtat.

Accesul la sursele de informare, coroborat cu necesitatea obținerii sprijinului public au condus la creșterea presiunii pentru obținerea unui succes rapid. În plus, sensibilitatea sporită față de nivelul pierderilor, precum și nevoia de limitare maximă a pagubelor și distrugerilor colaterale și de mediu, în fața unui inamic care nu are astfel de constrângeri, va implica necesitatea desfășurării operațiilor cu nivel de eficacitate mult mai ridicat, cu armamente de precizie sporită. Acești factori și prevederile legale corespunzătoare vor influența din ce în ce mai mult operațiile militare, precum și reafirmarea nevoii de responsabilitate. În acest context, forțele Alianței trebuie să fie capabile să opereze sub supravegherea media și a publicului, cu deschidere și transparență sporite. Mai mult, **elementele de culegere de informații** trebuie să-și adapteze rapid, precis și flexibil "imaginea" la cea a forțelor, astfel încât ele să poată fi dislocate efectiv oriunde este necesar, fără a compromite misiunea sau credibilitatea. Imaginea trebuie să asigure Alianței/Coaliției un întreg set de capacități care să proiecteze stabilitate, care să producă încredere națiunilor componente și parteneri și, la nevoie, să contribuie la obținerea stării finale dorite (*end state*) în orice tip de conflict/criză.

Noile sisteme de comandă și control trebuie dezvoltate pentru translatarea "informațiilor superioare" în **cunoștințe acționabile** (de la date și informații la cunoașterea și înțelegerea tuturor factorilor de situație în evoluția lor) facilitând astfel planificarea mai rapidă, decizii mai bune și efecte decisive. Superioritatea deciziei depinde de informații (*intelligence*) credibile furnizate rapid și de mijloace care să permită schimbul sigur de date și interpretarea lor într-o manieră comun agreeată. Culegerea informațiilor, analiza, diseminarea și punerea în comun între națiuni asigură cadrul esențial pe care se construiește superioritatea decizională.

Schimbul de informații între structurile specializate ale statelor membre, inclusiv cu actorii locali, este vital pentru crearea imaginii de *intelligence* în OBE. Alianța/Coaliția trebuie să-și dezvolte capacitatea de a obține informații, să desfășoare activități de cercetare, supraveghere și identificare a țintelor, la toate nivelurile de comandă, în scopul identificării evoluției amenințărilor și riscurilor, cât mai rapid posibil. În plus, trebuie să dezvolte capacitatea de a aduna și exploata informații *din surse multiple*, inclusiv cele din sistemele spațiale, despre un set complet de ținte.

Superioritatea decizională necesită o forță care este organizată, pregătită și echipată să opereze într-o rețea operațională comună integrată global. Aceasta trebuie să lege forțele militare, agențiile guvernamentale și organizațiile neguvernamentale într-un mediu fără bariere pentru planificare, evaluare și execuție. **Asigurarea tehnologiei necesare este deosebit de importantă. Interoperabilitatea și interconectivitatea vor constitui elemente-cheie pentru asigurarea superiorității în luarea deciziilor.**

Luarea deciziei necesită o capacitate de analiză care exploatează factorii de infrastructură politici, economici, militari, civili și de informații, ce afectează toți actorii. De asemenea, trebuie asigurat un depozit central de date, la nivelul căruia pot fi identificate legăturile dintre efecte și obiective. Fuziunea cunoștințelor și integrarea pe orizontală și verticală asigură cunoașterea exactă a situației și contribuie la luarea deciziei și alegerea variantei acționale optime pentru producerea efectelor dorite.

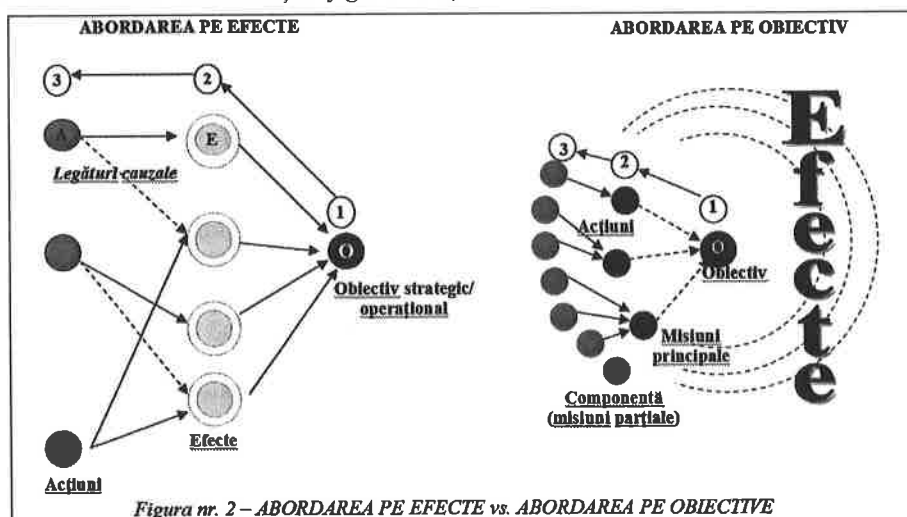
Agencia Europeană de Apărare a adoptat primul proiect al Planului de Dezvoltare a Capacităților⁵, în care, pe lângă alte domenii prioritare de susținere și protecție a forțelor, dezvoltarea "**capacităților facilitate de rețea**" (*Network Enabled Capability-NEC*) a fost identificată ca o prioritate, în vederea coordonării acțiunilor tuturor componentelor militare participante în diverse teatre de operațiuni. **Capabilitatea oferită de rețea** va asigura capacitatea de a provoca efecte precise și decisive în plan militar, cu rapiditate și precizie nemaiîntâlnite prin legarea senzorilor, a sistemelor de armamente și a factorilor de decizie. După implementare, comandanții vor putea desfășura operații în condiții de încredere, control și cunoaștere sporite. Aceștia se vor baza pe **abilitatea de a colecta, fuziona și analiza informații** (*intelligence*) relevante, aproape în timp real, permițând luarea deciziei și provocarea rapidă a efectelor dorite. Alianța/Coaliția trebuie să obțină maximum de avantaje din tehnologiile emergente pentru menținerea avantajelor operaționale și tehnologice. Tehnologia acționează ca un multiplicator de forță; ea poate asigura Alianței capacitatea de reconfigurare rapidă a forțelor și echipamentelor pentru obținerea efectului critic la momentul potrivit.

Managementul și punerea în comun a informațiilor/cunoștințelor (*intelligence/knowledge sharing*) printr-o capabilitate bazată pe rețea, suprapusă pe un sistem robust de consultare, comandă și control al Alianței/Coaliției vor conduce la schimbări în structura organizațională a unităților combatante, a formațiunilor și comandamentelor. Pentru maximizarea contribuției lor, **structurile de informații** partenere și ale altor membri ai Alianței/Coalițiilor trebuie an-

grenate în rezolvarea oricărei probleme de interoperabilitate, pentru identificarea căilor de integrare a forțelor mai puțin avansate, ceea ce va necesita resurse tehnologice și programe continue de pregătire și antrenament. Atingerea interoperabilității va crește eficacitatea operațională și va asigura o distribuie echitabilă a riscurilor și a sarcinilor, în funcție de limitările forțelor participante la operații.

Astăzi, **OBE** se concentrează pe noi strategii și tehnologii, însă ia în considerare și tehnologiile mai vechi, dar mai ieftine și care răspund cerințelor conceptuale. OBE trebuie să exprime cel mai bine ideea că **succesul unui conflict armat poate fi evaluat prin prisma rezultatelor și nu a distrugerilor**, și că, în realitate, distrugerea unui inamic nu a fost decât o metodă către un final strategic, nu un scop în sine. Anterior, conceptul s-a identificat îndeosebi cu forța aeriană, dar Comandamentul Forțelor Întrunite ale SUA consideră că *“valoarea ar trebui să fie cunoscută și de celelalte categorii de forțe armate”*, astfel, EBO asigură *“o perspectivă pentru planificarea, executarea și evaluarea operațiilor militare în producerea de efecte care impun rezultatele politice dorite”*⁶. În operațiile bazate pe efecte, acțiunile se inițiază numai după identificarea strategiei adversarului, efectuată în baza unei analize de “intelligence”. Obiectivul acestei operații îl constituie neutralizarea strategiei printr-o abordare sistemică, unitară a resurselor, mediului și obiectivelor adversarului, operațiile bazate pe efecte îmbinând mijloacele letale cu cele neletale, permițând analizarea adversarului într-un sistem complex, care poate fi influențat prin provocarea de efecte directe și indirecte, primul obiectiv vizat constituindu-l comunitățile (figura nr. 2).

Privind activitatea de informații, Alianța/Coalitia trebuie să desfășoare continuu **activități și politici strategice** complementare cu cele ale organizațiilor internaționale și regionale care acționează în zona de operații. Aceasta va impune ca viitoarele operații militare să se desfășoare pe o solidă bază legală și legitimitate largă în cadrul comunității internaționale. Toate acestea trebuie să se bazeze pe date, informații și cunoștințe. Deosebit de importantă va fi strânsa cooperare și coordonare între Alianța/Coalitie și organizațiile internaționale, iar obiectivele comune vor fi atinse mai rapid prin maximizarea utilizării eficiente a puterii politice, militare, civile și economice a fiecărei organizații. O cerință importantă va fi dialogul, consultarea și cooperarea cu forțele militare și alte organizații din regiunile de interes.

Posibila utilizare a informațiilor în acțiunea de luptă

În ducerea acțiunii de luptă comandantul are la dispoziție instrumente pe care le integrează/coordonează în operație, pentru sincronizarea efectelor acestora. Acestea sunt: **informațiile**, manevra, sprijinul de foc, apărarea aeriană cu baza de sol, mobilitatea și protecția, logistica, comanda și controlul. Sincronizarea forțelor și a efectelor acțiunii lor în întreaga zonă de responsabilitate impune analiza operațiilor prin prisma funcțiilor de luptă existente la fiecare nivel al acestora.

Nevoia de date și informații *"în timp aproape real"* despre inamic și spațiul de luptă duce la creșterea importanței obținerii de informații. Superioritatea informațională se poate defini drept capacitatea de a culege, procesa și disemina informații în mod continuu, concomitent cu exploatarea sau diminuarea/distrugerea capacității de sprijin cu informații a forțelor oponente.

În acest context, culegerea, procesarea și diseminarea trebuie să asigure relevanța, oportunitatea și acuratețea informațiilor necesare forțelor dislocate, în funcție de cerințele specifice eșalonului din care acestea fac parte. Scopul final este acela de a pune la dispoziția combatanților o imagine operațională continuă a spațiului de luptă.

*"Lecția pe care gl. FRANKS a avut-o de învățat din Războiul de Golf nu era cum să adune mai multe informații – e clar că funcționau sisteme care produceau munți de informații – ci cum să le folosească odată dobândite. Cheia acestei probleme este procesarea și transmiterea. În Golf se primeau prea multe informații pentru a putea fi procesate în timp util. Planificatorii care trasau misiuni forțelor aeriene aflate la dispoziția lor nu puteau studia decât superficial țintele disponibile, fiindu-le imposibil să-și croiască drum prin torentul de date. O problemă similară s-a ivit și în Bosnia, unde avionul fără pilot PREDATOR recolta vaste cantități de date despre punctele de posibil conflict, pe care trebuia să le analizeze un mare număr de oameni"*⁷. Elementele-cheie ale sprijinului eficient cu informații în OBE sunt:

- a) conectarea în rețea a capacităților de culegere de informații;
- b) fuzionarea informațiilor;
- c) procesarea acestora în formate care să poată fi accesate direct și să permită efectuarea unui schimb de informații continuu.

Schimbul de informații este asigurat în ambele sensuri, de la structurile de informații către subunitățile luptătoare și invers. Astfel, OBE vor fi conduse sau desfășurate pe baza schimbului de informații, utilizând în acest scop suportul tehnic oferit de rețelele virtuale.

*"Astăzi, informațiile militare au mult mai multe obiective și beneficiari decât în trecut. Ca un paradox, reorientarea informațiilor către nivelul operațional-tactic va fi cerută de comandanții din teatrele de operații care se vor confrunta cu oponenți clasici sau non-clasici. Ca o consecință, informațiile de nivel operațional-tactic vor avea o importanță strategică, iar informațiile de nivel strategic vor deveni din ce în ce mai relevante și necesare pentru misiunile de nivel operațional-tactic"*⁸.

În măsura în care sistemele de armament și combatanții vor forma o rețea de forțe și mijloace de luptă, generatorul de informație va fi constituit de către rețeaua de culegere și analiză a informațiilor. La baza schimbului de informații trebuie să stea arhitecturi și concepte, relații și sisteme tehnice care să asigure accesul la informații în funcție de necesități și niveluri de securitate, reprezentând, de fapt, imaginea operațională comună asupra câmpului de operații.

Tendințe și posibile evoluții pentru Armata României

Dezvoltarea științei și tehnologiei conflictelor armate este dirijată de factorul politic. În același timp, tehnologia militară influențează politica și arta militară. De exemplu, întreaga fizionomie a războiului s-a schimbat, prin crearea armelor cosmice, care introduc a patra dimensiune în spațiul conflictelor armate.

Astfel, noutățile din domeniul militar sunt de fapt perfecționări tehnologice care au la bază științele naturii. În acest sens, specialiștii străini, care au constatat că tehnologiile sunt folosite atât în domeniul civil, cât și în cel militar, opinează că:

- a) în **sfera aero-spațială**, capacitatea tehnologică civilă revoluționează tehnologia militară (*avioane invizibile, muniții inteligente*);
- b) **tehnologia informațională**, care stă la baza conceptului de RBR⁹, provine integral din activitățile industriale.

Totodată, aceștia consideră că *“implementarea și folosirea tehnologiei militare într-un viitor conflict armat vor produce numeroase schimbări, cu consecințe importante atât în apărare, cât și în ofensivă”*.

Se estimează, de asemenea, că se vor dezvolta elemente noi în domeniile:

- a) arme neletale;
- b) tehnologii și tehnici nedistructive;
- c) arme psihotronice;
- d) război virtual;
- e) război cosmic.

Astfel, *“Războiul prin forța creierului”* și noul trend al *“Războiului celui de-al treilea Val”* nu pot să se dezvolte fără aportul substanțial al capacităților de *“intelligence”*, deoarece în fața amenințărilor asimetrice, întreaga strategie și artă operativă (*obiective strategice posibile, concepția operațiilor strategice, doctrina militară, influențarea politicului, economicului, tradiții etc.*) este inaplicabilă dacă nu există **ALL SOURCE INTELLIGENCE**¹⁰.

În plan conceptual, este evident să structura de *informații, contrainformații și securitate militară* își va dovedi viabilitatea și eficiența în sistemul de management al oricărui tip de conflict prin desfășurarea activității informativ-operative militare necesare cunoașterii, prevenirii și contracarării amenințărilor la adresa Ministerului Apărării ori a armatelor aliate (*posibil a fi generate și de spionaj, sabotaj, subversiune, terorism, crimă organizată etc.*). Totodată, se vor obține informațiile necesare utilizând **COLINT**¹¹ (Cooperation Liason Intelligence), **COMINT**¹² (Communication Intelligence), **HUMINT**¹³ (Human Intelligence), **OSINT**¹⁴ (Open Source Intelligence), **PHOTINT**¹⁵ (Photografic Intelligence) etc. În scopul creșterii performanțelor acționale ale structurilor militare conform angajamentelor asumate în cadrul Alianței și al realizării interoperabilității cu cele ale națiunilor membre NATO, în ședința din data de 13.02.2006 a Consiliului Suprem de Apărare a Țării a fost adoptată *“Concepția de Înzestrare cu Sisteme și Echipamente Majore a Armatei României în perioada 2006-2025”*.

Astfel, declanșarea unor programe noi de achiziții pentru Armata României, în speță *“Informații pentru apărare”*, este în acord cu misiunile stabilite prin *“Strategia de transformare*

a Armatei României” și cu “Directiva de Planificare a Apărării nr. 7 pentru perioada 2007-2012”, care urmărește îndeplinirea Obiectivelor Forței, angajate de România față de NATO.

În viitor, teatrul de operații militare va fi conceput ca un sistem unic, integrat, străbătut de diverse rețele informaționale, care nu mai pot să funcționeze izolat unele de altele sau să fie realizate într-o manieră secvențială, iar **informația va fi atât o “forță”, în serviciul beligeranților, cât și un “dușman” al acestora. Războiul viitorului va fi**, deci, înainte de toate, **un război pentru informații și cu informații, iar cunoașterea situației, manevrelor și intențiilor adversarului, asociată unor sisteme informatice și de comunicații moderne, va permite utilizarea unor efective reduse, dar cu mai mari efecte.** Creșterea rolului structurilor de informații în conflictele secolului XXI este strict legată de fizionomia conflictelor convenționale și neconvenționale. Creșterea pericolelor și riscurilor, în mod deosebit din categoria celor asimetrice, impune restructurarea, transformarea, perfecționarea și instruirea acestor forțe, pentru a fi în măsură să îndeplinească obiectivele stabilite.

În Armata României, structurile de informații specializate asigură, în principal, **identificarea** riscurilor externe militare și non-militare, precum și a amenințărilor la adresa intereselor fundamentale ale României, pentru evitarea surprinderii. Informațiile din teatrele de operațiuni constituie un factor esențial pentru planificarea și desfășurarea acțiunilor forțelor (naționale și aliate), precum și pentru protecția acestora. Toate tipurile de activități de informații (HUMINT, SIGINT, IMINT), cu predilecție cele din teatrele de operațiuni, contribuie esențial la eforturile Coaliției sau Alianței și constituie un atu important al României ca stat membru al NATO și UE, credibil și robust.

BIBLIOGRAFIE:

1. Carl von CLAUSEWITZ, *Despre război*, Editura Militară, București, 1972.
2. Nicolae DOLGHIN, *Spațiul și viitorul războiului*, Editura Universității Naționale de Apărare “Carol I”, București, 2007.
3. J. Rodney TURNER, S.J.SIMISTER, *Manualul gower de management de proiect*, Editura Codecs, București 2004.
4. Gheorghe VĂDUVA, *Războiul asimetric și noua fizionomie a conflictualității armate*, Editura Universității Naționale de Apărare “Carol I”, București, 2007.
5. Kristan J. WHEATON, Emily E. MOSCO, Diane E. CHIDO, *Manualul analistului*, Mercyhurst College Institute of Intelligence Studies Press, Washington, 2006.
6. Alien W. Batschelct, *Effects-Based Operations; a New Operational Model?*, Strategy Research Project, 2002.
7. Desmond Saunders-Newton, Aaron B. Frank, *Effects-Based Operations: Building the Analytic Tools*, Defense Horizons, nr.19, 2002.
8. General Glen Otis, *The Air Land Battle*, Militarz Review 5.
9. BI-STRATEGIC COMMAND PRE-DOCTRINAL HANDBOOK (*Effects Based Approach to Operations*), 04.12.2007.

Note

¹ Războiul preemtiv este admis de Carta ONU, întrucât, vizând contracararea unei lovituri iminente, face parte din războiul de apărare. Războiul preventiv, în schimb, este considerat război de agresiune, întrucât nu vizează contracararea unei lovituri iminente, ci efectuarea unor lovituri preventive.

² Commander's Handbook for an Effect-Based Approach to Joint Operations, Standing Joint Force Headquarters, Joint Warfighting Center. Joint Concept Development and Experimentation Directorate, 24 February 2006.

³ O astfel de operație a fost cea desfășurată de NATO împotriva Iugoslaviei, pe timpul crizei din Kosovo.

⁴ EBO – Effect Based Operations, în traducere Operații Bazate pe Efecte, este denumirea folosită de Forțele SUA. În cadrul NATO, se preferă prescurtarea EBAO – Effect Based Approach to Operations, respectiv o abordare a operațiilor prin prisma efectelor.

⁵ În cadrul reuniunii desfășurate la 8 iulie 2008, la Bruxelles.

⁶ Cf. DESMOND SAUNDERS-NEWTON, AARON B.FRANK, "Effects-Based Operations: Building the Analytic Tools, Defense Horizons, nr 19, 2002.

⁷ JAMES Adams, Op. Cit., p.110

⁸ Sergiu Medar, Lucrări prezentate în cadrul seminarului științific organizat de Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, 26 mai 2005, p.84

⁹ Război Bazat pe Rețea.

¹⁰ Informații obținute prin utilizarea tuturor surselor și agențiilor disponibile utilizate în ciclul de intelligence.

¹¹ Informații obținute din operațiuni de legătură și cooperare.

¹² Informații obținute din comunicații, prin interceptarea acestora și a transmisiilor de date.

¹³ Informații culese de la surse umane.

¹⁴ Informații obținute din surse accesibile publicului larg, cum ar fi: mass-media, propaganda de stat, revistele de știință și lucrările tehnice, Internet, cărți și manuale etc.

¹⁵ Informații obținute din supraveghere foto-video.

SECURITATEA INFORMAȚIILOR CLASIFICATE ÎN OPERAȚIILE BAZATE PE EFECTE

Prof. univ. dr. Marius PETRESCU
Conf. univ. dr. Neculae NĂBĂRJOIU

Noile domenii ale operațiilor informaționale

În doctrinele pentru operații informaționale ale diferitelor categorii de forțe ale armatelor moderne, remarcăm accentul, din ce în ce mai puternic, pus pe domenii mai puțin convenționale de acțiune militară, legat însă de tehnologia de vârf. Aici adversarii predictibili dispun de capacități de luptă avansate.

"Primul război web", așa cum a fost catalogat relativ recent de către un analist american¹, s-a desfășurat în primăvara anului 1999, în timpul conflictului militar dintre NATO și Iugoslavia. Atunci, Alianța a fost nu o dată prinsă pe picior greșit și nepregătită pentru a riposta la atacurile concertate ale hackerilor sârbi. Situații similare sunt posibile – cu consecințe mult mai dezastruoase – și în războiul împotriva terorismului, atacul putându-se produce nu din partea unei structuri oficiale, ci dintr-o minusculă celulă teroristă.

Războiul electronic – Electronic Warfare (EW), ca rezultat al răspândirii rețelelor de calculatoare, accesului la Internet și apariției blogurilor, creează noi domenii de interes pentru specialiști, așa cum revoluția tehnologică creează noi vulnerabilități, dar și noi forme de propagandă. Concret, care ar fi contribuția acestor noi domenii în influențarea sau afectarea sistemelor informaționale. Prin acțiunile de război electronic, informații importante pentru luarea deciziilor de către adversar pot fi afectate în beneficiul inițiatorului acțiunii, tot așa cum pot fi potențate sau, dimpotrivă, protejate în spectrul electromagnetic propriile operații de influențare; în mod special acțiunile de război electronic trebuie să fie coordonate cu cele din rețelele de calculatoare, cu operațiile psihologice și cu cele de înșelare militară, prin emisii electromagnetice corespunzătoare.

Operațiile în rețelele de calculatoare – Computer Network Operations (CNO), prin anvergura și arhitectura operațiilor în această zonă, depind de capacitățile similare ale adversarului în materie de IT și presupun următoarele trei tipuri de activități:

- a) atacul rețelelor de calculatoare ale adversarului prin inserția unor viruși sau chiar manipularea datelor, informațiilor și performanțelor sistemelor IT ale acestuia;
- b) exploatarea la maximum a posibilităților și oportunităților propriilor rețele de calculatoare în circulația informațiilor și datelor necesare în cadrul operațiilor informaționale;
- c) apărarea propriilor rețele de calculatoare împotriva oricăror atacuri, element esențial pentru menținerea intactă a capacității de luare a deciziei.

Cel mai recent și elocvent caz de atac în rețele de calculatoare l-a suferit Estonia, în primăvara anului 2006, când rețelele de calculatoare din Parlament, Guvern, bănci, universități, spitale au fost blocate de peste un milion de cereri de date venite din exterior. Partea estoniană a acuzat, dar nu a putut dovedi că a fost vorba de represalii din partea rusă, ca urmare a deciziei autorităților estoniene de a muta un monument sovietic din Talinn. Dincolo de adevărul asupra acestui incident, NATO și SUA au luat în serios posibilitatea și eventualitatea unei asemenea forme de agresiune față de care sunt încă vulnerabile și care nu poate fi încadrată din punct de vedere al dreptului internațional în categoria actelor de război.

Operațiile bazate pe bloguri – Blog Based Operations (BBO) constituie o apariție de ultimă oră în panoplia operațiilor informaționale. Specialiștii militari americani au început să ia serios în considerare fenomenul blogurilor, care a explodat începând cu 2003, s-a accentuat continuu, blogosfera cuprinzând în iulie 2008 câteva sute de milioane de webloguri, cu o rată de apariție de circa 70.000 webloguri pe zi.² Desigur, amploarea problemei este cu totul alta pentru societatea americană, care în proporție de 75% este utilizatoare de Internet, în comparație cu cea românească, acum la circa 20-25%, aflată și ea în ascensiune.

Specialiștii americani în securitatea informațiilor (INFOSEC) și a operațiilor (OPSEC) au sesizat deja că numeroase informații clasificate și exploatabile de către adversar sunt postate intenționat sau nu pe aceste bloguri de către militarii sau civilii americani. De asemenea, unele bloguri influente și credibile au ajuns să influențeze comunități întregi sau chiar categorii sociale, constituind adesea puntea de legătură și de circulație a informațiilor de la comunicarea interpersonală prin e-mail, spre mass-media națională și internațională. Având în vedere, pe de o parte, restricțiile legale americane prin care asupra cetățenilor americani nu pot fi executate operații de influențare (de tip PSYOPS, înșelare și dezinformare, diplomatie publică etc.), iar pe de altă parte, reticențele străinilor față de orice tentativă propagandistică susceptibilă a fi generată de omniputerea americană, strategii informaționali americani își pun problema angajării (clandestine desigur) a unor blogeri proeminenți sau a altor persoane mai presus de orice bănuială pentru a transmite prin blogurile acestora mesajele favorabile Statelor Unite.

Blogosfera se constituie ca un nou teren de luptă informațională pentru mintea și sufletele oamenilor, operațiile bazate pe bloguri impunându-se ca parte a ceea ce este denumit în prezent operații în rețelele de calculatoare. Pe de altă parte, organizația "Reporters sans Frontieres" susține că Internetul este supus unui control limitat în cele mai multe țări (ceea ce constituie o formă de cenzură implicită) și reamintește lista celor 13 state considerate "inamici ai Internetului": Arabia Saudită, Belarus, Birmania, China, Coreea de Nord, Cuba, Egipt, Iran, Uzbekistan, Siria, Tunisia, Turkmenistan și Vietnam. În aceste state, blogger-ii și ciber-disidenții sunt închiși cu regularitate și protejați pentru a se exprima liber pe web.

Securitatea operațională (OPSEC) și securitatea informațiilor în format electronic (INFOSEC)

Securitatea informațiilor electronice – INFOSEC – urmărește protejarea confidențialității, integrității și disponibilității informațiilor printr-o gamă largă de măsuri de ordin procedural, tehnic și administrativ. Practic, INFOSEC asigură un scut împotriva operațiilor operaționale adverse atât prin tehnici electronice de protecție, cât și prin măsuri de securitate fizică a infrastructurii IT, a documentelor și persoanelor, precum și de asigurare informațională. Securitatea operațională (OPSEC) trebuie, de asemenea, coordonată în scop defensiv în cadrul operațiilor informaționale, mai ales prin identificarea și protejarea propriilor vulnerabilități și a celor a aliaților și aplicarea armonioasă a metodologiilor de securitate operațională la toate nivelurile și în toate tipurile de operații militare.

Structurile de informații militare (cercetare, spionaj/intelligence) asigură baza de date și analize de la care pleacă orice plan de operații informaționale (la fel ca și operațiile psihologice). Cel mai adesea, simultan, sunt selectate și analizate țintele sau audiențele țintă, se întocmesc evaluările și estimările de specialitate. Cooperarea dintre structurile de operații informaționale și cele de informații militare se poate realiza fie pe baza unei proceduri de rutină, dar și pe baza unor cereri de informații specifice. Practic, în cadrul comandamentelor operaționale din teatrele de operații, sursele de informații militare accesibile pentru structurile de operații informaționale sunt: structurile de informații militare (J2, G2, S2), structurile de tip NIC (National Information Cell), sursele deschise (mass-media locală și internațională), informațiile asigurate de structurile naționale de informații.

Operațiile speciale, dar și operațiile de distrugere fizică, constituie **componenta cinetică a operațiilor informaționale**. Poate de aceea, pe termen scurt, sunt cele mai credibile și convingătoare din punct de vedere al impactului psihologic imediat, tot așa cum ele sunt vulnerabile din punct de vedere juridic, putând fi incriminate ca acte de forță armată sancționate de dreptul internațional public. Despre operațiile speciale se spune că sunt acțiuni desfășurate cu forțe și mijloace de nivel tactic, dar cu efecte și obiective ce ating de multe ori sfera strategică. Ambele tipuri de operații militare – ce diferă doar prin condițiile tehnologice, procedura de acțiune, tipul de militari implicați – utilizează în esență forța pentru îndeplinirea unor obiective specifice. Simpla utilizare a forței, în orice formă și la orice nivel – conține implicit un mesaj extrem de puternic și convingător, adesea cu efecte imediate, pentru cel cărui îi este destinat: distrugerea unor centre de comunicații și comandă paralizează instantaneu pentru un anumit timp comanda și controlul respectivelor acțiuni militare; uciderea sau capturarea unui lider advers – cazul Abu Musab Al-Zarqawi³, spre exemplu – poate stopa, încetini, modifica sau destabiliza pentru un timp întreaga activitate a structurii sau organismului condus de acesta; capturarea unor rezerve energetice sau ocuparea unor puncte de comunicație importante poate constitui un factor perturbator important în luarea deciziilor sau în limitarea libertății de acțiune a adversarului. Mai mult decât activitățile din sfera comunicării persuasive în masă, această componentă cinetică a spectrului acțiunilor coordonate prin operațiile informaționale furnizează un anumit semnal, un anumit mesaj politic, de o duritate fără echivoc, de care adversarul nu are cum să nu țină seama.

Cadrul organizatoric al securității informațiilor clasificate

În cadrul sistemului național de securitate a informațiilor clasificate, structurile responsabile de acest delicat domeniu sunt:

- Autoritatea Națională de Securitate (ANS) este Oficiul Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat (ORNISS) care asigură coordonarea sistemului național de protecție a informațiilor clasificate și implementarea unitară, la nivel național, a măsurilor de securitate a informațiilor naționale clasificate, precum și a celor echivalente care fac obiectul tratatelor, înțelegerilor și acordurilor bilaterale sau multilaterale la care România este parte;
- Autoritățile Desemnate de Securitate (ADS): Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, Ministerul Apărării prin Direcția Generală de Informații a Apărării, Ministerul Internelor și Reformei Administrative prin Direcția Generală de Informații și Protecție Internă, Serviciul de Telecomunicații Speciale și Serviciul de Protecție și Pază;
- Structurile interne INFOSEC – responsabile de gestionarea tuturor activităților aferente procesului de acreditare de securitate a sistemelor informatice și de comunicații din cadrul ADS, pentru necesitățile proprii;
- Componentele de securitate pentru tehnologia informației și comunicații (CSTIC) în cadrul Autorităților operaționale ale sistemelor informatice și de comunicații (AOSIC);
- Entitățile evaluatoare: evaluatori a sistemelor de securitate a informațiilor clasificate, laboratoare de evaluare.

În domeniul INFOSEC, cel în care se desfășoară operațiile pe bază de rețea, Oficiul Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat, prin intermediul agențiilor specializate, îndeplinește atribuții de reglementare, control, autorizare și evidență privind sistemele de securitate a informațiilor clasificate care sunt stocate, procesate sau transmise în format electronic.

Sintagma “informații clasificate care sunt stocate, procesate sau transmise în format electronic” se referă la informațiile clasificate naționale, NATO, UE și ale statelor cu care România a încheiat tratate, înțelegeri sau acorduri privind securitatea informațiilor clasificate. Totodată, ORNISS coordonează și răspunde de elaborarea politicii de securitate a informațiilor în format electronic.

În compunerea ORNISS, funcționează trei agenții specializate:

- Agenția de Acreditare de Securitate – este structura responsabilă de acreditarea de securitate a sistemelor informatice și de comunicații;
- Agenția de Securitate pentru Informatică și Comunicații – este responsabilă de conceperea și implementarea mijloacelor și metodelor de protecție a informațiilor clasificate vehiculate în cadrul sistemelor informatice și de comunicații;
- Agenția pentru Distribuirea Materialului Criptografic – este responsabilă de managementul materialelor și echipamentelor criptografice.

Responsabilitățile ORNISS, în domeniul INFOSEC, pot fi sintetizate după cum urmează:

- *elaborarea de reglementări privind:*
 - acreditarea sistemelor de securitate a informațiilor în format electronic;
 - acreditarea structurilor care susțin procesul de acreditare de securitate a acestor sisteme;
 - procedura acreditării producătorilor de produse de securitate din domeniul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor;
 - cerințele tehnice minime de securitate în domeniul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor.
- *acordarea acreditării pentru:*
 - sisteme de securitate a informațiilor clasificate vehiculate în format electronic;
 - producători de produse de securitate din domeniul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor;
 - structuri care sprijină procesul de acreditare de securitate a SIC.
- *acordarea certificării pentru:*
 - produse de securitate din domeniul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor;
 - nivelul de încredere în securitatea sistemelor informatice și de comunicații.
- *analizarea bazelor de date, cuprinzând:*
 - incidentele de securitate în domeniul INFOSEC;
 - amenințările și vulnerabilitățile cunoscute la adresa sistemelor informatice și de comunicații, precum și la adresa produselor hardware și software, în vederea estimării riscurilor de securitate.

Măsuri de securitate a informațiilor clasificate în operațiile bazate pe efecte

Securitatea calculatoarelor (COMPUSEC) reprezintă aplicarea la nivelul fiecărui calculator a facilităților de securitate hardware, software și firmware⁴, pentru a preveni divulgarea, manevrarea, modificarea sau ștergerea neautorizată a informațiilor clasificate ori invalidarea neautorizată a unor funcții;

Securitatea comunicațiilor (COMSEC): reprezintă ansamblul de măsuri aplicate în vederea prevenirii accesului persoanelor neautorizate la informații transmise prin intermediul sistemelor de comunicații și a asigurării autenticității acestor informații. Securitatea comunicațiilor include securitatea criptografică, securitatea transmisiilor, securitatea emisiilor, precum și securitatea fizică a materialului criptografic.

Criptarea (cifrarea) este un mecanism puternic de confidențializare a informațiilor în baza cărora se desfășoară operațiile pe bază de rețea. Ea asigură securitatea datelor chiar și atunci când mecanismele de împiedicare a accesului la date au eșuat. Este un lucru înțelept să folosim și criptarea, deoarece sistemele informatice sunt foarte complexe (atât din punct de vedere hard, cât și din punct de vedere soft), așa că pot apărea breșe în sistemele de restricționare a accesului (după cum se cunoaște, probabilitatea ca o amenințare să exploateze o vulnerabilitate a sistemului nu poate fi niciodată egală cu zero). Dacă mecanismul de criptare a datelor este puternic și aplicat în mod corespunzător, atacatorul va avea în față niște date pe care nu va putea să le folosească.

Criptarea se definește ca fiind procesul de aducere a informației din forma ei inițială, in-

teligibilă, într-o formă neinteligibilă, astfel încât să fie imposibil de citit de deținători neautorizați, posesori ai unor cunoștințe secrete sau privilegii speciale. Textul inițial, care se dorește a fi protejat, se numește text în clar, iar rezultatul criptării se numește text cifrat sau criptogramă. Decriptarea (descifrarea) este procesul invers, de recuperare a textului în clar din textul cifrat.

Securitatea transmisiilor – TRANSEC – reprezintă componenta securității comunicațiilor care abordează securitatea transmisiilor de informații împotriva interceptării și exploatării, prin aplicarea de măsuri de securitate, altele decât cele criptografice.

Obiectivele TRANSEC sunt următoarele:

- minimizarea probabilității de interceptare;
- minimizarea probabilității de detecție;
- asigurarea protecției împotriva semnalelor de bruiaj.

Mecanismele INFOSEC utilizate în vederea realizării securității sistemelor informatice și de comunicații în interiorul cărora se derulează operațiile pe bază de rețea sunt:

- *evaluarea*, adică examinarea detaliată, din punct de vedere al securității, a produselor sau structurilor INFOSEC;
- *certificarea*, emiterea unui document oficial, bazat pe o analiză independentă a evaluării și a rezultatelor acesteia, conform căruia produsul sau structura evaluat(ă) satisface un set de criterii predefinit;
- *acreditarea*, autorizarea acordată unui sistem informatic și de comunicații (SIC) de a prelucra informații clasificate, în spațiul/mediul operațional propriu. De asemenea, acreditarea poate reprezenta autorizarea unei entități pentru a desfășura anumite activități în sprijinul procesului de evaluare, certificare sau acreditare de securitate a SIC, după caz, și activități de producție și evaluare de securitate pentru produse de securitate IT.

În vederea realizării unui sistem informatic și de comunicații și asigurarea securității corespunzătoare nivelului informațiilor clasificate vehiculate în cadrul acestuia, încă din etapa de proiectare se iau în considerare riscurile la adresa sistemului.

Riscul de securitate reprezintă probabilitatea ca o amenințare la adresa unui sistem (la modul general) să exploateze o vulnerabilitate a sistemului de securitate al acestuia.

Managementul riscului de securitate pentru sistemele care vehiculează informații clasificate prin operațiile pe bază de rețea este un proces continuu și complex ce se desfășoară pe toată durata ciclului de viață al unui sistem (CVS), începând cu faza de proiectare și până la dezafectarea acestuia.

Managementul riscului cuprinde două etape:

- *etapa de analiză a riscului de securitate*, prin care se determină în ce măsură o amenințare posibilă se extinde asupra sistemului informatic și de comunicații, precum și care este riscul asociat acestei amenințări;
- *etapa de reducere a riscului de securitate*, ierarhizarea, evaluarea și implementarea măsurilor de securitate, recomandate în cadrul etapei anterioare, în vederea reducerii riscurilor.

Măsurile de securitate necesare reducerii riscurilor se implementează într-un complex echilibrat, proporțional cu mărimea riscului la adresa sistemului, după o analiză profundă a raportului cost/beneficiu.

Pe scurt, procesul de securitate IT al unui SIC se desfășoară în mod continuu:

- în etapa de planificare – în cadrul căreia se stabilește politica de securitate IT a sistemului și construirea unui concept de securitate IT;
- în etapa de implementare – a măsurilor de securitate necesare, instruirea și conștientizarea utilizatorilor sistemului;
- în etapa de întreținere – în care un rol important îl joacă auditul de securitate al sistemului.

În societatea modernă, atât în domeniul public, cât și în cel privat, din ce în ce mai multe activități sunt realizate prin intermediul facilităților oferite de dezvoltarea tehnologiei informației. Această dezvoltare a condus la o expansiune a rețelelor informatice, creșterea volumului și importanței datelor stocate și la proliferarea mijloacelor informatice. De aceea, multe organizații din domeniul public și privat sunt în totalitate dependente de buna funcționare a sistemelor informatice proprii sau a celor cu care sunt interconectate. O organizație își poate atinge obiectivele doar dacă reușește să își utilizeze resursele informatice într-un mod adecvat și sigur.

Etapa de analiză a riscului din cadrul acestui proces cuprinde și determinarea vulnerabilităților specifice sistemului informatic analizat. Practica a evidențiat că vulnerabilitățile au la bază unele elemente specifice sistemelor informatice și de comunicații, cum ar fi:

- existența unor componente numeroase și fragile;
- capacitatea mijloacelor de stocare a informațiilor;
- dificultatea de a controla și dirija accesibilitatea la datele conținute de sistem;
- sistemele informatice permit relaționarea și analizarea datelor care, luate în mod individual, sunt inofensive;
- complexitatea sistemelor și a programelor folosite fac fiecare componentă esențială pentru buna funcționare a sistemului;
- informația este disponibilă la distanță, poate fi copiată rapid, modificată sau distrusă;
- sistemele emit radiații (unele compromițătoare – efectul TEMPEST), care pot fi captate și valorificate informativ;
- funcționarea sistemelor este total dependentă de furnizarea energiei electrice;
- funcționarea unei rețele complexe presupune implicarea unui număr important de persoane.

Măsurile de securitate necesar a fi implementate pentru asigurarea securității informațiilor clasificate, în funcție de gradul lor de sensibilitate, sunt, de regulă, împărțite în mai multe domenii ale securității: securitatea fizică, securitatea personalului, securitatea informațiilor și INFOSEC, cu componentele prezentate anterior : COMPUSEC (securitatea hardware și software, protecția antivirus, managementul și auditul securității etc.), CRIPTO (securitatea criptografică), TEMPEST (securitatea emisiilor), măsurile pentru continuarea activității.

Securitatea fizică. Este obligatoriu ca locațiile (zonele) în care sunt gestionate informații clasificate să fie protejate prin măsuri de securitate fizică. Măsurile de securitate fizică sunt necesare pentru prevenirea accesului neautorizat la suportul informațiilor, efectuarea de operații neautorizate, blocarea resurselor și serviciilor SIC, precum și pentru a proteja echipamentul SIC.

Cu aplicabilitate la securitatea informațiilor în format electronic se definește "ZONA SIC" ca fiind o zonă în care se găsesc și operează calculatoare, unități periferice locale și de stocare, mijloace de control și echipament specific de rețea și de comunicații. Această zonă trebuie delimitată și protejată în conformitate cu procedurile de asigurare a securității fizice.

Securitatea personalului. Pentru utilizatorii sistemelor informatice și de comunicații care vehiculează informații clasificate se impune obligativitatea deținerii unui certificat de securitate.

Accesul la informații clasificate se face pe baza principiului necesității de a cunoaște (need-to-know) și în funcție de nivelul de clasificare al informațiilor, corelat cu nivelul certificatului de securitate. De asemenea, este obligatoriu ca personalul implicat în activități de instalare, întreținere, administrare a SIC să fie autorizat din punct de vedere al securității.

Securitatea informațiilor. În funcție de nivelul maxim de clasificare al informațiilor vehiculate în SIC, nivelul certificatelor de securitate deținute de personal și diferențierea în funcție de necesitatea de a cunoaște, administratorul de securitate va stabili:

- modul de operare de securitate;
- politica de parole, respectiv numărul de caractere, complexitatea acesteia;
- politica de acordare a drepturilor de acces ale utilizatorilor.

Administratorul de securitate al SIC poate repartiza utilizatorii în mai multe grupuri. Acesta stabilește fișierele sau/și aplicațiile care sunt comune și pot fi accesate numai de către utilizatorii grupului respectiv, precum și fișierele și aplicațiile care pot fi accesate individual și cu anumite drepturi de către fiecare utilizator. Dacă este necesar, utilizatorii pot face parte din mai multe grupuri.

Drepturile de acces referitoare la fișiere și aplicații sunt: dreptul de vizualizare, dreptul de scriere și dreptul de lansare în execuție.

O altă componentă a securității informațiilor se referă la securitatea mediilor de stocare (hard-disk, CD, DVD, floppy-disk, memorii flash). Aici trebuie precizat că toate mediile de stocare a informațiilor clasificate trebuie să fie marcate corespunzător nivelului de clasificare al informațiilor pe care le conțin.

Ștergerea, deklasificarea și reutilizarea mediilor de stocare se realizează astfel:

- informațiile clasificate înregistrate pe medii de stocare refolosibile se șterg numai conform procedurilor aprobate de autoritatea de acreditare;
- mediul de stocare poate fi deklasificat, numai după ștergerea completă, cu tehnici de suprascriere certificate, în funcție de nivelul de clasificare al informației;
- dacă mediul de stocare nu mai poate fi șters și deklasificat, trebuie distrus printr-o procedură aprobată.

Foarte importantă este, pentru toți participanții la securizarea informațiilor clasificate, protecția anti-virus, care include:

- a) proceduri de verificare a sistemelor de operare instalate, a pachetelor software și a programelor utilitare, privind prezența virusilor sau a altui software malițios, incluzând proceduri pentru ștergerea acestora în cazul detectării lor;
- b) proceduri pentru verificarea conținutului mediilor de stocare (informații și software) primite din surse externe, incluzând proceduri pentru dezinfectarea lor;
- c) proceduri pentru raportarea incidentelor cauzate de virusi.

Măsurile de protecție împotriva radiațiilor electromagnetice compromițătoare se iau în

funcție de nivelul acestora și de nivelul de clasificare al informațiilor vehiculate în sistem. În vederea stabilirii nivelului optim de protecție este necesară efectuarea de măsurători ale nivelului radiațiilor electromagnetice, de către organisme autorizate.

Pregătirea reacției

În fine, facem o firească pledoarie pentru asigurarea continuității asigurării securității informațiilor clasificate, inclusiv a celor în baza cărora se desfășoară operațiile pe bază de rețea. În cazul apariției unui incident, pregătirea reacției *poate face diferență* între întreruperea activității, urmată de restabilire și catastrofă. Evenimentele din 11 septembrie 2001 au arătat că în timp ce unele companii cu sediul în turnurile gemene, care au avut pregătită reacția, cum ar fi Morgan Stanley, American Express, au reușit să își reia activitatea normală în decurs de câteva zile de la eveniment, alte companii cu același sediu, care nu au avut pregătită reacția, au suferit pierderi iremediabile ale resurselor organizaționale, multe dintre acestea intrând în faliment. Se apreciază că 150 dintre cele 350 de companii afectate direct de eveniment nu au reușit să își continue activitatea.

În baza atribuțiilor de reglementare exercitate de ANS, în aprilie 2005, a fost emisă, prin ordin al directorului general al ORNISS, "Metodologia privind elaborarea planului pentru continuarea activității în situații de urgență pentru sisteme informatice și de comunicații care vehiculează informații clasificate – DS 7"⁴⁵.

Toate persoanele juridice publice și private care dețin sisteme informatice și de comunicații care vehiculează informații clasificate au obligația de a implementa un *Plan pentru continuarea activității*, elaborarea, conformitatea și periodicitatea testării lui fiind verificate în cursul procesului de acreditare de securitate a sistemului informatic și de comunicații. Elaborarea acestui plan este o etapă ulterioară desfășurării procesului de analiză a riscului și se bazează pe analiza impactului asupra misiunii, identificarea măsurilor preventive de securitate, elaborarea strategiei de restabilire.

Strategia de restabilire a resurselor și serviciilor sistemului informatic și de comunicații cuprinde o combinație de metode și măsuri de securitate care să acopere, pe cât posibil, o gamă cât mai largă de situații de urgență. Între măsurile specifice se poate aminti *politica de back-up a datelor critice și stabilirea locației de rezervă*. Experiența a demonstrat că păstrarea copiilor într-o locație din afara Sediului sistemului informatic și de comunicații, dar care să corespundă cerințelor de securitate impuse de nivelul de clasificare a informațiilor salvate pe aceste copii de siguranță, reprezintă cea mai bună practică recomandată.

Planul pentru continuarea activității trebuie să cuprindă și activități de înștiințare a echipelor de intervenție, cu precizarea lanțului ierarhic, a responsabililor și înlocuitorilor acestora.

Concluzie

Securitatea sistemelor informatice și de comunicații și a altor sisteme electronice, a informațiilor în baza cărora se desfășoară operațiile pe bază de rețea reprezintă o activitate complexă care necesită cunoștințe din mai multe discipline, se desfășoară pe toată durata ciclului de viață a sistemului, iar personalul implicat în acest proces se regăsește atât la nivelul conducerii organizației, cât și la nivelul utilizatorilor cu drepturi restrânse. Se recomandă acor-

darea unei atenții deosebite securității informatice, în prezent și în perspectivă, deoarece măsurile de securitate IT&C sunt ca și vitaminele pentru organismul uman: lipsa lor poate determina îmbolnăviri, uneori chiar ireparabile.

Bibliografie

- Alan Kinniburgh, *Blogs, Videos and more...*, New York, 2006.
- Marius Petrescu, Neculae Năbârjoiu, Mioara Braboveanu, *Managementul informațiilor clasificate*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2008.
- Marius Petrescu, Neculae Năbârjoiu, *Informații și securitate*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2006.
- Stan Petrescu, gl. bg. (r) dr., *Arta și puterea informațiilor*, Editura ANI, 2003.
- Cristian Troncotă, *Torționarii*, Editura Elion, 2006.
- Corneliu Pivariu, *Lumea secretelor*, Editura Pastel, Brașov, 2005.
- Lucrările Conferinței de la Snagov "Serviciile de informații și securitate în mediul de securitate al secolului XXI", 2002.

Note

¹ Alan Kinniburgh, director al unei organizații non-profit de management, în lucrarea „Blogs, Videos and more...”, New York, 2006.

² Ro.wikipedia.org / weblog, 2008

³ Liderul rețelei Al-Qaida în Irak, ucis în 2006 într-un atac aerian american, pe baza informațiilor atent procesate.

⁴ Program special de comandă și control a unor aparate și dispozitive cu inteligență proprie, regăsit în camere foto digitale, playere CD, DVD sau MP3, telefoane mobile, tomograf, camere video etc.

⁵ Monitorul Oficial al României nr. 383 din 06.05.2005.

OPERAȚII BAZATE PE EFECTE – IMPLICAȚII PRIVIND DOCTRINA OPERAȚIILOR FORȚELOR TERESTRE

General-maior dr. Nicolae N. ROMAN

*"Aceia pricepuți în arta războiului înving armata inamicului fără luptă.
Ei capturează orașele inamicului fără a le asedia și înving statul fără a desfășura
operații de anvergură".*

Sun Tzu

Introducere

Actualele provocări la adresa securității, generate de evoluția firească a mediului internațional, au indus în mod inevitabil apariția unor noi tipuri de vulnerabilități, riscuri și amenințări, care s-au adăugat celor clasice, contribuind la creșterea complexității mediului de securitate. Începând cu momentul 11 septembrie 2001, asimetria a devenit un atribut nelipsit în definirea riscurilor la adresa securității, generând amplificarea eforturilor depuse de națiuni în identificarea celor mai bune metode de prevenire și combatere a acestora.

Prelungirea conflictelor actuale și apariția altora noi, menținerea focarelor de tensiune în diferite regiuni, precum și recentul dezechilibru în economia mondială induc o accentuare nedorită a fenomenelor de instabilitate și criză care favorizează menținerea și amplificarea unor amenințări majore la adresa securității statelor. Astfel, se evidențiază creșterea importanței rolului comunității internaționale și a organismelor internaționale, special destinate aplanării crizelor și stopării disputelor din diferite zone ale lumii.

Deși NATO admite faptul că pericolul unei agresiuni de tip convențional, de mare amploare, împotriva membrilor ei este puțin probabil, nu exclude posibilitatea apariției unei asemenea amenințări, pe termen lung, asumându-și obligativitatea de a face față tuturor tipurilor de confruntări.

În acest context, Armata României trebuie să se adapteze **viziunii extinse** abordate de către NATO, acționând pentru dezvoltarea capabilităților necesare care să-i permită să execute întreaga gamă de misiuni, de la operații de răspuns la crize (non-articol 5, Crises Response Operations) până la operații/războiul de mare intensitate, atât pe teritoriul național, în aria de responsabilitate a NATO sau unde interesele acesteia o cer.

Strategia de transformare a Armatei României subliniază faptul că, „fără a exclude războiul, perceput în accepțiunea clasică, conflictele viitoare, specifice erei industriale, vor fi treptat înlocuite de cele caracteristice perioadei informatice. **Acestea, vor fi preponderent de natură asimetrică, incluzând acțiuni împotriva unor forțe atipice**”.

Descrise ca deosebit de violente într-o primă fază, confruntările militare viitoare se vor manifesta diferențiat, atât în spațiu, cât și în timp, și vor fi influențate de manifestări ale agresiunii nu numai sub forma luptei armate, cât și sub forma și cu mijloace politice, economice, mediatice, psihologice și informaționale.

Strategia de transformare, în mod firesc, oferă, de asemenea, viziunea asupra modului în care armata trebuie să evolueze pentru a putea gestiona viitoarele conflicte și descrie caracteristicile operațiilor viitoare. Acestea trebuie să fie *coerente și întrunite, pe bază de efect, agile/active, integrate complet*.

Se observă faptul că în context sintagma „operații bazate pe efect” are un caracter descriptiv și nu reprezintă un concept în sine. Cu toate acestea apreciem că menționarea operațiilor bazate pe efect într-un astfel de document, corelată cu viziunea asupra conflictelor viitoare constituie, la nivelul Armatei României, baza de plecare în dezvoltarea studiului acestui concept.

Perspectivă în adaptarea doctrinei forțelor terestre la operațiile bazate pe efecte

Operațiile bazate pe efecte, ca un concept „nou” a apărut după războiul din Golful Persic din anul 1991, când după analiza rezultatelor, voci din comunitatea de apărare a Statelor Unite ale Americii au afirmat că este necesară o schimbare radicală a *modului american de ducere a războiului*¹.

Operațiile bazate pe efecte, conform generalului-maior David Deptula, un proeminent susținător al conceptului, reflectă o schimbare fundamentală în natura războiului. Acesta declară că modul de desfășurare al războiului a evoluat de la campaniile destinate realizării unor obiective printr-o serie de atacuri secvențiale, la războiul paralel, descris de către acesta ca fiind caracterizat de atacul simultan al sistemelor vitale ale inamicului². Teoreticianul militar subliniază faptul că războiul paralel necesită arme de înaltă precizie și un nou concept operațional care să se canalizeze în principal pe efecte și mai puțin pe acțiuni de distrugere/lovire pentru îndeplinirea obiectivelor militare. Acest nou concept operațional nu reprezintă altceva decât *operații bazate pe efecte*. Este de asemenea recunoscut faptul că la acest moment, în general, acțiunile militare se concentrează pe distrugerea țintelor fizice, fără a se acorda suficientă importanță pasului următor: obținerea unui rezultat sau efect strategic asupra adversarului.

Citându-i pe Sun Tzu și B.H. Liddell Hart, Deptula avansează o alternativă a războiului bazat pe control, în care ideea centrală constă în aceea că este mult mai important să determini un inamic să acționeze conform dorinței adversarului, decât să se acționeze pentru distrugerea forțelor militare ale acestuia.

Deși există o diversitate de definiții, în esență operațiile bazate pe efecte reprezintă „un proces desfășurat pentru obținerea unui rezultat sau efect strategic asupra inamicului prin

aplicarea sinergică și cumulativă a întregului spectru de capabilități militare și non-militare la toate nivelurile conflictului”³. În acest context, „efectul” poate fi definit ca fiind rezultatul, evenimentul sau consecința de tip fizic, funcțional sau psihologic care derivă din executarea unor acțiuni militare sau non-militare specifice.

Operațiile recente (războaiele din Golf, Afganistan, Balcani) oferă, de asemenea, o mulțime de exemple și aceasta pentru că, în general, forțele terestre au acționat conform conceptului „Bătăliei aero-terestre” sau, altfel spus, au acționat în mod întrunit. Acest concept, care reprezintă de altfel și esența doctrinei forțelor terestre române, evidențiază faptul că lupta împotriva eșaloanelor din adâncime sau rezervelor inamicului trebuie să fie egală în importanță cu lupta la contact, fapt ce a impus comandanților să abordeze acțiunile desfășurate pe limita dinainte a forțelor proprii, care în mod tradițional reprezentau etapa de maximă concentrare, într-o manieră unitară cu atacurile asupra inamicului în adâncimea dispozitivului acestuia. Pentru a putea desfășura în mod simultan aceste bătălii, este imperios necesar ca toate categoriile de forțe participante la operații (îndeosebi forțele terestre și forțele aeriene) să acționeze într-o strânsă cooperare și armonie una cu cealaltă. Abilitatea forțelor proprii de a descoperi, întârzia, hărțui și distruge forțele inamicului, conform conceptului, nu va putea fi realizabilă și amplificată decât prin eforturi colective ale forțelor terestre și forțelor aeriene sub forma unor echipe/structuri combinate. Acest fapt este și elementul care a generat ca, în discuțiile actuale asupra operațiilor bazate pe efecte, să fie sugerată primordialitatea puterii aeriene în economia conceptului.

Astfel, putem afirma că *în teoria bătăliei aero-terestre se pot regăsi componentele-cheie ale conceptelor referitoare la gândirea și operațiile bazate pe efecte și că metodologia care ar putea activa ideea de creare și realizare a anumitor efecte trebuie să fie reprezentată de procesul de analiză valorică a țintelor.*

Procesul de analiza valorică a țintelor va trebui să fie integrat și dezvoltat în algoritmul actual al forțelor terestre de elaborare a deciziei, algoritm descris ca fiind unul unitar, reglementat și analitic, al cărui scop este de a produce un plan de acțiune integrat, coordonat și detaliat.

La această dată, procesul uzitat pentru determinarea țintelor (targeting) reprezintă o analiză a situației inamicului funcție de misiunea, obiectivele și capabilitățile de care dispune comandantul forțelor proprii, în scopul identificării și nominalizării acelor vulnerabilități ale forțelor și resurselor critice ale inamicului în care, dacă ar fi angajate prin acțiuni de întârziere, hărțuire, dezafectare sau distrugere, vor asigura atingerea scopului propus de comandant.

În schimb, analiza valorică a țintelor ar oferi comandantului acele mijloace prin care să identifice criteriile de obținere a efectelor, de prioritizare a angajării țintelor și permite dezvoltarea de planuri alternative/de rezervă bazate pe evoluțiile probabile ale inamicului în situațiile în care planurile acestuia eșuează. De asemenea, metoda asigură soluții pentru estimarea capabilităților forțelor proprii.

Ca metodologie, analiza valorică a țintelor reprezintă un mijloc important în determinarea capabilităților critice în strategia/cursul de acțiune probabil al forțelor inamice, aceasta examinând și anticipând nodurile critice ale inamicului și potențialele puncte de decizie ale acestuia, sugerând ce acțiuni ar putea duce la eșuarea planului comandantului inamic și care ar fi

evoluția ulterioară. Evaluarea potențialului și strategiei probabile a inamicului asigură și identificarea funcțiilor critice ale acestuia, determinând unde și când comandantul forțelor proprii poate aplica în mod selectiv sau cu intensitate maximă puterea acestuia de luptă asupra adversarului pentru a obține efectele dorite.

În plus, procesul urmărește să identifice acele activități sau evenimente ale inamicului care pot confirma sau infirma potențialele strategii ale acestuia, fapt ce permite analiza efectelor probabile ce trebuie realizate și, dacă este cazul, adaptarea acțiunilor forțelor proprii. Metodologia de selectare a țintelor „*decide, detectează, lovește și evaluează*” reprezintă esența pentru procesul de analiză valorică a țintelor.

Având în vedere că operațiile bazate pe efecte identifică și angajează vulnerabilitățile unui inamic într-o manieră unitară întrebunțând toate mijloacele disponibile în scopul de a produce un anumit efect conform intenției comandantului, atunci acest concept, în opinia noastră, nu reprezintă o noutate absolută pentru cei familiarizați cu conceptul de luptă aeroterestră.

Implicații conceptuale

Poziția forțelor terestre față de operațiile bazate pe efecte nu trebuie să se limiteze doar la obținerea efectelor numai prin foc și nu trebuie percepute ca „metode vechi, definiții noi”. Există oricum câteva diferențe majore între operațiile bazate pe efecte și lupta aeroterestră, astfel că operațiile bazate pe efecte trebuie să determine utilizatorii acestora să gândească în termenii impuși de efectele dorite și de importanța întrebunțării mijloacelor avute la dispoziție. Conceptul diferă în aceea că acordă mai multă importanță studiului și înțelegerii inamicului, precum și determinării legăturilor între cauză și efect, solicitând astfel o mare capacitate de estimare și adaptare la situațiile neprevăzute ce pot apărea pe timpul războiului.

De aceea, din punct de vedere conceptual, ***operațiile bazate pe efecte vor reprezenta o evoluție revizuită și extinsă a doctrinei forțelor terestre***, ce va oferi acel potențial de dezvoltare a capacității de a obține efectele dorite printr-o abordare unitară și sistematică a procesului de planificare, execuție și evaluare a rezultatelor acțiunilor militare de-a lungul întregului spectru al conflictului.

Operațiile bazate pe efecte se pot integra într-o aplicație mult mai extinsă, care să includă mai mult decât operațiile militare. Astfel de operații extinse ar trebui să includă toate elementele aplicabile ale puterii naționale din domeniul politic, militar, informațional, diplomatic și economic, care să fie relevante pentru tot spectrul operațiilor.

Mai mult de atât, operațiile bazate pe efecte vor impune comandanților și statelor majore să stabilească legătura între acțiunile tactice, obiectivele operative și efectele dorite la nivel strategic, astfel încât realizarea unitară a acestor parametrii la fiecare nivel să fie în concordanță cu intenția comandantului. Punctele tari ale operațiilor bazate pe efecte includ previziunea, controlul și obținerea efectelor dorite, precum și capacitatea de a înțelege faptul că obiectivul nu întodeauna poate fi îndeplinit/realizat. Fiind conștienți de această realitate, apare

necesitatea de a fi în măsură permanent pentru adaptarea procesului de planificare și luare a deciziei, menținerea inițiativei fiind dependentă de această adaptare care se bazează totodată pe o înțelegere profundă a intenției comandantului și pe capacitatea acestuia de a lua decizii decisive, ce vor conduce spre realizarea efectelor dorite.

Comandanții și statele majore vor trebui să gândească într-o manieră specifică conceptului operațiilor bazate pe efecte dacă vor dori să acționeze cu succes. Foarte probabil, nu va mai fi suficientă menținerea regulii ca structurile subordonate să înțeleagă intenția comandantului cu două eșaloane mai sus. Liderii, oriunde s-ar poziționa în lanțul de comandă, vor trebui să cunoască și să înțeleagă obiectivele securității naționale și ale campaniei și cel puțin acele acțiuni necesare pentru realizarea efectelor, care cumulate conduc către finalitatea dorită. Mai mult de atât, comandanții vor trebui să dezvolte și subordonații să înțeleagă cu acuratețe măsurile care pot garanta succesul și care explică de ce operația va funcționa (acțiunile planificate, legăturile de cauzalitate și efectele dorite). Această cerință și o înțelegere deplină a intenției comandantului asigură cele două elemente care vor permite subordonaților să își exercite inițiativa și să exploateze oportunitățile de moment.

Majoritatea vor fi de acord că aceste argumente evidențiază avantajele adoptării operațiilor bazate pe efecte, dar totodată trebuie să arătăm și faptul că se poate identifica și o vulnerabilitate majoră. Aceasta constă în faptul că viabilitatea acestui tip de operații devine relativă în condițiile în care comandanții eșuează să formuleze și să transmită subordonaților o intenție clară sau condițiile/măsurile necesare pentru asigurarea succesului. În plus, comandanții trebuie să aibă încredere în abilitatea subordonaților de a își exercita inițiativa și de a acționa în parametrii definiți de intenție. Dacă un comandant devine foarte preocupat de a controla aplicarea ordinului de acțiune la nivelul subordonaților, implicându-se în conducerea directă a operațiilor acestora, va pierde avantajele operațiilor bazate pe efecte.

Implicații practice. Provocări

Implementarea operațiilor bazate pe efecte în forțele terestre ar trebui să se realizeze într-un mod relativ ușor, însă conducerea de către acestea a procesului de tranziție spre operațiile bazate pe efecte în comunitatea „joint” va fi mult mai dificilă și va solicita schimbări culturale conceptuale în cadrul fiecărei categorii de forțe. Schimbarea concepțiilor va dura probabil mulți ani, pe măsură ce liderii și statele majore se vor familiariza cu conceptul, iar modul de gândire specific operațiilor bazate pe efecte va fi inclus în programele de învățământ și instruire.

În forțele terestre se întrebuințează o gamă largă de definiții și termeni care descriu efectele, nu întotdeauna fiind bine înțeleși. Spre exemplu, întrebuințarea termenilor „neutralizare”, „întârziere”, „limitare” și „distrugere” s-a generalizat, avându-se vedere că în mod primar aceștia au fost întrebuințați pentru a descrie efectele asociate cu atacurile cinetice asupra unei anumite ținte, ele fiind mai mult specifice pentru uzul celor implicați în realizarea operațiilor de sprijin prin foc.

Pe de altă parte, viziunea care asociază operațiile bazate pe efecte cu metodele de obținere a efectului fără executarea focului și a manevrei nu tratează conceptul în acea manieră unitară

din care rezidă tocmai valoarea acestuia. Un pas important în implementarea oricărui concept al operațiilor bazate pe efect va consta în stabilirea și acceptarea de comun acord a modului de întrebuițare a termenilor specifici de către categoriile de forțe.

De maximă importanță este necesitatea de a asigura structurile cu acele elemente care să asigure comandantului și statului său major să coopereze într-o manieră dinamică și controlată. Astfel, în loc să avem centre separate dar interconectate, pentru informații, operații, logistică etc., probabil va fi necesar ca la nivelul structurilor forțelor terestre să existe un centru de operații întrunit care să conțină operatori pentru probleme generale și specialiști pentru domenii funcționale, care să includă analiști intel și operatori ai echipamentelor tehnice. Această echipă de experți care vor fi la curent cu efectele dorite, relațiile dintre obiective și intenția comandantului vor înțelege de ce trebuie schimbate la un moment obiectivele pe timpul operației. Ei vor putea să se adapteze rapid noilor realități, avându-se în vedere cooperarea rapidă și schimbul de informații cu specialiștii prezenți într-o astfel de structură.

Determinarea organizării corecte a unei astfel de structuri reprezintă, alături de necesitatea dezvoltării liderilor cu o experiență vastă necesară aplicării conceptului, condițiile necesare implementării operațiilor bazate pe efecte.

Liderii de mâine care vor întrebuița operațiile bazate pe efecte trebuie pregătiți în medii în care studentul este în centrul problemei și nu instructorul, și în care complexitatea este menținută, nu îndepărtată. Baremele, algoritmi rămân importanți, dar atenția trebuie îndreptată pentru obținerea rezultatelor finale, și nu pe realizarea procedurii în mod corect. Bineînțeles, liderii vor trebui să dețină cunoștințe complete asupra artei și științei operațiilor militare, la care se va adăuga necesitatea ca aceștia să își dezvolte și mențină minimum de competență în domenii tradițional descrise ca nefiind specifice formării liderului militar.

Recomandări privind implementarea

Forțele terestre vor trebui să rămână flexibile în procesul de înțelegere a operațiilor bazate pe efecte, fiind dintre toate categoriile de forțe cea mai adecvată pentru a arăta calea ce trebuie urmată în dezvoltarea conceptului, fiind cel mai important element în comunitatea joint. Aceasta va necesita să se acționeze pe două fronturi simultan, unul joint, iar celălalt specific forțelor terestre.

Primul pas, așa cum am afirmat anterior, va consta în acceptarea de comun acord de către comunitatea joint a unei definiții unice a acestor operații, forțele terestre fiind nevoite să extindă și să dezvolte definițiile și termenii referitori la angajarea inamicului.

Liderii, formați pentru întrebuițarea operațiilor bazate pe efecte, vor trebui să dispună de facilități și rețele de comunicații adecvate necesare sprijinirii acțiunii acestora.

Astfel, în câmpul de luptă vor fi necesare elemente de coordonare proiectate și susținute în comun de forțele terestre și forțele aeriene care să sincronizeze și integreze focul mijloacelor de lovire, puterea aeriană și manevra forțelor terestre pentru obținerea efectelor dorite.

Ca o concluzie, este evident faptul că operațiile bazate pe efecte nu sunt o noutate absolută, iar interesul actual pentru acest tip de acțiune reprezintă o bună oportunitate pentru dezvoltarea acesteia, începând cu nivelul joint. Forțele terestre ar putea fi categoria de forțe cea mai adecvată în preluarea conducerii pentru dezvoltarea viitoare a conceptului în co-

laborare cu celelalte categorii de forțe. Aflat sub patronajul forțelor terestre, conceptul ar putea oferi ideile necesare pentru realizarea integrării întrunite în plan intelectual, doctrinar, organizațional, operațional și tehnic.

Note

¹ David A. Deptula, "Firing for Effect: Change in the Nature of Warfare", Defense and Airpower Series (24 August 1995), p. 4.

² Brigadier -General, David A. Deptula, Effects-Based Operations: Change in the Nature of Warfare (Arlington, VA: Aerospace Education Foundation, 2001), p. iii.

³ LTC Allen W. BATSCHELET, Effect-based operations: A New Operational Model?, US Army College, Carlisle Barracks, Pennsylvania, 2002.

CONSIDERAȚII PRIVIND EFICIENȚA ACȚIUNILOR ÎN OPERAȚIILE DE CONTRAINSURGENTĂ - Studiu de caz referitor la operațiile de insurgență din cadrul operației Iraqi Freedom -

*Prof. univ. dr. Ion PÂLȘOIU**
*Gheorghe VIȘAN***

I. Introducere

Insurgența în Irak a crescut în intensitate și s-a diversificat permanent, după 1 mai 2003, când președintele Bush a declarat încheierea operațiilor majore.

Teroriștii, irakienii radicali (atât sunniți, cât și šiiti) și fostele elemente ale regimului Saddam au constituit principalele grupări insurgente care au dus acțiuni împotriva forțelor coaliției.

Toate grupările insurgente au beneficiat de expertiză de la militarii și foștii membri ai serviciilor de informații din cadrul structurilor militare (speciale) ale fostului regim Saddam.

În timpul unui interviu acordat canalului de televiziune FOX NEWS SUNDAY, la 26 iunie 2005, secretarul apărării SUA, Donald Rumsfeld, a caracterizat natura insurgenței din Irak ca fiind complexă și ambiguă, după care a prezentat strategia de înfrângere a acesteia². Ulterior, acesta a scris un memorandum către Comitetul întrunit al șefilor de state majore al SUA, în care declara că „*astăzi, ne lipsesc parametrii cuantificabili prin care să cunoaștem, dacă învingem sau pierdem războiul global împotriva terorismului*”. Așa cum a fost scos în evidență într-o serie de publicații militare, comandanții militari ai coaliției și factorii politici de decizie continuă să pună un mai mare accent pe importanța acestor parametrii, care în terminologie militară sunt cunoscuți ca măsuri de eficiență.

Campania de operații de contrainsurgență din Irak asigură o excelentă oportunitate pentru a valida măsurile de eficiență în mediul contemporan operațional și adaptarea permanentă a acestora. Unele au fost validate în alte operații de contrainsurgență, însă actualul mediu de se-

curitate oferă cu totul alte perspective.

Având în vedere faptul că Irakul reprezintă frontul central în războiul global împotriva terorismului, victoria în cadrul operației Iraqi Freedom reprezintă un interes esențial pentru SUA și membrii coaliției.

Analiza unui conflict în desfășurare nu oferă informații suficiente analiștilor militari. Deși din numeroase rațiuni, unele informații nu sunt disponibile sau precise, există suficiente informații din surse deschise.

Măsurile de eficiență, care indică în mod clar succesul operațional, sprijină cel mai bine pe comandanți în luarea unor decizii corecte și oportune.

Înțelegerea teoriei, istoriei și doctrinei operațiilor de contrainsurgență reprezintă un pas vital, care contribuie la analiza naturii complicate a insurgențelor din trecut, prezent și viitor.

Acest efort analitic va face posibilă considerarea măsurilor de eficiență, ca instrumente utile de evaluare ale succesului în operațiile de contrainsurgență.

II. Cadrul general al insurgenței

„O insurgență - de orice tip ar fi ea - reprezintă o campanie politico-militară pentru putere, care trebuie întâmpinată cu o reacție politico-militară... Noi, americanii, înțelegem acest lucru greșit“, spunea Tom Marks, de la Universitatea Națională de Apărare din SUA.

Insurgența este definită ca un set de acțiuni ale unui grup minoritar din cadrul unui stat, a cărui intenție este schimbarea politică printr-un set de mijloace subversive, propagandă și presiune militară, concentrându-se pe convingerea sau intimidarea populației în vederea acceptării unei asemenea schimbări.

Acțiunile de bază ale insurgenței includ programe pe termen lung, acțiuni asimetrice, folosirea unui teren complex, operații informaționale și psihologice, precum și mobilizarea politică³.

De regulă, insurgenții evită acțiuni militare decisive, care ar putea conduce la înfrângerea lor. În schimb, ei optează pentru acțiuni de lungă durată, care le permit subminarea voinței, puterii și legitimității regimului guvernamental.

Insurgenții folosesc acțiunile lor pentru a se autosuține și obține un mai mare suport popular, urmărind schimbarea echilibrului puterii în favoarea lor.

Obiectivul final al insurgenților este schimbarea sistemului politic existent, în așa fel încât să fie asemănător ideologiei lor.

În general, există patru elemente caracteristice ale insurgenței, și anume: conducerea, activiștii, combatanții și masele (populația)⁴. Prezentăm, pe scurt, aceste elemente.

Conducerea este responsabilă pentru comanda și controlul insurgenței.

Acest element este responsabil pentru conceperea strategiei. De regulă, conducerea este aceea care consideră, dacă situația din zona (zonele) unde se desfășoară insurgența este așa de evidentă, încât acțiunea violentă este necesară pentru schimbarea sistemului. Conducerea reprezintă elementul care este în măsură să declanșeze orice acțiune pentru a forța schimbarea.

Activiștii reprezintă elementul politic al insurgenței. Ei acționează ca activiști politici și lideri locali ai insurgenței. Aceștia primesc instrucțiuni de conducere, combinându-le cu situația mediului operațional și determină acțiunile care se impun. În general, activiștii îndocctrinează masele și recrutează combatanții.

Combatanții constituie următorul element. Acești indivizi execută acțiunile militare pentru implementarea strategiei conducerii. De regulă, combatanții mențin controlul local, prin încercarea de a impune legea sau forța militară.

Ultimul element îl reprezintă masele (populație), adică cei care sunt adepții insurgenței. De regulă, masele nu duc acțiuni de luptă, în schimb, ei asigură informații și sprijin logistic combatanților. În general, aceștia își continuă activitatea de zi cu zi din societate și asigură sprijin clandestin pentru combatanți. Uneori, din cadrul acestora pot exista indivizi, care pot deveni combatanți.

Structurile de combatanți sunt constituite din grupări indigene, luptători străini sau foști militari. În Irak, după o analiză profundă au fost identificate trei grupuri principale de combatanți, astfel: teroriștii, irakienii radicali și saddamiștii.

Teroriștii. Teroriștii se compun din grupuri indigene și luptători străini, având efectivele recrutate din irakieni motivați de o ideologie religioasă extremistă. Zonele predominante de operare ale teroriștilor sunt regiunile centrale, de nord și vest ale țării, incluzând orașe ca Bagdad, Ba'aqubah, Mosul, Fallujah și Ramadi.

Teroriștii, cu toate că sunt constituiți din irakieni, întrebuițează luptători străini atât în atacuri convenționale, cât și - în principal - în atacuri sinucigașe. De pildă, regiunile de frontieră rămân puncte decisive pentru scopul teroriștilor, deoarece prin acele puncte își deplasează resursele financiare, materiale și umane. Grupul teroriștilor include Al Qaeda în Irak (AQI), Ansar al-Sunna (AS), Abu Harun Group, Abu Ayman, Islamic Army of Iraq (IAI) și Mujahidin Army.

Irakienii radicali. Radicalii includ o combinație, atât de grupuri de sunniți radicali, cât și grupuri de șiiți radicali. Principala zonă operațională a sunniților radicali se întinde de la Ramadi, Kirkuk și Mosul și la sud de Bagdad, cu ceva activități în regiunile Husyabah și Al Qa'im. În principal, șiiții acționează în Bagdad și în provinciile din sudul țării.

Radicalii sunniți sunt reprezentați de următoarele grupări: 1920 Revolutionary Brigade (1920 Rev Bde), Green Battalion, Nu'man Brigade și Gangs of Iraq, pe când radicalii șiiți includ: Jaysh al-Mahdi (JAM), Iraqi Hizballah, Army of the Guardians, Sheibani Network, Lord of the Martyrs, 15th Sha'aban Movement, Thar Allah, Harakat Movement in Iraq (HMI), Hizb al-Islamiyah fil Iraq (HII) și Ansar al-Mahdi. Grupurile šiite au demonstrat că au capacitatea de a-și mobiliza luptătorii în foarte scurt timp.

Saddamiștii. Saddamiștii se compun din reprezentanți de rang înalt din fostul regim, membri ai fostului partid Baas (Ba'ath) și adepții lor. Celulele și suporterii saddamiștilor pot fi identificați în Bagdad, provincia Ninawa, însă aceștia își desfășoară acțiunile, în principal în Baghdad, Bayji, Mosul și Ramadi.

În această categorie pot fi incluși New Ba'ath Party și aripa armată Jaysh Muhammad (JM).

III. Modelul liniilor de operații în contrainsurgență

Natura unei insurgențe impune ca militarii să ia în considerare cadrul ei operațional. Comparat cu acțiunile militare convenționale, cadrul operațional este diferit în operațiile de contrainsurgență, deoarece insurgenții se concentrează pe prevenirea faptului ca spațiul de luptă să devină decisiv, în timp ce urmăresc îndeaproape desfășurarea de acțiuni politice, in-

formaționale și psihologice.

Ca instrument al designului operațional, liniile de operații asigură o metodă de a vizualiza „ce” și „cum” obiectivele campaniei sunt îndeplinite.

Deoarece o insurgență are factori comuni, eforturile unei contrainsurgențe de asemenea vor conține aspecte comune, care vor permite elaborarea unor linii logice de operații.

Lecțiile învățate din operațiile de contrainsurgență anterioare au determinat identificarea următoarelor linii de operații⁵:

- a) acțiuni militare;
- b) instruirea și întrebuințarea forțelor de securitate (armată, poliție) ale națiunii gazdă;
- c) promovarea guvernării;
- d) îmbunătățirea infrastructurii critice;
- e) îmbunătățirea programelor economice.

Liniile de operații sunt oportune pentru sincronizarea acțiunilor împotriva insurgenților, care de regulă, se confundă cu populația. Un plan de campanie bazat pe liniile logice de operații armonizează eforturile forțelor coaliției, organizațiilor guvernamentale și non-guvernamentale și ale națiunii gazdă către un obiectiv comun.

Fiecare linie de operație reprezintă o categorie conceptuală, împreună cu care guvernul națiunii gazdă și comandantul forțelor coaliției intenționează să atace strategia insurgenților și să stabilească legitimitatea guvernului națiunii gazdă.

Liniile de operații sunt strâns legate între ele. Realizarea cu succes a stării finale necesită o coordonare atentă a acțiunilor întreprinse în fiecare linie de operații.

Succesul într-o linie de operații consolidează succesul în celelalte.

Progresul în cadrul fiecărei linii de operații contribuie la realizarea unui mediu stabil și sigur pentru națiunea gazdă.

Stabilitatea este consolidată prin recunoașterea populară a legitimității guvernului națiunii gazdă, îmbunătățirea guvernării și reducerea progresivă a originii cauzelor insurgenței.

Nu există o listă a liniilor de operații, care să se aplice în toate cazurile.

La elaborarea planului de campanie, comandanții selecționează acele linii de operații care se adaptează cel mai bine stării finale dorite.

În continuare, vom prezenta pe scurt caracteristicile fiecărei linii de operații.

a) **Acțiunile militare** reprezintă prima linie de operații.

Mediul de securitate este esențial pentru succesul oricărei operații de contrainsurgență.

Dacă contrainsurgența eșuează în asigurarea unui mediu de securitate stabil, legitimitatea guvernului va fi diminuată și pusă sub semnul întrebării.

b) A doua linie de operații se referă la **instruirea și întrebuințarea forțelor de securitate ale națiunii gazdă**.

Întrebuințarea forțelor de securitate ale națiunii gazdă va avea ca efect imediat creșterea legitimității guvernului și va determina un sprijin mai mare din partea populației.

Având în vedere că securitatea rămâne un element important al contrainsurgenței, în cele din urmă națiunea gazdă trebuie să fie în măsură să-și protejeze populația.

c) În general, insurgența este rezultatul unor crize guvernamentale sau politice. Aceasta înseamnă că, **susținerea guvernării** va reprezenta o misiune esențială pentru forțele care participă la operații de contrainsurgență.

d) Obținerea sprijinului populației și eliminarea percepției de privare de servicii esențiale

sunt misiuni dificile. O metodă eficientă pentru îndeplinirea acestor misiuni este legată de îmbunătățirea infrastructurii critice. Adesea, în zonele afectate, **îmbunătățirea infrastructurii critice** este o cerință esențială pentru constituirea capabilităților aparatului politic și de securitate ale națiunii gazdă.

Îmbunătățirea infrastructurii critice împiedică eforturile insurgenților de a câștiga sprijinul populației și, pe de altă parte, contribuie la creșterea legitimității guvernului.

e) Ultima linie de operații, în modelul general, este cea legată de **îmbunătățirea programelor economice**. O provocare majoră cu care cele mai multe țări se confruntă într-o insurgență este cea a subdezvoltării economice.

O economie săracă poate constitui elementul care va contribui la recrutarea populației pentru insurgență și creșterea nemulțumirii datorită privării de serviciile de bază.

Îmbunătățirea programelor economice este esențială pentru eforturile contrainsurgenței.

Toate liniile de operații sunt susținute de o puternică campanie de operații informaționale, în care centrul de greutate îl reprezintă populația.

Deși liniile de operații vor depinde de mediul de securitate din cadrul fiecărei campanii de contrainsurgență, cele prezentate mai sus pot fi aplicabile în majoritatea operațiilor de acest tip.

IV. Liniile de operații în contrainsurgența din Irak

Conducerea SUA, pe baza lecțiilor identificate din derularea acțiunilor împotriva insurgenței irakiene, a început să accepte natura prelungită a operațiilor de contrainsurgență și a ajuns la concluzia că această campanie ar putea fi de durată. După acceptarea naturii prelungite a operațiilor de contrainsurgență, Consiliul Național de Securitate a publicat Strategia națională pentru victoria în Irak.

Documentul elaborat de Consiliul Național de Securitate al SUA a stabilit că, victoria în Irak ar putea fi obținută în etape. De asemenea, conducerea politico-militară a SUA a recunoscut că operațiile de contrainsurgență sunt acțiuni de lungă durată, care necesită timp și unitate.

Pe termen scurt, obiectivele se concentrează pe progresele înregistrate în lupta împotriva teroristilor, continuarea construirii instituțiilor democratice, realizarea obiectivelor politice și crearea forțelor de securitate irakiene⁶.

Pe termen mediu, obiectivele urmăresc asumarea rolului principal al Irakului în înfrângerea teroristilor, asigurarea propriei securități, funcționarea guvernului constituțional și consolidarea economiei⁷.

Pe termen lung, obiectivele și starea finală strategică dorită urmăresc realizarea unui Irak stabil, unit, pașnic, integrat în comunitatea internațională și un partener credibil în războiul global împotriva terorismului⁸.

Prin publicarea Strategiei naționale pentru victoria în Irak, Consiliul Național de Securitate al SUA a clarificat starea finală strategică pentru Irak.

În general, modelul liniilor de operații elaborat pentru înfrângerea unei insurgențe, prezentat anterior, va putea fi foarte bine adaptat în actuala campanie din Irak.

Pentru a analiza eficiența contrainsurgenței irakiene, în perioada 2005-2006 au fost întrebuințate următoarele linii de operații⁹:

- a) acțiuni militare;
- b) instruirea și întrebuințarea forțelor de securitate irakiene;
- c) îmbunătățirea infrastructurii critice;
- d) promovarea guvernării;
- e) îmbunătățirea programelor economice.

Prezentăm, pe scurt, fiecare linie de operații.

a) **Acțiunile militare** executate de forțele coaliției împotriva insurgenței irakiene folosesc doi parametri în vederea măsurării eficienței acestora.

1. *Primul parametru* se referă la numărul de informații confidențiale primite de forțele coaliției de la populație sau din alte surse. Acest parametru este în strânsă conexiune cu starea strategică finală – înfrângerea insurgenței și asigurarea unui mediu de securitate stabil în Irak.

Obiectivele operaționale care trebuie îndeplinite includ eliberarea zonelor aflate sub controlul insurgenților, precum și diminuarea influenței și eficacității acestora.

O informație confidențială este identificată ca fiind utilă dacă asigură datele necesare executării cu succes a unei operații de contrainsurgență (capturarea unor lideri locali ai insurgenței, depozite de armament/muniții, centre de fabricare a dispozitivelor explozive improvizate etc.).

Un număr cât mai mare de informații confidențiale confirmă faptul că insurgenții nu mai au sprijinul și acceptul populației. Parametrul este observabil și cuantificabil.

2. *Al doilea parametru*, care va fi analizat pe timpul executării acțiunilor militare, se referă la numărul acțiunilor inițiate de forțele coaliției, în opoziție cu cele ale insurgenților.

Obiectivul operațional asociat acestui parametru îl constituie eliberarea zonei/zonelor de operații de sub controlul insurgenților.

De asemenea, parametrul asigură mijloacele necesare comandantului, în vederea evaluării inițiativei. Inițiativa impune insurgenților conformarea cu obiectivele operaționale ale coaliției, iar pentru forțele coaliției asigurarea libertății de acțiune.

Cunoașterea statutului inițiativei este semnificativă pentru un comandant într-o campanie de contrainsurgență, în care nivelul necesar de protecție a forței va fi dependent de forțele și resursele la dispoziție.

Dacă insurgența inițiază un număr foarte mare de atacuri, aceasta va determina pe comandant să se concentreze tot mai mult pe structura de forțe și resursele necesare asigurării protecției acestora.

Provocările impuse de observare și precizie reduc eficacitatea acestui parametru. Deși reprezintă un parametru al inițiativei, numărul acțiunilor executate de forțele coaliției comparativ cu cele inițiate de insurgenți nu corespund în mod adecvat caracteristicilor unei bune măsuri de eficiență.

b) Următoarea linie de operații se referă la **instruirea și modul de întrebuințare a forțelor de securitate irakiene**.

Doi parametri vor fi analizați în cadrul acestei linii de operații.

1. *Primul parametru* se referă la numărul forțelor de securitate (armată, poliție) irakiene. Starea finală strategică, asociată cu această linie de operații, urmărește ca Irakul să fie în măsură să-și asigure propria securitate. Cu toate că acest parametru este asociat stării finale strategice, nu reprezintă o măsură de eficiență adecvată, deoarece lipsesc mijloacele și nu asigură precizia necesară (date contradictorii transmise de Ministerul apărării și cel de interne).

Folosirea acestui parametru reprezintă un instrument util de evaluare, însă nu îl poate

ajuta pe comandantul forțelor coaliției în luarea deciziei.

2. *Al doilea parametru* care va fi analizat în această linie de operații se referă la procentul din spațiul de luptă care se află în responsabilitatea forțelor de securitate irakiene.

Obiectivul operațional pentru acest parametru este asociat cu transferul responsabilităților pe linie de securitate de la forțele coaliției la cele irakiene.

După transferul responsabilităților pe linie de securitate, forțele coaliției sunt în măsură să-și realoce forțele și resursele în alte zone controlate de insurgenți. Parametrul este observabil, cuantificabil și precis. În cazul în care o structură de securitate irakiană nu este capabilă să securizeze zona (regiunea), forțele coaliției intervin în sprijinul acestora.

Procentajul din spațiul de luptă pentru care forțele de securitate irakiene sunt responsabile, reprezintă un parametru cuantificabil care este folosit, de regulă, în informările prezentate Congresului SUA de către comandanții militari americani.

c) Următoarea linie de operații este reprezentată de **îmbunătățirea infrastructurii critice**. *Parametrul* care va fi examinat este asociat cu numărul abonaților la telefoane mobile.

Înainte de înlăturarea lui Saddam, rețeaua de telecomunicații irakiană a fost una dintre cele mai slab dezvoltate din Orientul Mijlociu și fără rețele de telefonie mobilă.

Obiectivul operațional este acela de a urmări restaurarea structurii de telecomunicații irakiene. Parametrul se află în strânsă legătură cu starea finală strategică în Irak, este observabil, cuantificabil și precis.

Datorită faptului că insurgenții sunt dependenți de infrastructura de telecomunicații, ei evită atacarea nodurilor critice ale acesteia.

Creșterea numărului abonaților la telefonia mobilă va avea ca efect un număr mai mare de irakieni în măsură să-și conducă propriile afaceri, cu implicații ulterioare în dezvoltarea economică a țării.

Cu toate că rețeaua de telecomunicații reprezintă o infrastructură critică care trebuie să fie îmbunătățită, folosirea acestui parametru este insuficientă și nu conține caracteristicile unei măsuri de eficiență adecvate.

d) Următoarea linie de operații care va fi analizată este reprezentată de **promovarea guvernării**. *Parametrul* specific care va fi analizat se referă la abilitatea irakienilor de a continua procesul politic, conform calendarului stabilit.

Starea finală strategică este reprezentată de constituirea unui guvern democratic, capabil să se autoguverneze.

Obiectivul operațional se concentrează pe prevenirea acțiunilor insurgenților de a împiedica derularea procesului politic (alegeri locale, alegeri naționale, referendum de aprobare a Constituției etc.), în conformitate cu calendarul stabilit. Acesta este considerat un parametru cheie în rapoartele și informările comandanților forțelor coaliției prezentate Congresului SUA.

Abilitatea de a continua procesul politic asigură impulsul necesar împotriva insurgenței și indică populației faptul că eforturile pentru constituirea unui guvern constituțional vor avea succes.

Parametrul este observabil, cuantificabil și precis. Ca instrument de măsură, parametrul nu este util comandanților coaliției în luarea deciziei.

e) Ultima linie de operații are ca obiectiv **îmbunătățirea programelor economice**.

Parametrul care va fi analizat este asociat cu numărul de afaceri înregistrate de către Ministerul irakian al comerțului. Acest parametru este legat de starea finală strategică - construirea unui Irak stabil, pașnic și dedicat dezvoltării și prosperității economice.

Obiectivul operațional este asociat cu promovarea de noi afaceri.

Parametrul este observabil, cuantificabil și are efecte în dezvoltarea economică a țării. Pe de altă parte, parametrul nu satisface caracteristicile unui mijloc semnificativ și nici precis de măsurare. Cuantificarea numărului de noi afaceri nu asigură informațiile necesare unui comandant în luarea deciziei. Pe lângă aceasta, nu se fac referiri la capacitatea sau eficiența afacerilor.

Parametrului referitor la noile afaceri înregistrate îi lipsește sensul și precizia. De asemenea, nu reprezintă un instrument util pentru comandanții coaliției.

În Irak, campania de contrainsurgență s-a maturizat până la punctul în care acțiunile insurgenților pot fi caracterizate cel mai bine.

Situația din teren, constituie un mediu excelent pentru validarea practică a teoriei referitoare la măsurarea eficienței și de adaptare la realitățile insurgenței din Irak.

V. Validarea măsurilor de eficiență folosite în timpul operațiilor de contrainsurgență

Deși Irakul reprezintă frontul central al războiului global împotriva terorismului, aceasta nu este singura amenințare. Cele mai recente analize politico-militare descriu terorismul și insurgența ca fiind amenințări crescânde la interesele de securitate ale NATO și UE.

O dată cu creșterea acestor amenințări, se impune concentrarea eforturilor militare pentru a le contracara. O componentă integrată a acestor eforturi trebuie să fie măsurarea eficienței.

Primul pas pentru a face din măsurarea eficienței o metodă analitică este acela de a înțelege sensul termenului.

O măsură de eficiență reprezintă un parametru folosit pentru evaluarea schimbărilor în comportamentul sistemului, capacitatea sau mediul operațional, care este legat de măsurarea realizării stării finale, îndeplinirii obiectivelor sau creării unui efect¹⁰.

Măsura de eficiență se concentrează pe rezultatele sau consecințele acțiunii. Aceasta răspunde la întrebarea: rezultatele obținute permit mutarea eforturilor către starea finală dorită sau sunt necesare alte acțiuni suplimentare ori alternative ?

Pentru ca aceasta să devină o metodă de evaluare a comandantului, ea trebuie să aibă următoarele caracteristici:

- să fie semnificativă;
- să fie conectată cu starea finală dorită la nivel strategic;
- să aibă o puternică legătură între cauză și efect;
- să fie cuantificabilă;
- să fie precisă¹¹.

O bună măsurare a eficienței va crește abilitatea comandantului de a a-și folosi forțele și resursele la dispoziție, în timp și spațiu și de a realiza starea finală dorită la nivel operativ.

Pentru dezvoltarea unor parametri care să măsoare eficiența contrainsurgenței, trebuie înțelese și alte aspecte referitoare la cultura, obiceiurile, guvernarea și religia țării gazdă.

Fără înțelegerea acestor aspecte este foarte dificil să fie identificate efectele ascunse ale fiecărei linii de operații asupra mediului operațional.

Pe lângă caracteristicile enumerate mai sus, măsurarea eficienței trebuie corelată cu progresul campaniei și etapele acesteia. Datorită schimbărilor frecvente în mediul operațional

specific operațiilor de contrainsurgență, sistemul de măsurare a eficienței trebuie revăzut și adaptat permanent.

Deși termenul de măsurare a eficienței nu a fost folosit la începutul secolului XX, analiștii militari au identificat că acest sistem de măsurare a fost folosit în timpul războiului condus de americani în Filipine (1898-1902)¹².

Prin folosirea măsurării eficienței ca instrument cuantificabil, care face legătura între desfășurarea operațiilor, obiectivele operaționale și starea finală dorită la nivel strategic, se poate pune la dispoziția comandantului o tehnică efectivă în folosirea cu mare grijă a resurselor importante în a determina dacă punerea în aplicare a strategiei este încununată de succes.

O dată cu creșterea amenințării insurgenței și terorismului asupra NATO și UE, a crescut și nevoia de a folosi cele mai eficiente instrumente de evaluare a succesului în operațiile de contrainsurgență.

Dacă instrumentele de măsurare sunt concepute pentru evaluarea caracteristicilor unei bune măsurări a eficienței și sunt corelate cu schimbările din mediul operațional, acestea vor furniza comandantului la nivel operativ informațiile necesare pentru a-și folosi cu eficiență, în timp și spațiu, forțele avute la dispoziție și pentru a atinge starea finală dorită.

Demersul nostru științific poate constitui un îndrumar util pentru comandanții structurilor care urmează să fie dislocate în teatrele de operații din Irak și Afganistan.

*

*

*

* General de brigadă dr. Ion PĂLȘOIU - șeful Direcției operaționalizare, generare și evaluare forțe/SMG

** Colonel Gheorghe VIȘAN - șef secție/Direcția operaționalizare, generare și evaluare forțe

Bibliografie

1. Major Douglas D. Jones, *Understanding Measures of Effectiveness in Counterinsurgency Operations*.
2. National Security Council. *National Strategy for Victory in Iraq*, November 2005.
3. Metz, Steven and Millen, Raymond. *Insurgency and Counterinsurgency in the 21st Century: Reconceptualizing Threat and Response*. Carlisle Barracks, PA: Strategic Studies Institute, 2004.
4. Rumsfeld, Donald, "Rumsfeld on Fox News Sunday", interview by Chris Wallace, Fox News Sunday, Washington DC., June 26, 2005.
5. Department of Defense. *Joint Publication 1-02, Dictionary of Military and Associated Terms*. Washington DC, Government Printing Office, April 2001.

Note

¹ Major Douglas D. Jones, *Understanding Measures of Effectiveness in Counterinsurgency Operations*, page iii.

² Donald Rumsfeld, "Rumsfeld on Fox News Sunday," interview by Chris Wallace, Fox News Sunday (Washington DC, June 26, 2005).

³ Steven Metz and Raymond Millen. *Insurgency and Counterinsurgency in the 21st Century: Reconceptualizing Threat and Response* (Carlisle Barracks, PA: Strategic Studies Institute, 2004), 2.

⁴ Major Douglas D. Jones, 13.

⁵ Major Douglas D. Jones, 22.

⁶ National Strategy for Victory in Iraq, 1.

⁷ Ibidem.

⁸ National Strategy for Victory in Iraq, 1.

⁹ Major Douglas D. Jones, 54.

¹⁰ Department of Defense. Joint Publication 1-02, *Dictionary of Military and Associated Terms*. Washington, DC: Government Printing Office. April 2001.

¹¹ Major Douglas D. Jones, 64.

¹² Major Douglas D. Jones, 65.

APLICAREA CONCEPTULUI „OPERAȚII BAZATE PE EFECTE (OBE)” ÎN OPERAȚIILE DE STABILITATE DUSE DE FORȚELE TERESTRE

Colonel dr. Florinel DAMIAN
Căpitan Florin COTET

Generalități

Dispariția bipolarismului a atras după sine – pe lângă reducerea probabilității unui conflict armat major, între blocuri militare opuse – multiplicarea și diversificarea fără precedent a riscurilor și amenințărilor ce pot afecta securitatea națională a statelor.

În ultimele decenii ale secolului XX, s-au experimentat și pus la dispoziția armatelor moderne, o serie de tehnologii avansate care, schimbând radical, atât tehnica de luptă, cât și tehnicile, tacticile și procedurile (TTPs) de acțiune militară, au modificat și caracterul conflictului armat.

Începutul mileniului III evidențiază faptul că terorismul de masă reprezintă noul flagel al lumii de astăzi, iar eradicarea acestuia constituie o necesitate și o posibilitate.

Viitoarele conflicte vor îmbrăca, în circumstanțe determinante, fie forma unui conflict de joasă intensitate, în care pot fi angajați actori statali și nonstatali, fie forma unui război la nivel subregional, declanșat fără o avertizare prealabilă, sau cu o perioadă de avertizare foarte scurtă.

În acest context strategic – caracterizat unanim drept versatil, incert, complex și ambiguu – analiștii politici și specialiștii militari s-au angajat într-o cursă febrilă, contra cronometru, pentru a defini fizionomia spațiului de luptă modern, caracterizat, atât prin conflicte simetrice, cât și prin cele de natură asimetrică.

În **conflictele simetrice** acțiunile militare vor avea un pronunțat caracter expediționar, întrunit, interarme și vor fi desfășurate în circumstanțe nesigure, pe un teren nepregătit în prealabil și fără a beneficia de toate facilitățile de infrastructură.

Operațiunile militare întrunit, interarme și cele multinaționale vor reprezenta soluția cea mai frecventă în rezolvarea conflictelor simetrice. Componentele terestră și aeriană, iar în acțiunile desfășurate pe litoral, în deltă și la fluviu și componenta navală, vor deveni interdependente.

Acest tip de conflict armat se va desfășura potrivit legilor și principiilor luptei armate, dar marea bătălie se va da pentru supremația informațională.

Spațiul de luptă modern se va caracteriza prin: *contractare a timpului, tridimensionalitate, transparență, dinamism, neliniaritate, aspect insular și multidirecționalitate, automatizare și digitalizare.*

Capacitatea Forțelor Terestre de a face față cerințelor spațiului de luptă modern va depinde de realizarea și menținerea supremației prin manevră, suprimarea și saturarea cercetării și mijloacelor de contramăsuri de război electronic ale adversarului și inducerea în eroare a acestuia prin executarea protecției active împotriva războiului electronic, penetrarea și transmiterea de informații false în sistemul lui managerial.

Ansamblul acestor caracteristici descrise sumar subliniază faptul că pe viitorul câmp de luptă se vor confrunta sisteme de arme cu aspect punctual, cu un ridicat grad de manevrabilitate, dispersate în mici entități autonome, ceea ce ne determină, în ultimă instanță, să căutăm și locul exact al luptătorului terestru.

Conflictul asimetric, pus în evidență de manifestarea violentă a unor factori de risc de natură etnico – religioasă, politică, economică etc., va deveni, potrivit analiștilor militari, forma de conflict armat dominantă ce va opune armatelor regulate forțe neregulate, organizații teroriste, asociații criminale, carteluri ale drogurilor, secte religioase și grupuri de presiune de toate nuanțele, statale sau nestatale, care folosesc metode neconvenționale de luptă pentru apărarea intereselor de grup sau naționale, pe propriul teritoriu sau oriunde în lume.

Forțele neregulate vor fi înarmate și echipate cu un inventar care va cuprinde armamente de primă calitate din punct de vedere al preciziei, puterii de distrugere, rază de acțiune și manevrabilități.

Cu o asemenea dotare, forțele neregulate vor fi capabile să ducă un război de lungă durată, lovind brusc, scurt și imprevizibil.

În opoziție, forțele regulate vor necesita capacități și disponibilități pentru acțiuni de neutralizare sau distrugere a formațiunilor ilegal constituite, simultan cu protejarea populației, apărarea elementelor de infrastructură și obiectivelor proprii expuse acțiunii acestora, folosind forme și procedee specifice.

Nevoia de a apăra o multitudine de ținte împotriva unor atacuri imprevizibile și de orice natură (tip „kamikaze”, agenți biologici etc.) implică existența unui element defensiv puternic, dar dispersat, care să constituie totodată o bază solidă pentru declanșarea acțiunilor ulterioare în scopul cuceririi și menținerii inițiativei.

Pentru a face față unui astfel de conflict armat, Forțele Terestre vor trebui să fie constituite în structuri modulare, dotate cu armament eficace și tehnică de luptă mobilă și polifuncțională care să le asigure o înaltă flexibilitate și reversibilitate.

Ca și în conflictele simetrice, în cele asimetrice, obținerea informațiilor despre adversar va reprezenta un factor hotărâtor de succes.

Din perspectiva conflictului asimetric, fizionomia spațiului de luptă capătă unele particularități. Astfel, acesta va fi transparent pentru forțele neregulate și opac sau puțin transparent pentru forțele regulate. Acțiunile vor avea un caracter secvențial, dinamic, neliniar și se vor desfășura pe toată adâncimea dispozitivelor de luptă, cu o intensitate și durată variabile în funcție de cantitatea și natura forțelor angajate.

Diversitatea țăintelor vizate și spațiul larg de acțiune al forțelor neregulate vor imprima acțiunilor un pronunțat caracter multidirecțional.

Derularea simultană a celor două tipuri de conflict, simetric și asimetric, vor impune spațiului de luptă modern trăsături specifice acestora, corespunzător acțiunilor desfășurate.

În mod clar cele prezentate anterior au schimbat operațiile militare, și eforturile politice nu mai reprezintă mâna dreaptă sau mâna stângă a obiectivelor naționale; acestea sunt adunate într-un pumn închis al unui efort global împotriva terorismului. Operațiile care se sincronizează în acest mediu nou interzic gândirea, organizarea, sau operarea din era Războiului Rece. A sincroniza operațiile din mediul nou înseamnă că trebuie să ne concentrăm asupra efectelor dorite și să aplicăm toate elementele forței de luptă pentru a dobândi aceste efecte.

Organizarea structurală de nivel brigadă pentru ducerea OBE

Pentru a deveni o structură, care să asigure planificarea, comanda, controlul și evaluarea operației bazate pe efecte, statul major la nivel de brigadă trebuie să fie reorganizat pentru a fi în măsură să planifice și să execute operații într-un mediu extrem de complex. Odată ce organizarea statului major este consolidată, grupurile de luptă ale brigăzii vor fi pregătite să adune și să analizeze informațiile și să canalizeze eforturile brigăzii pentru a realiza efectele dorite de comandant în spațiul de luptă repartizate (zona de responsabilitate – AoR). În plus, aceștia vor fi mai bine pregătiți pentru procesul de luare a deciziei, gata să organizeze operații în baza efectelor folosind ciclul de organizare a efectelor.

Comandantul de brigadă, în funcție de misiunea primită, dispune de o multitudine de forțe și mijloace, unele pe care le-a avut la dispoziție pentru a realiza obiectivele / efectele planificate, atât asupra inamicului, cât și / sau a populației din AoR. Parte din acestea, au fost în organica mării unități încă de pe timp de pace, altele au fost / vor fi luate în subordine, sub diferite forme (FULL COMMAND, OPCOM, OPCON etc.), în cadrul unui **Grup de Luptă de nivel brigadă** (BCT), în funcție de specificul misiunii / sarcinilor specifice – implicite. Pentru a sincroniza optim activitățile / acțiunile forțelor și mijloacelor avute la dispoziție, în vederea eficienței dorite, comandantul brigăzii trebuie să dispună măsuri de organizare pe structuri „funcționale” a personalului din comandamentul brigăzii, care la pace se găsește în cadrul unor structuri „modulare”. Dacă acest lucru nu se face, statul major la nivel de brigadă va deveni o rețea de elemente depășite.

Pentru a nu se crea disfuncționalități în domeniul operațiilor, centrele de conducere tactice se ramifică, de regulă, pe două direcții – planificare operații viitoare și operații curente.

În mod tipic, specialiștii militari / Forțele Terestre văd „centrele de conducere” ale brigăzii ca și celule multiple, cu un grad mediu de independență, dar cu atribuții clar definite, respectiv:

- a) Centrul de Decizie (CD), care se ocupă, în principiu, de:
 - planificarea acțiunilor viitoare;
 - conducerea acțiunilor militare în cadrul „operației în adâncime”.
- b) Centrul Operațional Tactic (TOC), care se ocupă, în principiu, de:
 - conducerea acțiunilor militare în cadrul „operației la contact”;
 - preluarea prerogativelor CD (în situația când acesta este neoperativ sau la ordin).
- c) Centrul de Conducere Logistică (CCL), care se ocupă, în principiu, de:
 - planificarea și conducerea procesului de suport logistic;
 - preluarea prerogativelor CD / TOC (în situația când acesta este neoperativ sau la ordin).

Principalele forțe, mijloace și proceduri care sunt posibile producătoare de efecte în cadrul „Operației Bazate pe Efecte” sunt prezentate în figura 1-1:

Fig. 1-1

Pentru îndeplinirea atribuțiilor aferente acestui tip de operații, o variantă de realizare a structurii „funcționale”, de nivel brigadă – divizie este prezentată în organigrama de mai jos:

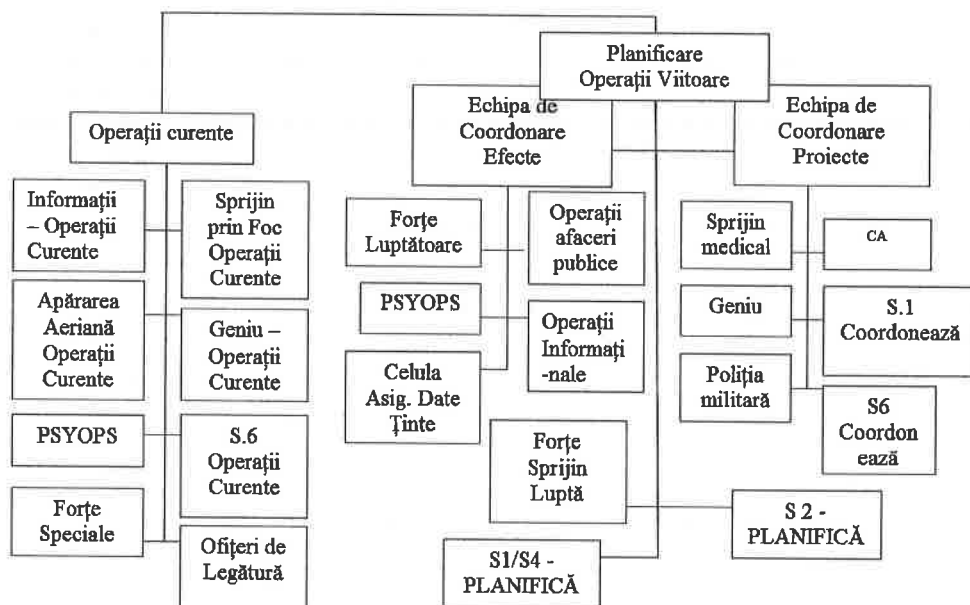

Fig. 1-2

Ciclul de organizare a efectelor

Figura 1-3 ilustrează ciclul de organizare a efectelor. Începând cu evaluarea zonei de responsabilitate, ciclul arată clar că procesul este intern și continuu. În plus, ciclul arată relevanța procesului militar de luare a deciziilor și metodologia procesului de targeting în mediul actual

și modul în care procesul de luare a deciziilor este folosit să organizeze, execute, și evalueze operații în baza efectelor.

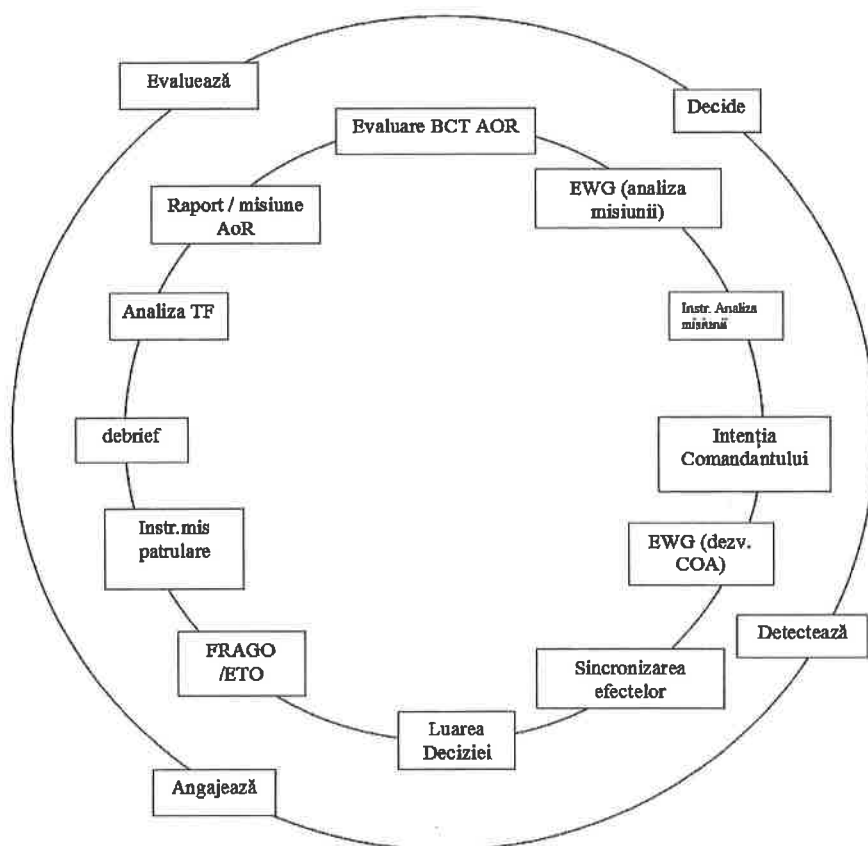

Fig. 1-3

Ciclul de organizare a efectelor scurtează procesul militar de luare a deciziilor eliminând dezvoltarea multiplelor cursuri de acțiune. Metodologia procesului de *targeting*, de decizie, detectare / urmărire, angajare și evaluare este vitală, așa cum e descrisă publicațiile de specialitate. Organizarea Armatei și Producerea Ordinilor face parte din procesul militar de luare a deciziilor. Ciclul de organizare a efectelor începe cu o evaluare a zonei de responsabilitate a brigăzii. Evaluarea este primul pas al procesului de luare a deciziilor – primirea misiunii. În timpul operațiilor continue, brigăzile nu vor avea în mod normal un ordin de operații sau un ordin fragmentar pentru a conduce operații viitoare, dar, așa cum se afirmă în Manualul Brigăzii Mecanizate și în Manualul Sprijinului prin Foc al Diviziei / Grupării de Forțe Întrunite, comandantul și statul major folosesc intenția comandantului superior în grad și anticipează operații viitoare. Statul major hotărăște îndreptarea atenției către operații viitoare analizând operații precedente și prezente și mediul informațional. Comandanții și statul major folosesc evaluările comandanților grupărilor operative și estimările individuale ale statului major pentru a determina evaluarea zonei de responsabilitate a brigăzii.

Evaluarea zonei de responsabilitate (Primirea misiunii) și Analiza misiunii

Grupul de pregătire a efectelor încep procesul militar de luare a deciziilor în vederea operațiilor viitoare (vezi agenda din fig 1-5). Se bazează pe direcțiile evaluărilor unităților subordonate, a evaluărilor informaționale și a măsurilor de eficiență. Grupul de pregătire a efectelor actualizează estimările statului major. Conduce analiza misiunii cercetând măsurile de eficiență, rapoartele situației, rezumatele informative, sursele deschise de informații, evaluări din ciclurile ordinelor operative ale efectelor anterioare și rapoartele de evaluare ale comandantului grupării operative. Rezultatul este evaluarea generală a zonei de responsabilitate a brigăzii. Serviciile statului major care dețin o parte integrală din această evaluare sunt sistemele de operare în spațiul de luptă de informații și manevră, celula de coordonare a efectelor și celula de coordonare a proiectelor.

Agenda grupului de prelucrare a efectelor

Primirea misiunii și analiza misiunii

- Revizuirea / actualizarea estimărilor statului major

Modelul analizei evenimentului – Determinarea evaluării gradului de amenințare a zonei de responsabilitate

Analiza măsurilor de eficiență, a rapoartelor situației, a rezumatelor de informații, a surselor deschise de informații, și rapoartele evaluării comandantului grupării operative și a evaluării scopurilor.

Analiza ordinului de operații / ordinului fragmentar / ordinului de prevenire de la eșalonul superior în vederea impactului.

Urgentarea acelor obiective care au cel mai mare impact negativ asupra zonei de responsabilitate a brigăzii.

În baza puterii de luptă disponibile, să dezvolte opțiuni pe care să le prezinte comandantului la ședința de dimineață sau seară.

Figura 1-5

Analiza impactului și tendinței planului de campanie

Analiza impactului și tendinței planului de campanie este o înregistrare continuă a modului în care, după locație, grupările tactice ale brigăzii primesc obiectivele militare ale planului de campanie al comandantului forțelor întrunite. Dacă nu sunt alte probleme, această analiză descrie succesul, zonele cu posibile neînțelegeri, sau zone cu probleme în cadrul zonei de responsabilitate a grupărilor tactice ale brigăzii. Indicatorii, numiți măsuri de eficiență sau criterii de succes, sunt folosiți pentru a măsura succesul sau eșecul obiectivelor militare ale planului de campanie. Pentru a explica pe mai departe acest proces, este necesară o discuție cu privire la conținutul planului de campanie.

Planul de campanie

Planul de campanie al comandantului forțelor întrunite definește starea finală care constituie succesul, eșecul, terminarea misiunii sau strategia de ieșire și servește ca bază pentru

organizarea subordonată. (J P 5-0, Doctrina pentru planificarea operațiilor întrunite). Descrie ce condiții (obiective) militare, politice, și sociale trebuie să se producă în zona de operații pentru a realiza scopul strategic. (J.P. 5-00.1, Doctrina Întrunită pentru planificarea de campanie). Comandanții la nivel tactic și operațional folosesc aceste scopuri și obiective strategice pentru a dezvolta operații.

Așa cum se subliniază în figura 1-6, un plan de campanie constă în scopuri și obiective. Pentru a asista comandantul în determinarea succesului și / sau asupra obiectului și locației viitoarelor operații, comandantul forțelor întrunite poate enumera criteriile de succes, misiunile de sprijin și măsurile de eficiență.

Ce conține planul de campanie?

Scop: Realizări pe termen lung necesare pentru realizarea unei stări finale dorite și stabilirea condițiilor dorite pentru implementarea strategiei de ieșire.

Obiective: O realizare măsurabilă care sprijină îndeplinirea scopului.

Criterii de succes: Cerințe de informații dezvoltate în timpului procesului operațional care măsoară gradul de succes în realizarea misiunii unității.

Misiunea de sprijin de luptă: Efectele dorite - a căror realizare sprijină obiectivul.

Măsuri de eficiență: informații cuantificabile care indică eficiența acțiunilor în realizarea măsurilor de eficiență / a misiunilor de sprijin.

Fig. 1-6

Așa cum s-a afirmat mai sus, comandanții folosesc obiectivele, scopurile și misiunile de sprijin ale comandantului forțelor întrunite pentru a dezvolta planul tactic terestru. Pentru a stabili și menține gradul de superioritate a informațiilor, comandantul forțelor întrunite poate subordona direct comenzile pentru a raporta direct progresul realizării acestor scopuri folosind măsurile de eficiență și criteriile de succes. Măsurile de eficiență sunt colectate la nivel de companie și analizate de comandantul forței operaționale a batalionului și statul major. Analiza este încorporată în evaluarea forței operaționale a zonei de responsabilitate, și celula de coordonare a efectelor a forței operaționale transmite informațiile brute cu analiza celulei de coordonare a efectelor.

Evaluarea SWEAT-MS

Celula de coordonare a proiectelor este responsabilă cu dezvoltarea evaluării SWEAT - MS și CREG. Această evaluare este o analiză a priorităților în centrul populației în fiecare zonă de responsabilitate. Prioritatea evaluărilor și proiectelor sunt cerințe de nivelul 1 cu centrul secundar de nivel 2. Echipele care se ocupă cu afacerile civile conduc majoritatea acestor evaluări. ABE asigură facilități rutiere, iar medicul ofițer asigură o evaluare a facilităților medicale și gradul de sănătate generală a populației.

Scurtă analiză a misiunii și a intenției comandantului

Grupul de prelucrare a efectelor prezintă comandantului o scurtă analiză a misiunii în baza evaluării zonei de responsabilitate a brigăzii și acțiunile anticipate de amenințare pentru

ciclul ordinului operativ viitor. Ca parte a acestei scurte analize, grupul de prelucrare a efectelor dezvoltă planul orientativ recomandat al ordinului operativ al efectelor, pentru a include problema sau setul de obiective, în vederea aprobării de către comandant. O problemă sau un set de obiective reprezintă o situație care afectează negativ grupările tactice le împiedică să întrunească starea finală a comandantului. Grupul de prelucrare a efectelor prezintă toate seturile de probleme comandantului și recomandă asupra cărui set de probleme ar trebui să se concentreze grupările tactice pe parcursul ordinului operativ viitor. Apoi comandantul emite planul orientativ statului major.

Scurta analiză a misiunii poate înlocui ședința de informare a reactualizării conflictului de dimineață și seară. Indiferent când este condusă informarea, ritmul conflictului trebuie structurat astfel încât această scurtă analiză să fie în concordanță cu reactualizarea comandantului cu comandanții superiori și subordonați. Acest lucru permite comandantului să preia analiza misiunii și planul orientativ recomandat dezvoltat de statul major și furnizat de către comandanții subordonați și ghidat de către superiori. După aceste două conferințe, comandantul poate furniza planul orientativ concis pentru cursul acțiunii.

Dezvoltarea cursului de acțiune

După ce comandantul emite orientarea planului pentru dezvoltarea ordinului operativ al efectelor, Grupul de Prelucrare a Efectelor se întrunește din nou pentru a conduce dezvoltarea cursului acțiunii. (Fig 1-7). Aceasta începe cu o reviză a planului orientativ al comandantului. Apoi, statul major determină starea finală, efectul dorit, sau criteriile de succes pentru setul de probleme sau setul de obiective. Această determinare, care operează ca și bază pentru dezvoltarea cursului acțiunii, permite statului major să dezvolte un curs al acțiunii care să obțină efectul dorit.

Dezvoltarea cursului de acțiune

Revizuirea orientării comandantului în vederea ciclului de organizare – setul de probleme/obiective.

Determinarea stării finale, a efectului dorit, sau criteriile de succes ale setului de probleme/obiective.

Dezvoltarea misiunii și intenției pentru a dobândi efectul dorit sau să îndeplinească criteriile de succes.

Dezvoltarea metodei (a obiectivelor de realizat) stării finale. Aceasta rezultă în sub-misiunea forței operaționale a brigăzii.

Fig 1-7

Analiza setului de probleme

Cursul acțiunii este construit din exterior spre interior. Statul major trebuie să dezvolte un curs al acțiunii care să atace întregul sistem al unei probleme. O metodă de rezolvare este să delimitezi problema sau setul de probleme apoi să identifici subcomponentele problemei. (vezi fig 1-8). Dacă statul major nu cunoaște răspunsul, atunci cerința de informații devine parte a planului de informare, supraveghere și recunoaștere.

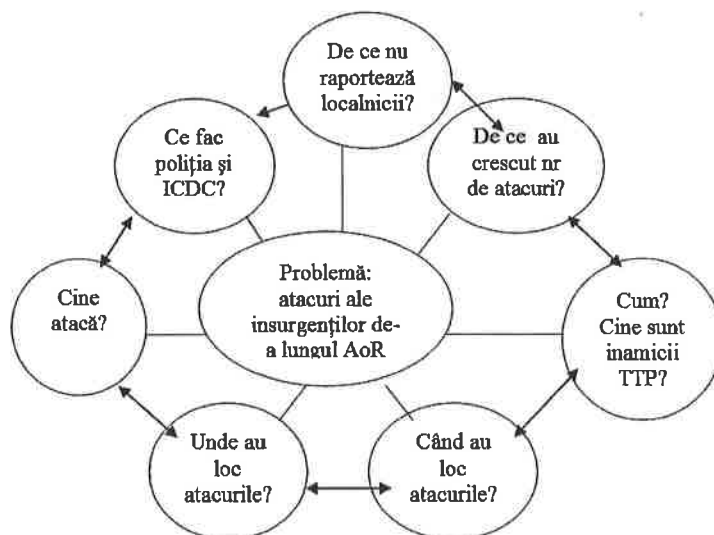

Fig. 1-8

Cercetând evaluarea forței operaționale, analiza măsurilor de eficiență a celulei de coordonare a efectelor și evaluarea celulei de coordonare a proiectelor, este posibil ca statul major să dețină răspunsul și nu numai atât. Este momentul în care statul major începe să dezvolte cursul acțiunii pentru a realiza efectele dorite de comandant pentru acest ordin operațional al efectelor. Dacă statul major știe unde operează insurgenții, pot dezvolta un plan de eliminare a acestora și să convingă populația locală și liderii civili locali să furnizeze informații despre activitățile insurgenților. Activitățile din cadrul zonei de responsabilitate a forței operaționale trebuie să se sprijine una pe cealaltă și trebuie să se sincronizeze cu intenția de dobândire a efectului dorit de către comandantul de brigadă. În baza bunurilor și resurselor disponibile, statul major începe să construiască și să desemneze misiuni unităților subordonate.

Rezultatele dezvoltării cursului acțiunii din partea grupului de prelucrare a efectelor sunt prezentate statului major și acționează ca o „verificare a azimutului” pentru grupul de prelucrare a efectelor pentru a face schimbările necesare înainte ca statul major al brigăzii să sincronizeze cursul acțiunii.

Ședința de sincronizare

Statul major al brigăzii se adună pentru sincronizarea cursului acțiunii dezvoltat de grupul de prelucrare a efectelor în timp și spațiu. Intenția este ca această ședință să fie scurtă – aproximativ 2 ore. Pentru succesul ședinței, comandanții și statul major trebuie să ia în considerare următoarele puncte cheie:

- a) Să aibă o agendă detaliată pentru fiecare perioadă de timp.
- b) Să fie toți membrii necesari ai statului major prezenți, pentru a se asigura că brigada a angajat corect toată puterea de luptă și că aceasta este perfect sincronizată.
- c) Pentru a testa cursul acțiunii, se folosește acțiunea, reacția, contra – acțiunea în cazul

forțelor proprii, inamice și a populației. Se asigură că misiunea și scopul sunt detaliate. Fiecare misiune și scop trebuie să răspundă la următoarele întrebări: *cine, ce, când, unde, și de ce*.

d) Se urmărește nivelul trupă – misiune – grupă. Urmărirea misiunilor astfel încât statul major să nu suprasolicite sau să nu dea misiuni care să fie sub nivelul de competență.

e) Să determine măsurile de eficiență și criteriile de succes / efectul dorit.

Rezumatul deciziei comandantului și emiterea ordinului operativ al efectelor

Odată ce planul în baza efectelor a fost sincronizat, statul major începe să pregătească rezumatul deciziei comandantului. Acest rezumat servește ca transmitere de la planuri la operații curente. Odată ce comandantul aprobă ordinul operativ al efectelor, statul major îl finalizează și îl emite.

Evaluarea, execuția, și organizarea grupării operative

Ciclul continuă în timp ce ordinul operativ al efectelor este dat unităților subordonate în vederea organizării și execuției. În timp ce misiunile sunt executate, ciclul intră în cea mai importantă fază – evaluarea. Aceasta este o zonă în care grupările tactice trebuie să mențină superioritatea informațiilor. Este important ca grupările tactice să stabilească proceduri da a captura rezultatul misiunilor și activitățile zilnice relevante ale populației civile. Gruparea operativă și comandanții execută procesul de luare a deciziilor, darea misiunii, informarea în urma misiunii precum și evaluările grupărilor operative. O dată ce misiunile sunt executate și informațiile sunt adunate în forma unei evaluări a grupării operative, ciclul ordinului operativ al efectelor continuă.

În concluzie, Doctrina noastră rămâne validă; efectele rămân un element central în cadrul operațiilor, însă mediul s-a schimbat și continuă să se schimbe cu fiecare zi. Vigilența și înțelegerea situației ne obligă să lărgim definiția efectelor. Comandanții la toate nivelele trebuie să rupă tiparul ideii că operațiile militare sunt direcționate forță contra forță. Trebuie să-și extindă câmpul vizual astfel încât să vadă „pădurea” strategică în loc să se concentreze doar asupra „copacilor” tactici. Când acest lucru se va realiza, unitățile vor deveni organizații eficiente în baza efectelor.

CONSIDERAȚII PRIVIND PARTICIPAREA COMPONENTEI OPERAȚIONALE TERESTRE LA OPERAȚII BAZATE PE EFECTE

General de brigadă Cornel PINETE
Locotenent-colonel Marius FAUR

Operațiile Bazate pe Efecte (EBO) - un „nou” concept pe un trend ascendent în planificarea militară. De ce nou între ghilimele, pentru că de fapt, idea de bază nu este deloc nouă. Unii avocați ai EBO au fost chiar acuzați de entuziasm excesiv, însă cel puțin una din ideile prezentate au caracter novator în planificarea operațională și anume că EBO trebuie privite ca fiind acele operații care afectează capacitățile și modul de gândire ale adversarului într-un mod cât mai eficient și discriminatoriu, în scopul atingerii obiectivelor comandantului.

Evoluțiile și crizele de pe glob pe parcursul ultimelor decenii au demonstrat importante provocări de securitate cu care multe națiuni s-au confruntat, fie pe parcursul unor perioade de tranziție, pe timpul Războiului Rece sau post-Război Rece. Cea mai mare provocare în cadrul acestui nou sistem internațional este amenințarea terorismului modern. Pericolul acestei amenințări a fost demonstrat în mod clar de atacurile teroriste din 11 septembrie 2001 (9 / 11) din New York și Washington. Statele Unite și partenerii săi de coaliție în prezent se confruntă cu magnitudinea acestei provocări în campania lor la nivel global împotriva terorismului internațional.

Eficiența EBO și profundele sale implicații cu privire la războaiele convenționale moderne au fost demonstrate prin victoria coaliției în etapa inițială a războiului din Irak, 2003. Războiul în sine a fost descris ca o campanie bazată pe efecte condusă de către armata americană, numită *Șoc și uimire*, în scopul obținerii unui rezultat strategic, prin efectele produse de forța militară.

Totodată, acest concept relansează dezbateră privind gândirea militară - artă sau știință și este privit de planificatorii forței ca o „revoltă” a luptătorilor împotriva strategiilor de angajare redusă a forțelor, a modelelor (inclusiv simulărilor) și a analizei militare standard.

Și nu în ultimul rând, este o mare provocare și o oportunitate pentru analiști, acest concept descriind un nou model, în care o mai bună înțelegere a adversarului și o sporită implicare a celorlalte agenții naționale vor conduce la opțiuni mai bine motivate/justificate pentru angajarea potențialilor adversari și în același timp, la dezvoltarea abilității de adaptare accelerată la mediul dinamic al conflictului viitorului.

Dincolo de critici însă, trebuie remarcat spiritul novator și interesul pentru descoperirea deficiențelor sistemului de analiză militară în definirea EBO și - ce-i mai important - pentru sugestiile de îmbunătățire a procesului de analiză prin modelele propuse în acest sens.

În primul rând, este bine de știut că „direcțiile” actuale care se află în spatele EBO au legături cu provocările apărute după 11 septembrie 2001.

Pentru americani, imboldul a derivat din necesitatea de a se confrunta cu un adversar asimetric de tip „nișă”, pe care în mod cert, nu poate să-l învingă pe câmpul convențional de luptă, dar caută să slăbească rezistența psihologică a publicului printr-o strategie cauzatoare de suferințe. Acest dușman a atacat și atacă vulnerabilitățile prin metode și procedee în continuă schimbare, realizând surprinderea într-un anumit domeniu și schimbând modalitatea de atac, când abia începe să se răspundă la atacul precedent. În această confruntare a fost injectată perspectiva indivizilor sau a micilor grupuri supermotivate, utilizând „oamenii bombă”, echipați la nevoie chiar cu arme de distrugere în masă, ceea ce face din acești oponenți un pericol înfricoșător și imediat, care nu poate fi ignorat, iar modalitatea de abordare „clasică” a conflictului nu funcționează.

Pentru aliații SUA, imboldul derivă din nevoile de a balansa cumva efectivele forțelor armate, mereu în scădere. Aceștia au fost atrași încă de la început de Operațiile Bazate pe Rețea și ulterior de Operațiile Bazate pe Efecte, dar nu în același mod ca și americanii. Mai degrabă putem spune că aliații au resimțit nevoia de aplicare a principiilor EBO la întreg spectrul operațiilor militare, cu accent însă pe dimensiunea umană.

Adresând-ne aspectelor reale ale operațiilor, majoritatea războaielor din **Era Industrială** s-au concentrat pe problema lovirii fizice a țintelor, obiectivul fiind, în linii mari, să lovești țintele care trebuie, cu armamentele care trebuie, într-un număr care trebuie și la timpul care trebuie. Totuși, acest proces a funcționat când se îndeplineau cumulativ trei condiții, problemă cunoscută în literatura militară americană și britanică sub numele de „regula celor trei dacă”: 1) DACĂ angajarea a avut loc într-o operație combatantă majoră și permisă de ROE; 2) DACĂ oponentul a fost un militar identificabil în uniformă și 3) DACĂ inamicul nu se găsea printre civili.

În **Era Informațională** contemporană, țintele sunt mai mult lovite psihologic. Militarii din ziua de astăzi sunt mai preocupați în a acționa cum trebuie, la timpul care trebuie, pentru o obține efectul care trebuie și nu neapărat în lovirea fizică a oponentului. Complexitatea situației este dată de ROE care permit interpretări, de mediatizarea accentuată a acțiunilor militare, de orice fel, și de sporirea audienței, câmpul de luptă modern fiind mai vizibil și cât mai mediatizat posibil, totul fiind parte integrantă a unei strategii informaționale, bazată pe interacțiunea continuă dintre civili și militari, atât la pace, cât și la criză, conflict și post-conflict.

DEFINIȚII

Operațiile bazate pe efecte sunt operațiile concepute și planificate într-un cadru al sistemelor, care iau în considerare întreaga gamă a efectelor directe, indirecte și în cascadă, care pot fi obținute – într-o anumită marjă de probabilitate – prin aplicarea instrumentelor militare, diplomatice, psihologice și economice.

(US Naval Academy – Military Ops Research Society)

Un proces derulat pentru obținerea unui rezultat strategic dorit sau a unui „efect” asupra inamicului prin aplicarea concomitentă și coordonată a întregii game de capacități militare și nonmilitare, la toate nivelurile conflictului.

(US Joint Forces Command)

Efectele sunt acele produse, evenimente sau consecințe rezultate în urma desfășurării unor acțiuni militare sau non-militare specifice la nivelurile tactic, operațional și strategic (*US Joint Forces Command*).

- Efect Direct (cunoscut și ca *primul efect*)
- Efect Indirect (cunoscut și ca *efectul n*).
- Efect Complex
- Efect Cumulativ
- Efecte în Cascadă

Operațiile bazate pe efecte reprezintă o concepție, o modalitate sau un mod de gândire care se poate aplica în toate tipurile de misiuni (de asistență umanitară, de răspuns la crize și bineînțeles de apărare colectivă):

- utilizează atât forța letală, cât și neletală;
- oferă o modalitatea în care inamicul este văzut ca un sistem;
- asigură economia de forțe.

Pentru o mai bună înțelegere voi încerca să caracterizez cele cinci tipuri de efecte.

Efectul Direct = Rezultatul unei acțiuni, în situația în care între aceasta și rezultat nu se interferează alte mecanisme sau efecte. Efecte directe sunt, de regulă, imediate și ușor de recunoscut (cunoscut și ca *primul efect*).

Efectul Indirect = Rezultatul creat prin intermedierea unui mecanism sau a altui efect între acțiunea inițială și rezultanta finală (cunoscut și *efectul n*).

- Acesta poate fi fizic sau psihologic;
- Are tendința să apară mai târziu și este greu de recunoscut.

Efectul Complex - o combinație de efecte, directe sau indirecte, care se produc simultan în timp și spațiu.

Efectul Cumulativ - o manifestare într-o perioadă mai îndelungată de timp, în care efectele se propagă, atât în mod direct, cât și indirect.

Efectele în cascadă sunt efectele directe, indirecte, complexe sau cumulative care se propagă într-un sistem, acționează cu un efect accelerator și/sau multiplicator, cer o analiză și o perspectivă sistemică: relaționări, interdependențe sau conexiuni între elementele componente.

PRINCIPIILE OPERAȚIILOR BAZATE PE EFECTE:

1. Focalizarea pe capacitatea „*Misiune-Sistem*”;
2. Controlul cât mai exact al probabilității și întâmplării/hazardului;
3. Analiza exploratorie (foarte detaliată);
4. Crearea unor modele calitative, inclusiv a celor cognitive;
5. Crearea modelelor bazate pe „*agenți*”;
6. Explorarea trecutului istoric.

Revenind la procesul analizei, analiștii militari americani consideră că aceasta trebuie să fie caracterizată de următoarele atribute:

- Internalizarea aprecierilor de nesiguranță;
- Eliminarea capcanelor „*cea mai bună estimare*” și „*cazuri planificate*”;
- Multi- și interdisciplinaritate;
- Riguroasă, dacă nu, cel puțin cantitativă sau precisă;
- Accent pe planificarea adaptabilă rapid;
- Focalizarea pe „*jocurile detaliate*”;

• Utilizarea tandemului „Misiune-Sistem” pentru explorare, provocare și testare, și nu pentru predicție.

Capabilitatea „Misiune-Sistem” trebuie analizată prin prisma misiunii, a capabilităților existente și a condițiilor circumstanțiale imaginate, produsul finit fiind o evaluare completă a opțiunilor. Acest tip de analiză ne duce către formularea următoarelor observații:

1. Această capabilitate poate fi foarte neliniară.
2. Logica „să începem cu începutul” nu funcționează întotdeauna.
3. Îmbinarea acestor reguli nu respectă granițele organizaționale și limitele dintre diferitele nivele ale conflictului.
4. Nu respectă nici doctrinele și diferențele tehnologice.
5. Și în ultimul rând, nu recunoaște limita dintre planul fizic și cel psihic sau comportamental.

Operațiile bazate pe ținte (TBO) sunt cele mai restrânse ca dimensiune și au următoarele caracteristici:

- identifică entitățile inamice și le distruge;
- au în vedere doar efectele directe și indirecte;
- nu au mecanisme de evaluare a succesului sau efectelor;
- nu se bazează pe efectele produse în funcție de timp și/sau durată.

Operațiile bazate pe Obiective (OBO) se caracterizează prin:

- leagă obiectivele specificate clar de acțiunile propuse;
- precizează obiectivele prin intermediul conexiunii existente între strategie și sarcini;
- strategia la un anumit nivel devine obiectiv la nivelul imediat inferior;
- nu au mecanisme de evaluare a succesului sau efectelor;
- nu se bazează pe efectele produse în funcție de timp și/sau durată.

Operațiile bazate pe efecte (EBO) au următoarele caracteristici:

- includ și cele două tipuri de operații prezentate mai sus;
- analizează toate efectele directe, indirecte, complexe, în cascadă;
- cele mai relevante deosebiri sunt mecanismele de evaluare pe care le propune și utilizează în mod explicit;
- utilizează timpul și durata efectelor obținute ca pe criterii de evaluare;
- trebuie privite ca o extindere/lărgire și nu ca o substituție a clasicele operații.

Pornind de la Operațiile Bazate pe Obiective, putem spune că EBO duc această abordare un pas mai departe, utilizând înțelegerea adversarului ca un sistem al sistemelor, cu accent pe identificarea legăturii cauzale prin care acțiunea produce efecte. Cum putem înțelege acest lucru? Găsind răspunsul la următoarea întrebare: Ce știu eu despre adversar (privit ca un sistem), astfel încât acest lucru să mă determine să cred că acțiunea va produce efectul dorit?

Astfel, putem observa că mai multe acțiuni pot contribui la obținerea unui efect dorit și mai multe efecte pot contribui la îndeplinirea unui singur obiectiv. Deci, primul pas poate fi rezumat la următorul enunț: „*Mai mult de un efect (rezultat, produs, eveniment, consecință) poate fi produs de o singură acțiune*”.

Evitarea confuziei obiectiv-efect este esențială și nu este greu de realizat pornind de la definițiile acestora:

- obiectivul este rezultatul ce trebuie obținut;
- efectul este produsul obținut ca rezultat.

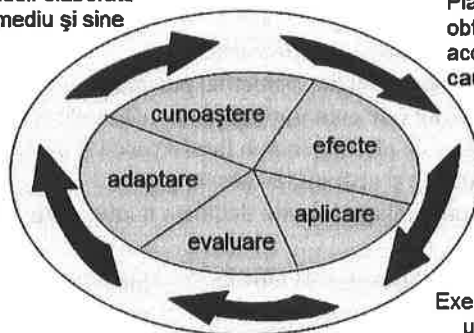
Diferența este evidentă și constă în scopul rezultatelor, astfel obiectivele sunt doar rezultatele dorite, în timp ce efectele includ toate rezultatele acțiunilor, inclusiv cele nedorite și cele neașteptate.

Mergând însă mai departe, putem observa că mai mult de o acțiune poate contribui la obținerea efectului dorit și mai mult de un efect poate contribui la îndeplinirea unui obiectiv, astfel pasul al doilea în evoluția EBO a condus la următoarea concluzie: „*Unele efecte pot avea impact negativ asupra obiectivului dorit*” și ca o consecință, se impune acordarea importanței cuvenite investigării și analizei amănunțite a tuturor posibilelor rezultate, inclusiv sau în mod special a celor nedorite.

Realizarea unor studii elaborate
despre adversar, mediu și sine

Planificare pentru
obținerea unor efecte, cu
accent pe legătura
cauzală strategie-sarcină

Ajustarea cursului
de acțiune

Executarea planului
utilizând toate
capacitățile

Evaluarea impactului
efectelor

Scopul final al procesului EBO este de a oferi comandanților posibilitatea de a lua decizii mai bune și mai repede decât adversarul.

Procesul EBO este format din 5 procese interrelaționate:

1. Cunoașterea adversarului – mai mult decât pregătirea informativă a spațiului de luptă.
2. Obținerea efectelor sau rezultatelor dorite.
3. Întrebuițarea întregii game de capacități naționale.
4. Evaluarea rezultatelor, acolo unde s-au obținut efectele dorite.
5. Adaptarea cursului de acțiune.

Cunoașterea este condiția sine qua non a operațiilor bazate pe efecte și acestea nu pot avea succes fără cunoașterea adversarului și a propriilor capacități, fără o înțelegere detaliată și foarte cuprinzătoare a adversarului ca un sistem al sistemelor, dinamic, adaptabil și foarte complex.

Principalele obstacole în realizarea acestei condiții esențiale ar putea fi:

- înțelegerea influențelor comportamentului adversarului
 - observarea empatică (prin ochii adversarului)
 - prevederea reacțiilor de natură umană
- colectarea informațiilor (simpatii, aversiuni, antipatii, obiceiuri, vulnerabilități, puncte tari);
- fuziunea tuturor surselor de informații (interagenții, organizații neguvernamentale, surse deschise etc);

- structura organizațională (mărime, paralelisme, termene și grafice);
- impactul globalizării;
- evaluarea efectelor non-fizice prin mijloace specifice de observare, cercetare, recunoaștere;
- întrebuintarea coordonată a tuturor instrumentelor puterii naționale.

DE CE EFECTE?

Căutând răspunsuri la această întrebare vom observa că acestea sunt condiționate de:

- legătura cauză-efect;
- ce altceva s-ar mai putea întâmpla;
- diminuarea consecințelor negative;
- luarea unor decizii mult mai bine „informate”;
- adaptarea la globalizarea, precizia, asimetria, puterea de a distruge, adversarul.

Punctul culminant al EBO este conturat însă de următoarele repere:

1. Asigurarea unui punct de plecare comun între Armată și celelalte instituții cu responsabilități în domeniul securității și apărării, cu accent pe:

- construirea unei imagini foarte detaliate a adversarului, a naturii interioare a acestuia;
- construirea unor opțiuni mai bine motivate pentru lideri;
- execuția coordonată;
- distribuirea în comun a evaluărilor ;
- adaptarea logică, inteligentă, coerentă.

2. Sporirea potențialului de:

- îndeplinire a obiectivelor naționale;
- întrebuintare într-un mod nou a elementelor puterii naționale;
- exploatare a succesului și de diminuare a consecințelor negative;
- reducere a incertitudinilor și riscurilor;
- adaptare la acțiunile inamicului prin evaluare holistică (ca un întreg – un sistem) și feedback.

Multe criterii pot fi folosite pentru categorisirea efectelor. Aici efectele se împart în două grupe distincte: cele fizice sau materiale și cele psihice sau comportamentale, fiecare grupă având la rândul ei mai multe tipuri de efecte.

Acțiunile creează un efect fizic direct care produce la rândul său o succesiune (cascadă) de efecte indirecte fizice și/sau psihologice. Cele două cascade au atât o componentă fizică, cât și una psihologică și funcționează diferit, astfel:

• **cascada efectelor fizice** funcționează oarecum pe principiul dominoului; s-ar putea să nu cunoaștem rezultatul complet a ceea ce am pus în mișcare, dar putem urmări precis legătura cauză-efect pe porțiuni pentru a determina rezultatul la un moment dat;

• **efectele psihologice** se propagă ca și când am arunca o minge de tenis de masă într-o cameră plină cu astfel de mingi aflate într-un echilibru instabil pe diferite resorturi, rezultatul fiind aproape o reacție explozivă, a cărei direcție și stadiu final poate fi cu greutate prezis. Mai mult chiar, această cascadă a efectelor psihologice indirecte poate fi produsă de o acțiune directă sau de către oricare dintre efectele indirecte succesive. În acest context, devine importantă contorizarea efectelor și contracararea sau diminuarea celor nedorite sau neplanificate.

La nivelul analizei și planificării militare EBO propun o nouă modalitate de abordare a operațiilor militare:

1. perceperea lor ca parte a unor sisteme complexe, dinamice, ale căror rezultate pot fi influențate de condițiile ce pot apărea pe timpul derulării acestora;

2. participanții evaluează, iau decizii și acționează pornind de la un scenariu. Acesta fiind cunoscut ar trebui să elimine orice mister, însă uneori efectele indirecte sunt atât de mari, încât devin dominante și atunci te poți trezi într-un „decor” cu totul necunoscut, unde relațiile cauză – efect devin incerte, iar ierarhiile sunt complet bulversate, situație în care acțiunile tactice pot avea efecte la nivel strategic și vice-versa.

3. în aceste împrejurări succesul va depinde numai de puterea decidenților de a se adapta și de a alege un curs de acțiune favorabil care să-i conducă în final la obținerea rezultatelor dorite.

Provocarea poate fi formulată și astfel: „Cum putem să prevedem, cu un grad de certitudine acceptabil, modul în care adversarul ar trebui, poate sau ar putea să reacționeze ca răspuns la acțiunile noastre și cum vom putea să planificăm, executăm, evaluăm și adaptăm adecvat acțiunile noastre, având în vedere efectele pe care le dorim”.

EBO oferă și oportunități, în primul rând prin faptul că se adresează dimensiunii umane, pentru că este adaptat să răspundă adversarilor asimetrici și pentru că poate fi aplicat în operații aflate de-a lungul întregului spectru al conflictelor.

Structura actuală a forțelor terestre, capabilitățile de care dispune la acest moment, precum și perspectiva viitoare privind instruirea și dotarea mă determină să afirm că forțele terestre pot participa la Operații Bazate pe Efecte.

Componenta Operațională Terestră poate sprijini și participa la o astfel de operație, așa putea chiar spune că deja participăm la astfel de operații. Dacă ar fi să analizăm misiunile la care am participat sau la care participăm în prezent în afara teritoriului statului român, angajamentele asumate în cadrul NATO, UE sau la nivel regional ar permite desprinderea concluziei că toate acestea, poate nu în totalitate, îndeplinesc condițiile unor Operații Bazate pe Efecte.

Noua structură organizatorică a Componentei Operaționale Terestre permite participarea la planificarea și conducerea, în părțile care-i revin, a unei Operații Bazate pe Efecte.

Este evident faptul că planificarea și conducerea unei astfel de operații nu este deloc simplă sau ușoară, dimpotrivă, chiar anevoioasă, dar exersând pe timpul aplicațiilor se pot forma deprinderi de lucru. Experiența dobândită pe timpul diferitelor exerciții naționale și multinaționale, participarea la misiuni în teatrele de operații, numărul absolvenților diferitelor cursuri de perfecționare în țară și în străinătate mă îndreptățește să afirm că este posibilă participarea la o astfel de operație.

Așa cum am mai spus, Operațiile Bazate pe Efecte au apărut ca urmare a necesității de a răspunde eficient la noile tipuri de amenințări, la confruntarea cu un adversar asimetric de tip „nișă”. Conceptul operează cu materii prime specifice – totalitatea informațiilor, totalitatea resurselor umane și materiale sau toate la un loc, folosind aceeași soluție a integrării, a sinergizării, a coordonării acestora pentru atingerea obiectivului dorit. Conceptul tinde (într-o măsură mai mare sau mai mică) spre idealul de eficiență și perfecțiune a acțiunii militare și, în consecință, este încă tributary unor numeroase lipsuri și neîmpliniri.

Nivelurile la care acestea pot fi folosite sunt strategic, operativ și tactic, dar consider că eficiența lor este dată mai mult de nivelul strategic. Instrumentele folosite pentru atingerea

obiectivelor și obținerea efectelor dorite sunt deopotrivă militare, diplomatice, psihologice și economice. De aceea am afirmat că forțele terestre, prin Componenta Operațională Terestră, și subliniez, pot participa la Operații Bazate pe Efecte. Conducerea unei estfel de operații nu poate fi atributul unei singure categorii de forțe armate sau a unui singur minister. O cooperare interdepartamentală sau interministerială reală, nu ca și prevedere doctrinară, ar oferi unitate de concepție și acțiune.

În fine, EBO nu reprezintă un concept nou, așa cum am mai spus-o. Ceea ce este nou este reprezentat de perspectiva utilizării relaționării în toate dimensiunile sale și de a face mai bine ceea ce s-a mai făcut anterior pentru a oferi factorilor decizionali variante de acțiune adaptate la noile amenințări și provocări din lumea contemporană.

Operațiile Bazate pe Efecte sunt învăluite de un oarecare mister, ele fascinează prin titlatură și noutatea lor, însă ca orice lucru nou se confruntă cu o anumită rezistență la schimbare. Operațiile Bazate pe Efecte vor fi implementate cu timpul și vor cunoaște un trend ascendent pe parcurs ce specialiștii militari și nu numai, le vor acorda mai multă atenție și va fi conștientizată eficiența lor.

Bibliografie

1. Dumitru Cristea, Roceanu Ion, (2005), *Războiul bazat pe rețea, provocare a erei informaționale în spațiul de luptă*, București, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”.
2. Francart, Loup, (2005), *Les actions dans les champs psychologiques*, Paris, Editura Economica.
3. Garstka, John J, (2006), *Network Centric Warfare: An Overview of Emerging Theory*.
4. Goldstein, Frank, L., editor, (2006), *Psychological Operations. Principles and Case Studies*, Maxwell Air Force Base, Alabama, Air University Press.
5. Hentea, Călin, (2004), *Arme care nuucid*, București, Editura Nemira.
6. Hoang, Joshua, LTC (2004), *Effect Based Operations Equals to „Shock and Awe”*, articol prezentat de ofițerul american la Conferința despre Revoluția în afacerile militare, organizată de Institutul de Studii Strategice și de Apărare din Washington, 25-26 februarie 2004.
7. Liiceanu Gabriel, (1996), *Condiția militarului contemporan*, interviu luat de Celina Petrescu și Călin Hentea pentru emisiunea TV „Pro Patria” și publicat în „Observatorul militar” nr. 34 din 21-27 august 1996.
8. Machivelli, Niccolo, (an neprecizat), *Principele*, București, Editura Antet XX, Press.
9. Moskos Charles, (2005), *Armata, mai mult decât o ocupație*, București, Editura Ziua.
10. Neculau, Adrian, (1996), *Psihologie socială. Aspecte contemporane*, Iași, Editura Polirom.
11. Reid, R. P., (2002), *Waging Public Relations: a Cornerstone of Forth Generation Warfare*, Journal of Information Warfare, 2002, nr.1-2.
12. Sava Ionel Nicu, (2005), *Studii de securitate*, Centrul Român de Studii Regionale, București, Editura Ziua.
13. Sun Tzu, (an neprecizat), *Arta războiului*, București, Editura Samizdat.

14. *Doctrine for Information Operations*, Joint Pub 3-13, USA, 1998.
15. *Information Operations*, Joint Pub 3-13, USA, februarie 2006.
16. *NATO Doctrine on Psychological Operations*, AJP 3.10.1. Study Draft, 31 ianuarie 2006.
17. *NATO Policy on Psychological Operations*, MC 402/2, Study Draft, iulie 2005.
18. *NATO Doctrine on Information Operation*, AJP 3.10. Study Draft ianuarie 2005.
19. *NATO Policy on Information Operation*, MC 422/3, Study Draft, 19 martie 2007.
20. *Allied Joint Doctrine for Information Operations*, Pre-ratification Draft, 30 noiembrie 2007
21. *Report of the Defence Science Board Task Force on Strategic Communication*, Department of Defense, Washington D.C., September, 2004.

Operațiile bazate pe efecte – O nouă abordare a conflictului armat

Colonel dr. Ion CONSTANTIN

Scoala de Aplicație pentru Unități de Luptă "Mihai Viteazul"

Dacă în trecut un război însemna să distrugi armata inamicului și să-i ocupi capitala, iar piesa centrală a strategiei era ciocnirea a două forțe armate, astăzi dezvoltările tehnologice și evoluțiile din mediul de securitate internațional pot redefini modul în care acestea vor purta un război. Succesul în atingerea „provocărilor” securității naționale depinde de strategia militară și de abilitatea forțelor armate de a obține efectele dorite prin introducerea în doctrinele forțelor armate a unor concepte, mai mult sau mai puțin cu caracter de noutate, printre care și *operațiile bazate pe efecte*.

Operațiile bazate pe efecte trebuie să exprime cel mai bine ideea că succesul unui conflict armat poate fi evaluat prin prisma rezultatelor și nu a distrugerilor, și că, în realitate, distrugerea unui inamic nu este decât o metodă către un final strategic, nu un scop în sine.

Istoria furnizează multe exemple de operații militare concentrate pe rezultate, în esență, operații bazate pe efecte. De fapt, putem arunca o privire în trecut pentru a vedea că teoriile clasice susțineau eficacitatea combinării tuturor elementelor de putere pentru atingerea scopurilor propuse.

Sun Tzu, teoreticianul militar antic chinez, a scos în evidență folosirea forței ca o ultimă posibilitate: „cei pregătiți pentru situații de război înfrâng armata inamicului fără luptă” și „cea mai bună politică în război este să rămâi ferm pe poziții”. De asemenea, Carl von Clausewitz, teoreticianul militar prusac din secolul al XIX-lea, recunoștea importanța de a folosi toate elementele puterii, nu doar forța militară pentru a ajunge la rezultatele dorite.

Conceptul a fost adoptat extrem de repede și în cadrul Alianței Nord Atlantice. Concepția strategică a NATO aprobată la summitul de la Washington din aprilie 1999 cuprinde principiile strategiei Alianței, misiunile forțelor sale militare, liniile directe pentru poziția acestora cât și caracteristicile forțelor sale convenționale și nucleare.

Summitul de la Praga din noiembrie 2002 a adăugat noi măsuri menite a optimiza eficacitatea și eficiența Alianței: Angajamentul Capabilităților; crearea Forței de Răspuns a NATO și modificarea structurii de comandă a acesteia. Toate aceste măsuri sunt în curs de aplicare prin adoptarea unei strategii adecvate, bazate pe concepte doctrinare (strategice, operative și tactice) specifice, care să producă o relație asimetrică cu inamicul. Apariția noțiunilor și conceptelor de transformare, inițial la summit-ul NATO de la Praga, reafirmate și mult mai bine conturate la Summit-ul de la Instambul, a constituit motorul declanșării și desfășurării proceselor de transformare atât la nivelul Alianței cât și în cadrul țărilor membre.

La acest summit, în Comunicatul șefilor de state și guverne se arată: „*Mediul strategic complex din zilele noastre impune o abordare holistică a securității care să cuprindă aspectele politice, economice și militare*” și s-a lansat și ideea „*Operațiilor Bazate pe Efecte*”.

Conceptul se află în centrul preocupărilor Alianței, unde sunt în curs de desfășurare discuții și analize aprofundate pentru definirea, aplicabilitatea și impactul acestuia asupra organizației.

Definirea conceptului și principiile operațiilor bazate pe efecte

Abordările curente ale operațiilor bazate pe efecte implică o varietate de definiții și descrieri ale conceptului de operații bazate pe efecte.

Fiecare definiție subliniază unul sau mai multe aspecte ale operațiilor bazate pe efecte, dar niciuna nu pare să le includă pe toate ținând cont că dezbaterile asupra conceptului este în desfășurare. Pentru exemplificare, pot fi enumerate cele semnificative definiții ale acestui concept:

a) „un set de acțiuni planificate, executate și evaluate, dintr-o perspectivă sistemică, care creează efectele necesare pentru îndeplinirea obiectivelor politice prin aplicarea integrată a diferitelor instrumente de putere națională” (William T. McDaniel);

b) „un proces pentru realizarea rezultatului strategic dezirabil sau un „efect” asupra adversarului prin aplicarea cumulativă, sinergetică și multiplicativă a întregii game de capacități militare și non-militare la nivel strategic, operativ sau tactic” (Comandamentul Întrunit al Forțelor SUA);

c) „un instrument de sprijin pentru atacarea paralelă a obiectivelor critice pentru a cauza paralizia sistemului de sisteme al adversarului; efectul dezirabil este de a controla adversarul prin eliminarea capacității sale de a angaja forțe” (general maior rez. David Deptula);

d) „o metodă de determinare a aplicării și integrării corecte a puterii naționale pentru a realiza anumite efecte și rezultate în limitele riscului acceptabil; efectele pot afecta fizic, funcțional sau psihologic adversarul și să-l oblige sau forțeze să-și modifice comportamentul și, eventual, să ducă la rezultatele dezirabile” (Brett T. Williams);

e) „operații concepute și planificate într-un cadru sistemic care iau în considerare întreaga gamă a efectelor directe, indirecte și în cascadă care pot fi – cu grade de probabilitate diferite – realizate prin aplicarea instrumentelor militare, diplomatice, psihologice și economice” (Paul K. Davis);

f) „operațiile bazate pe efecte caută să altereze acțiunile adversarului prin afectarea capacităților sale și a procesului său decizional concomitent cu evitarea efectelor nedorite și adresarea și exploatarea efectelor neașteptate” (Gary H. Cheek);

g) „operațiile bazate pe efecte reprezintă identificarea și angajarea punctelor forte și vulnerabilităților adversarului printr-o manieră unificată și concentrată și utilizează toate mijloacele disponibile pentru a produce efecte specifice în concordanță cu intenția comandantului” (Alen W. Batschelet);

h) „operațiile bazate pe efecte reprezintă o abordare – un mod de gândire – privind planificarea, executarea și evaluarea operațiilor militare care se concentrează mai mult pe rezultatele operațiilor militare – și explicarea modului cum s-au dezvoltat acele rezultate – și mai

puțin pe misiunile de foc executate, pe cantitățile de muniție trasă sau resursele materiale dislocate, scopul final al acestor operații este urmărirea și înțelegerea modului în care acele acțiuni influențează comportamentul atacătorului sau al adversarului” (Marris B. McCrabb);

Analizând aceste definiții, se poate concluziona că operațiile bazate pe efecte sunt acțiuni ce schimbă forma unui sistem sau îl influențează pentru a atinge obiectivele dorite, prin aplicarea integrată a instrumentelor de forță selectate. Totodată, aceste operații au o gamă largă de aplicabilitate, una care nu cuprinde numai operațiile militare, ci toate elementele aplicabile ale puteri naționale – sistemul diplomatic, economic, militar, și informatic – pentru o situație dată. De asemenea, aceste operații prin complexitatea lor au următoarele caracteristici:

- a) obiectivele strategice și operative trebuie determinate după rezultate;
- b) trebuie aplicate la toate nivelurile;
- c) necesită un scop final bine precizat;
- d) utilizează toate elementele puterii;
- e) utilizează atât forțe letale, cât și forțe neletale;
- f) sprijină toate misiunile;
- g) oferă o abordare care modelează un adversar ca pe un sistem;
- h) oferă economia forțelor.

Planificare operațiilor bazate pe efecte

Planificarea bazată pe efecte (Effects Based Planning - EBP) este un proces complex, bazat pe sprijinul deciziilor sofisticate și al IT și se bazează pe următorul lexicon de efecte:

- a) încurajare, reasigurare;
- b) influență, convingere, contraargumentare;
- c) prevenire, descurajare, forțare;
- d) întrerupere, izolare, deteriorare;
- e) incapacitare, distrugere.

Succesul operațiilor bazate pe efecte este proiectat în timpul fazei de pregătire, prin analiza tuturor problemelor care culminează cu o serie de sarcini. Fiecare sarcină specifică, efectul dorit, scopul și o listă cu indicatori cheie ce semnifică realizarea efectului se distribuie celor care primesc sarcini.

Stabilirea obiectivului poate fi descrisă ca o analiză a situațiilor de conflict referitoare la misiune și obiective și capacitatea comandantului de a descoperi vulnerabilitățile majore ale inamicului care, dacă sunt exploatate corespunzător, duc la atingerea scopului operației prin imobilizarea, dezbinarea, slăbirea sau distrugerea forțelor sau resurselor adversarului aflat în punctele critice. În schimb, analiza obiectivului oferă comandantului mijloace pentru a identifica criteriile efectelor, să întărească planul pentru adaptarea acțiunilor forțelor cu cele ale adversarului, când operația lui eșuează; de asemenea, permite evaluarea capabilităților unității proprii.

Scopul este de a crea o operație sinergică și coordonată care va produce efectele dorite.

Planificarea militară efectivă a operațiilor și executarea acestora trebuie să fie sprijinite de procesele analitice care reflectă succesul, insuccesul și puterea. În mod tradițional, măsurile operaționale au pus accentul pe factorii cantitativi, atribuind valori numerice și probabilități acțiunilor sau rezultatelor. Oricum, pentru ca operațiile militare să atingă obiectivele bazate

pe efecte, sprijinul analitic al militarilor și planificatorilor trebuie să integreze factori calitativi în realizările acestora, asigurând o bună cunoaștere a istoriei contextului și factorilor problemei.

Capacitățile cantitative s-au dovedit a fi utile pentru analizele operaționale și examinarea procesului. Ele și-au dovedit valoarea atunci când întrebările și problemele factorilor de decizie s-au bazat pe răspunsul la probleme discrete, cum ar fi aprecierea posibilităților logistice sau modelarea efectelor unei arme.

Metodele cantitative elaborate corespunzător generează capacități care sunt repetabile și pot fi controlate permanent. Aceste metode au fost reduse drastic pentru a face față situațiilor complexe în care rezultatele sunt generate de situații, succesiunea acestora și alți factori precum comanda, informațiile, factorii morali și nivelul de instruire.

Modelele și analizele calitative asigură o descriere mai aprofundată a evenimentelor. Capacitățile analitice sunt, în general, mult mai dificil de verificat și cu precădere subiective. Analizele calitative pot asigura o mai bună cunoaștere a situațiilor complexe dar nu fac evaluări anticipate.

Metodele calitative produc, în general, capacități narative, care creează provocări interpretative. Ca un rezultat, analizele calitative prezintă o largă deschidere a interpretărilor și sunt dificil de reprezentat grafic și de transmis.

Un element definitoriu al planificării operațiilor bazate pe efecte îl constituie procesul de stabilire a țințelor bazat pe efecte. Pentru descrierea acestui proces, este nevoie de un mod de sistematizare a centrelor de greutate și efectelor ce se doresc obținute pe baza obiectivului militar identificat. În acest sens, se poate folosi modelul celor cinci inele al colonelului John Warden.

Atunci când se folosește modelul lui Warden ca șablon pentru identificarea centrelor de greutate la nivel strategic, operativ și tactic, acestea vor fi definite în cadrul următoarelor categorii:

- a) conducerea statului (sistemul C4I);
- b) producția (economia/industria);
- c) transporturile;
- d) populația;
- e) forțele militare.

Aceasta înseamnă că efectele dorite vor fi obținute prin stabilirea țințelor în cadrul aceluiași categorii ca și centrele de greutate. Analizând fiecare centru de greutate de la nivelul strategic, operativ sau tactic, se vor identifica un număr de țințe. În continuare, este nevoie să se dezvolte o terminologie care să poată descrie campania militară și efectele ce se doresc obținute. Fiecare țință se află în legătură cu un anumit centru de greutate/punct decisiv, ceea ce înseamnă că se pot categorisi țințele în funcție de aceste repere. În mod similar, se pot categorisi operațiile militare ce se vor desfășura în concordanță cu centrul de greutate decisiv și, în cele din urmă, să se dimensioneze campania în funcție de centrele de greutate (pe baza ierarhizării centrelor de greutate și țințelor aferente). În continuare, se vor parcurge etapele unui proces de planificare a campaniei militare și vor descrie instrumentele și terminologia folosite.

a) Etapa 1: Se identifică statutul final dorit;

b) Etapa 2: Pe baza statutului final dorit, se identifică obiectivul militar (care reprezintă starea de fapt din punct de vedere militar care va duce la obținerea statutului final strategic);

c) Etapa 3: Cu ajutorul analizei modelului celor cinci inele, se identifică centrele de greutate și punctele decisive la nivel strategic, operativ și tactic.

d) Etapa 4: Pentru fiecare centru de greutate se identifică starea de fapt dorită pentru acesta care, la rândul ei, va determina efectul dorit al operației executate împotriva fiecărui centru de greutate. Apoi se vor categorisi operațiile în concordanță cu fiecare centru de greutate;

e) Etapa 5: Se identifică dacă un anumit centru de greutate are prioritate față de celelalte și se repartizează mijloacele puterii de luptă. De amintit aici că, în cazul unei campanii etapizată în timp, centrele de greutate se pot schimba deseori, în funcție de faza în care se află campania;

f) Etapa 6: Pentru fiecare centru de greutate/punct decisiv se identifică țintele care, dacă vor fi deservite, vor asigura obținerea efectului dorit asupra centrului de greutate/punctului decisiv respectiv. Țintele trebuie identificate în funcție de centrul de greutate/punctul decisiv cu care se află în relație directă. De menționat că o țintă se poate afla în relație cu mai multe centre de greutate/puncte decisive;

g) Etapa 7: Se elaborează un Plan de operație și, ulterior, se transmit ordinele de operație.

În consecință, îndeplinirea obiectivelor operațiilor bazate pe efecte necesită o mai bună înțelegere a operațiilor sistemelor socio-materiale. Aceste sisteme complexe de adaptare, definite ca structuri compuse din bunuri materiale, instituții sociale și legăturile dintre acestea variază în funcție de inamic și context. De asemenea, sistemele socio-materiale sunt influențate în mod diferențiat de acțiunile militare. Aceste acțiuni vor influența structura și operațiile sistemelor de-a lungul timpului, vor determina succesul imediat al operațiilor militare precum și rezultatele pe termen lung în ceea ce privește efectele strategice stabilite.

Finalitățile în operațiile bazate pe efecte

În opinia specialiștilor NATO și din experiența ultimelor operații militare, definirea stării de finalitate pentru o anumită operație, este considerată ca fiind cel mai dificil demers în procesul de decizie. Totuși, se poate afirma că *finalitatea* este rezultatul unei acțiuni, cu alte cuvinte, acțiunile produc efecte. Acum, acțiunea poate fi directă sau indirectă.

Finalitatea directă este rezultatul unei acțiuni directe. Finalitatea indirectă este considerată ca fiind rezultatul unei acțiuni anterioare sau al unui set de acțiuni.

O finalitate este un rezultat, care reclamă prezența (cel puțin) a unei acțiuni anterioare. Un efect poate exista doar ca urmare a unei acțiuni. Legătura între acțiune și efect o reprezintă mecanismul. Un mecanism (legătura cauzală) reprezintă explicarea modului în care o acțiune produce un efect.

Starca de finalitate în urma aplicării conceptului EBAO (Effect Based Approach to Operations) presupune acțiuni coordonate între actorii participanți, producând efectele dorite. În consecință, având în vedere importanța efectelor produse, consider că este necesară detalierea acestora.

Efectele EBO sunt consecințe cumulative asupra mediului strategic, a uneia sau mai multor acțiuni luate, de orice nivel, cu orice instrument de putere:

a) asupra unui actor;

- b) asupra uneia sau mai multor dimensiuni;
- c) intenționate, neintenționate, dorite, nedorite, așteptate, neașteptate, pozitive, negative;
- d) asupra voinței sau capacității.

Efectele pot fi directe și indirecte. Un efect direct este ușor recunoscut, ca fiind rezultatul acțiunilor fără intervenția unui alt efect sau mecanism între acțiune și rezultat. Un efect indirect este un rezultat obținut dintr-un mecanism sau efect intermediar pentru a produce rezultatul final. Acestea se încearcă a fi întârziate și pot fi dificil de prevăzut.

Efectele pot fi clasificate în: efecte materiale (fizice), sistemice și psihologice. Un efect fizic constă în eliminarea sau neutralizarea obiectivului stabilit. Efectele sistemice sunt acele efecte care au ca scop distrugerea funcțiilor unui sistem specific. Efectele psihologice se manifestă în psihicul adversarului și necesită o acțiune indirectă.

Pentru a grupa efectele din punctul de vedere al mijloacelor funcționale ale războiului, diferențiem:

- a) pregătirea pentru război;
- b) susținerea războiului;
- c) voința de război.

Pregătirea pentru război are în vedere trupele, echipamentul și posibilitățile folosirii puterii de luptă.

Susținerea războiului se referă la abilitatea inamicului de a-și menține și sprijini eforturile războiului.

Voința de război exprimă angajarea în luptă a unei națiuni și a armatei sale.

Este posibil, de asemenea, ca efectele să fie grupate în efecte funcționale referitoare la inamic ca o forță unitară. Gândirea în termeni militari, politici, economici și sociali dă posibilitatea atingerii obiectivelor politice finale cu o mai mare economie de forțe.

Etapile războiului sunt potrivite pentru asocierea lor cu efectele dorite.

Efectele la nivel tactic au loc pe câmpul de luptă direct la nivelul unității și la cel inferior.

Efectele la nivel operativ se referă la pregătirea, conducerea și susținerea campaniilor și operațiilor majore din interiorul teatrului de operații.

Efectele la nivel strategic vizează războiul ca un tot unitar, urmărind să distrugă strategia inamicului, abilitatea sau voința acestuia de a purta războiul.

Mai mult, efectele pot avea următoarele proprietăți:

- a) cumulative;
- b) de cascadă;
- c) distributive.

Efectele cumulative rezultă din combinarea efectelor directe și indirecte și pot acționa la același nivel al războiului sau la niveluri diferite ale acestuia.

Efectele de cascadă sunt indirecte și pătrund în sistemul inamic de la nivelul superior la cel inferior.

Caracterul distributiv reiese din faptul că, virtual, nici o structură inamică nu este izolată și orice efect generat provine din afectarea altor sisteme și subsisteme.

Efectele principale pot genera efectele următoare neintenționate și complet neanticipate.

În concluzie, având în vedere tipologia efectelor produse prin aplicarea conceptului de operații bazate pe efecte, se poate afirma că, starea de finalitate este un cumul al efectelor realizate prin acțiuni sau activități din spectrul politic, militar, economic și/sau civil.

Evaluarea operațiilor bazate pe efecte

Evaluarea operațiilor bazate pe efecte se realizează pe baza unor instrumente de lucru specifice. Cele mai uzitate criterii de analiză sunt:

- a) vizualizarea clară;
- b) eficiența utilizării resurselor;
- c) utilizarea efectivă a resurselor;
- d) sincronizarea;
- e) execuția flexibilă și adaptivă;
- f) posibilitatea de acoperire a întregului spectru al conflictelor;
- g) asigurarea rezultatelor acțiunii în spațiul de confruntare.

Vizualizarea clară facilitează procesul acțiunii, abilitatea subordonatului de a observa, de a se orienta, de a decide și acționa în conformitate cu intențiile comandantului. Această abordare facilitează comanda misiunii, deoarece subordonații nu își evaluează succesul în funcție de îndeplinirea misiunii, ci mai degrabă, în funcție de cât de bine au îndeplinit rezultatele și au atins efectele scontate. Aceștia devin capabili să gestioneze oportunitățile de moment și obstacolele neașteptate prin îndrumare, respectarea sarcinilor-cheie cu referire la regulile de angajare minimale.

Eficiența utilizării resurselor are în vedere modul și nivelul în care acest proces concentrează resurse pe un număr minim de misiuni necesare obținerii succesului.

Pe timpul execuției, abordarea pe bază de efecte asigură posibilități de creștere sau micșorare a numărului de misiuni de executat. Subordonații își vor focaliza atenția pe efectele sau rezultatele dorite și mai puțin pe misiunile de îndeplinit.

În timp ce situația se schimbă, subordonații pot observa dacă efectele dorite sunt obținute înainte de îndeplinirea misiunii. Astfel, pot rămâne la dispoziție forțe și mijloace care pot fi utilizate la îndeplinirea altor misiuni.

Folosirea efectivă a resurselor are în vedere că întregul proces se concentrează pe folosirea resurselor pentru atingerea rezultatelor dorite și micșorarea la maxim a eforturilor neproductive. Acțiunile și resursele de nivel tactic sunt direcționate pentru atingerea de efecte, nu numai de ordin tactic, dar și de nivel operativ sau strategic. În plus, în cazul acestei abordări, se recunoaște faptul că efectele acțiunilor de nivel tactic pot influența nu numai condițiile militare, dar și pe cele diplomatice, informaționale sau de ordin economic, care, toate la un loc definesc succesul.

Sincronizarea presupune aranjarea misiunilor și acțiunilor în timp, spațiu și în funcție de scop pentru atingerea rezultatelor dorite. Ceea ce se cere de la sincronizare este mai mult decât stabilirea acțiunilor în timp și poziționarea în relația timp-spațiu-scop.

Abordarea pe bază de efecte asigură *flexibilitate* și *adaptabilitate* superioare deoarece se referă la efecte, condiții de atins sau rezultate de obținut și lasă subordonaților posibilitatea de a modifica misiunea, scopul sau metoda, atâta timp cât obțin efectele dorite de comandant. Dacă metoda aleasă pare a nu fi eficientă, se încearcă o altă metodă. Astfel, subordonații pot modifica misiunea sau metoda atâta timp cât îndeplinesc scopul.

Această abordare asigură o multitudine de opțiuni subordonaților și promovează inițiativa deoarece indiferent de misiunea primită, scopul sau metoda folosite, efortul subordonaților este îndreptat spre crearea efectelor ce reies din intenția comandantului.

Un alt criteriu de analiză este *acoperirea întregului spectru al conflictelor*. În acest sens se poate aprecia că abordarea pe bază de efecte poate fi folosită în întregul spectru de conflicte, de la pace la criză și război. Folosirea cu succes a misiunilor tactice cum ar fi fixare, blocare, eliberare, canalizare sau rupere nu includ doar întrebările obișnuite când? unde? pentru cât timp? ci și asupra cărui element se dorește efectul.

Criteriul final de luat în considerare este acela privind materializarea *rezultatelor anticipate*, în întregul lor și privind toate elementele din spațiul de confruntare. Acestea au în vedere nu numai forțele inamice, cât și forțele coaliției, forțele proprii, terenul, infrastructura, media și alți actori sau participanți care asistă ori sunt implicați în confruntare.

Implicații (posibile) ale EBO pentru sistemul militar românesc

Operațiile bazate pe efecte va trebui să devină un imperativ al transformării sistemului militar românesc devreme ce România este membră cu drepturi și responsabilități în cadrul NATO. Alianța a demarat acest proces, încă din anul 2005, prin Strategia de Transformare elaborată de Comandamentul Aliat pentru Transformare de la Norfolk, SUA.

Instituționalizarea Operațiilor bazate pe efecte în cadrul sistemului militar românesc trebuie să fie parte integrată în schimbarea culturii militare. Aceasta va trebui să cuprindă și adaptarea doctrinară la conceptul EBO.

Arhitectura organizațională cu atribuții și responsabilități în domeniul EBO va trebui să răspundă la următoarele întrebări:

- a) unde și cum se va manifesta EBO în structura militară/non-militară românească?
- b) care structuri și la ce niveluri vor fi responsabile de planificarea, execuția și evaluarea EBO?

Elaborarea unei structuri de forțe bazată pe modularitate pentru a permite „modelarea” capabilităților în funcție de dezvoltarea condițiilor și circumstanțelor reale de pe timpul situației de criză/conflict.

În actualele și viitoarele războaie și conflicte armate, ca și în procesul de gestionare a crizelor și conflictelor, operațiile vor fi dinamice și complexe și vor apropia dimensiunea politică de cea strategică, de cea operațională și de cea tactică, întrucât toate confruntările în care sunt implicate forțe și structuri militare se desfășoară în văzul lumii, sub obiectivele camerelor de luat vederi și, evident, sub presiunea opiniei publice. De aceea, confruntările militare vor fi scurte, întrucât, indiferent de cauzele care le-au generat, sunt costisitoare, nu totdeauna foarte eficiente, produc distrugeri și nu sunt acceptate de populație, de organizațiile și organisme internaționale, de societatea civilă și de opinia publică.

În concluzie, se poate afirma că operațiile bazate pe efecte pot fi definite ca acțiuni ce schimbă forma unui sistem pentru a atinge obiectivele dorite, prin aplicarea integrată a instrumentelor de forță selectate.

Valoarea conceptului constă în constrângerea liderilor politici și militari de a lua în considerare efectele la care vor să ajungă prin aplicarea puterii militare.

Totodată, aceste operații reprezintă o apropiere sau chiar continuarea operațiilor militare care încearcă să concentreze luarea deciziilor politice și militare asupra identificării efectelor

dorite și selectării instrumentelor care pot fi întrebuințate. Este o încercare de a schimba metoda tradițională de a ataca și neutraliza sau distruge capacitățile unui inamic prin planificarea unui război de uzură sau prin „schimbarea liniilor” de pe o hartă.

Operațiile bazate pe efecte se fundamentează pe cunoașterea inamicului. Acestea derivă din supoziția că inamicul reprezintă un sistem complex format din componente politice, culturale, tehnologice, militare și economice, fiecare dintre acestea cuprinzând problemele și legăturile cheie care, dacă sunt modificate corespunzător, pot produce o schimbare fizică sau de comportament. Într-un fel, operațiile bazate pe efecte reprezintă acțiunea forțelor asupra ținutelor războiului la scară mare, prin aplicarea tuturor instrumentelor forței naționale, adecvate situației, nu doar prin întrebuințarea armamentului de înaltă precizie.

Conceptul de operații bazate pe efecte are potențialul de a transforma operațiile și pregătirea militară prin stabilirea legăturilor între acțiuni și efectele propuse. Elementul de bază al acestei capacități nu va fi dezvoltarea sistemelor de arme ci abilitatea de a analiza situațiile politice și militare astfel încât forța să poată fi folosită în cea mai eficientă manieră pentru a atinge efectele dorite.

Deși eforturile analitice actuale prezintă limitări inerente, prin adăugarea rigidității asupra analizelor efectelor non-materiale, secundare și majore și altor factori instabili, precum și prin dezvoltarea și implementarea posibilităților analitice se va constitui primul pas pentru ca operațiile bazate pe efecte să devină o realitate.

De asemenea, considerăm oportună și necesară elaborarea unei structuri de forțe bazate pe modularitate, pentru a permite “modelarea” capacităților în funcție de dezvoltarea condițiilor și a circumstanțelor reale de pe timpul situației de criză/conflict.

Bibliografie

1. Batschelet, Allen W., 2002, *Effects Based Operations: A New Operational Model*, Strategy Research Project, U.S. Army War College, Carlisle Barracks, PA.
2. Clausewitz, Carl von, 1993, *On War*, traducere de Michael Howard și Peter Paret, Princeton, NJ: Princeton University Press.
3. John T. Harris, *Effects-Based Operations: Tactical Utility*, Fort Leavenworth, Kansas, 2004.
4. Cheek, Gary H., 2002, *Effects Based Operations, the End of Dominant Maneuver*, Strategy Research Project, U.S. Army War College, Carlisle Barracks, PA.
5. Davis, Paul K., 2001, *Effects Based Operations: A Grand Challenge for the Analytical Community*, Santa Monica, CA: RAND.
6. Deptula, David A., *Effects-Based Operations: Changes in the Nature of War*, disponibilă la adresa <http://www.aef.org/pub/psbook.pdf>, accesat 10 martie 2006.
7. Mircea Savu, *Eseu Criterii de evaluare a operațiilor bazate pe efecte*.
8. General-locotenent dr. Eugen Bădălan, *Concepte strategice și operative de actualitate*.

